Jukka Tyrkkö

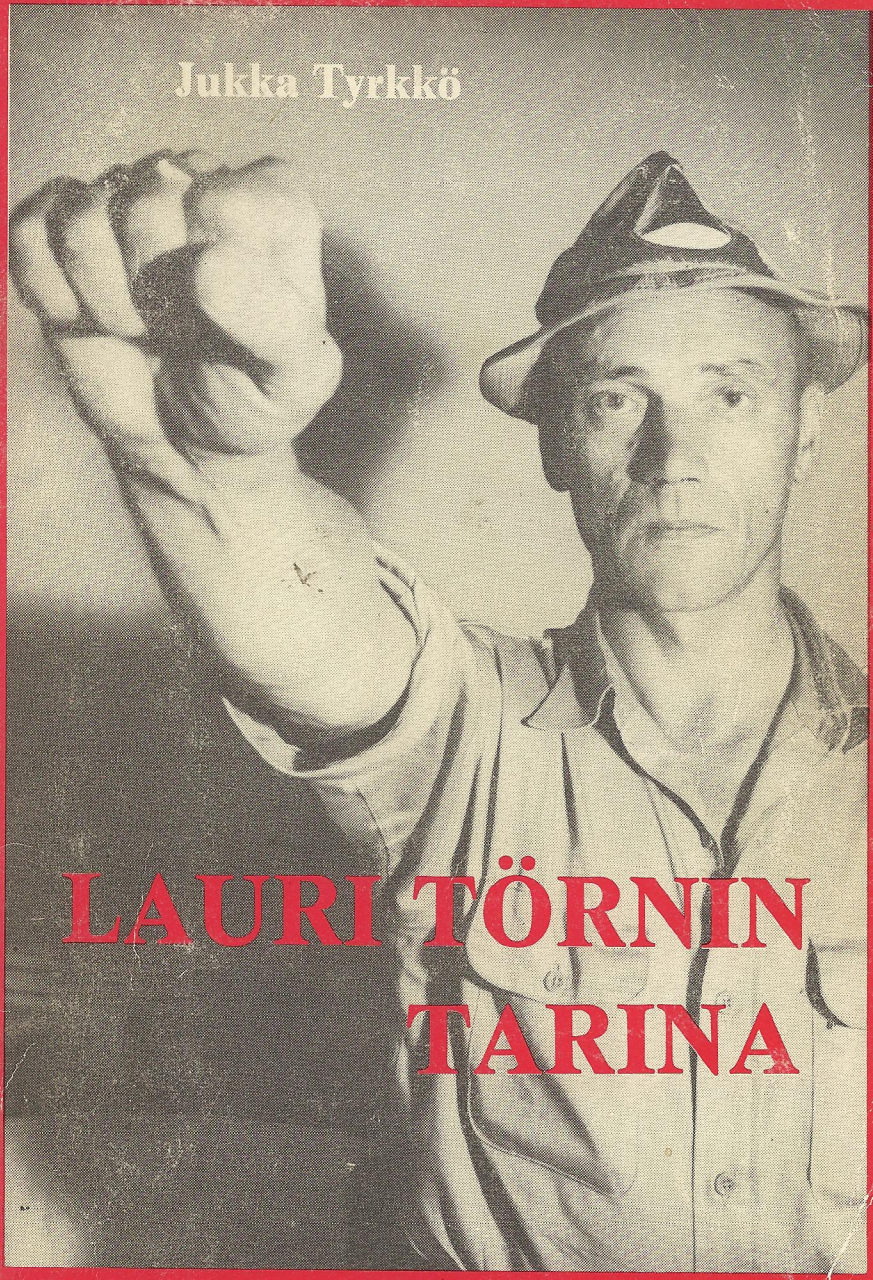

LAURI TÖRNIN TARINA

Alea-Kirja Oy

Jukka Tyrkkö

LAURI TÖRNIN TARINA

Vapaustaistelijan vaiheita
Viipurista Vietnamiin

Kuvitettu

Alea-Kirja Oy

Ladonta ja taitto:
Arvo Hellgren

ISBN 951-9272-16-x (sid.)
ISBN 951-9272-17-8 (nid.)

Painopaikka
Vaasa Oy:n kirjapaino.Vaasa 1975

MUUAN KOHTAUS 'VAARAN VUONNA' 1947

Säpsähdin. Puhelin kesähiljaisen olohuoneeni autiudessa pärähti soimaan.

Totta kai olin tottunut puhelimien kilinään, toimituksessani Valkeakoskella. Mutta olin kesälomalla, vaimoni virkamatkalla Ruotsissa. Olin juuri yrittämässä pientä piippulepoa aamiaisen jälkeen, samalla masentuneena mietiskellen kenelle kellot tässä maassa loppujen lopuksi soivat.

Oli heinäkuu 1947 Tampereen-asunnossamme, jonka me olimme toistaiseksi pitäneet.

Lukemattomien laittomien kotitarkastusten, takavarikkojen, kuulustelujen ja pidätysten jälkeen maan vankilat, Valpon sellit ja pian myös Säätytalon ns. sotasyyllisoikeuden istuntohuoneet täyttyivät "sotarikollisista" ja "poliittisista vangeista"; toisin sanoen lailliselle hallitukselle kuuliaisista ja velvollisuutensa tehneistä upseereista ja muista sotilaista, rekisteröityjen yhdistysten ja järjestöjen toimihenkilöistä, isänmaan hyväksi tavalla tai toisella ansiokkaasti toimineista kansalaisista, demokraattisesti valitun valtiovallan tunnetuimmista edustajista . . .

Puhelin jatkoi itsepäistä soimistaan.

Mitähän — vastaisikohan . . .

Olisiko se taas tietty tarkistussoitto . . . ?

Vai olisikohan vielä joku ystävä, joka jälleen pyytäisi minua pakenemaan . . .

Prrrr — prrrr!

Vastasin.

— Täällä Törnin Lasse! Terve!

— Sinä — terve terve! Mutta mistä sinä soitat?

— Minä olen nyt täällä, mikä tää on — Tuotannon ravintola. Tule tänne . . .

— Ei, mutta sinähän olet . . . kuinka sinä?

— Älä kysele mitään kunhan tulet. Heti! Minä selitän sitten, en voi nyt tässä puhua . . .

Juuri kuritushuonetuomion saanut 'maanpetturi' ja Mannerheim-ristin ritari, tällä hetkellä ilmiselvä vankikarkuri suurravintolassa Tampereen keskustassa keskellä kirkasta päivää . . . !

Lukuisten aseveljien henkilökohtainen tuttu. Jo lehtikuvista kenen hyvänsä tunnistettavissa, kaiketi etsintäkuulutettu elävä legenda 'Mansen' väenvilinässä kuin viilipytty . . .

Törnin tapaista.

Lähdin astelemaan kaupungin valtaväylää sen toiseen päähän.

Olin tutustunut Lasseen suomalaisessa SS-vapaaehtoispataljoonassa Saksassa 1941 ja siellä myös viimeksi nähnyt hänet. Liikojen ja siis vakansseja vaille jääneiden upseeriemme mukana Lassen tie oli johtanut jo koulutusvaiheessamme takaisin oman maan rintamalle. Pian hän saavutti Itä-Karjalan kuuluimman sissipäällikön maineen. Sitten, sodanjälkeisessä kansallisessa kaaoksessa, oli Lassen osalle tullut mitä tuli, enemmän kuin useimpien muiden rehtien ja avointen suomalaisten. Ennen muuta hän koki kuitenkin tuskaista, uusiin vaikka toivottomiin ponnistuksiin vaativaa hätää isänmaan kohtalosta jyrkästi muuttuneessa tilanteessa.

— Terve politrukki!

Aseveli, yksi noista tehdaskaupungin tuhansista, jotka vihdoin olivat päässeet sijoittumaan jälleen rauhanajan yhteiskuntaan, tervehti ja meni menojaan. Äskeisten rintamataistelijain viinan ja virattomuudentunnun leimaama sotavuosien ylimenoaika alkoi olla ohi.

Astellessani tapaamaan Lauri Törniä en osannut ajatella,

että tämä viimeiseksi jäänyt yhdessäolomme tapahtui meidän molempien kohdalla elämämme tietyssä taitevaiheessa.

Lasse oli Saksan rintamalta ja karkumatkoiltaan vankileiristä päätynyt Suomeen kaltereiden taakse. Minä olin ollut kotitarkastuksien ja arkistotakavarikon kohteena, kuulusteltavana uusikasvoisen Valpon synkissä suojissa Tampereella ja Helsingissä, kerran Valpon toisenmielisten edeltäjiensä varoituksesta väärällä nimellä 'matkoilla' Seinäjoen ja Vaasan vaiheilla. Rintamalta palattuani vain lääkärintodistus ja passitus sairaalaan hoitelemaan haavoittumiseni jälkiseurauksia, pelasti minut pidätykseltä.

Hädin tuskin kirjoitustaitoiset 'kuulustelijani' keksivät että olin välirauhan määräyksellä lakkautetun SS-Aseveljet ry:n sihteeri.

Nousin kiertoportaita laajaan ravintolasaliin, joka oli laidasta laitaan täynnä yleisöä.

Omasta pöydästään nousi tuttu hahmo, joka teki kokoistaan suuremman vaikutuksen. Ahavoituneilla kasvoilla salahilpeä hymynhäive joka harvoin muuttui varsinaiseksi nauruksi: Lauri Törni.

Miltei kuin virnistäen hän ojensi omaani kohden kouran kuin maasepän moukarin:

— Terve terve — pitkästä aikaa!

Sini leimahti kirkkaana hänen silmistään.

Istuuduttuamme alkoi juttu juosta.

— Ei ole vielä Turun selli kalvistanut hyvää väriäsi?

— Mitäpä — sellaisia. Sitä paitsi olemme siellä kuin Herran kukkarossa. Ymmärtävät toki oikeamieliset vartijatkin, että me emme herra nähköön ole mitään konnia. Siellä on täältä Tampereelta Eero Rekolakin, joka kertoi pestanneensa sinut toimittajaksi Rintamamieheen, joka sitten samantien lakkautettiin. Ja siellä on myös Schwester Ruth (vapaaherratar Ruth Munck) — ajattele, hänkin . . . ! Molempien jääkä-

riliikkeittemme ansioitunein nainen ja hieno isänmaanystävä. On tämä saatana soikoon aikaa!

Samassa Lassen ilme taas lientyi:

— Juu, ja Kalkki-Petteri, jumalauta! vuorineuvos Forsström, kyllä kai sinä hänet tunnet. Siinä koko remmi 'maanpettureita' — jopa kriminaalirikollisten pidättäminä . . . ! Mitähän perkeleen pahaa Suomen kansa on tehnyt että meitä semmoisillakin saatanoilla rangaistaan.

Oli toki muutakin, mieluisampaa puhuttavaa. Ja minulla kuultavaa, ennen muuta Lassen kertomukset toisesta, ensimmäistä monin verroin rämäkämmästä Saksan-reissustaan dramaattisine jälkinäytöksineen. Siitä tarkemmin myöhemmin. Muistiini tuossa vaiheessa jäi oikeastaan vain jotenkin kuvaava tarkennus tuonhetkiseen maailmankuvaani. 'Kylmä' sota syntyi 'kuuman' aikana suurvaltojen ideologisten erojen ja etuvastakohtien väistämättömänä seurauksena. Lasse kertoi, kuinka he, saksalaisrykmentin rippeet, hyökkäsivät venäläisiä vastaan lentokentän omistuksesta. Kentän ulommaisimmaksi kehäksi kiertyi länsiliittoutuneita, jotka niin ikään mielivät lentokenttää kuljetustarpeisinsa. Mutta he eivät ahdistaneet saksalaisia selkäpuolelta, päinvastoin: "— painakaa päälle vain, me emme teitä estä . . . ! " Ja sitten he ottivat jopa huolehtiakseen saksalaisten haavoittuneista!

Kilpajuoksu Berliiniin oli kiihkeimmillään.

Saimme, ihme kyllä, jutella rauhassa. Moni tervehti minua — kukaan ei osannut kiinnittää veli vankikarkuriin mitään erikoista huomiota.

Illan suussa oli laskun ja kotiutumisen aika.

— Ei kävellä kadulla, Lasse. Minä tilaan auton ja menemme meille.

— Mitä hittoa me mosatrampparit teemme autolla yhdellä kadunmitalla. Sen kuin kävelemme.

— Mutta jos nappaavat sinut?

— No, sitten minä karkaan uudelleen.

Itse asiassa hän olikin oikeastaan vain kävellyt ulos Turun keskusvankilan komeasta portista juuri edellisenä päivänä, heinäkuun seitsemäntenätoista. Työpalveluksessa ollut vanki oli nyt "hakemassa työkaluja" — joiden todellista laatua tuskin voi väärin arvailla.

Ja samana iltana saatoin hänet — kiireisen miehen — junaan. Sen savun Tampereen ratapihalla haihtuessa häipyi viimeinen ajallinen ja maallinen näköyhteys kahdelta aseveljeltä, jotka olivat olleet vapaaehtoisia kaikissa kohdalleen osuneissa asepuuhissa ja sodissa — Mäntsälän kapinaa lukuunottamatta.

Muutaman päivän kuluttua sain sanomalehdistä ja sitten tätä kirjaa tehdessäni tietää mikä ihmis- ja aseveljeäni tämän junamatkan päässä odotti. Tulkoon se jo tässä kerrotuksi:

Eräs Törnin rintama-alaisista *Eino Lehtola*, joka useiden muiden Lassen turkulaisten aseveljien tapaan oli useasti käynyt häntä tapaamassa Turun keskusvankilassa, oli lupautunut avustamaan Lassea karkumatkalla. Tämän suunnitelman mukaan Törni olisi karannut vankien nimenhuudon yhteydessä, saanut jo ennen radiotiedotusta riittävän etumatkan — joka sitten olikin noin puolen tunnin mittainen — ja odottaisi myöhemmin Laitilan urheilukentän luona.

— Piilottelimme siellä häntä muutaman päivän, kertoo Lehtola. — Sitten siirryimme Uuteenkaupunkiin, jossa tulimme mm. toteamaan, miten etevä ja innokas uimari Törni oli. Muuan merikapteeni oli luvannut toimittaa Lassen lahden yli Ruotsiin, mutta eihän se käynyt kädenkäänteessä. Kalannissa sen sijaan oli muuan johtaja N. — jääköön nimi vieläkin — joka järjesti Törnille polkupyörän tämän halutessa jatkaa pakomatkaansa Vaasaan. Johtajalla oli muuten tytär, nykyisin peräti professori, joka ilmi selvästi oli ihastunut Lasseen, mikä sinänsä ymmärrettävä ilmiö punoi

heleämmän raidan tuonhetkisen elämänloimemme harmauteen. Vaasasta Lassen karkumatka jatkui sitten onnella Ouluun saakka. Kokkolassa, paha kyllä, oli samanaikaisesti tapahtunut suuri turkisvarkaus, johon syyllisiä poliisit etsivät laajalla alueella. Heidän toimittamassaan yleisessä ratsiassa Oulussa Lasse toverinsa kanssa pidätettiin tavallisessa vuokra-autossa. Väärennettyjen, hiukan epämääräisiltä näyttävien henkilöllisyyspapereidensa vuoksi hänet vietiin kuulusteluun poliisivartiokonttoriin. Siellä Lasse lienee ennen pitkää katsonut parhaaksi tunnustaa ja katkerin mielin luopua karkusuunnitelmastaan pohjoisen kautta Ruotsiin. Hänelle leipäkortin ja polkupyörän antaneista henkilöistä Valpon miehet toimittivat päiväkaudet Laitilassa pontevia mutta tuloksettomia tutkimuksia. *Niilo Nurmella* ja *K. E. Saarisella* Kalannissa riittää veijaritarinaa aiheesta "paljon melua polkupyörästä". Siitä, tai tarkemmin Törnin pakopyörän ostajasta tutkimukset laajenivat vähitellen koko Vakka-Suomea käsittäviksi, Nurmen ollessa välillä valpon 'luottomiehenä', enimmän ajan kuitenkin Saarisen kanssa sen selleissä Turussa. Tällöin Törni oli jo 'kotona' vankilassa.

Mutta tämä ei toki ollut Lauri Törnin ensimmäinen eikä viimeinen karkumatka enempää omassa maassa kuin läntisessä maailmassa.

LAPSUUS VANHASSA VARUSKUNTAKAUPUNGISSA

"Viipuri, seisot kuin kallio meressä.
Seissyt jo ennen, tulessa — veressä".

Viipurilla oli ja on meille samanlaista miltei sadunomaista kulttuurihistoriallisen romantiikan hohtoa kuin Wienillä ja Pariisilla on Euroopalle ja maailmalle. Talvisotaan saakka Karjalan metropoli oli — Helsinki ja Turkukin huomioiden — kansainvälisin ja 'epäsuomalaisin' kaupunkimme. Merenkulkijat viikingeistä ja hansakauppiaista lähtien loivat liikkuvuutta. Keisarillisen Venäjän aristokraattinen ylimystö — välietappinaan Terijoen kesäinen kylpyläparatiisi — yhdessä länsimaisten kosmopoliittien kanssa tehostivat vaikutelmaa idän ja lännen ikivanhasta kohtauspaikasta. Hienot vanhat viipurilaissuvut täydensivät kuvaa suomalaisen sääty-yhteiskunnan eliitillä. Taiteilijoita oli paljon, kaupungin kulttuurielämä vilkasta. Ja kun sitä kattoi aitokarjalainen elämänilo ja ilmeikäs, musiikillinen kannakselaiskieli, puolituhatta vuotta vanha Viipuri vielä vanhemman linnansa ympärillä säteili dramaattisen historiansa alusta loppuun saakka väriloistoa, se oli kuin oma maailmansa suomalaisten kaupunkien joukossa.

Karjalan punamustat maakuntavärit voisi kuvitella sen historiallisen pääkaupungin kokemien lukemattomien taistelujen mustanraskaista savupatsaista ja verenkarvaisista tulenliekeistä syntyneiksi . . .

Torkkeli Knuutinpojan linna sai jo 1294 kestää tulikokeensa tuloksettomassa venäläispiirityksessä. Sitä — samoin kuin koko kaupunkia — piiritti 1475 peräti 60.000 venäläistä. Ratkaisevan hyökkäyksen suomalaiset torjuivat tarinan mukaan "Viipurin pamauksella". Silloin oli Pyhän Andreaksen (Antin) päivä marraskuun 30:s. Maagiset 444 vuotta myöhemmin samana päivänä karjalaisten kaupunki peittyi kilometrien korkuisiin mustiin savuihin ja punaisiin liekkeihin uusimman vihollishyökkäyksen, viimeisten raskaitten puolustustaistelujemme, alettua.

Viipurin Hiekan kaupunginosa oli nuoren tasavallan alkuvuosina vielä pientä ja sekavaakin, jopa keskiajalta periytynyttä puutaloasutusta, jota toisaalta hallitsivat lumoava, muistorikas Monrepos, lahdenperukan kirkkaat lumpeet sekä suviset uimarannat, toisaalta Hiekan, Neitsytniemen ja Tervaniemen varuskunta-alueen kasarmit, valtavat vallihaudat, tykkivaljakot ja marssivat sotilasosastot, etäisenä ja ylinnä linnan Pyhän Olavin tornin jykevä siluetti. Esikaupunkialueen asujamisto oli valtaosin työväkeä, joka hankki elantonsa joko läheisellä sahalla tai keskikaupungilta pienten Hiekka-laivojen ahkeraan liikennöimän Linnansalmen takaa.

Ikivanhan Hiekan ja koko Viipurin sydämen Monrepoon puistossa oli marmoripatsaan ja koristeellisen takorautaaidan suojaama Elämän lähde, pyhä uhripaikka helmenkirkkaan vetensä pohjalla kimaltavine onnenrahoineen. Mutta vain kivenheiton päässä siitä, lumpeenkukkien kattaman pikku salmen takana kohoaa jyrkkäkallioinen Kuoleman saari puistoa ja kartanoa hallinneen paroonin sukuhautoineen ja nelitornisine linnoineen. Muinaismuistoja, historiaa ja romantiikkaa, mutta myös arkea ja jokapäiväistä työtä Viipurinlahden ikivanhan vesitien vaiheilla . . .

Sellaisena sen kaiketi koki kapteeni *Jalmari Törni*, Lauri-poikansa ja tyttäriensä lapsuuden aikana rannikkolaivuri, jolle nimenomaan kesät olivat värikästä kipparin-elämää väkeä kuhisevan Viipurin vesillä. Jalmari Törni oli syntynyt Johanneksessa ja toimi talvisotaan saakka Suomen Sokeri Oy:n Suomenlahden rannikkokaupunkien välillä liikennöineen kuljetuslaivan päällikkönä. Sittemmin hän asui perheineen evakkoaikansa kesään —49 Vaasassa ja lopulta Helsingissä. Täällä hän kuoli lähes 80-vuotiaana 1969, vielä Laurin kadottuakin toivoen poikansa palaavan elävänä kaukaisilta sotanäyttämöiltään.

Mutta Lauri-poika "oli jo pienenä ihan sotahullu, vaikka ei ollut vielä suojeluskuntapojissa kunnolla kiväärinsä mittainen", isä Törni kertoili. Lauri koki lapsuutensa Hiekan tienoot tietenkin ennen muuta uimarantojen, vanhojen vallien, rautatien ja varsinkin marssivien, laulavien, ampuvien ja muuten harjoittelevien sotilasosastojen ja tyhjien hylsyjen luvattuna maana.

Ja molemmat "Törnin Laran" lapsuustoverit, Hiekassa syntynytkin *Martti Houni*, SOK:n Nokian myllymies (ja jatkosodan konekivääriampuja Laatokan-Karjalassa) ja Lassea hivenen vanhempi *Heimo Hellstedt* — nykyisin kirjaltaja Oulussa — ovat yksimielisiä siitä, että 'Lara' oli kuin itseoikeutettu jousipyssyin varustetun poikajengin johtajaksi. Luku- ja kouluhommat eivät häntä sanottavasti kiinnostaneet. Viipurin Hiekankadun varrella oleva keltainen koulurakennus ei opettaja *Alma Suomisen* sytyttävistä isänmaallisista laulutunneista huolimatta kuulu sen kiinteämmin hänen tarinaansa.

Mutta uimarannat, kalliot, niityt ja metsiköt — Suomenvedenpohja, Väinölänniemi, Monrepoo Elämänlähteineen, Viipurin lahti Kuolemansaarineen . . .

Ja ennen kaikkea kokonaiset kasat vielä ruudintuoksuisia,

kuparinhohteisia hylsyjä sotilaiden ampumapaikoilla vanhojen vallien vaiheilla, laivojen puksuttelu lahdella, sahan kumea pillin ääni, junan kohina rantaradalla . . .

Toukokuun 28 pnä 1919 päivänvalon nähnyt pikku Lauri, vapaussoturi-isän pienen mutta kansallishenkisen kodin kasvatti, imi itseensä lähtemättömiä vaikutteita.

Enemmänkin — kaaripyssy-jengin johtajan ja sen 'seikkailujen' päällikön persoonallisuuden kasvussa taistelijan ja esimiehen ominaisuudet olivat jo oraalla. Ellei tämä poika ollut suorastaan "syntynyt soturiksi", hän kasvoi sellaiseksi vanhan Viipurin sotahistoriallisessa ja kansainvälisessä ilmapiirissä.

Uimarannalla kivien ja louhikkojen keskellä ei sopinut tyttöjen tapaan sukeltaa nenästään pidellen. Ei sopinut ainoastaan rakentaa kaislalauttaa Saimaan kanavaan paksuttavan 'Nuijamaan' nostattamien laineiden keinutettavaksi, oli myös uskallettava sukeltaa lautan alitse, myös etsittävä simpukoita kaislikon kohdalta. Ja kuin kutsuen hohti vastarannalta Markovillan taistelukoulun valkoinen päärakennus . . .

"Pam . . . pam . . . pam . . . — Tatatatata . . ."

Kivääritulta — konekivääri sarja . . . Komentojakin kuului Monrepoon metsästä, jossa varusmiehet hyökkäilivät harjoituksissa. — Ja hylsyjä, niitä Hiekan pojilla riitti — ruutia tussareihin kokonaisista harjoituspatruunoista, luotien lyijyä ongenpainoiksi.

Linnansaari — Jämsän kulma — Valtakatu: hevosvaljakoita, tykinputkia taivasta vasten. Junan kohina Kirkkosaaren sillalta. Pikajuna länteen, Helsinkiin. Hiekan kohdalle höyryten ja puuskuttaen, suoralle kohti Monrepoon ylikäytävää. Kiireesti sillan kaiteille . . . !

Alhaalla sillan toisella puolella, satoja metrejä pitkissä ja kymmeniä leveissä, korkeiden vallimuurien välisissä haudois-

sa vinkuivat sotilaiden luodit. Taulujen takaisista maavalleista voi vaivatta kaivaa lyijyjätteitä.

— Kerran — Houni muistelee — tehtiin, tietysti jälleen Lara Törnin johdolla, tuollaisesta hylsystä pienoinen räjähdyspanos meidän poikasten "sotilaallisiin tarkoituksiin." Paukku — ei tietenkään muiden mielestä suuren suuri — tehtiin polkumiinan tapaan sellaiseksi, että se pienemmästäkin painalluksesta räjähtäisi. Sitten keksintö vietiin joukolla radalle ja köytettiin kiskoon kiinni.

— Kesäiseen horsmaviidakkoon piiloutuneena jengimme jäi sitten sydän pamppaillen odottamaan junan tuloa kohdalle. Ja todellista Viipurin pamausta.

— Juna tuli. Ja panoksemme räjähti täysin laskelmien mukaisesti — kireästi paukahtaen räjähtikin.

— Mitä sitten seurasi, eivät kaikki kerinneet pakoon livistämiseltään nähdä eikä kuulla.

— Veturinkuljettaja joka tapauksessa pysäytti junan siihen paikkaan ja syöksyi ulos radalle tutkimaan asiaa.

Muuta ei liene tapahtunutkaan. Mutta Törnin jengin toimintavietti oli jälleen saanut tyydytystään.

Ja jonkin ajan kuluttua oli 'pioneerien' päällikkökin jälleen valmis noudattamaan äitinsä kutsua eli kantamaan kaivosta vettä sisälle. Juuri kun kesäiltaisesta päävartiosta kajahti tavanomainen, päivän päättävä iltahuuto.

Hiekan vallien 'jengin' sotaleikeistä ei poikajoukon johtajalla ollut pitkä matka kotikaupungin suojeluskunnan poikaosastoon, jollaisia oli ryhdytty perustamaan vaalimaan vapaussodan aikaisten "oravakomppaniain" mieluisasti muistettuja perinteitä. Tässäkään yhteydessä ei voi olla toteamatta sitä arvaamattoman suurta merkitystä, joka tällä lähinnä 1930-luvulla suoritetulla varhaisnuortenkin henki-

sellä ja käytännöllisellä sotilaskasvatuksella ja -koulutuksella — varsinaisen suojeluskuntajärjestön panoksesta puhumattakaan — jo lähestyville uusille puolustustaisteluillemme varmasti oli.

Ja innokkaista innokkaimman sk.-poika Lauri Allan Törnin siirtyminen isän rinnalla Viipurin suojeluskunnan riveihin olikin sitten enää vain ikäkysymys.

Elämää varten oli kuitenkin opiskeltavakin jonkinlaisen siviiliammatin aakkosia. Sellaiseksi Lasse suunnitteli liikealaa, jossa tarkoituksessa sitten myös kansakoulunsa jälkeen kävi pari luokkaa Viipurin realilyseota ja sitten kauppakoulua, toimien loma-ajat Starckjohanin rautakaupan palveluksessa.

Opiskelu ei kuitenkaan suuresti kiinnostanut ripeää käytännön miestä. Toiminta harrastusluontoisessa sk.-järjestössä taas ei tyydyttänyt hänen sotilaallisen aktiivisuuden tarvettaan. Jo vuoden 1938 loppupuoliskolla hän hakee ja pääsee vapaaehtoisena armeijaan suorittamaan asevelvollisuuttaan.

Vantteran ja vaaleakiharaisen karjalaispojan astuessa Viipurin suojeluskunnan riveistä 'vakinaiseen' syyskuun 3 pnä 1938 uuden sodan pilvet purjehtivat jo uhkaavasti sakenevina 'elämän ja kuoleman Kannaksen' ja Suomen taivaalle.

Mutta sotaväkeen valtakunnan rajan läheisyyteen matkaava nuorukainen tuskin voi aavistaa, että perillä alkaisi hänelle 28 vuotta kestänyt 'asevelvollisuus', elämänmittainen sotilasura ja taistelijan tie, jota eri maissa ja maanosissa jaksottelisivat vain haavoittumiset, vankilatuomiot, karkumatkat, maanpaot, ylennysten ja alennusten arvokisat ja kirjavat vaellusvaiheet, päättyäkseen vihdoin tuntemattomaan viidakkoon kaukaisessa idässä.

Ehkä tuo yksinään matkustava vaitelias nuori mies tunsi vain, että hänen poikavuotensa vanhan Viipurin valleilla, kotitienoon päivänpaisteissa ja pilvien varjoissa, pyssyjen

paukkeessa ja lintujen laulussa olivat nyt peruuttamattomasti takana. Ja saattaa kuvitella, että hän siinä syyshämärää Kannasta, Suomen porttia katsellessaan jostakin syvältä ja kaukaa vaistosi unhoon vaipuneiden esi-isiensä, Kannaksen talonpoikaissotureiden veren äänen.

KEITTIÖMIEHESTÄ KOMPPANIANPÄÄLLIKÖKSI

Jääkäripataljoona 4 — jonka Törni vapaaehtoisena oli saanut valita palvelupaikakseen — oli kotimaakunnan alueella Kiviniemessä, mikä merkitsi mm. tavallista lyhyempiä lomamatkoja asevelvolliselle. Kasarmielämä kotona asuneelle pojalle oli uutta, mutta jo alokaskoulutus sujui suojeluskuntapalvelun pohjalta vaivattomasti. Sen sijaan konekivääärikomppanian raskaisiin aseisiin ei hän ollut suojeluskunnassa päässyt tutustumaan. Sitä kiinnostavampia ne olivat sitten kun konekivääreillä tietyn teoreettisen opetuksen ja koulutuksen jälkeen päästiin myös ampumaan.

Vapaaehtoinen Törni oli kävellyt ensi kerran Kiviniemen kasarmin portista syyskuun kolmantena —38. Hän vannoi sotilasvalansa runsasta kuukautta myöhemmin, 8. 10. Ja vuoden viimeisenä päivänä sotamies Törni JP 4:n konekivääärikomppaniasta siirettiin aliupseerikoulutukseen komennettuna RAUK:n tuolloin alkaneelle kurssille.

Että Törni oli alusta pitäen kurssinsa parhaita, oli tuskin ihme. Mutta kun oppilas koulunsa maaliskuun alussa 1939 päättyessä komennettiin vielä myös eläinlääkintäaliupseerikouluun, sitä saattaa oudoksua. Törni, kaupunkilaisittain kasvanut poika, oli tuskin joutunut enempää hevosten kuin muiden eläinten kanssa tekemisiin. Ja "huoleton on hevoseton poika". Tosin vain kuukauden ajan kestäneen 'konitohtorikurssin' Törni kuitenkin käskyn mukaan kävi. Eri asia on missä määrin hänelle lankesi asevelvollisuusaikansa lopulla — toviin viimeisenä rauhan kesänämme —39 — koulutuksensa mukaisia alipäällystötehtäviä.

Mikäli mitään kriisitilannetta eikä sodan uhkaa olisi

syntynyt, olisi Törni vapautunut vakinaisesta palveluksesta 440 herätyksen jälkeen marraskuun 16 pnä 1939. Nyt kuitenkin tilanne oli sellainen, että jokainen pataljoona ja yksityinen sotilaskin oli isänmaalle kullan kallis. Näissä oloissa, syksyllä käynnistettyjen 'ylimääräisten kertausharjoitusten' käsittäessä jo kaikki reservit nostomiehiä myöten, Törni kaikkein vähiten olisi voinut kuvitellakaan kotielämään paluuta.

Oli tullut hetki, jolloin Suomen asemiesten oli lähdettävä — vaikka kokonaisuutena katsoen niin traagisen valmistautumattomina — puolustamaan vain kaksi vuosikymmentä kestänyttä vapauttaan ja valtiollista itsenäisyyttään.

TALVISOTA!

Lauri Törnille se merkitsi 'pelinavausta'. Taisteluihin taistelujen jälkeen, elämänkohtaloita, joiden vaiherikkaus hakee vertojaan tässäkin hakkapeliittojen ja kaarlelaisten, isojen ja pienten vihojen maassa.

Mutta sitä ennen pari sanaa niiden byrokraattien ja paperisotureiden härnäämiseksi, jotka tänäkin päivänä täyttävät ja niputtelevat kantakortti- yms. kirjanpitopapereita kaikissa esikunnissa. — Jos ei liene ollut paljon mieltä kouluttaa Törnin kaltaisesta vapaaehtoisesta 'pollepuoskaria', vielä vähemmän oli järkeä ja johdonmukaisuutta tehdä hänestä ankaran taistelun alkaessa — talousaliupseeri!

Törni ei nyt kuitenkaan ollut alkuunsakaan soppatykkiinsä tyytyvä keittiömies, vaan synnynnäinen taistelija, jonka veri kiehui päästä lyömään omalla kotiseudulla vainolaista.

Tarvittiin Metsäpirtin ja Raudun taistelut, ennen kuin

huomattiin minkä lajin 'talousmies' tämä Törni kaikessa vaiteiliaisuudessaan oli. Hän hiippaili huomaamatta ei-kenenkään-maalle ja vihollisleiriin ja toi sieltä tuliaisiksi vangin, kaiketi parikin, omalle puolelle.

Pian jäi koti-Kannas. JP 4, peitenimellään Hiipijä, ja sen mukana talousaliupseeri Törni siirtyi alkaneen talvisotamme suurimpiin tuhoamistaisteluihin Laatokan koillispuolelle. Komentajana oli kuulu 'Motti-Matti', eversti Matti A. Aarnio, jolla tänä päivänä on monta kiittävää ja lämmintä sanaa sanottavana entisestä 'keittiömiehestään . . . !'

Talousaliupseerin tarkempi laatu oli todella pian nähty ja saman tien siirretty hänet taisteleviin joukkoihin. Ja tästä alkaen — Hiipijän miesten käydessä myös armottomia lähitaisteluja suuria panssarimotteja vastaan Laatokan-Karjalan lumisissa korvissa — Törnistä onkin jo jotakin kerrottavana itsensä Motti-Matin suulla ja niiden sotakirjeenvaihtajien kynällä, jotka ensimmäisinä ehtivät luomaan Lauri Törnin sitten niin kansainväliseksi kasvanutta kuuluisuutta.

Laajassa ja ansiokkaassa teoksessaan *Talvisodan ihme* (Gummerus, 1966) Matti A. Aarnio, joka 20. 1. 1940 oli saapunut JP 4:n, Hiipijän, komentajaksi kuvatessaan kyseisiä tuhoamisoperaatioita kertoo mm. näin:

"Päivän kuluessa oli kysytty JP 4:n esikuntakomppaniasta vapaaehtoista aliupseeria yhteyspartion johtajaksi. Sanottuun tehtävään ilmoittautui talousalikersantti Lauri Allan Törni. Partion tuli yrittää Pukitsanmäellä olevan rintamamme edessä sen suuntaisesti aluksi Koirinojan vartta, sitten maantien suuntaisesti kohti kauppaa. Maantien yli sopi yrittää n. 250 m mökistä itään. Asiasta tiedotettiin salakielellä ErP (= erillinen pataljoona) 8:lle. Partio lähti 23. 1. klo 20.30. Klo 4.30 alik Törni ilmoitti puhelimitse ErP 8:sta suorittaneensa tehtävän. Klo 5.45 hän sai käskyn palata partionsa kanssa. Alik Törnin partio oli onnistunut erinomaisesti. Hän

tuli ErP 8:n telttaankin niin, ettei kukaan havainnut partiota ennen kuin Törni oli sisällä. Hänen tulonsa aiheutti ErP 8:ssa uusia varmistustoimenpiteitä. Partio palasi takaisin maantien pohjoispuolelta. Partionjohtaja selosti ErP 8:n asemat ja venäläiset melko tarkoin maantienvarressa sekä Kelivaaran motissa. Nyt oli tilanne Hiipijässäkin selvillä. Tiedossa oli myöskin, että päätielle voi päästä ilman tappioita.

"Seuraavana päivänä 24. 1. pudottelimme tykistöllä ja krh:eillä (kranaatinheittimillä) Törnin toteamia maaleja. Ennen ammuntoja tiedotettiin niistä omien miesten taemmas suojaan vetäytymistä varten ErP 8:aan."

"Hullunrohkeasta alikersantista" — kuten TK-miehet kirjoittivat — Hiipijän komentajalla on dokumenttiteoksessaan muitakin erikoismainintoja. Mielenkiintoisin ja Törnin lähes kielentaitamattomuuteen nähden hupaisinkin on selostus siitä kuinka alikersantista tuli komppanian päällikkö — ruotsinkieliseen yksikköön:

"Hiipijälle alistettiin jälleen resvänr Bergströmin johtama ruotsinkielinen 1./ErP 18. Komppanian päällikkö oli sairastunut eikä komppaniassa ollut enää yhtään upseeria eikä muitakaan sitä johtamaan. Sen vahvuuskin oli supistunut 23 mieheen. Hiipijän komentaja määräsi alik Törnin johtamaan tätä komppaniaa. Alik Törni oli ilmoitettu jo oppilaaksi RUK:n 45. kurssille, joka alkoi helmikuun 5. pnä. Tästä johtuen ErP 18:lle ilmoitettiin, että komppaniaa tulee johtamaan upseerikokelas Törni. Hyvin koulutetulle ja luontaisesti lahjakkaalle asevelvolliselle alijohtajalle ei tuottanut lainkaan vaikeuksia 23 miehen johtaminen. Upseerikokelaan titteli antoi hänelle arvovaltaa johdettavien vanhempien aliupseerien joukossa.

"Etulinjan komppanioita vahvistettiin muiden vapaaehtoisilla. Esikuntakomppanian päällikkö resvänr Saarilahti ja

vääp ylik Malmisuo keskustelivat komppaniansa poikien kanssa kiväärikomppanian miehistöpulasta ja saivat 58 vapaaehtoista esikuntakomppaniasta.

"Hyökkäys jatkui 28. 1. klo 18.00. Nyt olivat etulinjassa oikealta lukien jälleen JP 4:n 1. ja 3. komppania ja näiden välissä alik Törnin johtama 1./ErP 18. Toinen komppania oli reservissä.

"Mielenkiintoiseksi muodostui alik Törnin johtaman ruotsinkielisen komppanian hyökkäys. Olihan tästä vanhemmista miehistä muodostetusta pataljoonasta sanottu meille, ettei se pystyisi varsinkaan hyökkäystaisteluissa siihen kuin toiset joukot. Resvänr Bergströmin komppania oli taistellut menestyksellisesti Pukitsanmäen liepeillä. Luotimme siihen. Se osoittautui jälleen sen arvoiseksi. Ylittikin odotuksemme. Törnillä oli aluksi kielivaikeuksia, mutta hän selvisi kaikesta suomenkieltä taitavien avulla. Itse taistelussa selvitettiin asiat viittomalla ja kaikki ymmärsivät toisiaan. Maantietä lähestyttäessä venäläisillä oli korsuja ja kuoppia. Alik Törni kulki edellä ja heitteli kasapanoksia todettuaan, etteivät venäläiset nähneet korsuistaan meikäläisten lähestymistä. Useimmiten voitiin ilmestyä ampuma-aukon luo siellä olevien huomaamatta. Kasapanos sisään ja taas eteenpäin. ErP 18 miehet innostuivat ja he kulkivat jo rinnan sivustoilla ilmoitellen korsunsuita tai ampuma-aukkoja. Kasapanokset tekivät tehtävänsä ja niitä tuotiin innokkaasti lisää taempana olevasta ryhmästä. Venäläiset heittelivät korsuistaan takaisin sinne heitettyjä käsikranaatteja.

"Maantien laidassa oli yhtenäinen ampumahauta. Törni ilmoitti pataljoonan komentajalle saavuttaneensa ampumahaudan ja ottaneensa vangin maantieltä. Hän sai käskyn pääosin kääntyä luutnantti Komosen suuntaan, vyöryttää sinne ja varmistaa itään. Pian ilmoitti Komonen edenneensä maantielle ja saaneensa yhteyden alik Törniin.

3. komppania oli tuhonnut 6 korsua. 1. komppanian kohdalla tuli oli voimakkain. Siellä saavutettiin aukean reuna, mutta ei tietä. Myöhemmin yöllä, kun ei päästy enää eteenpäin, vedettiin miehet takaisin. 2. komppania asetti varmistuksen etelään metsänlaitaan. Vihollisia ei saanut enää laskea maantien reunaan. 1. ja 3. komppania sekä pääosa konekivääreistä siirrettiin lepoon. Seurasi uudelleen järjestely hyökkäystä varten seuraavana yönä, 29./30. 1. 40.

"Vanki kuului venäläiseen 168. divisioonan jalkaväkirykmentti 462:een. Täälläkin tuhottiin siis Salmin suunnasta tullutta divisioonaa. Vangin kertomus motista oli hyvin pessimistinen. Siellä olevat voimat osoittautuivat sittemmin suuremmiksi kuin hän kertoi. Se, että motissa oli 40—50 haavoittunutta, oli uutta. Samoin vihollisen erittäin huono tila. He eivät olleet syöneet 12 päivään muuta kuin kaatuneita hevosia. Lumesta he sulattivat vettä, jota keitettiin."

Sotakuvaajien siivittämänä huima hyökkäys sai lehtien lukijain hiukset pystyyn. Törnin maine legendaarisena taistelijana oli laskettu. "Hurja ryntäys kahden syöksyryhmänsä kanssa mm. 25 panssarivaunua käsittäneen motin sisään karjuen käskyjään ja paiskoen kasapanoksia korsujen suista sisään." "Törni heilui keskellä luotisadetta ja korsujen edustat olivat täynnä kuolevia, valittavia, verisiä vihollissotureita, jotka eivät ehtineet ottaa montakaan askelta ennen kuin Törnin hurjapäiset miehet kaatoivat heidät siihen paikkaan." Riipaisevaa luettavaa.

Totuudenmukaista toki. Niin kuin loppupäätelmäkin:

"On suurelta osalta juuri Lauri Törnin ansiota, että Lemetin motti voitiin jo parin päivän kuluttua laukaista. Törni oli lyhyessä ajassa aiheuttanut kaaoksen, suoranaisen sekasorron venäläisten puolustusasemissa".

Jo tuolloin Törni sai myös alaistensa ja muidenkin aseveljien varauksettoman tunnustuksen:

"Lasse Törni oli fyysisesti erittäin hyväkuntoinen kaveri. Erikoisesti hän harrasti hiihtoa ja nyrkkeilyä. Taistelussa hän oli täysin pelkäämätön. Olemukseltaan hän oli sotilaallisen ryhdikäs ja melko vähäpuheinen, käski jämtisti eikä kenenkään mieleenkään juolahtanut pullikoida vastaan."

Ja pian sai RUK oppilaakseen tuon jo maineen seuraaman kannakselaispojan, jonka itse Motti-Matti toisaalta menetyksen tuntein komensi taistelukentältään upseerikouluun. Lauri Allan ei täyttänyt upseerikoulun normaaleja vähimmäisvaatimuksia kouluopintojensa osalta. Mutta hän lienee yhä vielä ainoa, joka jo "rukkiin" tullessaan on johtanut taistelevaa rintamakomppaniaa puolustussotiemme eräällä kovimmalla lohkolla.

Mutta kirjeenvaihdosta kotirintamalle, puhumattakaan urotekojensa 'mainostamisesta' kunnon soturin ei voi sanoa olleen kiinnostuneen.

Ainoa kirjallinen viesti, jonka hän lähetti sisarilleen talvisodasta, oli pieni Sillanpään marssilaulun nuottisivun käsittänyt kenttäpostikortti, jonka päiväys on 7. 12. 39 ja koko kääntöpuolen teksti seuraava:

"Neiti S. Törni, Viipuri Latokartanont. 30. — Parhaimmat terveiseni täältä rintamalta. Satuin saamaan tällaisen kortin ja päätin lähettää sen muistoksi sodasta. Sano kaikille tuttaville paljon terveisiä. — Lähettäjä: Res.alikers. Törni L. Joukko-osasto: Esik.K./JP 4."

SOTAKOULUA SUOMESSA JA SAKSASSA

Reserviupseerikoulun sota-ajan vuoksi hiukan poikkeava ja normaalia lyhyempikin kurssi, jonka oppilaat otaksuivat vielä ehtivänsä takaisin käynnissäolevaan talvisotaan, näyttää sujuneen Lauri Törniltä ilman erikoista mainittavaa. Hänellä oli kyllä jo koviakin taistelukokemuksia, mutta RUK:ssa hän ei tietenkään päässyt osoittamaan erikoisia sotilaan ja taistelijan ominaisuuksiaan. Päinvastoin hän lienee ottanut esimerkiksi maastoharjoitukset Kankaanpään keväisissä maisemissa jokseenkin 'looteristi'. Ainakin asemassa maatessaan mies otti mielellään aurinkoa, etteikö vain vetäissyt joskus pikku nokkaunetkin. Näin tuli myös RUK:n 45. ja 46. kurssien yhdistettyyn muhkeaan kurssijulkaisuun — jonka päätoimittaja muuten oli Eino S. Rahikainen — tavanomaiseen oppilaskronikkaan seuraavat Lassea luonnehtivat värssyt:

Törnin tykkiharjoitusta
Oro seuras, mieli musta:
"Nukutteko täällä näin?"
Nääs, ol naama päivää päin.

Kun marssiessa piti laulaa,
Törni kurotteli kaulaa,
käski, komensi ja noitui;
Oron nuhdesaarna koitui.

Toisaalta kuitenkin kurssin kouluttajat — mm. kapteeni evp. *Lauri Viljanen* — kiinnittivät kyllä huomiota taistelijamaineisen Törnin reippaaseen käytökseen ja varsinkin eri-

koiseen oppimishaluun hänen keskustellessaan aina halukkaasti kouluttajien ja muiden esimiestensä kanssa.

Ja kun harjoitusmaastosta palattiin vetäen konekivääreitä ahkioissa, suoritettiin loppumatka koululle joukkueiden välisenä kilpailuna. Konekivääri komppanian kärkimies oli tavallisesti Törni.

RUK:n ensimmäinen 'sotakurssi' oli alkanut 5. 2. 1940 ja päättyi toukokuun 1 pnä talvisodan ollessa siis jo takana. Upseerikokelas Törnin vastaanotti JR 12, jossa ylennys reservin vänrikiksi tuli miltei välittömästi 9. 5. 40. Tästä joukko-osastosta Törnin kantakortti ilmoittaa hänet "lomautetun toistaiseksi" 31. 6. 40. Käytännössä se merkitsi kuitenkin vain siirtoa 4. prikaatiin, jonka vakinaiseen ja siis palkattuun upseerin virkaan vänrikki Törni kiinnittyi jo seuraavalla päivämäärällä. Lähes 11 kuukauden ajan hän toimi sitten tässä prikaatissa joukkueenjohtajana ylimääräisellä upseerivakanssilla. Kesän kuluessa hän sai myös vastaanottaa jo sodan aikana myönnetyt 1. ja 2. luokan vapaudenmitalit.

Maa eli välirauhanaikaista poikkeustilaansa, jota leimasivat pika-asutuksen ja alkavien sotakorvausten välttämättömyydet monien pulien ja puutteiden keskellä, henkinen epävarmuus ja sekasorto, Hangon venäläisvaruskunnat ja sotilaskuljetukset, Petsamon nikkelisota, kommunistien 'pinonpolttajaiset' ja muut uhkaavatkin mielenosoitukset ja muualla laajenevan maailmansodan mainingit.

Mutta mustalla pilvimassalla oli hopeareunuksensa: Saksan, vanhan ystävämaan uusi tai oikeammin ennen ns. Moskovan sopimusta vallinnut suhtautuminen Suomeen. Jyrkästi antikommunistinen 'kolmas valtakunta' ei jättänyt toista kertaa Suomea Neuvostoliiton etupiiriin. Vanhastaan saksalaisystävälliset piirit maassamme asettivat paljon toiveita tähän lähentymiseen. Lukuisten kansalaisjärjestöjen ja

yksityisten aktivistien toimesta, Saksan aloitteesta mutta molempien maiden hallitusten ja myös ylipäällikkö Mannerheimin suostumuksella oltiin pian perustamassa suomalaista vapaaehtoisjoukkoa koulutettavaksi maineensa huipulla oleviin Saksan sotavoimiin.

Vaikka 'värväys' — jollaisesta oikeastaan ei tarvinnut puhua — oli suoritettava tilanteen vuoksi täysin salaisesti, ilmoittautui asiamiehille päätetyn pataljoonan vahvuuden sijasta noin 10 000 nuorukaista ja jo talvisodassa ollutta miestä. Tästä valtaosin parhaasta valioaineksesta valittiin 1 207 lähtemään sitoumuksen mukaiseksi kahdeksi vuodeksi taistelevan Suur-Saksan erikoisjoukkoihin Waffen-SS:n riveihin. Touko-kesäkuussa 1941 vapaaehtoisemme, "Saksaan töihin" menevät, matkasivat viitenä kuljetuseränä Turusta ja Vaasasta Danzigiin ja Stettiniin saksalaisilla kuljetuslaivoilla, joiden tulolastina oli ollut pohjoiseen meneviä joukkoja . . . !

Panttipataljoona, niin kuin vapaaehtoisjoukkomme varsinainen laaja historia, kirjoittajana professori Mauno Jokipii, tämän erikoisjoukon luonnehtii, oli siis kompensaatiota, mutta ennen muuta tiettyä germaanista 'uuseurooppalaisuutta' edustava Suomen panos Keski- ja Länsi-Euroopan kansojen vapaaehtoisjoukoissa. Suomea myös aineellisesti ainoana maana tukeneelle Saksalle vapaaehtoisjoukkomme merkitsi vain taetta ja muuatta mainosaihetta toisen maailmansodan ideologisella rintamalla. Suomelle se oli silloisissa sotilaspoliittisissa olosuhteissa sanalla sanottuna välttämättömyys.

Parinsadan muun suomalaispojan joukossa laivan kannella oli hiljaista oman maan rantaviivan painuessa kesäkuun päivän helmeilevään horisonttiin. Sitten, spontaanisti kohosi kurkuista Maamme-laulu; isänmaan kasvot olivat peittyneet — monilta ainiaaksi.

Itämeren aavalle ehdittyä tuli komennus tähystyksiltä

turvaan kannen alle.

Ja pelastusliivit olivat miinavaaran vuoksi oltava yllä koko ajan.

Siellä toisten joukossa jännityksensä näennäiseen huolettomuuteen peittäen liikuskeli huomaamattomana ja vähäpuheisena vänrikin virkapukunsa vaaleihin 'siviileihin' vaihtanut Lauri Allan Törni — ensi kertaa kuten useimmat muut matkalla niin sanottuun suureen maailmaan.

Maihinlasku Stettinin sotilaita, väenvilinää ja vierasta kieltä kihisevään satamaan, lämmin ateria asevelimaan "muonituslottien" aluminilautasilta ja nousu junaan suuntana Stralsund.

Tämä hiljaiseloinen, historiallinen pikkukaupunki Itämeren rannalla liittyy Suomen historiaan jo hakkapeliittojen ja jääkäreiden kauttakulkukaupunkina. Nyt se tuli olemaan pariinkin otteeseen suomalaisen SS-vapaaehtoispataljoonan — "uusien jääkäreiden" — sijoitus- ja koulutuspaikkana kuten olen kuvannut dokumenttiteoksessani 'Suomalaisia suursodassa' (WSOY, 1961).

Vapaaehtoistemme kolme ensimmäistä kuljetuserää, yli 400 suomalaista, oli Saksassa kuljetettu Heubergin koulutuskeskukseen lähelle Sveitsin rajaa. Sieltä he siirtyivät saksalaisiin joukkoihin siroteltuina hyökkäysvalmiusasemiin Puolan demarkatiolinjalle ja osallistuivat kesän suurhyökkäykseen Ukrainassa päästen oman pataljoonan yhteyteen vasta sen saavuttua koulutusvaiheesta rintamalle tammikuussa 1942. Näitä jo tuolloin Wiking-divisioonan elimellisessä yhteydessä palvelleita vapaaehtoisiamme sanotaan edelleen "divisioonan miehiksi" kun taas pääjoukossa olleet ovat SS-miestemme omassa sanastossa "pataljoonan poikia".

Tällä erää pataljoonan poikien viipyminen Stralsundissa rajoittui vaateparsien vaihtoon ja muihin alkumuodollisuuksiin. Muutaman päivän kuluttua komppaniat kuormattiin

junaan, joka aloitti kolmivuorokautisen, itään vyöryvien sotilaskuljetusten vähän väliä keskeyttämän matkantekonsa Saksan, Tsekkoslovakian ja Itävallan halki Wieniin. Rankat sulkeiset sen suunnattomien SS-kasarmien (nyk. Fasangarten-kasernen) hiekkakentällä, harvat vilvoitukset uimalaitoksella Schönbrunnin ruhtinaslinnojen läheisyydessä, tutustuminen miltei kuin varkain "unelmien kaupunkiin" Itävallan ja Tonavan helleautereisen taivaan alla. Siinä pääkallokokardisten suomalaistenkin tuolloisia tunnelmia, kun yli 800:n vapaaehtoisemme SS-Freiwilligen Bataillon Nordost oli 19. 6. perustettu. Pataljoonan komentaja oli SS-kapteeni Hans Collani, stettiniläinen everstin poika, joka sodan lopulla kaatui Tallinnan valtauksessa. Pataljoonaamme tervehtivät ikimuistoisena päivänä 22. 6. 1941 myös suurlähettiläämme prof. T. M. Kivimäki ja sotilasasiamies jääkärieversti Walter Horn Berliinistä juhlavalla sähkeellä: "Jo ennenkuin Suomen puolustusvoimat pantiin liikkeelle taistelua varten perivihollistamme vastaan, tulitte Te, nuoret taistelijat, Saksaan valmistautuaksenne tätä taistelua varten . . ."

Muuan arkeen palauttava tosiasia oli, että joukkoomme oli tullut suhteettoman suuri määrä upseereita ja aliupseereita. Niinpä sitten kävikin kerrassa niin köpelösti, että aliupseerit joutuivat aloittamaan ilman arvojaan ja rivimiehinä saksalaisten kouluttajien alaisuudessa, eivätkä saaneet myöhemminkään vielä aliupseeriarvojen kanssa heille kuuluvia tehtäviä. Sekä jo idässä taistelleiden "divisioonan poikiemme" suomalaisten upseerien enemmistö että kaikki pataljoonassa olevat upseerit — heidän joukossaan Lauri Törni — joutuivat olemaan jokseenkin joutilaina syrjästäkatsojina, saaden sentään asianomaiset arvonsa merkkeineen, upseerisuntoloineen jne. He seurasivat harjoituksia aamusta iltaan pääsemättä itse johtamaan, ellei sellaiseksi katsota jotakin harvaa puhuttelua ja oppituntia. On luonnollista, että tämän-

tapainen oleilu ei heitä innostanut vaan pitkästytti, nolotti ja harmittikin. Monien toivo kotimaan rintamalle pääsemisestä sen jälkeen kun tieto sodan syttymisestä oli kulovalkeana levinnyt kasarmeillamme tarttui tietysti moniin upseereihimmekin, varsinkin kun vastaavista vakansseista ei vielä tuntunut olevan hyviä toiveitakaan.

Useita kymmeniä liikoja upseereita kotiutettiinkin kesän kuluessa Suomen armeijaan, loput yhdessä lukuisten "divisioonan poikien" aliupseereiden kanssa tammi-helmikuun vaihteessa 1942 Norjan kautta.

SS-Untersturmfuhrer vastasi meikäläistä vänrikkiä. Ja sellaisen univormussa, kauluksessaan tyyliteltynä 'tuplasalamana' SS ja korkeassa koppalakissa kokardina hopeanhohtoinen pääkallo ja sääriluut, käveli Schönbrunnin kasarmeilla myös Törni.

— Taidat olla Viipurin poikia, hän sanoi nykyhelsinkiläiselle *Kaarlo Heiskaselle.*

— Kyllä vaan, Untersturmfuhrer.

— Kävitkö Realikoulua?

— Kyllä.

Lauri Törni mietti hetkisen ja sitten, yllättäen:

— Olet sitten minun henkilökohtainen burssini. Tämä tarkoittaa lähinnä sitä että mikäli palvelus ei miellytä sinua, voit laistaa sen vaikkapa jynssäämällä kämppääni.

Niine hyvineen vanha koulukaveri käänsi toiselle selkänsä ja meni.

Mutta Heiskanen vakuuttaa nyt ettei hän käynyt kuin kerran Törnin kämpässä. — En muista silloinkaan siellä mitään tehneeni. Minua nimittäin kiinnosti niinä aikoina uutuudellaan SS:n palvelus, joka käynnistyi juuri tapahtuman aikoina eli noin 18. 6. 1941.

Epämielekäs, paikalleen juuttunut tilanne, miehistön ja aliupseereiden koulutuksen jatkuessa viikko viikolta syksyä

kohden kiihtyen — huipentuakseen loppuvuodella Gross-Bornin valtavassa kasarmikaupungissa Itä-Pommerissa — laukesi mm. Törnin osalta heinäkuun loppupuolella. Epäilemättä ainakin tässä tilanteessa laiskottelemaan haluttomat nuoret upseerit kokivat sen lähinnä vapauttavana. Paluuta ja Törniä muistelee "entinen panssariluutnantti, nykyisin kani- ja kalkkunafarmari" (lähtiessämme Saksaan toimittajatoverini Aamulehdessä) *Kosti Paukkala* Laukeelasta:

"Heinäkuun 23 pnä 1941 Lasse Törni seisoi höyrylaiva Kiasan kannella ja heilutti jäähyväisiä parille saksalaiselle ahtaajalle, jotka olivat meille 'reputtaneille' lahjoittaneet muutaman laatikon bürgermeistereita, niitä ohjuksenmuotoisia sikareita, mitkä kattoivat tupakkamiesten toiveunet synteettisten Junojen jälkeen.

"Laiva lähti Stralsundista, niinkuin mikä tahansa höyrylaiva. Se liittyi kuitenkin varsin pian saattueeseen ja otti paikkansa letkan häntäpäästä. Kerran katselimme sieltä ilmataistelua. Kerran kuulimme huhun, että merellä on tuntemattomia sukellusveneitä ja kerran laivalle nousi ruotsalaisia upseereita Kalmarin edustalla, poistivat pistooleistaan varmistimet ja kävelivät kannen ympäri sekä poistuivat taas omalle alukselleen. Sitten oltiinkin jo Vaasassa heinäkuun 31. pnä ja varsinainen tutustumiseni Lasse Törniin alkoi.

"Vaasasta saimme parin päivän loman ja sitten riensimme ilmoittautumaan suomalaisiin rintamatouhuihin Pitkärannassa. Jouduimme Lasse Törnin kanssa samaan joukko-osastoon, kenraali Paalun I Divisioonan Kev. Os. 8:aan, jonka komentajana oli ratsumestari *Lars Rönnqvist.* Ratsumestari otti meidät vastaan ruotsalaisen upseerin asussa, selosti saaneensa sen palkinnoksi ratsastuskilpailuissa Ruotsissa ja käyttävänsä sitä kenttäpukuna sen mukavuuden vuoksi. Lassea ja minua asu ei millään tavalla häirinnyt.

"Olihan niitä jo nähty uniformuja!"

"On miehiä, joista saa hetkessä ensivaikutelman, pitävän ensivaikutelman. Lasse Törni ei ollut niitä miehiä. Vasta vähin erin häntä oppi tuntemaan. Pitävän ensivaikutelman saamista Lassen kohdalla häiritsi se, että hänestä pani ensimmäiseksi merkille nyrkin, luisevan jäntevän ja leveän nyrkin, mikä puolestaan toi mieleen kivimiehen lekan.

"Toiseksi kiintyi huomio Lassen merensinisiin silmiin ja hänen ujoon hymyynsä. Lasse oli tunnetusti vähäpuheinen. Hänen lähtöönsä Saksasta olikin vaikuttanut lähinnä se, ettei hän puhunut tiettävästi yhtään ainoata sanaa saksaa. Sikäläiset päälliköt eivät vain seurallisuudessaan ottaneet huomioon, ettei Lasse puhunut montaa sanaa Saksan matkallaan suomeakaan."

Edellä olevaan Paukkalan kertomukseen on syytä lisätä Lassen sotaanmenokiireen osoituksena se, ettei hän "tuhlannut aikaa" Vaasassa edes käydäkseen kotonaan Vaskiluodossa jonne hänen vanhempansa olivat tulleet evakkoon. Kyseinen ratsumestari Lars Rönnqvist oli siviilissä Maariahaminan poliisimestari. Tämä erinomainen ratsastaja ja urheilijatyyppinen suomenruotsalainen oli marsalkka Mannerheimin lähituttu ja oli nyt saanut johdettavakseen armeijamme ainoan moottoroidun kevytosaston. Myöhemmin hän oli myös mallin sijaisena kuvanveistäjä Aimo Tukiaisen luodessa Marskin tunnettua ratsastajapatsasta.

ALKU AUNUKSESSA

Alkaneeseen sotaan nähden lyhyeksi jääneeltä Saksan-matkaltaan palanneet upseeritoverit Törni ja Paukkala joutuivat sitten omalla rintamalla toimimaan paljon yhdessä lähes vuoden aikana. Näistä vaiheista viimemainittu jatkaa muistikuviaan seuraavassa:

"Elokuun 9. pnä olimme ilmoittautuneet ratsumestari Rönnqvistille Kutselässä, missä kumpikin saimme kk-joukkueen hoitoomme. Sieltä sitten hiljalleen etenimme Mikkelkannakselle, missä otimme etulinjan rintamavastuun neljää päivää myöhemmin.

Tuo Mikkel-kannas oli kahden järven välissä. Järviä yhdisti kanaalin tapainen kapeahko ja lyhyt joki, joka toisesta päästään oli varsin matala, saappain kahlattava. Kun olimme miehittäneet asemat, tuli Lasse ampumahautaani, mitään korsuja ei ollut. Rintama oli tähän pysähtynyt vain muutamaksi päiväksi. Lasse ehdotti, että lähdettäisiin katselemaan 'naapurin' puolta.

Hyvä kauppamatkustajahan tuntee myös, mitä naapuri myy ja juuri siitä meidän olisi Lassen mielestä ollut otettava selvää. Poikamieshän minäkin olin, joten mitään esteitä Lassen ehdotus ei kohdannut. Kahlasimme sen joen yli ja olimme taatusti vihollisen puolella. Kiertelimme siellä tunnin verran. Kun eräästä lepiköstä alkoi kuulua vierasta kieltä hiivimme takaisin kohden jokea.

Tällä paluumatkalla osuimme konekivääriasemaan, mistä otimme mukaan kumpikin kantamukselliset panoslaatikoita. Olimme jo päässeet jokeen, kun takaamme tuli kaunis, valkea, harmaapilkkuinen englanninsetteri. Lasse ampui sen

yhdellä heittolaukauksella. Äänet vihollisen puolella myös voimistuivat; mutta tulta sieltä ei silloin avattu.

Olin sitä mieltä, että Lassen ampuman koiran isäntä oli vähintäin everstin arvoinen, niin hieno tuo koira oli. Olinkin Lassen kanssa sen ampumisesta eri mieltä ja uskoin, että illan suussa saamme sitten tavallista kovemman ryöpyn sekä ammusvarkauden että koiran vuoksi.

Saimme myös.

Tappioitta kuitenkin selvittiin.

Elokuun 17 päivänä meitä lähdettiin autoilla viemään Kirvesjärvelle. Sinne oli saarrettu melkoinen vihollisosasto, mutta mottia ei oltu selvitetty. Meidän piti se nyt tehdä. Majoituimme Kirvesjärvellä telttoihin kahden kumpareen väliseen laaksoon. Kun olimme saaneet teltat pystyyn lensi kaksi konetta alueemme yli, tulitti konekivääreillä ja merkitsi paikan. Sen jälkeen saimme niskaamme tykistökeskityksen, mikä aiheutti niin miehistö- kuin materiaalitappioitakin. Lasse makasi toisessa, minä toisessa kranaattikuopassa. Kumpikin oli tämän ryöpyn jälkeen sitä mieltä, että haavoittuneen hevosen huuto oli sellainen, että olisi mieluummin oltu kuuntelematta. Ensimmäinen työmme olikin käydä ampumassa kaksi pahoin runneltua hevosta. Lasselta se taas kävikin hienosti.

Elokuun 22. pnä ratsumestari Rönnqvist kutsui Lassen ja minut komentotelttaansa. Hän kertoi, että divisioonan esikunnasta oli saatu yksi ruotsalainen, kahteen suuntaan ajettava panssariauto ja muutama molotohvi eli venäläinen, Fordin moottorilla varustettu panssariauto sekä 2 Vickers-panssarivaunua. Lisäksi oli saatu lupa liittää osastoon mahdollisesti valtaamiamme vaunuja. Siitä syntyi se panssariautojoukkue, missä me Lasse Törnin kanssa rinta rinnan taistelimme niin kauan kuin niitä vaunuja riitti eli vuoden 1942 kevätpuolelle saakka.

Eteneminen kohti Äänislinnaa oli taas päässyt hyvään vauhtiin. Lasse oli vuorossa auttamaan jalkaväkeä, kun juuttui panssariautollaan kiinni. Hän katsoi parhaaksi jättää auton. Sitä ennen hän oli kuitenkin irroittanut auton pikakiväärit. Niissä oli näet semmoiset kalottiin kiinnitetyt DT-pikakiväärit, mitkä sai helposti irti. Tosin panssariin jäi sitten sille kohdalle suuren jalkapallon mentävä aukko. Lassella oli kuitenkin onnea. Miehet pääsivät ehjänä pois pinteestään ja vihollisen tappiot olivat suuret. Juuri DT-pikakiväärit olivat näytelleet pääosaa saarron murtamisessa.

Muutamaa päivää myöhemmin sai koko joukkueemme tehtävän. Oli tuettava jalkaväen etenemistä erään metsätien suunnassa kohden Kristianian kylää. Lasse ei saanut Vickersiään käyntiin. Sama kohtalo oli kantakersanttimme Vickersillä, joten lähdin hoitamaan hommia panssariautoilla.

Seisoin vaunumme tornissa, kun saimme äkisti tulta. Suljin luukun ja samassa kuului mahtava uraahuuto. Jalkaväkemme peräytyi muutaman sata metriä ja me olimme vihollisen ympäröiminä. Tulitimme sekä 40 millin tykillämme että DT-pikakiväärillä ja varsin pian oma jalkaväkemme ryhtyi vastaiskuun ja heitti vihollisen takaisin.

Jalkaväkeä komentanut eversti Kari tuli paikalle, samoin hänen esikuntapäällikkönsä, luutnantti Urho Salminen. Täydensimme ammuksemme ja totesimme, että 14 panssariluotia oli kulkenut läpi vaunun, yksi oli katkaissut auton sisällä olleen tyhjentyneen bensiinitankin alapuolelta kuparijohdon, mutta yksikään miehistä ei ollut haavoittunut.

Kristianian kylän jälkeen etenimme Pyhäjärvelle. Siellä jouduimme Lasse Törnin kanssa moniin puhdistusoperaatioihin. Ennen Pyhäjärven kylää tie tekee mutkan siellä olevan järven päässä. Järvi oli kapea ja sen toisella puolella oli vihollisen konekivääripesäke. Lähdimme Lassen kanssa kahdella vaunulla tuhoamaan sitä pesäkettä, mutta huomasimme

joutuneemme miinakenttään. Onneksi miinojen sytyttimet olivat väärin päin ja ne vain kärisivät, mutta eivät räjäyttäneet miinoja. Ajoimme lähimmän jalkaväkipataljoonan komentajan luo tiedustelemaan näistä miinakentistä. — Pelkäättekö te, kysyi kapteeni Liponkoski, jolle kysymyksemme esitimme.

Lassen katse oli näkemisen arvoinen.

Lähdetään, sanoin ja saman tien ajoimme vaunut rantaan, mittasimme kartasta tarkan etäisyyden pesäkkeeseen ja ammuimme viidellä vaunulla yhteislaukauksia. Johdimme kumpikin puolellamme vaunujen tulta niiden ulkopuolelta. Pesäke hiljeni ja huoltokuljetuksemme pääsivät käyttämään tietä taas kenenkään häiritsemättä.

Prääsän itäpuoliset taistelut olivat sitten vuorossa. Sain käskyn ilmoittautua eversti Paavo Susitaipaleelle. Hän oli tullut asevelvollisten osastojensa kanssa läpi korpien ja miehet olivat todella väsyneitä. Everstiluutnantti pani Lassen ja minut melkoiseen vastuuseen siitä, että hänen joukkonsa pystyisivät tekemään tehtävänsä. Hän osoitti kartalta, mihin saakka vaunuillamme voidaan ajaa.

Siellä kahden kallion välissä, oli vihollinen katkaissut lentopommein tien ja tämän murroksen takana oli vihollisen korsukylä. — Jälkeenpäin siinä todettiin olevan useita kerroksia. Lisäksi tiedettiin, etteivät tämän kylän asukkaat lähde kylästään. Tuhota heidät kyllä voitiin.

Eversti korosti useaan otteeseen, että panssarivaunujamme on kaikissa olosuhteissa oltava siellä edessä, korsukylän tasolla, muuten hän ei takaa miehiään. Hän ilmoitti myös, että ennen hyökkäystä korsukylään annetaan 144 putkella tuli-isku kolmen kilometrin levyiselle kaistalle 10 minuutin rumputulena. Heti sen perässä meidän pitäisi miehittää vaunuillamme murros. Näin myös tapahtui.

Sitä ennen meidän kuitenkin oli tehtävä oma suunnitel-

mamme Lassen kanssa. Lasse tarjoutui ajamaan tiedustelemaan. Hän lähti murrokselle Vickersillä ja tarkasteli korsukylää. Äkisti sieltä lennähti pullo ja iskeytyi Lassen vaunuun. Lähdin itse paikalle toisella vaunulla ja käskin Lassen ajaa takaisin. Ilta oli jo hämärtynyt ja Lassen vaunu loisti kuin Elmon tulet, se näytti olevan liekeissä kauttaaltaan ja savuakin siitä tuli, mutta miehiä paremmin kuin Lasseakaan tuo ei näyttänyt vähääkään häiritsevän. Muutaman tunnin kuluttua aine oli polttanut itsensä loppuun. Sen suurempia siitä ei seurannut.

Olimme sopineet Lassen kanssa, että minä seuraan tuliiskun jälkeen hyökkäystä kahdella vaunulla ja jään kahdeksi tunniksi murrokselle. Sen jälkeen Lasse tulee päästämään meidät täydennykseen.

Kaikki näyttikin sujuvan täysin suunnitelmien mukaan. Susitaipaleen joukot olivat päässeet asemiin lähelle korsukylää. Sen takaa lähti kuitenkin vihollisen joukkoja vastaiskuun. Tällöin osa Susitaipaleen joukoista pyrki jättämään asemansa. Sen estääkseen mm. ratsumestari Eerola nousi asemassa pystyyn ja sekä viittoen että huutaen yritti pysäyttää asemansa jättäneet miehet. Me muutkin ryhdyimme sitten samaan puuhaan. Pojat palasivatkin asemiinsa ja vastaisku torjuttiin. Palasin vaunuuni ja näin ratsumestari Eerolan yhä jatkavan pystyssä seisten tulen ohjaamista, kunnes tarkka-ampujan luoti hänet tavoitti.

Törnin aika oli mennyt myös jo umpeen ja meiltä alkoivat ammukset olla lopussa. Vihollisen korsukylä, mikä oli vastaiskun aikana ollut verraten hiljainen, alkoi herätä eloon. Tästä huolimatta päätimme alikersantti Lehdon kanssa pyrkiä Törnin luo ottamaan selvää, mikä häntä viivytti. Onnistuimme pääsemään ehjänä perille. Törni oli saanut täysin vääriä ammuksia, eikä voinut paljain nyrkein, vaikka ne suuret olivatkin, lähteä vuorolleen.

Otimme Lehdon kanssa mukaamme pikakivääri panoksia ja palasimme vaunuille. Siellä muuan vihollisen aliluutnantti sitten heitti käsikranaatin. Minun sotani Törnin rinnalla loppui sillä kerralla pariksi kuukaudeksi, mutta jatkui sitten edettäessä kohden Karhumäkeä.

Olimme Lassen kanssa yhdessä lomallakin. Muutaman grogin jälkeen Lasse oli hieman puheliaampi, suunnitteli joskus tulevaisuuttaankin, eikä täysin sulkenut pois palkkasoturinkaan uraa, joskin sähköasentajan puuhat näyttivät häntä silloin eniten kiinnostavan. Tyttöpeliin Lasse ei tuntenut suuremmin mielenkiintoa, mutta tilaisuuden tullen kohtasi "naisen suun" yhtä urhoollisesti kuin olisi kohdannut "hirsipuunkin", eikä Lasse syrjinyt kypsempiäkään naisia, kun tilaisuus tuli. Ne olivat kuitenkin niitä loma-ajan touhuja. Tositilanteissa ja siellä jossakin pitkinäkään puhteina Lassen kanssa ei juuri saanut syntymään keskustelua naisväestä.

Käppäselässä jouduimme odottelemaan kevään tuloa. Panssariautojoukkueemme oli jo melkoisesti huvennut. Äänislinnan jälkeen se oikeastaan joutui hajalleen.

Kevyt Os. 8 oli saanut myös uuden komentajan majuri Matti Silanterän, kun ilmoittauduin uudelleen palvelukseen.

Vihollisen au-koulun oppilaat olivat tulossa meitä vastaan. Lähdimme joukkueittemme kanssa Kruknoja-kukkulalle ja siellä olimme sitten kolmisen vuorokautta saarroksissa. Joka yö olivat tiet huoltoportaaseen poikki. Vihollinen yritti kaikin voimin päälle. Me juoksimme Lassen kanssa konekivääriltä toiselle. Aseita oli enemmän kuin miehiä ja me toimimme myös vuoron perään kipinäkalleina, jotta miehet saisivat levätä.

Siellä sitten eräänä aamuna tapahtui semmoistakin, että Lassen ollessa vuorollaan kipinävahtina, minä nukuin ja herätessäni näin silmieni edessä huopatossun peittämän

miehen jalan. Pelkän jalan. Oli tullut kova talvi ja meillä oli varsuteissa toivomisen varaa. Miehet yrittivät saada täydennystä kaatuneilta. Konekivääriasuihku oli irroittanut eräältä jalan ja kun jäätynyt jalka ei luovuttanut huopatossuaan, oli miehemme pyytänyt luvan Lasselta, että saisi tuoda sen telttaan sulamaan. Lasse oli käskenyt ripustaa sen mahdollisimman lähelle minun makuupaikkaani.

Hämmästynyt ilmeeni huvitti Lassea ilmeisen selvästi!

Tilanteen Kruknoja-kukkulalla selvittyä, Lasse lähti omalle tiedusteluretkelleen. Olin antanut hänelle viholliselta saamani Suomi-konepistoolin ja se oli Lasselle hyvään tarpeeseen tuolla matkalla. Hän näet törmäsi nukkuvaan vihollisjoukkueeseen, eikä tietenkään lähtenyt sitä kiertämään, vaan päätti tuhota. Näin komentajamme sitten kertoi saaneensa puhelinsanoman, missä ilmoitettiin Lasse Törnin yksin tuhonneen 48 miestä käsittäneen vihollisjoukkueen käsikranaatein ja konepistoolein!

Tuo tapaus lieneekin muodostunut varsinaiseksi lähtölaukaukseksi Lasse Törnin uralle kohden kansainvälistä seikkailijasoturia ja sitä palkkasoturin uraa, mistä hän joskus oli haaveillut.

Näin siis tuolloinen panssariluutnantti, myöhemmin päätoimittaja Kosti Paukkala Törnin Lassen ja pääasiassa Eurasta ja Kiukaisista perustetun Kevyt Osasto 8:n kunnian päivistä.

Kansakoulunopettaja ja majuri evp. *Antti Anttilalla* Messukylästä on samalta ajalta Karhumäen valtauksen päiviltä kerrottavana komppaniansa tästä joukkueenjohtajasta kuvaava tapaus:

"Törni oli vähän surumielinen kun hänet marraskuun lopulla jalkautettiin. Kävi nimittäin niin, että Lagus prikaa-

teineen tuli mukaan Karhumäen valtauksen ratkaisutaisteluun ja halusi ottaa Törnin johtamat panssarivaunut omaan komentoonsa ja myöskin miehittää ne omilla miehillään. Törnin oli murheistaan huolimatta alistuttava.

"1./Kev. Os. 8:n päällikkö ltn A. Anttila pyysi Törniä joukkueenjohtajaksi komppaniaansa ja vänrikki Törnin murheet rapisivat. Virkaa ei ollut vapaana, mutta heti haavoittui vääpeli Isovesi; Törni sai osaston komentajan suostumuksella joukkueen.

"Hyökkäys Karhumäkeen alkoi marras-joulukuun vaihteessa. Taistelujen jatkuessa käski ltn Anttila Törnin ottamaan mukaansa muutamia hurjia miehiä ja pyrkimään yhteydenottoon oikealla hyökkäävään komppania Nummiseen. Törni siepaten konepistoolinsa ja viisi täytettyä lipasta tokaisi taistelulähetilleen: 'Seuraa sie minnuu'. Ja niin pari lähti. Se oli pari joka tunsi melkein toisensa ajatukset ja sen takia kai Törni ajattelikin ettei siinä hommassa muita tarvita.

"Törnin konepistooli oli yhtä hurja kuin sen kantaja. Se ei suostunut toimimaan ollenkaan kertatulella, mutta kestotulella se työnsi vuoren varmasti häiriöittä koko lippaan. Jos sen keskeyttyi ei se enää jatkanut, oli hiljaa kuin mykkä! Epäkuntoinen toki vain.

"Sinne tiheään viidakkoon painui soturipari. Edettyään vähän matkaa tulivat tossupolulle, maassa kun oli jo 10 sm lunta. — Onk siu pyssys kunnos? — On se.

"Tuli vastaan kaivantoja ja taisteluhautoja. Tuli vastaan kaksi iivanaa, upseeria, kokardit päähineissä. — Trastuite tavarits, huusi Törni. Vihollinen alkoi kopeloida pistooleja jaan. Prrrrrrrrrrr, sanoi Törnin kp lippaan verran. Prut prut prut pruu, sanoi lähetin kp. — Äähh, sanoivat vihollisupseerit ja retkahtivat entisinä puna-armeijalaisina monttuihinsa. — Mars mars, sanoi Törni ja juoksi vihollisvallille. Edessä olevasta isosta havumajasta kuului kovaa vieraskielistä pulinaa.

— Prrrrrrrrrrr rrrrrrrrr lauloi Törnin kp taas kahden lippaan verran. Pulinat loppu ja asukkaat siirtyivät upseeriensa perässä heidän kuolemantakaiseen maailmaansa, joka ei varmaankaan ole Valhalla, sijaitsee ehkä kuumemmassa paikassa.

"Vähän sotasaalista reppuun ja sitten Nummista kohden. Numminen löytyi ja Törni selosti matkalla sattuneen pikku kahinan sekä sopi Nummisen ja Anttilan komppaniain välissä olevan aukon varmistamisesta, joka kuului Nummiselle.

"Törni lähti lähetteineen kotiin ja naapurikomppanian päällikkö soitti Anttilalle. Kertoi että heti Törnin lähdettyä tuotiin hänen luokseen vapiseva vanki joka kertoi kahden suomalaisen yllättäen ilmestyneen heidän havumajalleen ja tappaneen kaikki 39 miestä. Hän yksin pääsi orrelta karkuun ja antautui vapaaehtoisesti. Numminen käski Anttilan onnitella vänrikkiä.

"Samalla Anttilan teltan oviverho nousi ja sisään astui Törni lähetteineen. Alkoi purkaa laukustaan pienoisheittimen kranuja ja kyseli mitenkä niistä saisi räjähdysaineen pois. Anttila ärähti: — Pane pois ne, tapat vielä tämänkin teltallisen. Törni totteli.

☆ ☆ ☆

'RENGASMATKA' VIHOLLISALUEELLE

Hyökkäysvaiheen muututtua asemasodaksi ja Kev. Os. 8:n hajoituksen jälkeen vänrikki Törni siirrettiin heinäkuussa —42 Jalkaväkirykmentti 56:een, jolloin jo mainetta saanut joukkueenjohtaja tuli toistamiseen talvisodan Motti-Matin, eversti Aarnion komentoon, tapaamisen ilon ollessa tavallista erikoisemman. Jo parin kuukauden kuluttua tästä, 5. 3. 42, Lauri Törni ylennettiin luutnantiksi ja palkittiin pian jo syksyllä saadun 4. luokan vapaudenristin jälkeen 3. lk:n VR:llä.

Mies oli kyllä saman tien saada hautaristinkin. Hän oli näet jälleen pienen porukan kanssa liikkeellä vanginsieppausmatkalla vihollisalueella. Tapansa mukaan Törni hiihti miestensä kärjessä — tällä kertaa suoraan omaan putkimiinaan. Hän sai erittäin vaikeita sirpalevammoja eri puolille ruumistaan ja ohimenevästi osittaisen halvauksen. Täältä, Maluusta, johti haavoittuneen tie ensin kenttäsairaala 66:een Äänislinnaan, sieltä 27. sotasairaalaan Seinäjoelle, jossa hän joutui olemaan juhannukseen saakka 1942. Kun hänet tuolloin aiottiin lähettää toipumislomalle, Kankaanpäähän Törni — karkasi rintamalle. Pikipäin hän tällä kertaa toki käväisi katsomassa isäänsä Vaasassa. Mutta jo samaan aikaan kun viranomaiset turhaan etsivät kadonnutta sotasankaria, hän palveli jo joukko-osastossaan Karhumäen suunnalla.

Eikä ollut, sissipäällikkö, pienistä pelästynyt.

— Syksyllä —42 kokoontui meitä JR 56:n komentopaikalle 9 miestä käsittänyt vapaaehtoinen porukka partioon lähtöä varten, kertoo maanviljelijä *Antti Lindholm-Ventola* Loimaalta, jatkaen seuraavaan tapaan:

Me neljä aliupseeria, kolme korpraalia ja kaksi sotamiestä olimme Törnin johdossa juuri päättäneet kolmiviikkoisen kurssimme räjähdystekniikassa yms. josta mieleeni on jäänyt erikoisesti Lassen neuvo ettei väijytyksessä pidä avata tulta ennen kuin ensimmäiset vihulaiset ovat nenän edessä. — Paikka jossa nyt olimme oli järven rannalla ja sinne tuotiin niitä muutaman kilon painoisia 'veneitä' joissa parin miehen sopi meloa — mikäli osasi — äänettä eteenpäin. Mutta jos joku olisi sanonut että näillä tasakeulaisina aallokossa hankalilla vehkeillä ylitetään 3,5 km:n vesieste, emme olisi sitä uskoneet. Mutta Törni kävi tutkimassa ylityspaikkoja rintamalinjalla ja sanoi mentävän yli Maaselän lohkon pohjois-osasta ja veneitä tarvittavan vihollispuolella.

Autojen saatettua meidät tukikohtaan Valjärven rannalla aloitimme keskiyöllä vesimatkamme, edessä oikea soutuvene ja seuraavina kolme näitä pikku rakkineita, joista yksi painui pohjaan jo rannassa. Ne kantoivat kyllä kaksi isoakin miestä, mutta eivät enää varusteita, joissa repun ja aseen paino oli meillä 47,5 kg miestä kohden. Uponneen veneen miehet 'johtopaattiin' ja — hiljaisessa, säkkipimeässä ja vielä sumuisessakin yössä eteenpäin, valorakettikiellossa edes omien linjojen näkymättä.

Kahden puolen Valjärven lahden satakunta metriä leveän suun oli vihollisilla etuvartionsa. Siitä välistä menimme ja meloskelimme lahtea pitkälle. Aamun jo valjetessa nousimme maihin melko aukealle rannalle, josta kilometrin päässä tiesimme olevan kokonaisen vihollisrykmentin miehittämän kylän. Pari poikaa riisuutui, upotti kivipainoin soutuveneemme ja pienet kannettiin risukasan alle rannalle odottamaan paluutamme.

Jonkun matkaa metsässä vaellettuamme pysähdyimme syömään ja otimme radioyhteyden omiin. Kaikki oli tähän saakka mennyt hyvin; tuntui kuin emme olisi linjojen takana

olleetkaan. Vähän matkaa jatkettuamme ylitimme tuliterän, miehittämättömän bunkkerilinjan, joka meille tuntemattomana tietenkin merkittiin karttaan. Tavoitteemme oli venäläisten juuri rakentama huoltotie noin 10 km rintaman takana. Pystytimme leirin noin kilometrin päähän siitä. Törni otti muutaman miehen ja lähti huoltotietä kohden. Muut jäivät rakentamaan rakovalkeaa ja laavua muutaman päivän tarvetta varten. Tiedustelijat tien varressa toimivat samalla leirin vartiona. Seurasimme huoltotien liikennettä väijytyksistä ja yritimme arvioida kuormien painoja ja varsinkin laatuja, suorittaen "liikennelaskentaa" usein vain muutaman metrin päässä ohikulkevista piippolakeista. Eräänä iltana tehty vanginsieppausyritys epäonnistui niiden kovan vauhdin vuoksi.

— Pitäisi kai lähteä palaamaan, Törni sanoi seuraavana päivänä. — Mutta kun se vanki olisi tarpeellinen.

Eräällä kohdalla tie kulki harjanteella, toisella puolellaan matalametsäinen suomaasto, toisella syvä metsälampi. Mittaus osoitti auton tai muun ajoneuvon painuvan sinne kuin hohtimet kaivoon. Tässä tapahtuisi pian jotakin . . . !

Jännitys tihentyi niin että useammiksi päivässä määrätyt radioyhteydet omiin jäivät ottamatta.

— Ei siitä ole muuta kuin vaara meille — ja kyllä ne nämä kuulumiset ehtivät kuulla myöhemminkin, tuumi Törni.

Mukanamme kaikki kapitaali siltä varalta, ettei ollut mahdollisuutta palata leirin kautta, kokoonnuimme tielle. Ensimmäisenä tehtävänä olisi poistaa pelistä autonkuljettaja äänenvaimentajalla varustetulla kiväärillä — muuten jopa päivänvalossa epätarkalla aseella. Sitten seuraisi välienselvitys muiden kanssa ja auton työntäminen lammikkoon.

Kasvot noettuina katosimme tienvarren kaadetuista puista tulleeseen ryteikköön, tähystäjät tien mutkassa vihollisen tulosuunnassa.

Valmistelumme olivat vielä kesken kun tietä lähestyi aseeton venäläinen laukku kädessä ja reppu selässä. Törni hyppäsi hänen kohdalle tultuaan tämän ehkä 15—16 vuotiaan pojan käteen kiinni ja ohjasi tienvarteen.

Poika oli postinkantajana, reppu ja laukku täynnä naapurin kenttäpostin lisäksi jopa kolmikulmaisia ja sinetillä varustettuja virkakirjeitä. Hivenen venäjänkielentaitoiselle kaverille meistä vanki kertoi noin 7—8 km:n päässä siitä olevan heikäläisen huolto-osaston, jonka miesvahvuus on noin 60.

— Nyt olisi niin kuin työ tehty — lähdetäänkö kotiin vai . . . Törni kysyi.

— Eikö tuhota se tukikohta ennen lähtöä, kuului joukosta.

Hetken kuluttua oli 'lammikkosuunnitelma' hylätty ja sen sijaan sovittu siitä että ensimmäinen auto otetaan "elävänä" ja ajetaan sillä suoraan ryssien tukikohtaan ja pannaan se matalaksi! Pari miestä auton hyttiin venäläiset manttelit päällä ja toiset litteinä lavalla. Työn tehtyämme kierrämme Äänisen taakse ja ylitämme sen, jostain sieltä veneet löytyvät. Siellä piti olla myös venäläisen naispataljoonan vartiossa . . .

— Juu jumalauta, pistettiin rivistä väliin. Sieltä sieppaammekin joka mies oman vangin ja sitten saatana sassiin Äänisen yli.

Pian auto, enempää tähystelemättä, tulikin. Lava täynnä siviilipukuisia, liinapäisiä ja laulavia naisia — venäläisten viihdytyskiertue palaamassa heidän tukikohdastaan kuten vanki totesi. Juuri tällaisistakin vangeista haaveilleet "erämaan ritarit" tyytyivät käytännössä vain heidän iloisen ohimarssinsa vaimeaan vastaanottamiseen.

Sopivaakaan autoa ei sitä paitsi tarvinnut kauan odottaa. Sen kohdalle tultua Törnin äänivaimennettu kivääri tuhahti, kuljettaja putosi hytissään ja samassa oli partio jo Törnin johdolla miehistön kimpussa. Kiväärien sijasta käytettiin

niiden tukkeja kauhavalaisten ja kirveen ohella. Lavalla oli istunut, kiväärit pinossa auton perällä, kymmenen vihollissotilasta, jotka saivat nyt suomalaisista kaksi varsinaista lähitaistelijaa "reservinään" auton viereen maahan jääneet. Mieleen on jäänyt lähinnä kuva ojaan kallistuneen auton lavan kulmasta valuneesta verivirrasta . . .

Puhjenneessa rankkasateessa kenenkään huomaamatta kaksi muuta kuorma-autoa lähestyi paikkaa samasta suunnasta!

— Tulta! Päälle!

Törnin käskyt kajahtivat piiskan sivalluksina.

Itse juoksin ohi ensimmäisen auton erään kaverin perässä hänen ammuttuaan jo ovensa avanneen kuljettajan. Toinen hytissä olleista pääsi pakoon, mutta meidän radistimme huomasi sen olevan upseerin ja lähti takaa-ajoon. Karkulainen sai muutaman metrin etumatkan ja kun ajo ei näyttänyt päättyvän kiinnisaamiseen partiomiehen oli pakko ampua pakenija. Tämän papereista selvisi sitten omalla puolella venäläisen olleen vain 21-vuotiaan majurin ja juuri 'jahtaamamme' porukan komentajan.

Toisen auton kimppuun oli jäänyt neljä miestämme, kolmannessa meitä oli kaksi. Yksi venäläinen oli hypätä auton lavalta suoraan päälleni, mutta juuri väistöliikkeessäni selvitin sen kp. sarjalla "lennosta". Tämä oli puolestaan pataljoonan vääpeli, vanhahko mies, paperiensa joukossa karttalaukussa porukkansa rahat. Meidän todetessamme noin 30 vihollisen häviön Törni kävi läpi autojen hytit valiten mukaanotettavaa paperitavaraa.

Yhtäkkiä lähestyi paikkaamme kuitenkin suoranainen autojono. Pojat loikkivat metsään, Törni tulitti tien suuntaan; näin kuinka etumaisen auton tuulilasi pirstoutui kuljettajan kohdalta hänen vieressään istuneen jäätyä roikkumaan ovesta pää alaspäin. Lavalla pystyyn nousseita putoili

pää edellä tielle. Sitten meillä — luonnollisesti — mentiin. Jonkun matkaa juostuamme Törni alkoi kysellä yhtä puuttuvaksi todettua miestä. Saman tien tämä — pataljoonan komentajan kilpakumppani — juoksi meidät kiinni. Mutta samassa näimme myös vihollisia olevan tulossa tie mustana perässämme. He avasivat jo tulenkin, mutta pääsimme kuin pääsimmekin leiripaikkaamme. Otimme suunnan kylän pohjoispuolitse tarkoituksena päästä veneillemme iltahämärässä ennen täyspimeyttä.

Räntäsateessa marssiessamme törmäsimme tiheässä kuusikossa parinkymmenen aseistamattoman venäläisen leirinuotioon. Niillä oli siinä piikkilankaesteiden tolppien tekotyömaa. Hetken katselimme toisiamme ja — niin vanjoja vietiin toiseen suuntaan kuin meitä, nyt asetta nostamattomia 'valkosuomalaisia . . . !'

Sakenevassa lumisateessa ja hämärässä paikan määritys vaikeutui. Olimme pian jollakin suolla, sitten kovemmassa maastossa ja järven rannassa, mitä seurattuamme tulimme jonkinlaiselle kalastusmajalle. Ja nyt selvisi. Vasemmalla puolellamme oli se sama kylä, jossa oli 3 000 vihollisen jv. — rykmentti, oikealla meistä Valjärvi ja — takanamme ilman muuta meitä ajavat "koston enkelit". Ja edessämme, ettei asetelma olisi ollut puutteellinen, parin venäläisen vartio näköetäisyydessä ja yläpuolellamme kiertelemässä mahdollisesti meitä etsivä lentokone. Vain kylässä oleva tähystystorni näytti tyhjältä.

Makasin Törnin kanssa kumpareella, muiden ollessa vanki mukanaan kalamajassa. Ne pari vihollissotilasta edessämme alkoivat kävellä kohti kiväärit hihnasta selässä ja huolettomina keskenään jutellen. Makasimme katajapensaiden suojassa. Annoimme niiden tulla muutaman metrin päähän.

Törni hyppäsi pystyyn, komensi kädet ylös ja toinen ne heti nostikin. Mutta toinenpa alkoi huutaa, eikä se huuto

loppunut vaikka Törni heitti hänet ketoon ja iski pistoolilla päähän. Törni veti käsineen sen kädestä ja tuppasi sen suuhun. Karjaisten minua tuomaan puukon, omansa kadotettuaan, seurasi armoton lopputili. Sen toisen vein minä vankina siihen kalamajaan.

— Nyt on parin miehen mentävä vartioon ryssien tilalle ettei kylässä aleta niitä kaivata!

Tämä oli majalle tulleen Törnin uusi keksintö ja käsky, joka viipymättä täytettiin. Sikäli kuin uuteen vankiin oli luottamista tämä heikäläisten liikkuva parivartio oli juuri tullut vuorolleen ja meillä oli siis aikaa kunnes tulisi pimeä. Pari meikäläistä siis vanjojen mantteleihin, sikäläiset suikat päähän, kivääri olalle ja sitten hanhenmarssia venäläisten vartioreittiä pitkin . . . !

Pimeän tultua toinen tiedustelijoistamme palasi ilmoittaen reitin kotiin päin olevan ainakin alkuosalta selvän, toisen jäätyä tarkkailemaan veneittemme luo.

Paluumme "kuolemantuomion" uhalla tyyten vaikenevien vankien kanssa sujui aluksi hyvin. Soudettuamme kapeaan salmeen saakka ja ollessamme jo pääsemässä sen läpi saimme kivääritulta, pian myös konekivääri sarjoja ja jopa kranaatinheittimen haukuskelua. Sitten ammuttiin rannalta myös valoraketteja, joista meillä ei ollut onneksi pahempaa vaaraa järvelle saakka. Senhetkinen huolemme oli että jos omalta puolelta ammutaan valoraketteja viholliset näkevät meidät. Omamme olivat kuitenkin siepanneet vihollisen viestityksistä tiedon partiostamme, joka ilman muuta laskettiin linjoilla Törnin poppooksi. Sitä siis tiedettiin, vaikka osin miehitetyissä asemissa, odottaa. Niin päädyimme samaan paikkaan mistä muutama päivä sitten olimme näihin tämänkertaisiin törmäilyihin lähteneet."

TAISTELUOSASTO TÖRNI

Kun kenttäarmeijassamme jatkosodassa alettiin perustaa vapaaehtoisista valiomiehistä muodostettuja jääkärikomppanioita tavallista vaativampia erikoistehtäviä varten, kiintyi 'Lassen lohkolla' luonnollisesti mielenkiinto heti tähän yhtä neuvokkaaksi kuin pelkäämättömäksi osoittautuneeseen joukkueenjohtajaan. Luutnantti Törni määrättiinkin pvm:llä 11. 1. 1943 1. divisioonan toisen jääkärikomppanian päälliköksi. JR 56:n komentaja Motti-Matti Aarnio joutui siis toistamiseen luopumaan entisestä hurjasta 'huoltomiehestään.' Tämän divisioonan komentajana toimi kenraalimajuri Paalu, myöhemmin kenraalimajuri Fagernäs.

Törnin jääkärikomppania muodostettiin JR 56:n ja eräiden tykistömuodostelmien vapaaehtoisista, jolloin se käsitti noin 100 miestä jaettuna kolmeen joukkueeseen. Kesäkuussa se muodostettiin uudelleen 42 miehen vahvuiseksi. Tällä kertaa koko 1. divisioonan sissikoulutetuista miehistä oli valikoitu parhaat ja ns. desanttitorjuntaosastoksi. Vielä saman vuoden lopulla se koki viimeisen muodonmuutoksensa ja laajennuksensa, jolloin siitä alettiin myös virallisissa yhteyksissä käyttää nimitystä Osasto Törni. Tällöin komppania vahvistui myös pioneereilla ja viestimiehillä, ja se määrättiin hoitamaan huoltonsakin itsenäisesti. Osasto Törni kasvoi jopa 150 miestä käsittäväksi erikoisyksiköksi, jonka taistelukykyä osoitti jo se, että sen kullakin 25—26 miehen joukkueella oli muun tulivoiman lisäksi 20 konepistoolia. Tällaisena Osasto Törni pysyikin koossa sodan päättymiseen saakka. Mutta päällikön lisäksi vain suppea ydinjoukko säilyi alusta loppuun asti. Kun osasto keväällä

1944 lähti viimeiseen vastaiskuun, oli 150 miehestä enää 55 riveissä. Ankarat taistelut olivat vaatineet raskaan veronsa.

Jääkärikomppania — niin kuin nämä erikoisosastot yleisestikin — oli perustettu asemasodan hiljaisimman vaiheen alettua lähinnä kai antamaan eräänlaista piristysruisketta. Korsumukavuudet, pokan lyönti ja paisuva puhdetyöpuuha pääsisivät muuten ehkä liiaksi unteloittamaan divisioonan toimintatehoa ja taistelumoraalia. Käytännön tehtäviä riitti: kaukopartiointia, väkivaltaista tiedustelua vanginsieppauksineen, desanttitorjuntaa. Ja ennen kaikkea vastaiskuja. Jääkärikomppania — Osasto Törni — toimi tavallaan myös divisioonan reservinä; se paiskattiin aina sinne, missä nopea ja tehokas apu oli tarpeen.

Keväällä —43 osaston 24-vuotias päällikkö askaroi painonnostotankojen kanssa huolehtien samalla miestensäkin fyysisestä kunnosta. Välillä hän syventyi suunnittelemaan esimerkiksi nykyaikaista sammakkomiestoimintaa vastaavia vesistötempauksia, joita siihen aikaan ei oltu toteutettu vielä missään. Partioretket vaativat usein kaiken mahdollisen kekseliäisyyden ja salamannopean neuvokkuuden.

Millaisia sitten olivat tuon kuulun taisteluosaston miehet — hihamerkissään hopeanväristä salamaa ja T-kirjainta kantava iskujoukko, josta "riuska, peloton ja kylmäverisesti harkitseva" päällikkö oli "luonut harvinaisen ehyen, taistelukuntoisen ja fyysillisesti korkealla tasolla olevan yksikön", kuten kenraali totesi.

Näennäisesti kaikkea muuta kuin ehyt kokonaisuus. Eri puolilta Suomea, mitä erilaisimmista sivistys- ja elämänpiireistä ja kodeista koottu porukka. Työmiehistä maistereihin, tulevasta pääministeristä ja Suomen Pankin pääjohtajasta huoltovelvollisiin, sakkolaisiin ja yhteiskunnan laitapuolen vaeltajiin. Toisin sanoen mitä elävin ja edustavin läpileikkaus

todellisesta kansanarmeijasta, ainoana yhteisominaisuutena rynnäkkötaistelijan henki ja kyvykkyys. Osasto Törnin alkuperäiset miehet valittiin ankaran karsinnan perusteella monilukuisista vapaaehtoistarjokkaista. Heidän kuntonsa, sotilastaitonsa, jopa mielipiteensä punnittiin erittäin tarkoin. Tuloksena ei ehkä ollut muotokaunis paraatijoukko, koska kaikki miehet olivat hyvinkin voimakkaasti itsenäisiä persoonallisuuksia, mutta suorituskyvyltään Törnin päällystö, alipäällystö ja miehistö oli huipputasoa. Sen terä karkaistiin kuukauden kestäneellä 'kuurilla', jolloin päivittäin hiihdettiin umpihankea 30—40 kilometriä kantamuksena normaalivarustuksen lisäksi neljä tiilikiveä. Törni ei suosinut sulkeisharjoituksia eikä muita turhiksi katsomiaan höykytyksiä, varusmiesmäisestä simputuksesta puhumatta. Ruumiillisen kunnon ja suorituskyvyn tuli nousta parhaaksi mahdolliseksi muilla keinoilla — ja se nousi. Törni ei myöskään halunnut joka käänteessä osoittaa esimiehisyyttään; hän oli kaikkien alaistensa kaveri, mutta silti ehdotonta luottamusta nauttiva ja kokoava auktoriteetti. Kun hän sanoi: "Me teemme sen", miehet lähtivät mitään kysymättä liikkeelle. Sen suorempaa käskyä — he kertovat itse — ei Lasse koskaan antanutkaan. Ja toiminnassa saatettiin jopa neuvotella tilanteiden ratkaisumahdollisuuksista. Turhaa kukkoilua Törni vierasti vielä enemmän kuin inhosi 'etappisikoja', huoltoportaita, takalinjastrategeja.

Törnin viinapäästä puhuttiin paljon, eikä aiheetta. Liekö sen vai hänen tarpeen tullen suoran-railakkaan tyylinsä tiliin vietävissä seuraava tapaus. Keskellä yötä hän soitti kenttäpuhelimellaan divisioonan esikuntapäällikölle eversti Glantzille herättäen tämän ja haukkuen pataluhaksi miestensä varusteiden kehnoudesta.

Apteekkari *Lars-Erik Holmström* Helsingistä muistelee kenttäapteekkarin aikaansa rintamalohkolla, jossa hän tutustui Törniin:

— A 5 oli eräänlainen lääkinnällinen pirtun sekoitus, joka sitten asemasodan aikana tuli liiankin kysytyksi miesten keskuudessa. Venäläisten suurhyökkäyksen kesällä —44 aikana tapahtui, että Törni kahden upseerinsa kanssa tuli herättelemään kenttäapteekkaria klo 1 yöllä. — En, hyvä veli, jaksa nyt nousta enkä ruveta juhlimaan, estelin vieraiden tarkoituksen tietäessäni. — Minä nostan sinut ylös, sanoi Törni. — Katso sitä paitsi, keitä tuolla pihalla on.

Holmström nousi ja katsoi.

Pihalla seisoivat kytkyessä Törnin rinnan kesyttämä susi sekä lammas!

— Tuon lampaan syömme ja sinä annat juomat.

— Ei auttanut muu, menin herättämään yhden miehistäni teurastamaan ja paistamaan lampaan. Juhla alkoi. Aamulla emme olleet vielä kaikki ehtineet nukkua — Törnin keskustellessa jo varsin vaivatta ruotsinkielellä kanssani —, kun lähetti törmäsi sisään tuoden komentajan viestin kapteeni Törnille. Se määräsi sissijohtajan siitä paikasta tekemään vastaiskua Paateneen tienoolle, jossa vihollinen oli päässyt läpi.

— Muutamia päiviä myöhemmin, venäläisten lyötyä panssarikiilan asemiimme samalla suunnalla, rykmentinkomentajamme pakkasi hermostumaan. Siihen kenraali: "Onhan sinulla siellä Törni".

Salmijoella oli osasto jälleen kerran määrätty väkivaltaiseen tiedusteluun tavoitteena vangin sieppaaminen. Ennen toiminnan alkamista Törnin korviin tuli huhu, että läheisellä kukkulalla on joukko korkeita upseereita seuraamassa hänen hyökkäystään, joukossaan myös naisia. Törni ryntäsi puhelimeen ja raivostuneena sai kuin saikin yhteyden kukkulalle:

— Onko perää siinä, että siellä on naisia? hän tiukkasi. Saatuaan myöntävän vastauksen hän komensi osaston hajaantumaan.

— Täällä on sotilaita eikä sirkuspellejä. Kenttähuorille ei järjestetä mitään näytöstä.

Väkivaltaista tiedustelua ei tehty ennenkuin vaatimus oli täytetty.

Mutta kun Osasto Törni Ravanmäellä palasi taistelusta ylivoimaista vihollista vastaan, se nähdessään kaukaa komentajansa kuolemanväsyneenäkin ryhdistäytyi tiiviiseen marssijärjestykseen ja kajautti laulun "Minä olen Härmän Kankaanpäästä . . ." tällaiset tapaukset oli unohdettu.

(Ainakin sulkumerkeissä saattaa silti arvella, oliko Törnin omapäisyys ja kursailemattomuus sittenkin vetämässä pisteitä takaisin. Hänen upseeriylennyksensä ja kunniamerkkinsä tippuivat mielestäni lopultakin taisteluansioihin nähden suhteellisen hitaasti.)

Niin kuin Törnistä itsestään, voisi hänen miehistään kirjoittaa kokonaisen kirjan, jopa monet heistä olisivat oman romaaninsa ansainneet. Voisi kertoa vaikkapa Klaus Kemppaisesta ja Eino Pentistä, jotka kumpikin haavoittumisensa jälkeen tulivat tajuihinsa — ruumispinossa, edellinen jo hyökkäysvaiheessa Kollaalla, jälkimmäinen Suojärven Annantehtaalla vihollisen valtaamasta maastosta omalle puolelle ryömien. Tai voisi kirjoittaa "Karju" Toivosesta, joka kuolleeksi luultuna palasi sotavankeudesta ja meni Tyrväällä ensin kirkkomaalle, tempasi sankarihaudalta oman ristinsä ja marssi se olallaan kotiin.

Voisi kertoa Gröndahlin Masasta, joka yksin yllätti vihollisjoukkueen metsäsaarekkeessa ja jatkoi heidän leporauhansa ikuiseksi, "aron pojasta" Unto Laihosta sirpale aortassaan, raumalaisesta merimiehestä "Fakkerista", joka oli päästää viimeisen tarzan-huutonsa pelleillessään vihollisen

upseerilakki päässä ennen kuin venäläiskolonna oli tyyten selvitetty ja joka lääkärin kysyessä onko hänellä ollenkaan hermoja vastasi: "Ei o". Tai voisi muistaa Koiviston Manua, joka JR 56:n juhlista lähti muiden Törnin miesten kanssa viettämään iltaa erikseen ja vastasi kysymykseen minne nyt: "Ei Törnin porukka ole ennenkään ilmoittanut muille minne se lähtee".

Heidän tositarinansa tuntuvat ehtymättömiltä. Niitä kertoilee kirjeessään muiden mukana honkilahtelainen, nyt työeläkkeellä Naantalissa elelevä *Arvo Koskinen*, niitä muistelee nojatuolissani kesäisen pyhäpäivän yhä vielä jämerä ylivääpeli ja maanviljelijä *Eero Kurikka* Huittisista.

Koskinen tosin on Törnin naapuriporukan miehiä, mutta sittenpähän tunnustus tuleekin puolueettomalta taholta:

— Noin kahden aikaan keskiyöllä pataljoonan vahvuinen vihollinen hyökkäsi tukikohtaamme Seesjärven rannalla. Meitä oli vain 25 miestä, kaikilla konetuliaseet kuten vihollisillakin. Mutta kun meiltä kaatui heti päällikkö ja kolme miestä, oli tilanne hetkessä mitä tukalin.

— Törni majaili joukkoineen Kuusiniemen tukikohdastamme noin peninkulman päässä Seesjärven rannalla. Sieltä Jouhivaara-nimisestä kylästä he tekivät partiomatkoja meidänkin luoksemme. Kun nyt olimme kovan painostuksen alla nelisen tuntia motissa, tuli mieleen missä on nyt Törnin porukka että tulisi auttamaan. Ja niin se klo 6 aikaan aamulla todella tuli! Hyökkäsi tietysti vihollisen selkäpuolelta kuin koston jumalat, sisäänmurron mottiimme tapahtuessa sikäli kivuttomasti, että venäläiset olivat eräältä kohdalta vetäytyneet pois.

— Olin noin 4—5 metrin päässä Törnistä, kun hän jakoi käskyjä miehilleen. Näytti että miehet eivät ehtineet kunnolla kuunnella loppuun kun he jo menivät määräysten mukaan. Muuan heistä tokaisi jo tullessaan tukikohtaamme

tietämättä vihollisten määrää: "Jo on tilaisuus ottaa yhteen vanjan vapaaehtoisen partion kanssa".

— Olomme helpottui hetkessä. Osasto Törni työnsi sitten vihollisen noin 300 metrin päässä olevaan niemekkeeseen, jossa se oli kuin tarjottimella nähtävänämme. Niiltä kaatui taistelussa 82 miestä ja 32 saatiin vangiksi. Törnin tappiot olivat muistaakseni 7 kaatunutta ja 8 haavoittunutta, melko raskaat siis nekin. Me kuuluimme JR 60:een komppanian-päällikkönämme kapteeni, nykyinen majuri Anttila Tampereen läheltä.

Tämä taistelutoimi ei jäänyt vaille korkeinta mahdollista kiitosta: II Armeijakunnan esikunnan operatiivisen osaston salaiseksi merkitty käsky 18. 3. 44 1. D:n komentajalle kuului:

"*Ylipäällikkö* käskee kiittämään niitä johtajia ja joukkoja, jotka osallistuivat vihollisen Seesjärven etelärannalla suorittaman hyökkäyksen torjuntaan ja reippaasti tehtyyn vastaiskuun 17. 3. 44.

"Omasta kohdastani yhdyn kiitokseen ja kohdistan sen erikoisesti 1. D:n jääk. komppaniaan ja sen päällikköön, luutnantti *Törniin*.

II Ak:n Komentaja
Kenraaliluutnantti *Paavo Talvela*"

Eero Kurikka tuli Törnin taisteluosastoon vuoden 1943 lopulla, jolloin jo koko rintamaosan kaikki "pahanteot" pantiin tottuneesti Törnin tiliin ja jolloin naapurin radion surullisen-huvittavan-kuuluisa Teuvan Tiltu jo oli moneen otteeseen luvannut suuret 'tapporahat' Törnistä elävänä tai kuolleena.

— Niin, vihollisradiossa siis luettiin kuulutusta että tuokaa Törni elävänä tai kuolleena, maksamme hänestä kolme miljoonaa suomenmarkkaa. Pelätty sissipäällikkö oli siis heidänkin kannaltaan paljon väärti mutta . . .

— Juu, niille Tiltun puheille senkuin naureskeltiin. Samoin kuin vihollispartioiden ja lentokoneiden meidän puolellemme kylvämille "pääsylipuille". Ne olisivat taanneet Suomen armeijan jermuille jopa vapaan pääsyn sotavankeuteen. Meillä käytännössä niitä arveltiin käyttää riukuhuusien passeina.

— Törni oli itse tuolloin karsinut ja valinnut täydennysmiehiä joukkoonsa, myös aliupseereita ja muistaakseni jonkun upseerinkin. Meillä oli sitten jonkinlainen tutustumistilaisuus, jossa Törni tervehdyssanoissaan toivoi etteivät uudet jääkärit täällä joutuisi häpeään alkuperäisten, vapaussodan jääkäreiden rinnalla. Kenttämaljoja kallisteltiin peräti 'Pohjanmaan kautta'. Hetken kuluttua oli käynnissä huima tappelu, jonka alkusyytä ei kukaan ehtinyt kysellä. Muuan ylikersantti jäi kaatuvan miesryppään alle, mutta nousi sieltä ja paiskasi päällimmäisen ikkunasta ulos. Alikersantit Mäkinen ja Nevala löivät nyrkeillä mutta saivat takaisin suksista ja joutuivat sairaalaan. Tappelun jälkeen illalla Törni etsi syyllisiä. "Sanokaa reilusti vaan", hän vaati. Muutamat tunnustivat, eikä asiasta enempää puhuttu.

— Tapaninpäivänä —43 vihollinen vei Jolmajärvellä 7 rajamiestämme, joiden joukosta yksi juoksi avojaloin hakemaan apua. Lähdimme hevosilla vihollisen takaa-ajoon, 7—8 miestä ja konekivääri rekeä kohden. Salmen jää kesti vain ensimmäisen hevosen, toinen ja saksalainen konekivääri me painuivat pohjaan partiopukujen pelastaessa miehet. Vastarannalta ei tullut tulta — olivat ehtineet mennä. Jatkoimme kuitenkin vihollisen jälkiä sen takaa-ajoa kaksi vuorokautta, yhden uuden miehen jo väsyessä loppuun: — Jättäkää jos

haluatte, hän sanoi. 'Kotona' mies siirrettiin heikkokuntoisena muualle.

— Hauskemmin sattui maaliskuussa —44, jolloin siirryimme pois Salkovaarasta. Joittenkin saamiensa vankitietojen perusteella venäläiset kohdistivat kovasti 'peräänkuulutetun' Törnin pesäpaikkaan ankaran kranaattitulen ja ilmapommituksen — meidän ollessamme jo pois alta. Tykistön töpinään saivat kuitenkin joitakin osumia.

— Paateneen-Porajärven erämaissa oli paljon hirviä. Talvi 43—44 kului mukavasti. Kuului siihen toki mm. kova vastaisku Kuusniemessä Jouhivaaran eteläpuolella, jonne vihulaisen iskuosasto hyökkäsi 300 miehen voimalla ilmeisenä tarkoituksena panna meidät mottiin ja katkaista tiemme Paateneeseen. Osasto Törni ajoi kuin herrasmiessotilaat ainakin autoilla suoraan vastaiskuun, jopa pitäen tätä tervetulleena vaihteluna pitkän 'toimettomuuden' — harjoituskauden — jälkeen. Raivokas taistelu alkoi välittömästi. Estääkseen vihollisten pakoa vein konekivääärini rantaan, josta Törni siirrätti sen kuitenkin avojäälle. Sieltä toki oli kyllä vielä vapaampi ampuma-ala joka suuntaan! Venäläinen taisteluosasto oli varustettu paitsi konetuliasein, mm. liekinheittimin. Vihollliset tuhottiin taistelussa lähes viimeiseen mieheen 32 antautuessa ilmiselvän kohtalonsa edessä vangeiksi. Vielä kuitenkin heidän nostettuaan valkoisen lipun ehtivät ampua omistamme Sällin. Muuan miehistämme muuten sai luodin kolme kertaa suolistonsa läpi, mutta eli vielä vuosikymmeniä sodan jälkeen. Tappiomme tässäkin taistelussa olivat raskaat; 62:sta miehestä kaikkiaan 16, joukossa mm. useita kovia tamperelaisia aliupseereita.

Venäläisten suurhyökkäyksen aikana rajuja ja sekavia vastaisku- ja muita taisteluja Ravanmäen tienoilla Hyrsylän mutkan suulla, lähitaisteluja öisinkin harjuilla, metsissä ja soilla osaston menettäessä lopuilleen niin miehensä kuin

pyöränsä, käsirysyjä ampumaradoillakin, välillä motissa ja miinakentissä! Tässä Törnin tuttuja 'tuhoamishommia' Mustan meren merijalkaväkeä vastaan, yhteenottola Tolvajärven-Ägläjärven-Aittojoen talvisodasta kuulussa maastossa, käsikranaatteja syytäneen alik. Mikko Mäkisen kuolema Kurikan syliin, Mäkelän Eeron nostaessa haavoittunutta kättään: "Kun tämä nousee, tulen vielä mukaan."

Torjuntaa ja vastaiskuja, harhautusta, väijytystä ja vanginsieppauksia, väsymystä siihen rajaan asti ettei kukaan jaksanut edes lämmittää saunaa.

Kurikan kertomus on kuin pitkää tummanpunaista kuvakudosta, korpitaistelujen kavalkadia, miesten peliä, jossa panoksina olivat aina elämä ja kuolema. Näin siitä huolimatta että Törni halusi tappioiden kasvaessa yhä enemmän säästää miehiä tätä myös korostaen heille.

— Ehkäpä Holger Pitkänen muistaa paremmin. Hän oli luutnantti ja Törnin sijainen.

— Mutta kun Lasse itse tuli kotilomalta, hän kysyi oitis silloin everstiluutnantti S. O. Lindgrenin prikaatille alistetulta osastoltamme:

— Kenen luvalla täällä on käytetty minun miehiäni. Jos saan sen tietää minä ammun."

LAURI TÖRNI: JÄNNITTÄVIN SOTAELÄMYKSENI

Lauri Törnin ja hänen vapaaehtoisten iskumiestensä toiminnasta jatkosodan etulinjoilla Itä-Karjalassa olen pyrkinyt edelläolevilla väläyksillä muodostamaan pääpiirteisen mutta silti olennaisen kuvan. Hänen jo harmaantuneilla ja harvalukuisilla taistelijaveteraaneillaan, jotka vuosittain kokoontuvat asevelijuhlaansa — viimeksi keväällä 1974, tällä kertaa Tuusulan taistelukoululle —, on paljon muistettavaa niin päälliköstään kuin omista kaukopartio- yms. rintamakokemuksistaan. Heillä on tänä päivänä täysi kate niille sanoille, jotka he kolmekymmentä vuotta sitten, 1944 kaiversivat visakoivuiseen vieraskirjaan omistettuina päällikölleen:

"Ylpeinä siitä, että olemme saaneet taistella rinnallasi — Sinä meidän johtajanamme — voitosta voittoon ja kunniaan muistamme Sinua, me kaikki poikasi, iäti suurella kunnioituksella. Kun nyt kaikki tällä Isänmaan vaikealla hetkellä hajaannumme ympäri maan, haluamme tällä vaatimattomalla tavalla jättää Sinulle muiston kaikesta koetusta ja menneestä, toivoen samalla, että jos astumme vielä kerran sotapolulle saisimme kerääntyä rinnallesi taisteluun Uuden ja Vapaan Isänmaan puolesta".

Millainen sitten oli sissipäällikön omasta mielestä hänen kovin Suomen-rintaman kokemuksensa, jännittävin taisteluelämyksensä pitkän puolustussotamme päiviltä.

Meillä on tilaisuus lukea tässä Suomessa ennen julkaisematon kuvaus, joka kyllä puhuu puolestaan. Atlantin takana se ilmestyi Suomalaiset Aseveljet Amerikassa-yhdistyksen 20-vuotisjuhlajulkaisussa 1954 ja toistamiseen amerikansuomalaisten päälehden New Yorkin Uutisten maaliskuun

13 päivän numerossa 1970. Vaikka Törnin joukkueenjohtaja *Sakari Korhonen* — opettaja, kunnallismies ym. Savonlinnasta — onkin lähettänyt teostamme varten eloisan kuvauksen juuri samoihin vaiheisiin osuen otsikolla "Takaa-ajajat loukussa — Lasse liemessä", otamme tähän Törnin kirjoituksen käsialanäytteenä ja hänen todennäköisesti ainoana julkisena kirjallisena työnään. Sitä paitsi se todistaa myös hänen kirjallisesta ilmaisuvalmiudestaan. (Vain New Yorkin Uutisten alkusanat, kirjoittajaesittelyn, jätän pois.)

Sain määräyksen varustautua komppaniani kanssa hyökkäykseen vihollisen miehittämää saaritukikohtaa vastaan. Kaukopartiolle tarkoitetusta varastosta saimme tukevat, monin taskuin varustetut lumipuvut. Erikoisvarustuksiimme kuuluivat tavallista tukevammat muona- ja ammusannokset. Kaikki varusteemme suksia ja pulkkaa myöten olivat valkoiseksi maalatut. Oli selvää, että emme saaneet ottaa mukaan mitään henkilöllisyyteemme viittaavaa, olipa kysymys kirjeistä tai valokuvista.

Kun iltapuolella päivää nousimme suksille, sää oli erinomainen. Pakkanen lieveni kuitenkin iltaan mennessä ja lumen tarttuessa suksen pohjiin eteneminen kävi yhä hitaammaksi. Lopulta tulimme niin väsyneiksi, että miehet torkahtelivat taukojen aikana suksiensa varaan ja toiset jopa tupertuivat hankeenkin nukkumaan.

Viiden aikaan aamulla saavuimme linjalle, jossa vihollisen puhelinjohto kulki 800 metrin päässä sijaitsevaan tukikohtaan. Joukkomme oli siksi uupunut, että välitöntä hyökkäystä ei voinut ajatella. Vetäydyimme tämän vuoksi tiheän metsikön suojaan, jossa otimme puolentoista tunnin levon. Tämä lepomme keskeytyi kuitenkin sen johdosta, että

vihollisen suunnalta kajahtivat aamuyöstä kiivaat konekivääri laukaukset. Vartiomiehemme olivat yllättäneet vihollisen partion tämän lähestyessä linjojamme. Partiosta, jossa oli kaikkiaan kuusi miestä, viisi kaatui ja kuudes, joka oli pahasti haavoittunut, joutui vangiksemme.

Vihollispartion tuhosta oli se ikävä seuraus, että laukausten vaihto hälytti vihollisen valmiustilaan. Tukikohdasta ammutut valoraketit, jotka osoittivat meihin päin, olivat ilmauksena siitä, että yllätysmomentti oli ohitettu. Eteneminen avomaastossa olisi saattanut tulla kohtalokkaaksi, joten suoranaisesta hyökkäyksestä oli luovuttava toistaiseksi. Vangilta saimme tietää, että vihollisen tukikohdassa oli 300 miestä ja että tukikohtaa ympäröi kilometrin levyinen miinakenttä. Tukikohdassa oli myös ainakin kaksi 7,6 cm kenttäkanuunaa ja kaksi ilmatorjuntatykkiä. Nämä tiedot olivat tärkeitä vastaista hyökkäystä suunnitellessamme.

Siirtyessämme takaisin alkuperäiseen omaan tukikohtaamme miinoitimme kuitenkin tarkoin latumme. Siitä oli meillä suoranaista hyötyä, sillä meitä takaa ajamaan lähetetty vihollisosasto joutui paukahduksista päättäen antamaan aika raskaan veron lanka- ja polkumiinoillemme. Vihollissotilaat eivät tietenkään hiihtotaidossa olleet meikäläisten veroisia. Ajan voittamiseksi ja helpomman etenemisen takaamiseksi niillä oli suuri kiusaus käyttää avattuja latuja. Tässä lieneekin selitys vihollisen yritykseen edetä raskaista tappioista huolimatta.

Muutamien päivien kuluttua ylitimme vihollislinjat samalla kohdalla kuin edelliselläkin kerralla. Osastomme tehtäväksi tuli nyt lähestyä tukikohtaa lännestä päin. Kello 3.40 aamuyöstä saavutimme miinakentän ulommaisimman rajan. Ensimmäinen tehtävämme oli raivata 30 metrin levyinen aukko miinakenttään. Tämä ei ollut suinkaan erikoisen vaikeata, sillä vihollisen miinat oli asetettu viime retkemme

jälkeen eikä lumi ollut ehtinyt niitä tyystin peittää.

Eteneminen tapahtui suunnitelman mukaisesti noin 100 metrin päähän vihollisen piikkilankaesteistä. Miinakentän tiivistyessä lähempänä vihollisen asemia syvälle upotettuja miinoja oli vaikea keksiä. Neljä miestä komppaniastamme sai tällöin surmansa ja kolme haavoittui. Miinojen laukeamisessa on pahin se seikka, että vihollinen ehti jälleen tarpeeksi ajoissa huomata aikeemme. Valosignaalit halkoivat jälleen ilmaa ja samassa alkoi vihollinen tulittaa meitä. Tuli oli kuitenkin epätasaista ja epätarkasti suunnattua osoittaen hermostumisen merkkejä eikä se toistaiseksi ollut aiheuttanut meille mitään tappioita. Kun meillä ei ollut käytettävissämme keinoja leveän miinakentän tuhoamiseksi, emmekä me tahtoneet turhaan menettää miehiämme tällaisessa yrityksessä, meidän oli jälleen suoritettava strateeginen osastomme siirto. (Mistään suoranaisesta perääntymisestä ei ollut kysymys, koska olimme edelleenkin oikeastaan vihollisen selustassa.) Kaatuneemme ja haavoittuneemme me sijoitimme mukanamme oleviin pulkkiin ja uudeksi marssisuunnaksemme tuli Ontajärven rannalla oleva niemi.

Asetuttuamme asemiin ei meidän tarvinnut odottaa kauan, ennen kuin vihollisen meitä vastaan lähettämä osasto oli jo kintereillämme. Annoimme vihollisen etummaisten osastojen edetä tasollemme ja edelleen sitten mitään huomaamatta ohitsemme. Vasta kun vihollisen pääosasto oli saapunut leveänä rintamana tuliputkiemme lähettyville, annoin määräyksen tulen avaamisesta. Yllätyksemme oli täysin onnistunut ja vihollista tuntui kaatuvan kuin kuloheinää ainakin. Taistelun riehuessa kiivaimmillaan minulle toi eräs partiomiehistä tiedoituksen, että vahva vihollisosasto oli lähestymässä idän puolelta nientämme. Määräsin sijaiseni jatkamaan taistelua ja otin mukaani lähetin sekä kahdeksan miestä estämään vihollisen "maihin nousua".

Koetimme saavuttaa niemen toisen rannan ennen vihollista, mutta perille päästyämme se oli ehtinyt jo pureutua rantaan. Hiihtäessäni jouduin 10 metriä muitten edelle ja yrittäessäni nousta rinnettä ylös jouduin suoranaiseen käsirysyyn kahden ryssän kanssa. Sain kaadetuksi molemmat kumoon . . . heidän aseensa irtosivat vaistomaisesti pudoten lumeen . . . itsekin olin välillä hangessa . . . päästyäni kuitenkin jaloilleni sain otteen suomalaisesta konepistoolistani, joka teki lopusta selvän. Selviydyttyäni näistä kahdesta, suuntaisin tulen muihinkin lähellä oleviin vanjoihin, mutta nyt jouduin itsekin niin kovan tulituksen kohteeksi, että minun oli haettava hangesta turvaa. Hankeen kaivautuessani konepistoolini tärähti lumen alla olevaan kantoon ja joutui epäkuntoon. Sen mekaaniset osat eivät liikkuneet eteen eikä taakse — ja hetkellä, jolloin olin melkein yksin vihollisen ympäröimänä. Minun ei auttanut muuta kuin kaivaa käsilläni hankeen ryömimispolku kahden kaatuneen ryssän luokse ja rakentaa siihen suoja- ja ampuma-asema. Ryhmäni oli kaivautuneena jonkin etäisyyden päässä takanani, tulittaen vihollista sen kuin kerkesi. Pieni ryhmämme taisteli tosiaankin sinnikkäästi, mutta vihollisen valtava ylivoima teki ryhmämme haavoittumisten ja kaatumisten kautta taistelukelvottomaksi.

Tässä yhteydessä kerrottakoon tapaus korpraali Fagerströmin kaatumisesta. Tämä, merimies siviiliammatiltaan, oli ottanut osaa useihin partioretkiin. Kuultuaan ryhmämme vaaranalaisesta asemasta, hän huusi sijaiselleni: "Komppanian päällikkö tarvitsee apuamme. Minä järjestän asian." Kun hän sitten saapui avuksemme, tilanteen vakavuus ei tuntunut häntä lainkaan peloittavan. Yksin hän uskaltautui hyökkäykseen 60-miehen vahvuista vihollisosastoa vastaan. Hän sai kaadetuksi kaksi ryssää, lisäksi pahasti haavoitettua kahta, mutta sitten olivatkin hänen panoksensa lopussa.

Yrittäessään vaihtaa makasiinia hän sai osuman rintaansa ja päähänsä vihollisen konepistoolista. Näin kaatui eräs komppanian parhaista sotilaista. Tämä on vain eräänä osoituksena siitä taistelumielestä, joka vallitsi miehistössämme.

Fagerströmin yksinhyökkäys, minun kolme käsikranaattiani ja haavoitettujen ryhmäni sotilaitten tuli sai vihollisen etenemisen sikäli viivästetyksi, että sijaiseni saattoi lähettää joukkueen avukseni. Nyt tuli vihollisosastolle kuumat oltavat ja sen oli lähdettävä pakosalle. Se jätti kentälle 22 kaatunutta ja yhden haavoittuneen. Komppaniani varsinaisella lohkolla vihollisen tappiot nousivat 53 kaatuneeseen ja 4 pahasti haavoittuneeseen. Vertailun vuoksi mainittakoon, että omat tappiomme olivat kaikkiaan 3 kaatunutta ja yhdeksän haavoittunutta.

Tehtävämme ei päättynyt suinkaan vielä tähän. Ennenkuin jätimme vihollismaaston tarkoituksemme oli tuottaa sille niin paljon vahinkoa kuin suinkin. Paluuretkemme suunniteltiin tämän vuoksi noudattamaan toista tietä kuin tulomatkamme. Osastomme hajoitettiin pienempiin yksikköihin ja kullekin niistä määrättiin oma tehtävänsä. Paluumatkalla tapasimme muiden muassa alasammutun suomalaisen lentokoneen. Poistimme siitä kaikki arvokkaimmat osat ja sen jälkeen miinoitimme sen ja sen ympäristön. Eräs toinen osastomme tuhosi taas paluumatkallaan vihollisen ammus-, bensiini- ja muonavaraston, asepajan, pani tuleen taloja ja hevostalleja, tuhosi erään rautatieaseman sekä useita siltoja. Tällä osastolla olivat tosin huomattavat omatkin tappiot.

Ylittäessämme paluumatkalla Ontajärven, jonka rannat olivat vihollisen hallussa, meille luvattiin radioteitse hävittäjäkoneemme tuki. Sovittuna merkkinä lentokoneelle oli: sauvojen heiluttaminen päitten yläpuolella. Edetessämme seuraavana päivänä jään ylitse toivat idästä päin palaavat

tiedoituskoneemme meille iloisen sanoman. Matalalla lentäen ne pudottivat meille merkkipistoolin, johon oli kiinnitettynä tiedoitus siitä, että omat hävittäjämme olivat tuhonneet samana päivänä 7 vihollisen lentokonetta. Sanoma päättyi tiedoitukseen: "Kaikki selvää, me palaamme tukikohtaamme."

Saavutettuamme omat kenttäasemamme miehistömme määrättiin lepäämään. Me saimme kuitenkin jäädä toistaiseksi uuden rajalinjamme turvaksi siltä varalta, että vihollinen lisäisi partiotoimintaansa. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Vihollinen päätteli kai rajajääkäriemme saaneen tuntuvaa vahvistusta, koska oma partiotoimintamme oli vastaavasti vilkastunut.

Vieljärvi, Äänislinna, Kontupohja, Karhumäki, Maluu, Osterjärvi, Kunnusjärvi, Mäntyselkä, Juustjärvi, Muunjärvi, Säämäjärvi, Rovanmäki, Suojärvi, Kotajärvi, Vuotele, Ägläjärvi, Tolvajärvi.

Lauri Törnin sotilaskantakortin asianomaiselle sarakkeelle ei olisi mahtunutkaan enempää hänen jatkosotamme taistelupaikkojensa nimiä. Nämä toki riittävät hyvin, varsinkin kun tietää jokaisen niistä merkinneen jatkuvaa kuolemanvaaraa ja itsensä alttiiksi panemista, verta, vammoja ja väsymystä, päättävää toimintaa mahdottomiltakin näyttäneissä tilanteissa, sumeilematonta iskemistä loppumattoman ylivoiman edessä.

Kun venäläisten suurhyökkäys Suomea vastaan oli saatu ratkaisevassa määrin pysäytetyksi, Lauri Allan Törni nimitettiin päivämäärällä 9. 7. 1944 Mannerheim-ristin ritariksi järjestysnumeronaan 144. Divisioonan komentajan, kenraalimajuri Uno Fagernäsin allekirjoittaman ritariksinimittämisehdotuksen perustelut kuuluivat seuraavasti:

"Luutnantti Törni on luontainen johtajakyky, kylmäverinen ja neuvokas. Talvisodassa 1939—40 ja nykyisessä sodassa hän on monasti osoittanut erityistä urhoollisuutta, taitoa ja neuvokkuutta.

Sodassa 1939—40 silloinen JP 4:n keittiöalikersantti Törnin johtama partio sai yhteyden Koivuselästä (Pukitsanmäeltä) rykmentin ja Kitelän motin väliä lähestyviin omiin joukkoihin (kapt. Nikulan komentamaan Er. P:aan). Partio-

matka oli suoritettava kenttälinnoitetun ja vihollisen hyökkäysvaunuin vartioiman alueen kautta, mistä muut partiot eivät päässeet lävitse.

Paria vuorokautta ennenkuin majuri Leinosen Er. P vapautti JP 4:n, suoritettiin Pukitsanmäelle tunkeutuneen vihollisen tulivoimaisen pesäkkeen tuhoaminen, jolloin harhauttamistarkoituksessa lähetettiin mm. alikersantti Törnin johtama partio 1 + 2 ns. rykmentin motin eteläosaan maantielle sytyttämään polttopulloilla ja kasapanoksilla tiellä seisova elintarvikkeita täynnä oleva kuorma-auto. Yhden vartiomiehistä saatua polttopullon syttymään ja käsikranaatin räjähtämään heitti tien vieressä korsussa ollut vihollinen käsikranaatin vartiomiehen selkään. Alikers. Törni oli samassa hetkessä toimintavalmis ja heitti 3 kg:n kasapanoksen korsuun. Käsikranaatteja heitellen tien varressa oleviin korsuihin ja konepistoolilla korsujen suuta tulittaen vetäytyi partio tehtävänsä suoritettuaan takaisin. Tämä harhauttamisteko onnistui täydellisesti aiheuttaen hämminkiä vihollisen keskuudessa ja vetäen heidän tulensa pois päätoimintasuunnasta, auttaen täten Pukitsanmäelle tunkeutuneen vih. pesäkkeen tuhoamista.

Vuorokautta ennenkuin Länsi-Lemetin länsiosa vallattiin alistettiin JP 4:lle 18 rivimiestä käsittävä komppania silloisen ratsumest. Stackelbergin pataljoonasta. Upseerien puutteen takia annettiin osasto alikers. Törnin johdettavaksi. Hänen tuli yöllä Länsi-Lemetin motin lounaisreunasta ko. komppaniasta muodostetun kahden syöksyryhmän kanssa tuhota motin eteläpuolella olevien yhtenäisten korsuasemien puolustajat, raivata aukko ja tunkeutua motin keskukseen (Käsnäselän tielle) sekä jatkaa sieltä toimintaansa 25:llä hyökkäysvaunulla varustetun motin puolustusasemien tuhoamiseksi. Alikers. Törnin syöksyryhmät tuhosivat vihollis-korsuja, Törnin itsensä etupäässä heitellessä 3 kg:n kasa-

panoksia korsujen suista sisään syöksyryhmien miesten osoittaessa pimeässä uusia korsuja. Taistelussa tunkeutuivat Törnin syöksyryhmät Käsnäselän tielle, ja saivat täällä käskyn kääntyä lännenpuolella sijaitsevia hyökkäysvaunuja ja korsuja tuhoamaan. Muut syöksyryhmät eivät päässeet tielle puolustajien hyökkäysvaunuista, niitten alta ja ympärillä olevista korsuista ampuman raivokkaan tulen vuoksi. Kun päivän lähestyminen olisi tehnyt mahdottomaksi hyökkäyksen jatkamisen, kutsuttiin alikers. Törni syöksyryhmineen pois motin sisältä. Alikers. Törnin antamat tiedot motin sisältä ja hänen rohkea esiintymisensä vaikuttivat kuitenkin omalta osaltaan siihen, että Länsi-Lemetin länsiosa valloitettiin kahden vuorokauden kuluttua.

Luutn. Törni on nykyisessä sodassa kunnostautunut erittäin hyvänä ja joukkueen johtajana. Hän anoi vapaaehtoisesti suomalaisesta SS-pataljoonasta saapumisensa jälkeen Kev. os. 8:n 15. 8. 41 perustetun ps. osaston (1 kpl. T 28 ja 2 kpl. Vickers-hv.) johtajaksi. Auringan kylässä 9. 9. 41 avusti hän hyökkäystä osastollaan ajamalla n. 100—200 m. jv:n edessä niin, että se edistyi sinä päivänä useita kilometrejä sitkeästä vastarinnasta huolimatta. 10. 9. avustaessaan hyökkäystä juuttui hänen johtovaununsa ojaan aukealle aivan vihollisasemien eteen n. 150 m. päähän omista etujoukoista. Vihollisen yrittäessä lähestyä vaunua tuhoamistarkoituksessa, irroitti silloinen vänr. Törni yhden hv:n pk:n hypäten itse ensimmäisenä vaunusta ulos ojaan, josta tulittamalla esti vih. pääsemästä liian lähelle vaunua ja siten tuhoamasta vaunua sekä turvasi muiden pääsyn vaunusta ulos. Ennenkaikkea hv. osaston rohkean toiminnan johdosta vih. alkoi sen jälkeen perääntyä hyökkäyksen edistyessä taas useita kilometrejä. Vänr. Törnin toiminta oli jälleen reipasta ja esimerkiksi kelpaavaa.

16. 9. alkaen vänr. Törni avusti ratkaisevalla tavalla jv:tä ps. osastollaan teillä Prääzä-Matrossa-Äänislinna tuhoamalla useita vih. pesäkkeitä, joskus ps.vaunusta ulos tullen käsikranaateillaankin sekä ajamalla yhden vih. pst.tykin päälle. Vihollinen sytytti kerran polttopullolla vänr. Törnin komentovaunun tuleen, mutta kylmäverisesti toimien hän sai vaunun kääntymään ajaen omalle puolelle, jossa sammutti pallon ja jatkoi heti hyökkäystä. Liikkumalla osastollaan useimmiten noin 100—150 m. jv:n edessä, avusti hän ratkaisevasti väsyneitä joukkojamme, joiden eteneminen vaikean maaston ja vih. erittäin syvän ja vahvan kenttälinnoitusvyöhykkeen vuoksi olisi ollut miltei mahdotonta.

Suunujoen ylitykseen johtavissa taisteluissa 17—20. 10. 41 vänr. Törni aiheutti osastollaan viholliselle yhtenä päivänä mm. seuraavat tappiot: 75 kaatunutta sekä 4 tuhottua 4-aukkoista 2:lla kk:lla varustettua katettua pesäkettä. Rohkeasti toimien hän ajoi vih. käyttämän ja omien joukkojemme toimintaa vakavasti häirinneen ps.vaunun pakoon.

Rohkeutensa ja intonsa ansiosta hän sai juurrutetuksi koko osastoonsa loistavan taisteluhengen ja siten vaikutti huomattavasti henkilökohtaisesti taistelun edellytyksiin.

Karhumäen operaation aikana ottaessaan yhteyttä naapuriyksikköön Krugloi-kukkulan maastossa tuhosi Törni lähettinsä kanssa n. 20 miehisen hallitsevalla paikalla olleen kenttävartion.

Innokkaana partionjohtajana on luutn. Törni suorittanut useita partiomatkoja, mm. 27. 3. 42 Malun lohkolla odotti vanginsieppaamistarkoituksessa 4 t. vih. etuvartion ja asemien välissä vartion vaihtoa, jolloin paluumatkallaan haavoittui astuessaan miinakenttään.

Luutn. Törni johti erittäin tuloksellista tiedusteluretkeä 19—22. 10. 42 Vuolijärven itäpuolelle. Meno- ja paluumatka tapahtui kolmella veneellä useitten 50—300 m. leveitten salmien kautta, joiden rannat olivat vihollisen miehittämät.

Vihollisen selustassa luutn. Törnin johtama 8-miehinen partio taitavasti menetellen hankki tärkeitä tietoja vih. varustelutöistä sekä aiheutti viholliselle suhteellisen tuntuvia tappioita mm. n. 30 kaatunutta, joukossa 1 NKVD:n kapteeni ja vääpeli, joilta otetuista papereista saatiin arvokkaita tietoja. Partiomatkaltaan partio toi 2 vankia, joista toinen patl:n postinkantaja posteineen. Luutn. Törnin ilmeinen johtajataito ja kylmäverisyys vaikuttivat ratkaisevasti retken onnistumiseen ja siihen, ettei hänen partionsa kärsinyt retkellä lainkaan tappioita.

Kesällä 1943 määrättiin luutn. Törni 1. D:n yhteyteen perustetun partisaanitorjuntaosaston johtajaksi. Tähänkin osastoon pystyi luutn. Törni suhteellisen lyhyessä ajassa kasvattamaan reippaan taisteluhengen. Kun p.o. osasto elokuussa 1943 alistettiin Vahv.-Rj.P 15:n komentajalle joutuen miehittämään Seesjärven pohj.puolella olevan korpitukikohdan, osoitti luutn. Törni toiminnassaan jälleen aloitekykyä, taitavuutta ja rohkeutta.

Joulukuussa 1943 määrättiin luutn. Törni silloin perustetun 1. D:n jääkärikomppanian päälliköksi. Tästä komppaniastaan hän loi harvinaisen ehyen, taistelukuntoisen ja fyysillisesti korkealla tasolla olevan yksikön.

Kun vihollisen pataljoonan vahvuinen osasto 17. 3. 44 hyökkäsi Seesjärven etelärannalla olevaa tukikohtaamme vastaan, päästen mantereelle ja siten tukikohdan selkään, suoritti luutn. Törni jääkärikomppaniallaan vastaiksun, joka johti vihollisosaston osittaiseen tuhoamiseen. N. 300 miestä käsittävästä vih. osastosta tuhottiin 82 ja otettiin 32 vangiksi. Sotasaaliista mainittakoon mm. 58 konepistoolia, 5 liekinheitintä, 2 pikakivääriä, 115 paria suksia ym. Tässäkin taistelussa osoitti luutn. Törni erinomaista henkilökohtaista urhoollisuutta, suurta johtajataitoa, rohkeutta päätösten teossa, mutta samalla kylmäveristä harkintaa. Samoin tais-

teli koko jääkärikomppania sen esimerkin hengessä, jonka se on tottunut näkemään komppanian päällikössään."

Tällainen oli siis kenttäarmeijamme 'korkean tason' ritarinimitykseen johtanut virallinen raportti Lauri Allan Törnistä Ylipäällikölle kesällä 1944.

Rautaristin Törni oli saanut jo 11. 12. 1943.

Kapteeniksi luutnantti ja Mannerheim-ristin ritari, silloin 25-vuotias Lauri Törni ylennettiin runsasta kuukautta myöhemmin, 27. 8. 44, siis vajaata kahta viikkoa ennen välirauhan tuloa.

KUN MAURI ON TEHNYT TEHTÄVÄNSÄ . . .

Entä nyt?

Marraskuun 3 pnä 1944 kapteeni Törni monien muiden tapaan vapautettiin armeijan palveluksesta, kotiutettiin siviiliin ja rauhanaikaan, joka perin monille pitkän kaipauksen jälkeen merkitsi nyt uudella tavalla epämääräistä huolta huomisesta. Maa ja kansa eli uutta kaaostaan, jonka yllä häilyi välirauhan rankkojen määräysten Damokleen miekka alueluovutuksineen, sotakorvauksineen, internoimisineen, kansalaisjärjestöjen lakkauttamisineen sekä sodan kääntäminen Pohjois-Suomessa olevia saksalaisia vastaan äskeisten aseveljien karkoittamiseksi maasta . . .

Ritari peloton ja melko nuhteetonkin kotiutui sodasta vanhempiensa luokse Helsinkiin ilman harmainta aavistusta mitä toki muodollisen itsenäisyytensä säilyttäneellä maalla olisi hänelle nyt tarjota.

"Suuri herra mutta pieni virka" on vanha sananparsi henkilötapauksista, joissa 'suuri tulevaisuus' on takana päin. Tällä ritarilla ja rintamakapteenilla ei ollut pienenpientäkään virkaa.

Monien muiden nuorten upseerien tapaan eivät hänen opintonsa olleet jääneet kesken, koska ne eivät olleet kunnolla alkaneetkaan.

Monien aliupseerien ja miehistöön kuuluvien tapaan ei hänellä ollut ammattia tai — kuten esim. maanviljelijäaseveljillä — työtä tarjoavaa kotia, jossa aloittaa elämä.

Upseerina hän olisi voinut ja halunnutkin jatkaa, mutta siihen oli pian este — äkkijyrkän suunnanmuutoksen, poliittisen täyskäännöksen seurausta sekin: kaikki entiset SS-

miehemme oli erotettava kaikista valtion viroista ja toimista puolustuslaitoksen kantahenkilökunnasta poliisivirkoihin yms. saakka. Tätä 'korkeata ohjetta' pyrkivät jopa eräät yksityiset yritykset ja liikelaitokset suhdanneherkkyydessään ja uudessa orientoitumisessa seuraamaan. Sotilaistamme juuri näille vapaaehtoisille maansa palvelijoille alkoi oman kujanjuoksunsa aika. Kiittävä ja puhuva 'työtodistus' sotilasuraltaan hänellä kyllä olisi — niin kuin edellä luettiin — ollut.

Viimeisetkin 'natsiepäilykset' olisi pitänyt karsiutua jo siinä kun hän monine mieheineen pyrki taisteleviin joukkoihimme Lapin saksalaissotaan. Mutta ei.

Törni kuului niihin, joilta sota tuntui katkaisseen elämän ilman kaatumistakin.

Yhtenä lukemattomista kohtalotovereistaan hän vaelteli nyt syystalvisessa Helsingissä kuin rauhanaikaisia uomiaan etsivän yhteiskunnan ulkopuolella. Näin oli kymmenissä muissa kaupungeissa ja sadoissa pienemmissä asutuskeskuksissa; huoltentäyttä, miltei sekasortoista epävarmuutta ja raskaiden menetysten kipeyttä, murhetta maasta, huolta huomisesta ja omasta toimeentulosta — painuneissa mielissä jonkin epämääräisen ja nimettömän odotus. Vain alkoholintuoksuiset tapaamiset äskeisten asekumppaneiden kanssa olivat myöhäissyksyn pimeiden päivien ainoita valopilkkuja.

Sota oli karkaissut sotilaaksi syntyneen miehen. Kenties Lauri Törni nyt tunsi ja tiesi myös olevansa sotilaana ja taistelijana tuhansia muita parempi.

Ilmeisesti hänessä juuri noina viikkoina kypsyi päätös ammattisotilaaksi ryhtymisestä, pestautumisesta palkkasoturiksi miltei missä ja ketä vastaan tahansa.

'Mauri' tuntui tässä maassa tehneen tehtävänsä ja saavan mennä . . .

Lapin-joukkojemme jälkeen Törni pyrki — tai ainakin

toivoi pääsyä — liittoutuneiden, lähinnä Englannin, armeijaan. Sekin meni pieleen: Suomi oli yhä virallisesti sodassa saarivaltakunnan kanssa, eikä vihollismaan sotilasta tällaisen — vaikka vain muodollisen — tilanteen vallitessa voitu kelpuuttaa brittiläiseen armeijaan.

Tästä tyhjäkäynnistä ja umpiosta alkavat päähenkilömme sekavimmat ja vielä tähänastisia dramaattisemmat elämänvaiheet, joissa todellisuus usein oli taruakin ihmeellisempi.

Edes lähimmille ystävilleen saati sitten kommunisti-Valpon kuulustelijoille ei Lauri Törnin tiedetä sanallakaan selvittäneen vuoden 1945 mukana alkaneen ensimmäisen seikkailuretkensä yksityiskohtia. Olettamusten varassa on, että "tietty taho" jo kaaostilaan ajautuneessa mutta vielä taistelevassa Saksassa yhä hautoi joitakin sellaisia utopistisia suunnitelmia, joissa Suomi oli jopa hyvinkin tärkeänä tekijänä, kuvassa mukana. Ottivatko nämä piirit yhteyden kuuluisaan suomalaiseen sissijohtajaan, entiseen SS-mieheen, vai hakeutuiko hän itse oma-aloitteisesti sinne missä vielä oli hänelle tuttua toimintaa, sitä ei varmuudella tiedetä. Tiedetään vain, että Törni tuossa elämänsä kriisivaiheessa tutustui Mustasaarelta kotoisin olevaan Nils Björklund -nimiseen merimieheen, joka lupautui järjestämään hänelle matkan Saksaan.

Ja eräänä pimeänä tammikuun yönä 1945 Vaskiluodon satamaan ui saksalainen sukellusvene. Sillä tuotiin Suomeen laivaston luutnantti Seppo Veli Heikkilä, jonka saksalaiset olivat maittemme välirikon tapahduttua ottaneet laivasaattueesta vangikseen. Nyt luutnantti Heikkilän tehtävänä oletetaan olleen jonkinlaisen 'vastarintaliikkeen' lietsomisen Suomessa.

Samaan sukellusveneeseen astui nyt kapteeni Törni, ja hänen mukanaan ainakin everstiluutnantti Chr. Fabritius, vapaussodanaikaisen Uudenkaupungin retkikunnan pääl-

likkö.

Sukellusveneeseen astuessaan jatkosotamme juhovesainen ja Suomen Marsalkan ritari samalla muuttui — maanpetturiksi . . . ! ?

SABOTÖÖRIKISÄLLI, KARKURIMESTARI

Suuri salaperäisyys ympäröi siis tuon saksalaisen sukellusveneen öisiä liikkeitä Suomen länsirannikolla. Tosiasiassa se liittyi elimellisesti laajaan ja fantastiseen saksalais-suomalaiseen vastarintaliikkeeseen osana eurooppalaista 'hätävarjelua', johon osallistuneiden motivatioiden luonnollisuutta enempää kuin puhtautta ei voi epäillä. Tuolloin, tammikuussa 1945, tästä mittavasta yrityksestä jännitysromaanimaisine tapahtumineen ei suppean piirin ulkopuolella tiedetty — Suomihan kävi vielä sotaakin pohjoisessa. Ja lähinnä 'kuiskattuihin' tietoihin suunnitellusta vastarintaliikkeestä, johon palaan tarkemmin seuraavassa luvussa, otaksun myös Lauri Törnin tässä vaiheessa tyytyneen.

Itämeren miinoitus monien valtakuntien toimesta lienee ollut huipussaan noiden toisen maailmansodan suurten ratkaisutaistelujen alettua. Sitä epävarmemmalta lienee jalkaväkiupseerista tuntunut olo sukellusvenesotilaana.

Neu Strelitzissä Mecklenburgin lähistöllä sijanneessa koulutuskeskuksessa Törni ja vaasalainen luutnantti Jalo Korpela tapasivat he myös melkein kaikista Euroopan maista tulleita oppilaita — parikymmentä miestä Englannistakin — valmistautumassa toimintaan omien maittensa vastarintaliikkeissä. Koulutusta, joka käsitti mm. räjähtävien täytekynien, sikaarien yms. sabotaasivälineiden käyttöä, radio- ja lähitaistelutekniikkaa, pioneerioppia, tiedustelua ja vakoilun eri muotoja jne. ehdittiin antaa noin pari kuukautta, kunnes se oli keskeytettävä venäläisten suurhyökkäyksen edettyä Saksan sydämeen.

Tämä riitti toistakymmentä miestä käsittäneelle suomalaisjoukolle, joista useimmat olivat SS-poikia. Taistelemaan

Saksan — venäläisten kuten englantilaistenkin 'vihollismaan' — armeijaan!

Törni ja kumppanit — joiden muistelmien viimeisiä kertojia olisi etsiskeltävä Venezuelasta, Kanadasta, Ruotsista ja muualta maailmalta — joutuivat taistelemaan jo siitäkin, että onnistuivat pääsemään englantilaisten — eikä siis venäläisten — vangeiksi. Kun Törnin tuliluikun käyttö ensimmäisellä Saksan-matkalla oli rajoittunut Rügenin ampumaradoille, se sai nyt kaksinverroin korvausta pääasiassa Berliinin seudulla, itäisen rautajyrän vyöryessä Saksan pääkaupungin raunioille.

Törnin tykistörykmentin rippeet joutuivat murtautumaan ulos monikertaisesta saartorenkaasta. Sisimpänä oli Törni suomalaisten ja saksalaisten toveriensa kanssa, heidän ympärillään venäläisrengas, sitten saksalaisrengas ja jälleen — uloimpana — venäläisrengas! Kaikkien näiden lävitse Törnin johtama pieni joukko taisteli tiensä erään lentokentän lähelle, missä he lopulta tapasivat englantilaisia joukkoja.

He halusivat, tilanteen tuntiessaan, antautua englantilaisille. Mutta näilläpä olikin muuta mielessä, mistä syystä he selittivät hätäisinä saartorenkaasta tulleelle vihollisjoukolle:

— Älkää hitossa nyt vielä antautuko! Tehkää tähän linjat ja pitäkää puolianne venäläisiä vastaan siihen saakka, että ehdimme evakuoida lentokentän.

Sekasortoisempaa tilannetta tuskin enää voisi kuvitella. Törnin porukka asettui taisteluasemiin, tappeli epätoivon vimmalla kokonaista kolme tuntia venäläisiä vastaan ja antautui englantilaisille vasta sitten, kun lentokenttä oli saatu evakuoiduksi.

Välittömästi taistelun tauottua Törni ilmoitti olevansa halukas siirtymään englantilaisten joukkoihin. Näilläkään ei ollut mitään asiaa vastaan; olivathan he juuri läheltä nähneet suomalaisen kapteenin urheuden. Asia katsottiin jo sitä myöten selväksi, kunnes jossakin esikuntaportaassa

välähti; Suomi ja Englanti ovat keskenään sodassa. Ei veli kapteenia armeijaan, mutta — vankileirille Hollannin ja Belgian rajalle — tervetuloa!

Elämä englantilaisleirissä oli suomalaisille todella vapaata, heitähän ei oikein osattu laskea vihollisiin kuuluviksi. Mitenkähän olisi, kävisikö herroille hyvin palkatut hommat miinaraivaajina Pohjanmerellä? Näin ehdotettiin pian suomalaisille.

Tämä ei kiinnostanut meikäläisiä. Ja ainakin Törnille tällaisessa toimettomuudessa tuli sietämätön koti-ikävä, ettei vain jokin muukin. Törni päätti karata vankileiriltä saaden mainitun luutnantti Korpelan kumppanikseen.

Lähtö ei tuottanut hankaluuksia. Vartijain annettua heille matkaeväiksi muonaa, käsiaseita ja panoksia Törni 'adjutantteineen' eräänä elokuisena päivänä käveli ulos sotavankileiristä suureen maailmaan.

Paluumatka halki valloittajien miehittämän Saksan ja miehityksestä vapautuvan Tanskan oli alusta loppuun kuin uskomattoman jännittävää thrilleriä. (Tälläkin kohdalla on kuitenkin valitettava tietolähteiden umpeutumista. Vain muutama vuosi sitten on mainittu Korpela seurannut tuolloista 'esimiestään' kuolemaan.)

Saksassa pakolaiset viivähtivät vähän pitempään Hampurin raunioiksi muuttuneessa miljoonakaupungissa. Täällä muutamat suomalaiset tytöt tarjosivat maanmiehilleen majapaikat ja huolehtivat karkulaisista muutenkin. Mutta matkaa jatkaessaan poikien oli usein hankittava muonansa muinaisten maantierosvojen tyyliin eli napattava lammas laitumelta, teurastettava se ja syötävä nälkäisiin suihin.

Tanskan rajan läheisyydessä oli tuon tuostakin julmia julisteita:

LIIKUSKELU KUOLEMANRANGAISTUKSEN UHALLA KIELLETTY

Karkulaiset käyttivät hyväkseen suuria yötaisteluharjoituksia. Liftaajiksi eivät upseerit pyytäneet — päinvastoin he 'harjoittivat' itsensä hyppäämään pyytämättä amerikkalaisten joukkojen autokolonnan viimeiseen vaunuun, jossa matka taittui niin kuin sotilaille sopi.

Oli sitäpaitsi tähdellistä ajatusten vaihtoa siellä viimeisessä vaunussa. Jo sotavankileirillä he olivat joutuneet paljon pohtimaan kysymystä siitä, miten he välttäisivät viranomaisten käsiin joutumisen kotimaassa. Heillä oli tiedossaan parin Lapin sodassa saksalaisten vangeiksi joutuneen miehen nimet. Ja luottaen siihen, ettei näitä vankeja ollut vielä palautettu Suomeen, he ottivat näiden nimet 'parempaan käyttöön'.

Alku Tanskassa yötaisteluharjoituksista irtautumisen jälkeen oli tuottanut vähän hankaluuksia, mutta Ruotsin puolelle ehdittyä uudet henkilöllisyydet luontuivat pojilla jo mukavasti. Suomen Tukholman lähetystössä nämä "saksalaisten vankeudesta palaavat miehet" saivat suorastaan pelastuneiden marttyyrien kohtelun, ruoan, juoman ja rohkaisun lisäksi heidät varustettiin kotimatkalle jopa rahatäydennyksin.

Mutta kun pojat palasivat vuorolaivalla Turkuun, olivat heitä vastassa satamassa valtiollisen poliisin miehet.

Valpon etsivillekin Törni ja Korpela esittivät väärät nimet ja uusivat kertomuksensa saksalaisesta sotavankeudesta palaamisesta. Mutta tällaisetpa silloin joutuivat ainakin aluksi internoimisleirille Hankoon. Sinne myös tulijoita lähdettiin kuljettamaan.

Karjaalla kaverukset livahtivat vartijan huomaamatta omille teilleen.

(Aikanaan saattovartija ja Törni tapasivat toisensa uudestaan oikeudenkäynnissä Turussa. Juttua käsiteltäessä vartija oli sanonut, että kyllä hän jo Turusta lähdettäessä oli arvan-

nut saatettaviensa karkaavan, mutta olisi odottanut heidän siitä jopa hänelle puhuvan . . . !)

Törni oli pian vanhempiensa luona pääkaupungissa. Siellä hän esiintyi avoimesti omalla nimellään, eikä näyttänyt mitenkään kiinnittävän poliisiviranomaisten huomiota. Kun hänellä oli jonkin verran kokemusta sähkötöistä ja myös luontaisia taipumuksia sellaiseen ammattiin, hän kysyi ja sai töitä Yrjönkadun ja Kalevankadun kulmassa olleessa sähkötarvikeliikkeessä.

Kaikki meni hienosti vielä tammikuussa 1946, jolloin Osasto Törnin miehet pitivät ensimmäisen sodanjälkeisen asevelipalaverinsa Tampereella jo melkoisesti lisääkin kokeneen päällikkönsä läsnäollessa.

Mutta sisäministeri Yrjö Leinon johtama valtiollinen poliisi toimi — luovutettuaan jo parikymmentä erikoisvankiaan käsiraudoin pareiksi kytkettyinä Neuvostoliittoon, heidän joukossaan SS-mies Unto Parvilahti, tuleva Berijan tarhojen tekijä.

Törni sai varoituksen, että hänen Saksan-matkansa tunnetaan ja sitä tutkitaan. Hänelle olisi järjestetty tilaisuus monien muiden tavoin kaikessa hiljaisuudessa poistua maasta. Hän oli kuitenkin kuuro kaikille varoituksille. Törni käyttäytyi suorastaan flegmaattisen levollisesti niin kuin hänellä ei olisi hermoja ollutkaan. Joskus hän puhui teknilliseen kouluun menemisestä, mutta ajatus ei sittenkään häntä oikein innoittanut. Todennäköistä on, että Lassen levollisen pinnan alla jo tuolloin kuohahteli 'kaukokaipuu' — pitkä matka valtamerten taakse; seikkailu, sotilaan uran jatkaminen jossakin, uuden näkeminen ja kokeminen . . .

Helmikuussa —46 Valpon miehet pidättivät hänet asunnostaan Helsingin Runeberginkadun 3:sta.

SAKSALAISARMEIJAN MAIHINNOUSU SUOMEEN!

Lauri Törni, puoluepoliittisesti sitoutumaton suomalainen, sotilas ja suorasukainen taistelija oli nyt sotkettu mukaan 'vastarintaliikkeeseen', joka yhdessä muiden sodanjälkeisten sensaatioiden, sotasyyllisoikeudenkäynnin ja ns. asekätköjutun kanssa noina kriittisinä aikoina aiheutti lukemattomia poliittisia väittelyjä, ruokki sotavuosien jymyuutisiinkin tottuneiden ihmisten uteliaisuutta ja antoi lehdistölle mielikuvituksellista aineistoa, jossa tosi ja taru yhtyivät vaikeasti erotettavalla tavalla.

Kun Törni tämän epätoivoisen yrityksen takia joutui olemaan kaksi vuotta yhdeksän kuukautta kaltereiden takana, kun häneltä riistettiin sotilasarvo ja hänet poistettiin maansa upseeriluetteloista ja kun Mannerheimin ritari viimein tuomittiin maanpetoksesta kuritushuoneeseen ja menettämään kansalaisluottamuksensa, on asiaa tässä tarkasteltava huolimatta siitä, että se ei välittömästi aiheuttanut Törnin lopullista poistumista kotimaastaan, jonka hän ratkaisi täysin avoimesti ja puhtain paperein. Niin myös Lauri Törnin tarina tältä osin jää todistukseksi siitä kostonhimosta ja häpeästä, jota mainittujen syyterakennelmien uhreiksi lavastettujen isänmaanystävien kohtalo merkitsee.

Heinäkuun 25 pnä 1946 maan suurin sanomalehti kertoi yli sivun otsikoin mm. näin:
"SAKSA SUUNNITTELI MAIHINNOUSUA SUOMEEN
Professori Kivimäkeä ajateltiin varjohallituksen pääministeriksi

Välirauhanteon jälkeen syksyllä 1944 alkoi saksalaisten taholta kiihkeä toiminta vastarintaliikkeen muodostamiseksi Suomessa. Everstiluutnantti J. A. Fabritiusta kehoitettiin tällöin asettumaan mainitun liikkeen johtoon sekä ottamaan yhteys Rytiin ja Tanneriin sekä muihin Suomen sodanaikaisiin johtaviin poliitikkoihin. Antaessaan tilanneselostusta saksalaiselle kenraalieversti Kaltenbrunnerille Fabritius esitti pyynnön, että saksalaiset suorittaisivat vähintään 8 divisioonan voimalla maihinnousun Suomeen, 4:llä divisioonalla Suomenlahdelta käsin ja 4:llä Porin edustalta, sekä miehittäisivät maan. Samanaikaisesti talvella 1945 suunnitteli Saksan ulkoministeriö varjohallituksen asettamista Suomea varten ja sen pääministeriksi Berliinin lähettilästämme, prof. T. M. Kivimäkeä.

Saksan tarkoituksena "oli auttaa Suomea" tekemällä maihinnousu pitkin Suomenlahden rannikkoa sen itäosista aina Poriin saakka ulottuvalla alueella. Saksan samanaikaisesti Suomea varten suunnitteleman varjohallituksen ministereistä mainittakoon, että siihen ajateltiin saksalaisten edustajaksi fregattikapteeni Cellariusta sekä pääministerin jälkeen yhdeksi huomattavimmaksi ministeriksi liikemies Aarne Runolinnaa. Lisäksi piti hallitukseen tuleman silloisen "Vapaan Suomen radion" kuuluttajan, vänrikki Klaus Purjon.

Insinööri Kyrren valtiollisesta poliisista paon yhteyteen kytkeytyneeseen juttuun on sekaantunut lukuisa joukko henkilöitä. Kaikkien nimiä ei vielä katsota voitavan antaa julkisuuteen. Ainakin seitsemän henkilöä on tähän mennessä pidätetty, nimittäin Sundholm, Forsström, Fabritius, Heikkilä, Törni, Pilviö ja Rekola. Kolme pääsyyllistä, toimittaja Karl Jansson, merimies Arthur Björklund ja liikemies Runolinna ovat vielä vapaalla jalalla. Kuulemamme mukaan on viimeksimainittu nykyisin englantilaisten miehitysvyöhykkeellä Saksassa. Suomen viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin hänen palauttamisekseen Suomeen. Turun poliisin suorittamat tutkimukset Björklundin löytämiseksi eivät ole vielä johtaneet tuloksiin.

Samanaikaisesti kun Saksassa tehtiin suunnitelmia Suomen miehittämisestä ja pakolaishallituksen asettamisesta, oli majuri Brossin johtaman "Sonderkommando Nordin" Suomea koskeva vakoilutoiminta erittäin vilkasta. Aikaisemmin mainittujen kapteeni Törnin ja luutnantti Korpelan lisäksi oli Saksassa vakoilu- ja sabotöörikoulutusta saamassa joukko muitakin suomalaisia, pääasiassa SS-miehiä, yhteensä toistakymmentä.

Mecklenburgin lähistöllä sijaitsevassa koulutuskeskuksessa, jossa oli

oppilaita melkein jokaisesta Euroopan maasta, opetettiin tuleville vastarintamiehille mm. räjähtävien täytekynien, sikaarien ym. sabotaasivälineiden käyttöä.

Koulutus, joka alkoi maalis—huhtikuun vaihteessa 1945 jouduttiin kuitenkin lopettamaan kesken venäläisten voimien tunkeutumista Saksan sydämeen.

Tuleviin tehtäviinsä valmistautuvien SS-miestemme edesottamuksille on kuvaavaa kapteeni Törnin ja luutnantti Korpelan pako Saksasta keväällä 1945. Saksan antautuessa vakoilijat soluttautuivat englantilaisten miehitysvyöhykkeelle antautuen englantilaisten vangeiksi ja selittäen, että he olivat joutuneet saksalaisten sotavangeiksi Pohjois-Suomessa 1944-syksyllä. Sen jälkeen miehet saivat vapaasti liikkua mainitulla alueella ja livistivät heti tilaisuuden tullen Tanskaan, missä ilmoittautuivat väärillä nimillä mm. Suomen konsulille. Tanskan valtiollinen poliisi pidätti kuitenkin miehet, mutta nämä pääsivät karkuun ja hankkiutuivat Ruotsin puolelle. Sieltä he matkustivat laivalla Turkuun, jossa hämäsivät poliisivartion hyppäämällä ratapihalta lähtevästä junasta. Sen jälkeen tiedetään kapteeni Törnin ottaneen yhteyden everstiluutnantti Fabritiukseen ja merimies Björklundiin saavuttuaan Suomeen heinä—elokuun vaihteessa 1945. Björklund ei kuitenkaan uskaltanut antaa Törnille mitään tehtäviä peläten ylikuljetustensa Ruotsiin tulevan paljastetuksi. Törnin onnistui piileskellä viime huhtikuuhun saakka, jolloin hänet pidätettiin.

Vakoilijat piiloittivat kaiken todistusaineiston niin tarkkaan kuin mahdollista.

Insinööri Sundholm käytti esim. kylpyhuoneen lämminvesikattilaa erään vaharullan säilytyspaikkana. Rullaan hän oli tehnyt vastarintaliikkeen organisatiosuunnitelman. Sundholm oli itse huonolla suomenkielellä naputtanut tekstin vastarintaliikkeen rakenteesta ja toiminnasta. Sen mukaan liikkeen yleinen johto oli Helsingissä, piirijohto Helsingissä, Turussa, Tampereella, Vaasassa, Oulussa, Kuopiossa, Lahdessa ja Kotkassa. Edellämainittujen lisäksi käsitti paikallisjohto muut kaupungit sekä niiden ympäristökunnat jne.

Vastarintaliikkeen toimintasuunnitelmia laadittaessa oli pakolaishallituksen pääministeriksi ajateltu professori Kivimäki tilapäisesti — Oslosta saksalaisten pitäessä yhteyttä maansa ja Suomen välillä lentokoneitten ja sukellusveneitten avulla. Kaikki vastarintaliikkeen miehet esiintyivät Suomessa oleskellessaan peitenimellä. Liike julkaisi kevään ja kesän 1945 aikana kolme, neljä kappaletta maanalaista lehteä, jossa käsiteltiin etupäässä valvontakomission tehtäviä Suomessa, valtiollisen poliisin uudelleen järjestämistä ja hallituksen Neuvostoliitolle osoittamaa "nöyräselkäisyyttä". Lehdellä ei ollut varsinaista nimeä.

Vastarintaliikkeen pääkeskukset Suomessa sijaitsivat Helsingissä, Turussa ja Vaasan lähistöllä.

Lisäksi oli maan eri puolille järjestetty välietappeja toiminnan tehostamiseksi. Näissä tehtävissä ovat pääasiallisesti toimineet entiset SS-värvärit sekä Rintamamiesliittoon kuuluneet henkilöt. Suomalaisten SS-vapaaehtoisten osallistuminen vastarintaliikkeen toimintaan oli

varsin huomattava. Niinpä — kuten mainittu — kaikki Saksassa koulutusta saaneet vakoilijat olivat joko sodan aikana Saksaan jääneitä tai välirauhan jälkeen maasta poistuneita sekä Norjassa oleskelleita SS-miehiä. Myöhemmin Saksaan siirtyneet järjestettiin ennakolta suunniteltua etappilinjaa myöten, joka kulki Tampereen kautta Pohjanlahden rannikolle, mistä yliloikkarit kuljetettiin edelleen sukellusveneillä Saksaan. Tässä yhteydessä mainittakoon, että insinööri Kyrren paetessa jouduttiin poikkeamaan suunnitellusta ennakkolinjasta ja avustajat auttoivat hänet muita teitä pois maasta. Maastakuljetuksen päämestarina toimi Jansson, apunaan Björklund, pitäen koko ajan yhteyttä kapteeni Törniin ja luutnantti Korpelaan.

Vastarintaliikkeen rahoittajina toimivat paitsi saksalainen Cellarius, joka antoi toimittaja Janssonille useita miljoonia markkoja tarkoitusta varten, myös muutamat suomalaiset, joista huomattavin lienee vuorineuvos Forsström.

Valtiolliselta poliisilta ei ole saatu tietoja tarkoitukseen käytetyn suomalaisen pääoman sijoituksesta.

Mainittakoon, että sen jälkeen, kun Saksan tappio keväällä 1945 oli eittämätön tosiasia, useat vastarintaliikkeen suomalaiset jäsenet esiintyivät varsin uhkaavasti luutnantti Heikkilää vastaan, joka toimittaja Rekolan pyynnöstä oli käynyt selostamassa liikkeen toimintaa maan eri puolilla pidetyissä vastarintamiesten kokouksissa sekä luvannut hankkia näille aseita Saksasta.

Edellä mainittu
"Vapaan Suomen radio"
toimi välirauhanteon jälkeen Berlinissä liikemies Runolinnan alaisuudessa. Maaliskuussa venäläisten armeijojen tunkeutuessa Saksan sisäosiin asema siirrettiin Osloon, jossa sitä ei kuitenkaan ehditty saada kuntoon ennen Saksan antautumista. Paitsi jo mainittua vänrikki Purjoa toimi radion kuuluttajana myös vänrikki Valle Vainio, joka lienee edelleen Saksassa.

Mainittakoon vielä, että vastarintaliikkeen miehistä varsinkin Runolinna oli erittäin suosittu henkilö Saksan vakoilupiireissä. Jo hänen aikaisempi toimintansa oli vahvasti seikkailun värittämää. Hän osallistui Lapuan liikkeen aikoina kuuluisaksi tulleeseen Minna Craucherin murhaan.

Saksassa vakoilukoulutusta saaneista ei kaikkia ole toistaiseksi saatu pidätetyiksi."

Toinen toistaan isommat ja 'värikkäämmät' ja varsinkin uusien äärivasemmistolehtien paisuttelemat — usein Törnin ja evl. Fabritiuksen kuvilla varustetut — jutut "Sonderkommando Nordista", "Büro Cellariuksesta", Saksan tuesta Suomen vastarintaliikkeelle jne. jatkuivat, mm. Törnin ollessa jatkuvasti pidätettynä ja kuulustelujen määrän nous-

tessa pian kymmeniin pidätettyä kohden.

Vihdoin valtiollisen poliisin koko tutkimusaineisto oli valmis luovutettavaksi Turun hovioikeuden käsiteltäväksi.

"MAANPETTURI" TÖRNILLE 6 VUOTTA 'KURIA'

Muutaman kymmenen suomalaisen — sinänsä merkityksettömästä — sisunnäyte-kärpäsestä oli kasvatettu maailmanhistoriaa uhmannut härkänen, jonka kaatamisessa "uuden suunnan" sankareilla oli tilaisuus osoittaa miehuuttaan. Lokakuun alussa —46 valtiollinen poliisi sitä paitsi paljasti jo uudenkin "maanpetosjutun", vastaajina siinä värikäs, eri maissa vaikuttanut 'rotututkija', radiomies, lähetystövirkailija, Hitlerin tuttava jne., kirjailija Yrjö von Grönhagen, SS-joukoissamme Ukrainassa rintamaupseerina kunnostautunut kapteeni Jouko Itälä ja hänen alaisinaan SS-miehinä Norjassa toimineet vänrikit Lauri ja Ilmari Laitinen.

"Suuren maanpetosjutun" käsittely Turussa alkoi samoina päivinä jatkuen 22 syytetyn osin laajojenkin puolustuskirjelmien, pöytäkirjaoikaisujen ja muiden lausuntojen johdosta lähes viikon. Lehtiselostusten mukaan "kapteeni Lauri Allan Törni väitti kuulustelijain käyttäneen kahta eri muistiinpanopaperia poliisikuulusteluissa ja yhdistäneen näistä pöytäkirjan, jolloin asiat olivat tulleet toistensa suhteen epäedulliseen yhteyteen. Venäjän ja Suomen sodan päätyttyä hän oli pyrkinyt eri rintamille ja joutunut Saksaan tahtomatta kuitenkaan vahingoittaa omaa maataan. Taisteluihin hän ei ollut ehtinyt ottaa osaa, koska joutui englantilaisten vangiksi ennen kuin löysi oman joukko-osastonsa. Syytettä maanpetoksesta hän piti aiheettomana."

Kun Turun hovioikeus vihdoin tammikuun 10 pnä 1947 — jolloin Törni oli ollut jo lähes vuoden pidätettynä — antoi päätöksensä tässä vuorten vapinaa ja hiiren syntymistä muistuttavassa jutussa, on sen nippuratkaisu, kunnianarvoisan

Albert von Hellensin allekirjoittama HO:n päätös, seitsemän tiheään kirjoitetun konekirjoitusliuskan mittainen, koostuen niistä lakikielen lause-hirviöistä, jotka näin monimutkaisesta jutusta puheenollen olivat paisua ja vallan tavoittamattomiin. Kaiken sorvaillun sanavuolauden joukossa oli kuitenkin todettava sellainenkin seikka, että eräs jutun pääsyytetyistä, everstiluutnantti J. Chr. Fabritius, moskovalaissyntyinen kenraalin poika, tsaarin-Venäjän upseeri ja liikemies, sittemmin mm. Rauman poliisimestari ja oman insinööritoimistonsa johtaja, oli jo pitkänä pidätysaikanaan kuollut.

Muuten tuomioluettelo sisältää toiminnallisimpaankin rikosromaaniin riittävän määrän salaisia etappeja, piilopaikkoja, laskuvarjohyppyjä, ase- ja tarvikekuljetuksia, rajanylityksiä, radiolähetysasemia, vakoilua jne.

Kovimpiin kuuluvan tuomion saaja oli "Viipurin Tuomiokirkkoseurakunnassa kirjoilla oleva mutta Helsingissä asuva sähköasentaja Lauri Allan Törni", joka tuotiin paikalle vangittuna:

". . . oli vihollisuuksien kerrotuin tavoin puhjettua Suomen ja Saksan välille osallistunut niin sanotun vastarintaliikkeen perustamiseen, jonka liikkeen tarkoituksena oli ollut Saksan avulla tehdä aseellista vastarintaa Suomen ja sen kanssa aselevon tehneen Neuvostoliiton sotavoimille sekä antaa tietoja Saksalle mainittujen sotavoimien tilasta ja sijoituksesta, Suomen taloudellisen rlämän muutoksista, sotakorvausteollisuuden järjestelystä, poliittisesta tilanteesta, yleisen mielipiteen suunnasta ja kehityksestä sekä muista sellaisista seikoista, joiden ilmaiseminen oli ollut omiaan vaarantamaan Suomen ulkonaista turvallisuutta ja sen suhteita Neuvostoliittoon, sekä sen jälkeen osallistunut vastarintaliikkeen toimintaan . . .", ". . . niinikään rikkoen Suomen rajojen yli kulkemisesta annettuja määräyksiä, matkustanut sanotulla sukellusveneellä Saksaan, osallistunut siellä

helmikuussa 1945 Neu Strelitzissä järjestettyyn kurssiin, jonka tarkoituksena oli ollut kouluttaa vastarintaliikkeeseen kuuluvia henkilöitä sabotaashi- ja vakoilutoimintaan, sekä sen jälkeen liittynyt Saksan aseellisiin joukkoihin ja taistellut niiden riveissä, kunnes hän oli seuranneen toukokuun 3 pnä joutunut amerikkalaisten sotavangiksi . . .", ". . . osallistunut karanneiden Kyrren ja Rantalan kuljetuksiin — auttaen vihollista ja vahingoittaen Suomea", ". . . toiminnallaan tietoisesti syyllistynyt myös vakoiluun vihollisen hyväksi" ". . . edelläsanottuun nähden . . . *tuomita Törnin maanpetoksesta kuudeksi vuodeksi kuritushuoneeseen ja olemaan neljä vuotta yli vapausrangaistusajan vailla kansalaisluottamusta*".

Tuomiot, joissa kiintyi huomio mm. siihen, ettei tuomittujen hyväksi ole laskettu niitä aikoja, joita he olivat jo olleet pidätettyinä, Törnin osalta siis noin 11 kuukautta, sai sellaisenaan Korkeimman oikeuden vahvistuksen toukokuun 21 päivänä. Lehdistö, joka yleensä oli laajasti antanut palstojaan valtiollisen poliisin sensaatiomaisille 'tutkintatuloksille', joissa syytettyjen puolustus kokonaan sivuutettiin, julkaisi jälleen tuomiot perusteluineen niiden laatua kommentoimatta. Toisenlaisiakin asenteita toki vielä rohjettiin esittää, jopa vaatia koko oikeudenkäynnin asiakirja-aineiston julkistamista:

"Kesän aikana julkaisi valtiollinen poliisi kuten muistettaneen sarjan tietoja laajasta "vastarintaliikkeestä" miksi sitä siinä mainittiin. Tapa, millä nämä julkilausumat oli kokoonpantu ja vielä enemmän tapa, millä ne esitettiin yleisölle, osoittautui paremminkin poliittisluontoisen propagandan sanelemaksi kuin puolueettoman asiallisuuden, jollaista valtiovallan ja sen elinten tulisi osoittaa yleisöä kohtaan. Nyttemmin on Turun hovioikeuden monessa suhteessa merkittävä päätös oikeudenkäynnissä Valpon tiedonantojen

osoittamia henkilöitä vastaan perinpohjaisesti oikaissut kuvaa, mikä haluttiin antaa yleisölle ja jota tämä lehti jo silloin piti mielettömänä ja totuudenvastaisena.

Hovioikeuden päätöksen kautta on koko yhtenäisenä salahankejärjestelmänö pidetty asia rauennut. Niistä 22:sta syytetystä, jotka olivat elossa Valpon tutkimusten ja Turun oikeudenkäynnin jälkeen on 11 eli tasan puolet vapautettu. Sen lisäksi on mainittava, että kaikki jälellä olevatkin vapautettiin osittain niistä syytöksistä, jotka heihin kohdistettiin — ainoastaan osa syyteaineistosta johti tuomioiden langettamiseen.

Näin ollen osoittautui, että Valpo oli kokonaan hyökännyt liian rohkeasti ja sai nyt osakseen terveellisen vastaiskun.

Jos lähemmin tarkastellaan päätöstä, voidaan havaita, ettei siinä vihjaistakaan uskomattomasta suunnitelmasta muodostaa Kivimäen valehallitus jäseninä hra Runolinna ja mahdollisesti vielä Väinö Tanner, eikä sillä näytä olleen mitään osaa oikeudenkäynnin käsittelyssä.

Ei edes syyttäjä, jonka uutteruutta ei kukaan voine kieltää, ole nähtävästi voinut ottaa tätä syytöstä vakavalta kannalta. Mielikuvituksellinen suunnitelma saksalaisten maihinnoususta Suomeen aselevon jälkeen on oikeudenkäynnin käsittelyn aikana pantu aivan toiseen valoon kuin Valpon tiedoituksissa, vaikkakaan siitä ei everstiluutn. Fabritiuksen kuoleman takia ole tullut hovioikeuden päätöstä.

Ne rikokset, joista syytetyt on tuomittu, voidaan jakaa kahteen ryhmään, joilla on hyvin vähän sisäistä yhteyttä toisiinsa. Viisi syytetyistä on tuomittu rikkomuksista, jotka ovat yhteydessä vedenalaisella tehtyyn Saksanmatkaan, kun taas toiset viisi on tuomittu ainoastaan yhteistyöstä Kyrren kanssa ja tämän paon avustamisesta. Ainoa yhdistävä kohta, minkä tuomio ilmoittaa olevan näiden kahden jutun välillä on, että eräs syytetyistä, — joka muuten kuuluu lievimmin

rangaistuihin — oli ollut vähäisessä yhteydessä sekä Heikkilään että Kyrreen. Ei edes näiden kahden hankkeen välillä ole voitu todeta muuta yhteyttä kuin että eräässä yksityisessä tapauksessa sama henkilö on ollut kosketuksissa molempiin.

Suuri "vastarintaliike" on siis kutistunut toisaalta vakoilujutuksi, toisaalta muutamien mielettömien henkilöiden päättömäksi salahankeyritykseksi. Lisäksi on otettava huomioon että useimmat jompaankumpaan juttuun sekaantuneet henkilöt ovat joutuneet siihen ainoastaan enemmän tai vähemmän tietämättöminä avustajina suorittamaan jotakin yksityisseikkaa.

Oikeudenkäynnin kulkua ja niitä tietoja, jotka tästä on saatettu yleisön tietoisuuteen on seurattu suurella mielenkiinnolla osittain syystä, että jutusta on muodostunut sensatio, joka sittemmin suureksi osaksi on osoittautunut aiheettomaksi, osittain myös syystä, että lukuunottamatta eräitä harkitsemattomia ja vähäpätöisiä seikkailijoita kysymyksessä on ollut varsin huomattavassa yhteiskunnallisessa asemassa olevia henkilöitä kuten vuorineuvos Forsström, joka sinä pitkänä aikana, jona hän on toiminut teollisuusyritysten johdossa, on saanut leppymättömiä vihamiehiä radikaalisesta vasemmistopuolueesta, joka nykyään lyö leimansa sisäasiainministeriön ja Valpon toimintaan."

VANKINA, VAPAANA JA "SUUNTANA LÄNTINEN"

— No Lasse, kuinka pyyhkii?

Aseveljien kysymykset kuritushuonevanki Törnille olivat viikosta viikkoon samat — mitäpä muutakaan voitiin. Yhtä ykskaikkisia olivat kerta kerran jälkeen vastaukset; "piruko pahan tappaa . . ."

Perinteiset oikeuskäsityksemme saivat räikeimmän tyrmäyksensä ns. sotasyyllisoikeudenkäynnissä, lainkäyttömme historian häpeällisimmässä näytelmässä jossa joukko maan johtavia valtiomiehiä taannehtivaksi tekaistun 'lain' varjolla tuomittiin pitkiin vankeusrangaistuksiin.

Kuvauksemme päähenkilön osalle voi otaksua riittäneen jopa oikeuden sympatioita: Törnin kuuden vuoden tuomio oli Suomen lain mukaan minimirangaistus maanpetoksesta.

Lassen oleilu Turun lääninvankilassa olisi sitä paitsi, ainakin todellisten maanpettureiden mielestä ollut kohtuuttoman mukavaa. Hän sai liikuskella vankilan käytävillä verraten vapaasti saapashousut jalassa ja paidankaulus avoinna, tapailla paikallisia aseveljiään ja muita katsomassa käyviä ja 'heittää huulta' hurtilla huumorillaan, johon mahtui toki myös veljille annettu vihjaus 'maailmalle' lähdöstä. Samassa jutussa tuomituista ystävystyi hän ennen muuta mainitun Kalkki-Petterin kanssa, josta oli seurauksena myös englannin kielen ahkera opiskelu vuorineuvoksen johdolla; Törnille ennen pitkää äärimmäisen tarpeellisen taidon hankkiminen.

Kuten muutkin ns. Valpon vangit Törni pääsi siviilipukuisena ja ilman vartijaa usein käymään kaupungillakin hammaslääkärissä, parturissa, saunassa jne. Vartijapakko otettiin käyttöön vasta sen heinäkuun 17 päivän —47 jälkeen, jolloin

Törni taskussaan aseveljien hankkima väärä henkilöllisyystodistus käveli vankilan portista Linnankadun väenvilinään karkumatkalle, jota olen kuvannut kirjani ensimmäisessä luvussa.

Tämä matkahan päättyi Ouluun, jossa Lasse loukkaantuneena varkaaksi epäilemisestä ilmoitti oikean henkilöllisyytensä. Ja kun ritari-kapteenin henkilöllisyyspaperin väärennys vihdoin valkeni, ei "Pohjolan valkean kaupungin" poliisimiehillä ollut mitään paria 'pientäkään' vastaan pidätettynsä kanssa paikallisessa ravintolassa. Kohtelu siis muuttui heti, eikä Törnin pidättämisestä luvatun palkkion nostajaa löytynyt enempää kuin Moskovan Tiltun lupaamille tapporahoille aikaisemmin.

Karkaamisesta tuli tosin 6 kuukauden lisätuomio. Mutta pian hän myös pääsi jatkamaan rangaistustaan Riihimäen keskusvankilaan, jonne jostakin syystä oli halunnut. Ja uudet karkaussuunnitelmat kypsyivät mielessä kaiken aikaa. Ensimmäinen niistä valui hiekkaan niin oudolta tuntuvan syyn kuin hänen oman hyväsydämisyytensä vuoksi.

Kaikki oli yksityiskohtiaan myöten valmiiksi suunniteltu ja sovittu. Törnin oli määrä lähteä erään vartijan seurassa kaupungille ja sopivassa paikassa näennäisesti iskeä tämä tajuttomaksi. Törnillä oli Mauser-pistooli ja siinä 100 panosta; sinänsä harvinaisia varusteita kuritushuonevangin hallussa. Mutta kun miehet sitten kävelivät kaupungilla, vartija tulikin viime hetkessä katumapäälle, rupesi itkemään ja voivotteli, miten hänen kuuden lapsensa käy, jos hän tapauksen johdosta menettää virkansa.

Törni heitti karkaamisyrityksen sikseen.

Mutta ei pitkäksi aikaa. Seuraavaksi nähtiin vaihteen vuoksi sotaa vankilan pihalla.

Törni kätkeytyi keskellä päivää vankilan kirkkoon. Yön tultua — useampien tietojen mukaan kuitenkin vasta 2—3

vuorokautta pressun alla kirkossa piileskeltyään — hän laskeutui nuoranpätkistä, pahvista ja muusta sekalaisesta roinasta valmistamansa köyden avulla kolmannessa kerroksessa sijainneen kirkon ikkunasta vankilan pihalle. Monisolmuinen köysi tosin katkesi ja Törni putosi kymmenkunta metriä, mutta selvisi vain lievällä nilkan nyrjähdyksellä.

Vankilan muurin ylittämistä varten Törni oli varannut itselleen lyhyemmän köyden, jonka päässä oli koukku. Koukun taivuttamisessa oli kuitenkin tapahtunut tasapainoitusvirhe. Koukku lensi kerran toisensa jälkeen köyden päässä muurin harjalle mutta ei tarttunut. Vartijan askelten kuuluessa Törni piilottautui. Vartija lähti uudelle kierrokselle ja Törni ryhtyi jatkamaan yrityksiään. Jokin ääni sai kuitenkin vartijan kääntymään takaisin. Hän yllätti Törnin kesken tämän puuhien.

Tilanne kiristyi silmänräpäyksessä.

Vartija veti pistoolinsa esille. Törni, kylmän hien noustessa pintaan, odotti lankunkappale kädessä. Miehet seisoivat vastakkain.

Jännitys sai kuitenkin vartijan käsittelemään pistooliaan niin äkkinäisin ottein, että latausliike veti patruunan poikittain.

Vartija sai jalat alleen juosten hälyttämään muut vartijat. Sitten alkoikin sota. Konepistoolit rätisivät vankilan öisellä pihamaalla, kunnes Törni tulitauon aikana sai äänensä kuuluville:

— Minä antaudun kyllä!

Jälkeenpäin Törni kertoi ettei hän ole mistään kiitollisempi kuin siitä, ettei lyönyt lankunkappaleella vartijaa päähän. Tosin se oli maksaa hänen oman henkensä, sillä pihamaalla olleen kopin ohuet seinät eivät konepistoolin luoteja lainkaan pidätelleet Törnin maatessa tulituksen aikana litteänä kopin takana.

Tästä karkaamisyrityksestä Törni — eräistä päinvastaisista tiedoista huolimatta — ei ehtinyt saada lisätuomiota. Maassa vaihtui hallitus ja olot sen mukaan.

Mutta Törnin tempauksista alkoivat jo lehtien valppaat uutistoimittajatkin mennä sekaisin. Kun Helsingin Sanomat asetti Törnin "heinäkuun karkaamisen" tulokseksi hänen siirtymisensä "kotimaastaan Ruotsiin ja sieltä edelleen Venezuelaan, missä hän tiettävästi sikäläisessä armeijassa yleni nopeasti everstiluutnantiksi (!)", Skdl:n päälehti Vapaa Sana ehti Törnin pitkän kirkkopiilottelun aikana jo julkaista uutisen otsikolla "Cellarius-jutun Törni jälleen karkumatkalla".

Todellisuudessa Lauri Allan edelleen odotteli Riihimäen keskusvankilassa aikaa parempaa.

Se toki tulikin. Ainutlaatuiseksi joululahjaksi 23. 12. 1948 itsensä Juho Kusti Paasikiven allekirjoituksella ja sinetillä vahvistettuna:

"TASAVALLAN PRESIDENTIN päätös Helsingin kaupungissa asuvan sähköasentajan, Riihimäen keskusvankilassa säilytetyn vangin Lauri Allan Törnin anomukseen, että hänet, joka 21 päivänä toukokuuta 1947 on Korkeimmassa oikeudessa tuomittu maanpetoksesta kuudeksi vuodeksi kuritushuoneeseen neljän vuoden kansalaisluottamuksen menetyksin sekä 21 päivänä marraskuuta 1947 samassa oikeudessa vankilasta karkaamisesta kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, armosta vapautettaisiin enemmälti kärsimästä sanottuja rangaistuksia. Annettu Helsingissä, Valtioneuvostossa 23 päivänä joulukuuta 1948.

Tämän anomuksen Minä olen itselleni esittelyttänyt ja nähnyt hyväksi armosta määrätä, että Lauri Allan Törni on päästettävä ehdonalaiseen vapauteen rangaistusten täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa määrätyin ehdoin ja koeajoin sekä palauttaa hänelle kansalaisluottamuksen tästä päi-

västä lukien, mutta en ole katsonut olevan syytä anomukseen muilta osin suostua.

Tasavallan Presidentti
J. K. Paasikivi

Oikeusministeri Tauno Suontausta"

Lähes kolmen vuoden jälkeen vankilan ovet avautuivat. Lauri Törni oli vapaa.

Yhtä seikkaa on tässä yhteydessä kuitenkin kysyttävä; saiko Lauri Törni lopultakaan täyttä kunniansa palauttamista ennen kuolemaansa.

Vaikka Törnin kantakortti sisältääkin eräitä lyönti- ja asiavirheitäkin, pitänee tähän jokaista sotilasta koskevista asiakirjoista tärkeimpään toki voida luottaa näin suuressa asiassa.

Ja kantakorttinsa mukaan on kapteeni Lauri Törni päivämäärällä 6. 10. 1950, Tasavallan presidentin käskyllä 18/50 poistettu upseeriluttelоista sotilasarvonsa menettäneenä.

Kuinka on mahdollista, että joku vuosikausia tuomionsa ja armahduksensa jälkeen ilman uutta aihetta tuomitaan menettämään sotilasarvonsa. Ja kuka kantaa vastuun siitä, ettei hänen kunniaansa myös tältä osin koskaan palautettu.

Tasavallan presidentti on allekirjoittaja — syyllinen pääesikunnassa! ?

Oliko kyseessä uusi poliittinen ajojahti ja 'puhdistus'? Ja eikö sotilasarvon menetyksen yhteyteen olisi kuulunut myös Törnin kaikkien kunniamerkkien peruutus — Mannerheim-ristiä lukuunottamatta? Sitähän ei voi menettää.

Hänen omaisillaan, entisillä alaisillaan ja meillä kaikilla ystävillään ja aseveljillään on oikeus ja velvollisuuskin kysyä

tätä puolustusvoimiemme johdolta.

Pitkään ei Törni viihtynyt 'toisen tasavallan' hänestä varsin epämääräisentuntuisessa vapaudessa. Uuden ja oudohkon olotilansa hän määritteli eräille ystävilleen:

— Minulla on karkaamisvälineet jemmassa paikan päällä, jos vielä joskus joudun Riihimäelle.

Jo parin kuukauden kuluttua vapautumisestaan, helmikuussa 1949 Lauri Törni matkusti Ruotsiin.

HYVÄSTI EUROOPPA!

Törni oli nyt todella vapaa mies matkustamaan minne tahansa. Tasavallan presidentin päätös merkitsi samalla, että hän voi halutessaan esteettä käydä kotimaassa, minkä hän sitten seuranneina vuosina useita kertoja tekikin.

Toisin oli asia lukuisten muiden suomalaisten upseerien osalta Ruotsissa ja Amerikassa. Ruotsin-siirtolaisuutemme oli noina vuosina nykyistä perin paljon mystisempää ja kirjavampaa, vaikkapa jätämme laskuista sinne siirretyt lapsetkin. Monet Valpon sodanaikaisista tehtävistään syyttämät tai etsiskelemät miehet, samoin sodan jälkitilanteen ns. asekätkentäjuttuun sekaantuneet upseerit olivat jopa vankikyydeistä karaten hankkiutuneet maanpakoon Ruotsiin, useat Etelä-Amerikkaan asti. Kun 'Amerikan-kuume vuosisadan alussa oli ollut jo autioittaa eteläpohjalaiskyliä ja maatakin johtomotiivinaan piirileikkilaulu: "Amerikkaan minä menen sinne menee kaikki / on kultasannalla sannoitettu Amerikan raitti" — oli näillä sotilas-siirtolaisilla lähtöönsä realisemmat ja pakottavatkin syyt. Mutta kun Ruotsin maanpakolaiset lienevät jo kaikki palanneet, monet Venezuelaan ja muualle 'suureen länteen' siirtyneistä upseereista ovat edelleen siellä, nyt USA:n armeijan eläkkeellä olevina upseereina.

Näiden upseeritovereittensa ja ritariveljiensä vaiherikasta tietä joutui Lasse Törni nyt — jos kohta "hänestä riippumattomista syistä myöhästyneenä" — seurailemaan. Se että uusi tie alkoi Pohjois-Ruotsin metsien tukkisavotoilta, ei myöskään ollut poikkeuksellista; siellä työskenteli tukkijätkinä samaan aikaan suoranainen joukko suomalaisia upseereita

ja muita sotilaita. Ja vielä vantteramman kuin kookkaan Törnin poikkeuksellisen vahvalle fyysiselle kunnolle tämä oli kuin parhainta valmentautumista tuleviin, ruumiinvoimiakin vaativiin tehtäviin.

Alun pitäen Törnin määränpää oli paljon kauempana.

Siihenastinen tapahtumien kulku oli riittävän selkeästi osoittanut, ettei hänellä kotimaassaan ollut sodan jälkeen paikkaa. Hänellä ei ollut Suomessa muita toimeentulomahdollisuuksia kuin hänelle toisarvoisten ruumiillisten töiden tekeminen. Sitä paitsi hän tiesi hyvin olevansa jatkuvan silmälläpidon alaisena. Ei ollut takeita siitä, millaiseksi yhä kriittinen tilanne omassa maassa tulisi muuttumaan ja mitä hänen asemassaan olevalle, sodanaikaisten toimien raskaasti 'rasittamalle' henkilölle mahdollisten suunnanmuutosten tullessa tapahtuisi.

Siirtyminen Etelä-Ruotsiin ja pääseminen Tukholman liepeillä mukaan toisenlaisiin piireihin metsätöiden maailmasta palveli sitten sopivasti miehen omaa pitkän tähtäyksen suunnitelmaa.

Tästäkään elämänsä vaiheesta Törni itse ei tosin kertonut juuri mitään kenellekään huolimatta siitä — tai ehkä juuri siksi — että siihen hänen karulla kulkurin tiellään liittyi läheisemmin ainoa varsinainen romanssi. Tuolloin näet Lasse Törni tutustui viehättävään amerikanruotsalaiseen neitoseen, joka äitinsä puolelta oli suomalaissyntyinen. Tyttö asui Ruotsissa ja oli silminnähden hullaantunut suomalaiseen sotasankariinsa. Edessä olivat kihlajaiset, joita varten morsian matkusti Suomeen käyden noutamassa sulhasensa kunniamerkit ja upseeripuvun Helsingistä, jossa siis myös Lassen kotiperhe häneen tutustui. Tiettävästi Lassen kaikki kunniamerkit Mannerheim-ristiä myöten jäivätkin silloin Saltsjöbadenissa asuneelle morsiamelle, joka nykyisin lienee lääkärin rouvana Espanjassa. Kihlaus näet kesti vain vajaan pari

viikkoa ja saattoi Törnin osalta palvellakin vain hänen tarkoitustaan päästä jatkamaan matkaansa Amerikkaan. Toisaalta naiset — Lassen olematta suinkaan naisvihaaja — eivät olleet hänelle emotionalisia ja eroottisia kohteita, jos kohta joskus itsestään selviä 'seksiobjekteja'. Hänellä oli niin paljon muuta tekemistä ja hänen elämänsä oli jopa sen 'tyyninä kausina' niin rauhatonta, etteivät naiset yksinkertaisesti voineet näytellä siinä keskeistä osaa, eikä hän ilmeisesti halunnut sitoa kenenkään toisen kohtaloa aina epävarmaan omaansa.

Toisin oli laita hänen aseveljensä, jonka kanssa hän yhdessä otti väärennetyllä virolaisella merimiespassilla pestin rahtilaivaan Ruotsista Venezuelaan. Toverin vaimo lähetti Suomesta perään niin lujan sähkeen, että miespoloinen pidätettiin Hollannissa ja passitettiin takaisin kotimaahansa.

Lasse Allan matkasi sen sijaan pohjolan rannoilta kihlajaismanöövereineen kaikkineen siihen suuren ulapan takaiseen lupausten kultalaan, joka vanhan mantereemme vastakohdaksi muinaisina aikoina sai lempinimen Uusi maailma.

Missä 'Lassen laiva' lie poikkeillutkin, eräänä kevätpäivänä 1950 se laski kaukana lännellä La Guairen satamaan Venezuelassa.

Joka tapauksessa hän oli — useiden muiden maanmiestensä jälkiä "teit isäin" seuraten — eräänä päivänä suomalaisen kapteeniluutnantti Aulion kodissa Macuton pienessä kylpyläkaupungissa 45 km:n päässä maan pääkaupungin Caracasin satamakaupunginosasta La Guaresta. Talon isäntä toimi amerikkalaisen laivayhtiön edustajana Venezuelassa ja jo silloin Aulioiden kodista oli muodostunut vastaavanlaisille suomalaistulijoille suoranainen 'kestikievari', usein rahattomienkin sotapakolaisten läpikulkupaikka, jonne myöhemmin valitettavasti hakeutui jopa kaikenkarvaisia onnenonkijoita.

Tätä vieraanvaraista ja kansallishenkistä perhettä muuten on jo majuri ja kirjailija Paul Marttina kuvaillut hauskassa matkakirjassaan 'Vahingossa Venezuelaan' (WSOY, 1952). Hänen omansa ja 'Sylvesterin' (nyt Kangasalla asustavan kapteeni ja varatuomari Kalle Toivosen) seikkailut tässä värikkäässä vastakohtien maassa, jossa latinalainen verenläike tekee vallankumouksista kansanhuveja, ovat lähimain sellaisenaan monen muun suomalaisupseerin sikäläisiä kokemuksia noilta vuosilta. Venezuelassa oli sotamme jälkeen parhaimmillaan noin 150 henkeä käsittävä suomalainen siirtokunta — näistä melkoinen osa sotaan liittyvistä syistä Suomesta tulleita. Etelä-Amerikan valtiot pitkän etäisyytensä ja heikkojen diplomaattisuhteiden sekä melko vaivattoman maahanpääsyn ansiosta sopivat hyvin tarkoitukseen. Ja niin varsinkin Argentiinasta, Brasiliasta ja Venezuelasta tuli monille suomalaisille niin kuin nyt Törnille, tilapäinen elinpaikka.

Tässä vaiheessa tuli Lasse Törnille ensi kerran ajankohtaiseksi myös karkumatkojen jälkeen ensimmäinen nimenmuutos. Hänestä tuli nyt toistaiseksi Eino Mörsky, jos kohta tämä nimi ei liene tullut laillista tietä rekisteröidyksi kuten myöhemmistä ainakin Larry A. Thorne.

Rouva *Kaarina Aulio*, joka miehensä kuoleman jälkeen palasi Suomeen ja asuu Helsingissä — hän on kuulun jääkärikapteenin ja kirjailijan Sulo-Veikko Pekkolan tytär — muistelee tätä maineikkainta suomalaista "etappijääkäriään":

"Katsoin Macuton aikaisesta vieraskirjastamme ja siihen oli Lauri Törni (Eino Mörsky) ensimmäisen kerran riipustanut nimensä 24. 4. 1950. Muistaakseni hän oli muutamaa päivää ennen aikaisemmin saapunut Venezuelaan ja asui Caracasissa ollessaan luultavasti eversti Matti Aarnion luona. Meillä Macutossa, joka oli silloin pieni kylpyläkaupunki rannikolla, olevassa talossamme "Quinta Mar y Sol" hän

oleskeli hyvin paljon juuri sen vuoksi, että mieheni merikapteeni Heikki Aulio "operation managerina" Alcoa Steamship Companyssa oli tilaisuudessa neuvottelemaan yhtiön omien ja aikarahdattujen laivojen kapteenien kanssa Lauri Törnin sijoittamisesta johonkin laivaan, mikä sitten lopulta onnistuikin. Erään norjalaisen laivan kippari suurena Suomen ystävänä suostui ottamaan urhean soturimme palvelukseensa kuultuaan Lassen seikkailut, ja oletan hänen samoin kuin miehenikin tienneen varsin hyvin Lassen suunnitelmat jäädä ensimmäisessä satamassa maihin Amerikassa. Mutta sitähän ei tietenkään julkisesti saanut puhua — vain ihmeteltiin. Ja maksettiin 1000 taalan sakko.

"Meillä ollessaan hän askarteli kaikennäköistä katon korjauksesta ajotien sementtitöihin ja oli lastenvahtina ja jameksena. Yleiskuvana on jäänyt mieleeni että hän oli sangen leppoisa ja mukava nuorimies, tuli erinomaisesti touhuun lastemme kanssa ja kertoili sotaseikkailujaan amerikkalaisille vieraillemme, jotka silmät suurina kuuntelivat."

Piiripäällikkö *Lauri Koski* Vammalasta oli saapunut Venezuelaan pitkällä purjeveneellä Euroopan rannikon ja Afrikan kautta 1948 ja oli valtion palveluksessa kartoittajana:

Lauri Törnin tapasin ensi kerran kesällä 1950 saunareissulla erään suomalaisen luona. Perin hiljaiselta ja puheissaan varovaiselta vaikuttava mies, joka esiteltiin Eino Mörskyksi ja — monelle jäikin tällaiseksi tuttavuudeksi. Kun eläminen oli kallista ja työnsaanti erittäin vaikeata jo kielikysymyksenkin takia, käännyttiin mm. minun ja suomalaisen työtoverini puoleen pyytäen järjestämään 'Mörskyllekin' edes tilapäistyötä. Tällöin paljastettiin myös Lauri Törni luottamuksellisesti. Niin ikään selveni, että Törnin tarkoituksena oli

ansaita täällä jonkin aikaa päästäkseen taloudellisista vaikeuksistaan ja sitten matkustamaan USA:n puolelle, missä hän toivoi pääsevänsä leipätyöhön ammattisotilaana.

Paikalliset olot tuntien lupasimme tehdä parhaamme, mutta oli elettävä maassa maan tavalla eli manana-tyyliin, ilman kiirettä. Kun meidän oli pelattava monimutkaisten suhdetoimintojen avulla, asian järjestymiseen saattoi mennä melko monia viikkoja.

Vapaa-ajan vietossa tulivat Törnin avut esille esim. kädenväännössä ja muissa voimankoetuksissa, jossa hän ei saanut vastustaan. Kaljapullon heitto kiviseinään jätti muilta melkoisen sirukasan — Lasselta tuskin tomua. Mies oli solakka, mutta erittäin jäntevä ja lihaksikas. Kerrottiinhan siellä mm. että hän paetessaan vankilasta oli viettänyt päivän urkupillien välissä johon ihminen ei normaalisti mahdu, ja seuraavana yönä jatkanut pakoaan. Hän innostui ajatuksesta lähteä mukaani viidakkoseudulle seuraamaan kartoitusta, mutta — sitten sota kutsui häntä vastustamattomasti.

Olin palvellut jonkin aikaa kokkina ja stuerttina ruotsalaisessa MS Skagen-nimisessä rahtilaivassa Venezuelan ja USA:n välillä ja siksi tunsin sen päällikön, kapteeni Svenssonin hyvin. Kävin yhdessä merikapteeni Aulion kanssa sopimassa kapt. Svenssonin kanssa siitä, että Törni pääsee mukaan matruusin vakanssilla, mutta saa poistua maihin USA:ssa vasta aikaisintaan seuraavalla matkalla (n. 2—3 kk:n kuluttua), ettei rikottaisi maihinnousumääräyksiä vastaan.

Noin kuukauden kuluttua, jolloin tapasin Svenssonin, kapteeni kertoi, että ihmemies se Törni. Teki työnsä hyvin, mutta laiva ei ollut vielä edes päässyt maihin USA:ssa ja jäätiin redille odottamaan satamaan pääsyä, kun kaveri hävisi. Iltahämärässä hän oli sukeltanut laivalta mereen ja uinut maihin, jonka jälkeen hänestä ei kuulunut kerrassa mitään. Ihme ja tietysti onnikin, että satamien lähellä niillä

vesillä usein uiskentelevat hait eivät sattuneet olemaan paikalla.

Tämä satama oli New Orleans Louisianan valtiossa. Ensi töikseen Törni lähetti sieltä sähkeen eversti Marttiselle. "Karannut laivasta. Odotan käskyjänne." Marttinen, jo sotakorkeakoulun opettajana Kansasissa, joutui hieman omituiseen tilanteeseen; laivasta karkaaminen merkitsi vähintään neljän vuoden vankeutta. Törni sai ohjeet mennä New Yorkiin ja ottaa siellä yhteys sikäläisten suomalaisten aseveljien puheenjohtajaan Paavo Flemingiin.

Vielä matruusi Törnistä: "Laivan irroittauduttua (lähtö-) satamasta kapteeni tiedusteli uudelta matruusiltaan oliko tämä ollut ruorissa. Eihän Törni — niin rannikkolaivurin poika kuin olikin — tiennyt merimiehen toimista juuri mitään, mutta hänelle oli nyt tärkeätä ettei pysähdyksiä matkalla Amerikan mantereelle hänelle tulisi. Ja niin hän ilmoitti kyllä selviävänsä ruorissa siinä kuin muutkin matruusit. Avomerellä menikin hyvin, mutta ennen Pohjois-Amerikan puolelle pääsemistä ajettiin jokiväylillä Etelä-Amerikan koilliskulmilla. Ja siellä tuli aina hiki kokeneillekin meripojille."

"Lasse karkasi laivasta eteläisessä Louisianan valtiossa, astui 'salaa' Amerikan mantereelle 1951 ja matkusti New Yorkiin, missä suomalaiset ottivat hänet avosylin vastaan", kertoo puolestaan eversti evp. *Aito Keravuori* USA:n Mainen valtiosta. "Vilkasta loistokauttaan elävillä Suomalaisella Kansallisseuralla ja New Yorkin Suomalaisilla Aseveljillä oli siihen aikaan käytössä huoneistonsa Harlemin kaupunginosassa neekerialueella. Mainehikas Lasse Törni viihtyi hyvin näissä kahdessa voimakkaan isänmaallisen hengen läpitunkemassa suomalaisessa seurassa. Siellä hän löysi kotinsa ja oli

kuin kala vedessä New Yorkin värikkäiden iltavalojen sähkömeressä USA:n armeijaan liittymiseensä asti."

Macutoon Törni ei koskaan palannut edes henkilökohtaista omaisuuttaan — vaatteista ja kirjoista kalvosinnappeihin saakka — noutamaan. Mutta hänen viimeisenä merkintänään on Aulioiden vieraskirjassa päivämäärällä 22. 8. 1950:

"Talo, jossa olen viettänyt suurimman osan Venezuelassa viettämästäni ajasta, ja jossa olen tavannut parhaimmat ja sydämellisimmät suomalaiset joita tunnen, on jäävä mieleeni ja toivon, että merimiestä ja maailmankiertäjää sekä suomalaista sisua edustavaa perhettä rouva Fortuna ei unhoittaisi toimeliaisuudessaan."

VIIPURIN POIKA NEW YORKISSA

Kotimaasta katsoen näyttäisi, että amerikansuomalaistemme — he itse voivat kernaasti korjata käsitystäni — poliittinen jakauma on jotenkin selväpiirteinen kahden lähinnä tunteenomaisesti omaksutun linjan kesken; laitavasemmiston, joka on saanut maksaa alttiudestaan idänpropagandalle lukuisia pettymyksen tuottaneita muuttomatkoja Neuvostoliittoon, ja idealistisesti isänmaallisen 'oikeiston', joka rinnan taloudellisen menestyksen ja kotimaan kaipuun kanssa on synnyttänyt 'vanhakantaista' suomalais-kansallista aktiviteettia.

Ainakin viimemainittujen keskuudessa tuntuu talvisotamme aikaansaaneen — ensin suuttumuksen, sitten toimintaa vaativan reaktion muodossa — suoranaisen suomalaisuuden renessanssin, vaikka sitä kotimaassa tunnetaan nähdäkseni yleensä perin vähän. Hyökkäys Suomeen sai maanmiestemme keskuudessa niin voimakkaan vastavaikutuksen, että jo joulukuun 9 pnä 1939, siis vain puolitoista viikkoa talvisotamme alkamishetkestä lähti New Yorkista amerikansuomalaisten ensimmäinen vapaaehtoiserä pitkälle matkalleen kohden taistelemaan pakotettua kotimaata. "Amerikan Suomalaisen Legioonan" perustaminen tapahtui todella amerikkalaisella nopeudella; maaliskuun alkuun mennessä se oli jo kasvanut lähes 400 miehen suuruiseksi. Sodan päättymishetkellä Yhdysvalloissa ja Kanadassa oli 1000 miestä odottamassa laivavuoroa Suomeen. Ja vaikka vapaaehtoislegioonan merkitys jäikin sotilaalliselta kannalta vähäiseksi, nostatti se kansanliikemäisen innostuksen siirtolaistemme keskuudessa varsinkin New Yorkissa, mutta myös monissa muissa suuremmissa suomalaiskeskuksissa eri puolilla man-

teretta.

Kesällä 1939 Rajanturvakeräyksenä alkanut toiminta jatkui jo 1934 perustetun Suomen Vapaussodan Rintamamiehet Amerikassa -yhdistyksen organisoimana Suomen avustustoimintana. Kun itsensä Herbert Hooverin johdolla toimivan Suomen avustuskomitean valtava kokous pidettiin New Yorkin suurimmassa salissa Madison Square Gardenissa ja maailmankaupungin pormestari Ficrello La Guardia piti voimakkaan puheen ("sotaa ei voiteta asperiinilla", Suomea eivät auta "kuumimmatkaan kyyneleet"), siniristilippua korkealle ylös saattaneet valonheittäjät hohtivat myös satojen silmäparien kosteudessa.

Talvisodan jälkeen mainittu rintamamiesliitto muutettiin nuorempienkin siirtolaistemme asevelijärjestöksi nimellä Suomalaiset Aseveljet Amerikassa — Finnish War Veterans in America, kertoo dipl.ins. *Kaarlo Strömberg.* Ja kun aseveliyhdistykset omassa maassamme oli välirauhan määräyksin lakkautettava, tämä järjestö onkin nyt ainoana maailmassa vaalimassa asevelimuistojamme Suomen vapaussodasta alkaen. Jo yhdistyksen julkaisutoiminta, johon tämän teoksen kirjoittaja niin ikään on perehdytetty, muiden toimintamuotojen ohella antaa erinomaisen myönteisen kuvan. Yhdistyksen 20-vuotisjuhlajulkaisun sinivalkoisessa kannessa on kuvajäljennös Eetu Iston tunnetusta taulusta 'Hyökkäys' ja runsaassa sisällössä esim. katsauksen "Venäläisten suurhyökkäys Suomeen kesällä 1944" ohella mm. Lauri Törnin muistelma "Jännittävin sotaelämykseni". Kiinteämpää julkaisutoimintaa lukuunottamatta yhdistys, joka on toimeenpannut myös useita yhteismatkoja Suomeen, toimii entiseen tapaan. Ja kun yhdistys 1974 vietti jo 40-vuotisjuhlaansa — mm. jälleen uuden arvokkaan Aseveljen ilmestyessä — sillä oli keskuspaikkansa New Yorkin lisäksi jäsenyhdistyksiä Ohiossa, Floridassa, Pitchburgissa ja Kali-

forniassa Yhdysvaltain alueella sekä Montrealissa ja Torontossa Kanadassa.

Tällaisen kansallishengen keskelle valtavan New Yorkin suomalaisseuroihin Lasse Törni, kirjaton ja karjaton mies siis saapui salateitään etelästä ilman tietoa huomispäivän hommista tai toimeentulostakaan, jos se sitten lie häntä suuremmin surettanut.

— Lassen maine salaa maassa olevana levisi nopeasti. Sattuipa hän joskus poikkeamaan ryypylle mustienkin yöbaareihin. Saatuaan yhden ryypyn liikaa heikon englannin kielen taidon korvasi ilmiömäinen voima, jota vastaan 10 normaalia miestä oli pelkkää ilmaa. Sanaharkkaa välttääkseen Lassi parikertaa tällaisessa tilanteessa tyhjensi mustien kapakan sillä seurauksella, että hänestä pian tuli tunnettu persoonallisuus Harlemissa.

Oli suomalaisella tulokkaalla toki kultturellimpiakin harrasteita, jopa taiteellisia, niin realistinen käytännön mies kuin olikin. Amerikansuomalaisten taide-elämäkin New Yorkissa eli näet tuolloin loistoaikaansa, jolloin juhlat, näytännöt, konsertit ja aseveli-illat keräsivät heitä vähän väliä. New Yorkin Suomalainen Teatteri ja Suomalaiset Aseveljet Amerikassa -yhdistys esittivät työväentalossa jopa 'Jääkärin morsiamen' ja 'Orpopojan valssin' (Tannerina ent. SS-mies Esko Kuusela) Mannerheim-patsasrahaston hyväksi. Valokuva osoittaa mm. Törnin laulamassa mieskuoron eturivissä. Suomesta muuttaneet ammattitaiteilijat Verna Piponius, oopperalaulaja Kalle Ruusunen ja harmonikkataiteilija Onni Laihanen olivat tietysti keskeisiä esiintyjiä. Puhujina näissä jokaviikkoisia miesten 'jermutiloja' ja asevelinaisten kokoontumisia suuremmissa juhlissa esiintyivät mm. ent. Suomen Washingtonin-lähettiläs, ministeri *Hj. Procope*, YK:ssa palvellut kenraali *A. E. Martola*, pääkonsuli *Artturi Lehtinen* ja eversti *Alpo Marttinen*.

K. A. Suvanto, amerikansuomalainen taidemaalari kertoo kuinka hänen työhuoneeseensa New Yorkin Kansallisseuran naapuruudessa astui mies "kuin kuvanveistäjän luomus":

— Nimeni on Lauri Törni. Kansallisseura haluaa, että maalaatte sen näyttämölle talvimaisemakulissit lumineen, taustana talvinen mäenrinne, sentapainen kuin Suomessa on.

— Nimi Törni, sanoin, — tuo minulle mieleen toisen suomalaisen sotilaan, jonka muistoruno on Vänrikki Stoolin Tarinoissa. Hän oli Törne, josta luimme Suomen kouluissa:

Mies suomalainen juurta juurevinta,
kuin vanha visarunko rustopinta.
Hänt' eipä leikin saatu hämminkiin,
siin' iskua ja vankkaa vaadittiin.

Vieras hymähti hiukan ja sanoi:

— Jos otatte tehdäksenne ne, niin kannamme tänne entiset kulissit, joiden maalaukset ovat kuluneet. Otatte ne pois. Puukehykset ovat hyvät. Pankaa niihin uudet kankaat ja maalatkaa niihin talvisodan lumen peittämä metsä.

Talvisodan metsä näyttämöä varten syntyi — sanoivat sen lopuksi viedyn suomalaisten haalille Brooklyniin. — Sitten tarvittiin toista näytelmää varten korsu. Tätä maalatessani tarvittiin Törnin neuvot, että se näytti oikealta korsulta.

Ensimmäisen työpaikkansa Törni oli saanut New Yorkissa kapteeni *Hugo Solamon* omistamassa ravintolassa siivoojana, josta hän sitten siirtyi rakennustöihin, kertoo Suomessa kesällä 1974 lomaillut *Eero Puranen*, omat sodanjälkeiset seikkailunsa kokenut aseveli. — Tavattuamme Amerikassakin jo aikaisemmin hän soitti asunnostaan erään suomalaisen perheen luona ja kutsui minua uudenvuoden vastaanottajaisiin Kansallisseuran huoneistoon Harlemissa. Siellä Törnillä oli mukanaan tyttöystävä, samoin eräällä suomalaissyntyi-

sellä USA:n sotilaalla. Yö kului aamuksi kuin siivillä, seurueen päättäessä sulkemisaikaan jatkoista lähikapakassa.

— Työnnyimme sisälle isoon baarihuoneeseen, joka oli täynnä neekereitä. Saimme sentään kaljamme ja aloimme niitä maistella. Yhtäkkiä baaripöydän vierestä kuului hihkaisu ja melkoinen mätkähdys. Olimme muut seisoneet juttelemassa sivummalla ja käännyimme nyt katsomaan mistä oli kysymys. Näimme Törnin olevan 'hyökkäämässä' vähintäin kolmeakymmentä neekeriä vastaan, meidän suomalaisten ollessa ainoat valkoiset. Tilanne näytti toivottomalta. Yritin sen sotilaspojan kanssa vetää Törnin siitä ruuhkasta pois, mutta yritykseen se jäi. Baarihuone oli kuin hullun mylly. Ne jotka yrittivät tulla Törniä vastaan, kaatuivat heti. Ovia lähellä olleet pakenivat kadulle. Liekö koko ottelua kestänyt viittä minuuttia kun se loppui yhtä äkkiä kuin oli alkanut. Poliiseja patukat ylhäällä työntyi oven täydeltä kapakkaan ja lisää poliisiautoja pysähtyi jatkuvasti kadulle. Paitsi meitä suomalaisia lienee puolikymmentä päihinsä saanutta neekeriä ollut jäljellä paikalla. Syypääksi tappeluun baarimikot osoittivat Törnin. Poliisien kysyessä syytä tappeluun Törni selitti neekerin alkaneen kopeloida hänen tyttötoveriaan. Liekö asia niin ollut, mutta meistä toisista suomalaisista selitys kuulosti uskottavalta ja vakuutimme poliiseille asian niin olleen. Minusta näytti siltä että poliisia askarrutti enää vain se miten yksi aseeton mies voi ajaa kolmekymmentä muuta kadulle. — Muutamia kaatuneita tuoleja ja särkyneitä laseja yms. lukuunottamatta kaikki oli järjestyksessä. Poliisi toivotti meille hyvää uutta vuotta ja kehoitti lähtemään kotiin nukkumaan.

Amerikan kansalainen tai edes maihinnousuluvan omistaja ei rakennustyömies Törni vielä ollut. Kun kaikilla ent. SS-vapaaehtoisillamme on vasempaan hauislihakseen tatuoitu veriryhmän merkki — pieni A, B tai C-kirjain verensiirtoa

varten rintamalla jonkun toverin haavoittumistilanteessa —, Törni sipaisi sen käsivarrestaan kaiketi tavallisella tuppipuukolla pois.

Tämä ei riittänyt.

— Aikanaan Lassi ilmoittautui viranomaisille, mutta eri oikeusasteissa hänen anomuksensa saada jäädä maahan hylättiin, kertoo eversti Keravuori. — Raskauttavana asianhaarana oli hänen lyhytaikainen palvelunsa Saksan SS-joukoissa sodan päättymisvaiheessa. Kävi kuitenkin niin, että juuri tässä vaiheessa oli siirtolaisviraston palveluksessa hyvin huomattavassa asemassa oleva amerikansuomalainen tuomari Yrjö Harri, jonka vastuulla oli laittomasti maassa olevien karkoittaminen. Kansallisseurassa oli suuret juhlat ja ovella pari vankkaa järjestysmiestä. Ystävämme tuomari Harri pyrki myös sisälle. Järjestysmiesten mielestä hän oli kuitenkin nauttinut liikaa alkoholia ja he yrittivät tulijan estää. Kun he olivat joutuneet toteamaan voimattomuutensa tätä jättiläistä vastaan, haettiin Lasse Törni apuun, Lassi heitti tuomarin kuin rukkasen kadulle.

— Seuraavana päivänä Lassi kutsuttiin korkean raadin eteen siirtolaisvirastoon. Tuomari Harri istui puheenjohtajan paikalla. Hän kysyi Lassilta ovatko he mahdollisesti ennen tavanneet. Kun Törni ei tähän heti vastannut, tuomari veresti hänen muistiaan kertoen tulleensa heitetyksi Kansallisseuran pihalle edellisenä iltana. Samaan menoon hän myönsi sen hyvin ansainneensa ja tarjoutui tekemään voitavansa Lassin maahanjääntiluvan saamiseksi.

— Tuo rehti suomalainen on nyt vainaja. Hänen sukunsa muutti tänne aikanaan Tornionjokilaaksosta.

Entinen suurlähettiläs Hjalmar Procope, eversti Alpo Marttinen ja New Yorkin suomalaisten aseveljien puheenjohtaja Paavo Fleming veivät Törnin asian USA:n sodanaikaisen tiedustelupalvelun päällikön kenraali Donovanin tie-

toon. Tämä otti asian henkilökohtaisesti hoitaakseen. Kongressin erikoissäädöksellä Lauri Törni sai maahanjäämisluvan. Välittömänä seurauksena oli, että hänelle näin avautui tie USA:n armeijan jäsenyyteen.

"VIHOLLISMAAN" VAPAAEHTOISEKSI

Vihdoin hanttitöiden ja suurkaupungin siviilielämän aika oli ohi. Vuosien 1953—54 vaihteessa Lauri Törni sai Amerikan kansalaisoikeudet ja tammikuun 28 pnä 1954 hän pestautui värvättynä USA:n armeijaan. Liittoutuneiden vanhan vihollismaan eräästä kovimmasta soturista oli tullut Larry A. Thorne vapaaehtoinen tähtilipun alle.

Peruskoulutuksensa Törni sai — ellei alokkaan tittelillä, joka tapauksessa miehistöön kuuluvana — Fort Dixissä New Jerseyn valtiossa, jossa hän toki pian sai kersantin arvon. Vielä samana vuonna siirrettiin hänet Camp Carsoniin Coloradossa tehtävänään vuoristokiipeilyn ja hiihdon ohjaaminen. Näitä erikoistehtäviä varten hän kävi sitten myös varsinaisen talvitoimintakurssin ja jo entuudestaan hyvänä hiihtäjänä ja vuorikiipeilyn rasitukset kestävänä menestyi poikkeuksellisen hyvin. Kuitenkin hänen kirjavien elämänvaiheittensa tutkijaa ihmetyttää vielä enemmän, millä välillä Lasse-Larry ehti hankkia myös ne ensiluokkaiset laskuvarjojääkärin taidot, joiden perusteella hänet jo samana vuonna —54 otettiin 77. Erikoisjoukkojen ilmakuljetus (Airborne)-osastoon, jonne hän sitten jäikin vuoteen —56. Eikä tässä kyllin, Törni-Thorne vei pian tililleen jopa tämän alan kaikkien aikojen ennätyksen silloisessa koulutuskeskuksessaan Pohjois-Karolinassa, niin kuin 'The Finnish-America Blue-White Book' kertoi:

"Thorne, Larry (Lasse Törni), North Carolina, Suomen armeijan ent. kapteeni, Mannerheim ristin ritari, on suorittanut lentokoneesta laskuvarjohypyn vuoristoon korkeammalle kuin kukaan toinen — yli 10.000 jalkaa korkealle

vuorelle."

Tämä tapahtui taisteluharjoitusten aikana ja Lasse itse kertoi siitä vain, ettei hyppy ollut niin mitään, mutta laskeutuminen vuorelta sitä vaikeampaa. Ajoissa hän ehti kuitenkin tovereittensa seuraan 30 kilometrin päähän putoamispaikaltaan.

Vuonna 1956 Larry Thorne ylennettiin luutnantiksi ja siirrettiin viestijoukkoihin marraskuussa.

Keväällä hänen vanha isänsä Helsingissä sai kirjeen USA:n armeijan pääesikunnalta:

"Hyvä herra Törni. — Haluaisin tässä tilaisuudessa onnitella Teitä poikanne johdosta hänen nyt suoritettuaan viestiupseerin peruskurssin Viestikoulussa.

Hän on suorittanut keskitetyn opintokurssin, jonka tarkoituksena on tehdä hänestä huomattava nuori upseeri armeijan viestijoukoissa. Voitte todella olla ylpeä poikanne hyvistä tuloksista.

Milloin tahansa olette Fort Monmouthin läheisyydessä, olette tervetullut käymään luonamme. Olisimme iloisia saadessamme näyttää Teille asemamme.

Kunnioittavasti
Prikaatin kenraali"

Syksyllä 1956 Lasse vieraili useaan otteeseen Washingtonin asumalähiössä Arlingtonissa suomalaisperheessä, jonka isännän *Erkki Ilmari Kävyn* elämänvaiheet ovat oma kansainvälinen seikkailukertomuksensa. Erkki ja Sylvia Kävylle sekä heidän suomalaisvierailleen, mm. lähetystöneuvos *Reino Palakselle* ja lähetystösihteeri *Yrjö Väänäselle* Törni kertoili laajalti vaiheitaan. Ensivisiittinsä aikana Törni oli komennuksella yksiköstään esittelemässä Erikoisjoukkojen alpinismissa käyttämää kalustoa armeijan vuotuisessa

näyttelyssä Fort Myerissä Arlingtonissa.

Kyseisen New Jerseyssä pidetyn viestiupseerikurssin jälkeen Törni määrättiin 24:een tykistödivisioonaan, joka kuului Ausburgissa oleviin Saksan miehitysjoukkoihin.

Lasse oli ensi kerran tullut Saksaan 1941 'asevelimaan' vapaaehtoisena koulutettavaksi. Toisella kerralla hän oli ollut siellä 'maanalaisena' erikoiskurssilaisena taistellen silloisen Suomen vihollismaan puolesta. Kolmannella kerralla hän saapui sinne lännestä sekä Suomen että Saksan äskeisen vihollismaan miehittäjäsotilaana . . . !

Tällaiselta todelliselta erikoismieheltä sopi odottaa jotakin. Eikä turhaan.

'Hurjapäinen autoilija' Thorne tuli hyvin pian tunnetuksi ajettuaan 'pikku tunneilla' tapahtuneen vedonlyönnin jälkeen selvän vaikkakin epävirallisen nopeusennätyksen Münchenin ja Ausburgin välisellä autostradalla. Mutta vielä suuremman kuuluisuuden hän saavutti Ausburgissa Baijerissa, lähellä Bad Tölzin pikkukaupunkia ja Itävallan rajaa. Useamman henkilön kertomuksien pohjalta teen tästä merkkitapauksesta seuraavan yhteenvedon:

Jonakin iltamyöhäisenä vuoden 1958 alussa Larry Thorne istuskeli — mahdollisesti asetovereittensa kera — paikallisessa yökerhossa Ausburgissa. Amerikkalaisen raportin mukaan hän oli kuitenkin eräässä Gasthausissa seurassaan saksalaistyttö, joka pian sai kuulla maanmiestensä huomautuksia 'epäilyttävästä' seurustelustaan amerikkalaisten kanssa. Joka tapauksessa Törni havaitsi, että läsnäolleet saksalaiset loukkasivat heitä. Ja niin alkoi tapahtua.

Yhtä kokenut kuin kova nyrkki puri säälimättömällä voimalla; 7—8 kookkaasta saksalaisesta neljä oli pian lattiassa ja vietiin sairaalaan. Pöytien, pullojen ja muun irtaimen lennellessä Lasse taisteli loppujen kanssa loisteliaalla menestyksellä; ainakin kolme heistä lensi kaaressa ikkunasta kadulle!

Juuri kun tilanne oli ohi, USA:n sotapoliisipartio marssi sisään, eikä jälkinäytös Lassen kohdalla — huomioon ottaen hänen eräät aikaisemmat törmäyksensä — ollut läheskään rohkaiseva. Seurasi sotaoikeudenkäynti. Puolustuksenaan luutnantti Thorne totesi ulosheittämiensä saksalaisten siivottomasti loukanneen Yhdysvaltoja ja sen armeijaa sekä häntä henkilökohtaisesti.

Tämähän saattoi olla lieventävä, jopa tosikin seikka. Silti pidätetyn kapakantyhjentäjän asema oli vaakalaudalla.

Mutta sitten tuli taas avuksi "tyypillinen Lassin onni", niin kuin eversti Keravuori toteaa. "Mitä tahansa hän tekikin, onnen jumalatar oli aina hänen puolellaan viimeiseen elinpäivään saakka."

Oikeudenkäynnin jatkuessa kävi näet selville, että juttuun sekaantuneilla saksalaisilla oli kullakin pitkä rikoslista, jossa oli mm. tuomioita vastaavista entisistä rähinöistä, parin ollessa parhaillaan peräänkuulutettukin. Larry-luutnantin pitkiksi venyneet kuulustelut loppuivat siihen paikkaan, hänet vapautettiin kaikesta syytteestä, mööpeleistään korvausta hakenut kapakoitsija sai varoituksen koska ei ollut paremmin huolehtinut asiakkaidensa 'loukkaamattomuudesta'. Jonkun saksalaisen pomon kerrottiin ehdottaneen kunniamerkkiä luutnantillemme. Huippuna oli divisioonan komentajan 'kuntoisuusloma' Larry-Lasselle. Sen hän vietti silloisen majuri Keravuoren kodissa Bad Tölzissa Münchenin eteläpuolella.

Itse asiassa tämä 'taistelunäytös' lienee myös ainakin auttanut ellei peräti ratkaissut Törnin pääsyä Vihreiden barettien erikoislaskuvarjojoukkoihin, joiden riveissä hän sitten palveli eri puolilla maapalloa kuolemaansa saakka.

Eräiden tietojen mukaan aloite näin 'iskukykyisen' upseerin saamiseksi tuohon joukkoon olisi tullut juuri näiden erikoismiesten taholta. Amerikkalaisen raporttini mukaan siirto

olisi aiheutunut "tapahtuman ja oikeudenkäynnin aiheuttamasta julkisuudesta ja vihasta" (saksalaisten keskuudessa?) sekä "hänen aikaisemmasta kokemuksestaan erikoisjoukoissa."

Varmaa on ainakin, että Vihreiden barettien suomalainen majuri Keravuori jälleen halukkaasti ja kertomansa mukaan helposti tasoitti tietä tälle onnen soturille, josta tuli 10. Erikoisjoukkojen luutnantti, vuoden viimeisestä päivästä 1960 lukien kapteeni, tämä upseeriarvo siis jo toiseen kertaan länsimaisissa armeijoissa.

Kun Törni Yhdysvaltoihin saavuttuaan oli kykyjensä ja kokemustensa perusteella saanut 14. 9. 1951 palvelutarjouksen peräti CIA:lta (Central Intelligence Agency), Amerikan maailmankuululta tiedustelujärjestöltä — mikä hanke sitten oli rauennut — ja kun hänen kirjallinen jäämistönsä niin ikään osoittaa hänen hakeneen palvelukseen USA:n armeijan pioneerijoukkoihin, joihin ei hänen koulutuksensa ja kokemustensa kuitenkaan katsottu riittävän, hänestä oli nyttemmin tullut upseeri maailmankuuluihin erikoisjoukkoihin.

Vihreäbarettisia miehiä koulutetaan Fort Braggissa Pohjois-Karolinassa noin 3.000 vuosittain. Toinen erikoissodankäynnin keskus on jossakin Panaman viidakoissa. Niinpä Ernesto Che Guaveran epäonnistuminen Boliviassa katsotaan Vihreiden barettien ansioksi tai syyksi.

Fort Braggin varuskunta-alue käsittää peräti yli 1.800 neliökilometriä. Siellä majailee XVIII ilmateitse liikkuva armeijakunta (Airborne Corps). Joulukuussa 1956 Törni oli mukana, kun kuljetuskoneista hyppäsi puolen tunnin sisällä 4.000 miestä, joille pudotettiin ilmasta panssarivaunuja, moottoroitua tykistöä ja kaikki muu yksikön itsenäiseen toimintaan tarvitsema taistelukalusto.

Vihreiden barettien ja laskuvarjomiesten koulutus, johon myös suomalaiset everstit Keravuori ja Kairinen ovat jo

Fort Braggissa antaneet panoksensa, on todella ainutlaatuinen, jos ovat sitä myös ne sotilaalliset ja poliittiset ja opetukselliset tehtävät, joita heille osoitetaan.

Heidän on salamannopeasti osattava käyttää jokaista Yhdysvaltain armeijan asetta ja tunnettava myös tärkeimmät ulkomaalaiset käsiaseet (Suomi-konepistooli mukaan luettuna), heidän on osattava pyydystää ansoilla eläimiä, elää hätätilassa viidakon keskellä kasveilla, käsitellä käärmeitä, naamioitua niin ettei ystäväkään huomaa "ennen päälle astumista", räjäyttää siltoja, lääkitä haavoja, puhua kieliä, rakentaa taloja. Näiden moninkertaisten vapaaehtoisten, älykkyydeltäänkin erikoistestattujen huippumiesten tärkein tehtävä on, sitä korostetaan, siirtämällä omat taitonsa alkuasukkaille vastustaa kommunistien salahankkeita kaikkialla. Heidän 12-miehen ryhmänsä on täysin koulutettuna pystyttävä taistelemaan 50 miestä vastaan ja kouluttamaan 1.500 miehen sissiarmeijan.

Erikoisjoukkojen perusta onkin juuri 12-miehinen ryhmä, johon kuuluu kaksi upseeria ja kymmenen pestattua miestä. Ryhmän operaatioista vastaavat upseerit ja miehet erikoistuvat viestintävälineisiin, kevyisiin ja raskaisiin aseisiin, pioneeritehtäviin ja lääkintätehtäviin. Kunkin alan koulutusaika on 20—50 viikkoa ja kaikki ryhmän jäsenet saavat perusteellisen koulutuksen ainakin yhteen muuhun tehtävään kuin omaansa. Lisäksi he opettelevat puhumaan ja kirjoittamaan vähintään yhtä vierasta kieltä. Niinpä esim. lääkintämiehillä on erittäin merkittävä asema kaikkialla kehitysmaissa, joissa he usein ovat olleet ainoita 'lääkäreitä' joiden kanssa alkuasukkaat ovat koskaan joutuneet tekemisiin.

Silti tulevan tuhattaiturin perusvaatimukseksi kiteytetään vain "vahvat lihakset ja valpas mieli".

Ja Robin Moore antaa erään vihreäbarettisensa Vietnamis-

sa sanoa: ”Olen ammattisotilas ja otan vastaan käskyt ja teen mitä käsketään . . . en halua, että omat lapseni joutuisivat kotimaassaan taistelemaan kommunisteja vastaan”.

ITALIAN ALPEILTA IRANIN VUORILLE

Saksassa ollessaan Lauri Törni kävi myös viimeiset kerrat kotimaassa milloin toipilaana, milloin vain muuten virkistäytymässä ja tapaamassa vanhempiaan ja sisariaan. Eräällä kesälomalla, Lapissa lohia onkimassa oli hänen toverinaan hänen entinen esimiehensä ja ritari-toverinsa, jatkosodassa Sallan suunnalla taistellut sissipäällikkö Olavi Ala-Kulppi, entinen mestarihiihtäjä ja olympiakävijä, joka edelleen elää USA:ssa, sen armeijan eläkkeellä olevana everstiluutnanttina. Viimeisellä Suomen-matkallaan Törnillä oli mukanaan ylpeyden aihekin; erikoisrakenteinen valkoinen Alfa-Romeo urheiluauto. Sen Lasse viimeisenä lomapäivänään ajoi puuhun mäsäksi, hänen itsensä ja tyttöystävän jäädessä — jälleen ihmeellinen onni — vahingoittumatta.

Talvella 1960 Törni komennettiin Tyrolin alpeille Italian vuoristojoukkojen hiihtokeskukseen, kuuluisaan Carabinierin vuoristokiipeilykouluun jossa koulutettiin alppihiihdon opettajia. Jälleen Larry A. Thorne oli ensimmäinen amerikkalainen, joka läpäisi menestyksellä vaikean koulun, vieläpä niin, että hänestä suorituksiensa ansiosta tehtiin paikallisen vuoristorykmentin kunniajäsen.

Italiassa Törni kuitenkin myös loukkautui vaikeasti. Hän oli vapaa-aikanaan harjoittelemassa laskuvarjohyppyjä. Eräässä hypyssä hänen päävarjonsa ei auennutkaan ja varavarjokin vasta niin viime tingassa, että putoaminen maahan tapahtui aivan liian lujasti. Mies tömähti kovaan tantereeseen, hartialihakset revähtivät ja sairaalahoito oli välttämätön. Juuri tätä tapausta seurasikin toipilasloma Suomessa.

Saksan puolella lienee sattunut tapahtuma, jolloin "Tör-

nin Lassekin pelkäsi". Sitä ihmettä muuan amerikkalainen vihreäbaretti muisteli suomalaiselle Denis Johanssonille Törnin katoamisen jälkeen Vietnamissa:

— Erikoisjoukot — Special Force — harjoittelivat vuoristokiipeilyä harjoitusalueellaan. Lasse kiipesi edellä, sai jälleen jostakin paadesta kiinni ja oli käsillään nostamassa itseään paaden päälle. Saatuaan jo päänsä sen reunan yli hän jäykistyi puhumatta mitään allaan kiivenneelle kertojalle. Vihdoin — ikuisuudelta tuntuneen ja käsittämättömän odotuksen jälkeen — hän nosti itsensä paadelle. Vasta sitten hän kertoi tovereilleen. "Saatuani pääni reunan yli oli edessäni parinkymmenen sentin päässä myrkyllinen keskieurooppalainen kyykäärme, joka katseli minua kylmästi silmiin. Minulla ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin olla hiljaa paikallani tai pudota vuoren rotkoon. Lopulta kyy kyllästyi tuijottamiseen ja luikerteli tiehensä."

Lauri Törnin Saksan-aikaan sisältyi pari vuotta myöhemmin tapaus, joka paljon lisäsi hänen mainettaan Amerikassa, ilmeisesti nopeutti hänen ylennystään kapteeniksi ja aiheutti hänen valintansa esiintymään USA:n armeijan erikoiskoulutusta kuvaavassa televisiofilmissä.

Kesällä 1962 USA:n armeijan suuri lentokone törmäsi vuoren huippuun Iranin eli Persian pohjoisilla, Himalaijan vuoristoon liittyvillä ikuisen lumen peittämillä vuorilla. Koneessa kerrottiin olleen jonkin "äärimmäisen salaisen sotilaallisen laitteen", jonka paljastuminen olisi ollut USA:lle karvas pala. Välittömästi lentokatastrofin jälkeen Teheranin hallitus organisoi vuoristokiipeilijäjoukon, joka yrityksistään huolimatta ei pystynyt voittamaan maastoesteitä ja muita vaikeuksia. Myös Saksan vastaavanlaisen retkikunnan yritys oli epäonnistunut. Nyt Washington hälytti Vihreät baretit, ja tehtävä tuli Saksassa olevalle joukko-osastolle, jonka riveissä Lasse Törni — Larry Thorne — oli. "Luonnollisesti", niin

kuin ev. Keravuori sanoo," tehtävä annettiin juuri Törnille, joka sai valita kymmenkunta laskuvarjojääkäriä mukaansa matkalle".

Ilmatiedustelun vuorten yläpuolella suoritettuaan Törni laati suunnitelmansa. Sen mukaisesti Törni pelastusosastonsa kanssa aloitti vaikean nousunsa Zagros-vuoren huipulle. Törni löi ammattipiirit hämmästyksellä onnistumalla sataprosenttisesti, tuoden kolmen lentäjän jäätyneet ruumiit alas ja täyttäen kaikki muut saamansa tehtävät.

USA:n armeijan komentava kenraali Euroopassa oli tuolloin kenraali Paul L. Freeman, joka 30. 7. 1962 osoitti kirjeen kapteeni Larry A. Thornen Erikoisjoukkojen komentajalle suoritetusta urotyöstä kiittäen. Viitattu ilmeinen sotasalaisuus on kirjeessä luettavissa rivien välistä. Poliittinen diplomatia ja sotilaallinen kohteliaisuus estivät kenraalia mainitsemasta, että niin Iranin kuin Saksan vuoristokiipeilyjoukkueet olivat aikaisemmin epäonnistuneet yrityksissään päästä onnettomuuspaikalle. Kirjelmä, jota samalla on pidettävä virallisena raporttina tapahtumasta, kuuluu näin:

USA:N ARMEIJAN EUROOPAN PÄÄMAJA

USA:n Armeijan kone joutui onnettomuuteen Iranissa 27. 1. 1962. Kolmen viidestä armeijan henkilökuntaan kuuluvasta koneessa olleesta ilmoitettiin kadonneen. Onnettomuus tapahtui 14.000 jalan korkeudessa Zagros vuorilla noin 200 mailia etelään Teheranista. Kaikki yritykset paikallistaa ja pelastaa kolme kadonnutta henkilöä, joiden oletettiin menehtyneen, ovat epäonnistuneet, myös USA:n Euroopan Armeijan kolmen helikopterin erikseen suoritetut yritykset. Ankara ilmasto, onnettomuuspaikan korkea sijainti ja paksu lumi estivät lisäyritykset pelastaa ruumiit.

Yllämainituissa olosuhteissa esikuntani käski joukkoanne 5. 5. 62 lähettämään ryhmän suorittamaan yritystä, jonka tärkeimpänä päämääränä oli paikallistaa ja pelastaa kadoksissa olevat ruumiit. Toisena päämääränä oli pelastaa määrättyjä laitteita, tuhota lentokone ja käyttää hyväkseen tätä tilaisuutta tutustua alueeseen. Erikoisjoukkojen osasto, joka tähän tehtävään määrättiin, oli oleva suoraan Iranissa olevan Sotilasneuvonantajaryhmän komentavan kenraalin alainen.

Tehtävän toimintakertomuksesta selviää, että kaikki tehtävät täytettiin täydellisesti.

Tehtävän suorittamisen erinomainen tapa kuvaa joukkonne valmiutta suorittaa kovia tehtäviä oudolla alueella vaikeissa olosuhteissa, ja sitä, että se suorittaa ne heti loppuun asti poikkeuksellisella velvollisuuteensa paneutumisella. Tällainen osoitus on erikoisen tärkeä Erikoissodankäynnin suunnittelun tässä vaiheessa ja on omiaan lisäämään Presidentin Erikoisjoukkoihin kohdistaman luottamuksen oikeutusta tässä joukkojen uudessa 'roolissa'.

Yllämainituista syistä minua ilahduttaa erikoisesti käyttää tilaisuutta hyväkseni kiittääkseni Teitä, joukkoanne ja erityisesti henkilöitä, jotka suorittivat yllämainitun tehtävän.

Paul L Freeman
General USA
Commander in Chief"

Tämän jälkeen näyttää kapteeni Törnin — eli vain Larryn, kuten hänen upseeritoverinsa ja usein alaisensakin häntä kutsuivat — asema hyvin arvostettuna upseerina amerikkalaisissa joukoissa vakiintuneen. Tätä todistaa sekin, että hänet 1963 kelpuutettiin esiupseerikurssille USA:n armeijan jalkaväkikouluun Fort Benningiin Georgian osavaltiossa. Komennus merkitsi siis paluuta Saksasta Amerikkaan. Eräälle tuttavalleen Lauri Törni oli kertonut ostaneensa juuri Fort Benningistä jonkinlaisen maapalstan, johon hän halusi rakentaa talon vanhoilla päivillään. Sitten, ennen ensimmäistä lähtöään Vietnamin sotaan, hän palveli jälleen Vihreissä bareteissa, 7. Erikoisjoukkojen ilmakuljetusmuodostelmassa Fort Braggissa Pohjois-Karolinassa joulukuuhun saakka 1964.

Mutta edellä jo Suomen rintaman kuvauksissa olen viitannut hänen ylenemiseensä sotilaallisessa hierarkiassa suhteessa hänen poikkeuksellisiin henkilökohtaisiin taisteluansioihinsa. Jälempänä Vietnamin kuvauksissa käy hyvin selville hänen jopa käskyjä ja 'systeemiä' uhmannut omapäisyytensä. Sietää siis omistaa huomio Vihreiden barettien sotakuvaajan Robin Mooren ajatuksille:

"Kun erikoisjoukoissa käsitettiin Sven Kornien (Lauri Törnin) taistelukokemusten laajuus ja hänen kielitaitonsa, Bad Tölzissä oleva komentava upseeri uskoi hänen väittee-

seensä, että hän oli käynyt sotakorkeakoulua lähes kaksi vuotta Suomessa, vaikka hänen siihen liittyvät paperinsa olivat hukkuneet sodassa eikä hän voinut todistaa pätevyyttään . . . Nyt, 44:n ikäisenä, hän oli kapteeni, jota vastoin Train (hänen esimiehensä) oli everstiluutnantti 39-vuotiaana. Kornie tiesi, että hänen mahdollisuutensa päästä korkeampaan arvoasteeseen sotatoimissa olivat vähäiset. Lisäksi hän oli univormupukuisena yhdellä ainoalla nyrkiniskulla tappanut saksalaisen siviilimiehen, jonka hän tiesi venäläisten asiamieheksi. (Kuolema ei pitänyt paikkaansa. — J.T.) Lieventävät asianhaarat olivat saaneet aikaan sen, että hänet vapautettiin sotatuomioistuimessa, mutta juttu oli yhtä kaikki epämiellyttävä, etenkin ylentämislautakunnissa. Haittatekijä oli myös se, ettei Kornie pystynyt todistamaan omaavansa korkeampaa opillista sivistystä."

'Kolmannen valtakunnan' armeijan iskulauseita oli, että "jokainen sotilas kantaa marsalkan sauvaa selkärepussaan".

Ilmeisesti vähin kaikkialla pätee se toteamus, että arvoasteiden ja kunniamerkkien, jopa rauhanaikaisten neuvosyms. titteleiden tippuminen ei olekaan niin sattumanvaraista kuin usein katsotaan. Päinvastoin ne edellyttävät usein näkyvää nuhteettomuutta, määrätietoista suhdetoimintaa, itsekorosteista esilläoloa 'jakopaikoilla' ja sopeutumista kaikkiin tilanteisiin itsensä kieltävään kuuliaisuuteen saakka — pitkällekin ohi asianomaisen mahdollisten todellisten ansioiden.

ENSIVISIITTI VIETNAMISSA

Ensimmäisen käyntinsä Amerikan Vietnamin joukoissa Larry A. Thorne suoritti vain puolen vuoden puitteissa eli niin kuin saamani puolivirallinen henkilötietoluettelo lakonisesti mainitsee: "Väliaikainen palvelu Vietnamin tasavallassa marraskuusta 63 huhtikuuhun 64".

Tästä eversti Keravuori kertoo:

"Vietnamiin Lassi Törni oli komennettuna kaksi kertaa. Ensimmäinen kesti vain 6 kk. — syksystä 1963 kevääseen 1964. Tällöin hän oli sijoitettuna pienen porukkansa kanssa Vietnamin eteläosaan Kambodshan rajan läheisyyteen ns. Seitsemän Vuoren alueelle. Saapumispäivänsä iltana, jolloin hän ei vielä ollut edes saanut komentovastuutaan, Lassi tutkiskeli kiikarilla ympäristöä. Vietkongin kommunistijoukot alueella olivat aktiivisia. Kiikarillaan Lassi totesi vihollislipun liehumassa yhden näiden seitsemän vuoren huipulla. Puolenkymmentä vapaaehtoista mukanaan Lassi kävi suorittamassa lipunlaskun jo ensimmäisenä yönä keskellä kommunistijoukkojen leiriä.

"Vierailin Lassin luona tällä samalla alueella keväällä 1964, ja silloin hän lahjoitti sotasaalislippunsa minulle."

Lisätietojen tai edes virallisten täsmennysten saaminen Törnin eri vaiheista suurvalta-armeijassa on osoittautunut vaikeaksi huolimatta jo mainittujen amerikan-suomalaisten upseerien ja Törnin-tuntijoiden hyväntahtoisesta avusta. Niinpä Washingtonin sotilas-, laivasto- ja ilmailuasiamiehen eversti T. Olavi Lehden vastauskirje 20. 6. 1974 tämän tekijälle toteaa vain "että U.S. Army ei luovuta nykyisten tai aikaisempien jäsentensä henkilötietoja muutoin kuin lähim-

pien sukulaisten pyynnöstä".

Törnin näinkin nopea väliaikainen paluu ilmeisesti Fort Braggiin lienee johtunut hänen tuoreesta esikunta- ja operaatioupseerin koulutuksestaan, johon nyt oli tullut myös Vihreiden barettien kenttäkokemusta erikoisjoukkojen uusien jäsenten vaatimassa koulutuksessa. Huippukoulutetuissakin joukoissa hänen poikkeuksellisia kokemuksiaan sekä koulutustaan erikoisjoukoissa — kersanttina alkuvuoden —56 talvitoimintakurssilla, viestikoulussa, Italian alpeilla ja kapteenina esiupseerikursseilla Fort Benningissä — arvostettiin laajasti.

Uuden ja samalla viimeisen komennuksensa Vietnamiin hän sai samojen Vihreiden barettien laskuvarjojoukoissa tammikuussa 1965.

Ja niin paljon kuin seuraavassa joudunkin turvautumaan atlantintakaisen kollegani Robin Mooren sikäläiseen sotakuvaukseen, on Lasse Törnin alkuvaiheista viimeisessä Vietnamin-käynnissään hiven muuta tietoa siinä laajassa haastattelussa, jonka Pacific Stars And Stripes -niminen lehti julkaisi syyskuussa 1965, siis vain noin kuukautta ennen Törnin katoamista. Viiden palstan otsikolla "World War II Foe Now a Hero in Vietnam" — siis TOISEN MAAILMANSODAN VASTUSTAJA NYT SANKARINA VIETNAMISSA — lehti kertoo paljon Törnin sotakokemuksista ja seikkailusta Suomessa ja Euroopassa, mutta esim. myös sen, että Törnille oli jo tuohon mennessä myönnetty sekä Pronssitähti että Purppurasydän "hänen urhoollisuudestaan Vietnamissa ja haavoituttuaan neljännen kerran taisteluoperaatiossa lähellä Dinch Binh'iä kesäkuun 12 päivänä".

"Hän oli siihen aikaan Erikoisjoukkojen osaston komentaja Chau Langissa", sanoo lehti ja toistaa sitten Törnin sanoja:

— Me ajoimme neljän avoneuvon saattuessa ja jouduimme

Vietkongin väijytykseen. Minuun osui heti — pieniä sirpaleita molempiin jalkoihin. Pystyin silti liikkumaan varsin hyvin. Oletan, että Vietkong-joukon vahvuus oli noin 200 miestä ja he olivat aseistettuja konekivääreillä ja muilla automaattiaseilla. Meitä oli vain 20, joista kahdeksan haavoittunutta. Taistelimme silti noin puolitoista tuntia ja torjuimme ennen irtautumistamme vihollisesta sen kaksi hyökkäystä. Mutta en vieläkään tiedä miten selvisin sieltä elävänä.

Englannin kielen ja suomen ohella lehti sanoo Thornen puhuvan "ruotsia, eestiä, norjaa ja jonkun verran saksaa" . . . !

ROBIN MOORE JA SUOMALAINEN 'PAHOLAIS-PÄÄLLIKKÖ'

— Voisinko, varapresidentti, kirjoittaa seuraavan kirjani armeijamme erikoisjoukoista?

Kysymyksen teki amerikkalainen lehtimies-kirjailija *Robin Moore* USA:n silloiselle varapresidentti *Lyndon B. Johnsonille* Jamaikassa Länsi-Intian saaristossa elokuussa 1962, tulevan presidentin ollessa siellä edustamassa Yhdysvaltoja tämän Karibian meren maan riippumattomuusjuhlallisuuksissa. Ja niin Johnsonille kuin hänen adjutantilleen eversti Jacksonille Moore ojensi juuri ilmestyneen, Karibian merialueen sissisodankäyntiä käsittelevän kirjansa The Devil to Pay tekijäkappaleen.

Ja hän sai pyytämänsä suositukset Pentagoniin, suurvalta-armeijan valtavaan päämajaan.

Muutamaa kuukautta myöhemmin Moore odotteli siellä Erikoissodankäyntikeskuksen edustajan saapumista Washingtoniin. Ensi sanoikseen tämä ilmaisi ymmärtämyksensä sotakirjailijan haluun kirjoittaa teos Vihreistä bareteista — eli Vihreistä paholaisista, kuten saksalaiset ovat nimen kääntäneet. "Mutta — ". Ja hän loi hymynsekaisen syrjäsilmäyksen melkein 38-vuotiaan Mooren isohkoon mahaan ja pudotti savuavan fosforikranaatin tämän syliin:

— Tietenkin teidän täytyy ensin mennä Fort Benningin ilmakuljetuskouluun. Opittuanne hyppäämään laskuvarjolla, aloitatte kolmen kuukauden kurssin sissisodankäynnissä — te suoritatte yöhyppyjä, oleskelette suoseudulla harjoituksillanne, juoksette pari mailia päivittäin, saatte hieman lähitaisteluvalmennusta . . .

Oli ohjelma — keski-ikäiselle kirjailijalle.

Vastavallankumousta, psykologista sodankäyntiä ja epätavallista (sissi-)sodankäyntiä — harjoituskäytännössä "salamurhia", "ihmisryöstöjä", "väijytyksiä", "siltojen ja varustusten tuhoamista" ja "partioretkiä" John F. Kennedyn erikoissodankäyntikeskuksessa! Mooren monien kurssien tovereina oli eriarvoisia 25—35 vuotiaita upseereita kuubalaisista maanpakolaisista vietnamilaisiin ja pariinkymmeneen muuhun kansallisuuteen.

Laskuvarjohypyistä hiuksenhienoon räjäytystekniikkaan ja henkipaton elossapysymiseen vihollisalueen soilla ulottunut sissitaistelukoulutus huipentui 'taivaskoukkuun', joka oli yhtä kuin miehen kiskaiseminen viidakosta lentokoneeseen! Toinen patenttitemppu merkitsi laskuvarjohyppääjän putoamista veteen ja uppoamista niin että hän putoamista jatkaessaan irroittaa laskuvarjon, joka painuu pohjaan. Hengityslaitetta käyttäen hän sitten veden alla jatkaa soluttautumista vihollisen alueelle.

Vihreä baretti — "kyvyn ja rohkeuden vertauskuva taistelussa vapauden puolesta" kuten presidentti Kennedy sanomassaan armeijalle totesi — ei heltiä helpolla. Sen tiesi Lauri Allan Törni, sen tietävät tällä hetkellä amerikansuomalaiset everstit Kairinen ja Keravuori, sen tiesi kirjailija Moore saapuessaan raudankovan koulutuksen jälkeen vuoden 1964 alkupäivinä Vietnamiin kuuden kuukauden ajaksi, saadakseen kokemusperäistä materiaalia Vietnam-kirjaansa varten.

Teos The Green berets ilmestyi Amerikassa 1965 ja Gummerus Oy:n kustantamana ja Jorma Partasen suomentamana nimellä Vihreät baretit, ensi painos 1965. Robin Moore kuvailee aluksi kirjansa syntyvaiheita, erikoisjoukkojen luonnetta ja Vietnamin poliittista kehitystä, korostaen teoksensa totuudenmukaisuutta sen — jo jatkuvan sodan vaatimasta — kaunokirjallisesta muodosta huolimatta. "Olennaiselta osal-

taan nämä kertomukset niistä poliittisista probleemoista ja taistelutilanteista, jotka erikoisjoukkojen miehillä on edessään v. 1965, pitävät paikkansa. Tai miksei v. 1975 — riippumatta siitä, missä amerikkalaisten on taisteltava estääkseen vapaan maailman piiriä entisestään kutistumasta."

Vaikka hän Mooren kuulussa kirjassa esiintyykin peitenimellä Sven Kornie ja niin huitaisemalla kuin kirjailija esittääkin hänen kansallisuutensa ja karriäärinsä tämän teoksen sankari on Lauri Allan Törni, muuan Vietnamin pitkän sodan värikkäimpiä, pelottomimpia ja maineikkaimpia 'amerikkalaisia' upseereita.

Ja kun 'Vihreät baretit' valtasi heti Amerikan kirjamarkkinoiden best seller -listat kokonaiseksi vuodeksi — mikä merkitsee miljoonia lukijoita — ja kun se sitten suomeksikin ilmestyttyään myytiin kolmena painoksena pian loppuun, on niin Vietnamin sodan todellisuuden kuin varsinkin Törnin elämänkuvauksen kannalta välttämätöntä muutamin suorin lainauksin osoittaa kuva, joka näin siirtyi noista etäisistä tapahtumista todella suurelle lukevalle yleisölle niin Amerikan mantereella kuin täällä huimapäisen 'palkkasoturin' kotimaassa.

Erikoisjoukkojen erillisosaston B-520:n päämaja, jonka sijaintipaikka on eräs Vietnamin aktiivisimpia sotatoimialueita, näyttää täsmälleen samanlaiselta kuin jokin entisaikainen Villin lännen varustus. Vaikka B-osastot ovat varsinaisesti tuki- ja hallintoyksiköitä erillisjoukkojen A-joukkueille, jotka taistelevat kommunistisia vietkongin sissejä vastaan viidakoissa ja riisipelloilla, nämä olivat edellisenä vuonna hyökänneet tätä päämajaa vastaan kaksi kertaa, ja kumpaisellakin kerralla se oli kokenut menetyksiä.

Loppujen lopuksi pidin lupaukseni ja kävin majuri Trainin päämajassa. Jätin taistelupakkaukseni päivystäjän huoneeseen ja astuin avonaisesta ovesta komentavan upseerin toimistoon.

— Onnitteluni, eversti.

Everstiluutnantti Train, joka näytti säiden parkitsemalta mutta nuorekkaalta, hymyili itsevarmasti, puhalsi pitkän sikarinsavuvirran

kirjoituspöytänsä yli ja kehotti kädenviittauksella minua istuutumaan.

Majuri Fenz, sotatoimiupseeri, käveli yhtäkkiä toimistoon. — Anteeksi keskeytys, sir. Saimme tiedon, että taas yksi Phan Chausta lähtenyt partio joutui väijytykseen. Menetimme neljä ystävällismielistä kaatuneina.

Minä havahduin heti. — Vanha Kornie saa taas vähäisen toimintaa ja jännitystä.

Train rypisti kulmiaan mietteliäästi. — Kolmas kerta viikon aikana, kun hänelle on sattunut menetyksiä. — Hän naputteli sormenpäillään kirjoituspöytäänsä. — Kaatuiko yhtään vihollista tai saatiinko yhtään aseita saaliiksi?

— Aseita ei saatu saaliiksi. He arvelivat tappaneensa eräitä vietkongilaisia, lehdistä tavatusta verestä päätellen. Ruumiita ei ollut.

— Minä olen huolissani Korniesta, Train sanoi ärtynyt sävy äänessään. — Hän on jollakin lailla saanut järjestetyksi, että kaksi vietnamilaista leirinkomentajaa on saanut lähtöpassit niiden neljän kuukauden aikana, jotka hän on ollut täällä. Uusi mies on juuri sellainen kuin hän haluaa, taipuvainen. Kornie hoitelee leiriä aivan mielensä mukaan.

— Kornie on tappanut vietkongilaisia enemmän kuin yksikään muu A-joukkue kolmen viikon aikana, sen jälkeen kun me otimme asiat hoitoomme, Fenz huomautti.

— Kornie on aivan liian riippumaton ja vääräoppinen, Train sanoi.

— Juuri sitä meille opetettiin Braggissa, eversti, minä huomautin. — Vai menikö minulta kolme kuukautta siihen, että ymmärsin väärin koko idean?

— On tiettyjä rajoja. En minä ole yhtä mieltä kaikessa mitä se koulu opettaa.

— Ohimennen, eversti, minä sanoin, — ennen kuin joudumme ilmiriitaan, eräs syy tänne tulooni oli se, että halusin päästä Phan Chauhun ja nähdä Kornie toiminnassa.

Train katsoi minuun tuokion. Sitten hän sanoi: — Juodaan kuppi kahvia. Tuletko mukaan, Fenz?

Kävelimme ulos hallintorakennuksesta, paraatikentän ja B-joukkueen päämajan koripallokentän poikki, ja astuimme kerhoon, jota käytettiin aamukahvilana, luku- ja rentoutumishuoneena ja iltabaarina. Sievältä vietnamilaiselta tarjoilijattarelta Train tilasi meille kahvin.

Ympärillämme maleksi erikoisjoukkojen upseereita ja kersantteja. Juuri B-joukkueen luokse A-joukkueen sotatoimissa olleet miehet tulivat ollessaan matkalla lepo- ja kuntoutumislomalleen Saigoniin. Myöhemmin he palasivat B-joukkueeseen odottamaan lentoja takaisin A-joukkueisiinsa, jotka olivat syvällä vietkongin alueella.

Everstiluutnantti Train oli ollut minulle arvoitus siitä lähtien, kun ensimmäisen kerran tapasin hänet. Hän oli majurina osallistumassa sissikurssiin Fort Braggissa. Hänen taustansa oli vakinainen armeija. Toisessa maailmansodassa hän oli ollut kaksi vuotta rintamalla jalkaväessä, yleten sodan loppuessa esikuntakersantin arvoon. Koska hänen oppikoulusta saamansa päästötodistus oli ollut erinomainen ja hänen armeijapalveluksensa rikkeetön, hän sai komennuksen West Pointiin.

Pointista Japanin kautta Koreaan. Train oli suorittanut sotapalveluksensa kunniakkaasti jalkaväkiupseerina, ja v. 1954 hän pyrki Fort Benningin hyppykouluun ja hänestä tuli laskuvarjomies.

Tämä kaikki vastasi Trainin uusia edistysaskeleita kohtaan tuntemaa kiinnostusta ja lähes yhdeksän vuotta myöhemmin hän oli ilmoittanut ottavansa halukkaasti vastaan komennuksen erikoisjoukkoihin. Tapasin hänet Fort Braggissa heti hänen siirryttyään 82:nnesta ilmakuljetusdivisioonasta Savupommikukkulalle, Erikoissodankäyntikeskukseen.

Lähinnä Trainia olevista henkilöistä oli ilmeistä, ettei hän hyväksynyt epäsovinnaisen sodankäynnin oppeja. Kuitenkin se, että presidentti Kennedy oivalsi tämän asevoimien puolen merkityksen, oli tehnyt epätavallisen eli erikoisen sodankäynnin kokemisen välttämättömyydeksi jokaiselle upseerille, joka halusi kohota ylempiin portaisiin.

Kun Train ja minä siinä rupattelimme ja joimme kahviamme, minua alkoi kiinnostaa, oliko tämä työlleen omistautunut upseeri muuttumaan päin, ja kuinka hän operoi Vietnamin gerillasodassa.

— Niin että haluatte siis mennä Phan Chauhun? Train kysyi.

— Haluaisin nähdä Kornien taistelemassa, minä sanoin. — Muistatteko, kun hän oli Braggissa? Hän oli sissipäällikkönä niissä suurissa taisteluharjoituksissa.

— Kornie on ollut armeijan omalaatuisimpia tyyppejä jo kymmenisen vuotta, Train sanoi yrmeästi. — Tietysti minä muistan hänet. Pelkäänpä, että järjestätte itsellenne ikävyksiä, jos menette Phan Chauhun.

— Mitä tarkoitatte ikävyyksillä?

— En halua että ensimmäinen Vietnamissa kaatunut siviilimieskirjailija oli minun alaisissani joukoissa.

Niinkuin odotinkin, Trainista näytti tulevan probleema. — Luuletteko, että minulla on paremmat mahdollisuudet heittää veivini Kornien matkassa kuin jossakin muussa A-joukkueessa?

Train siemaisi pitkään kahvikupistaan ennen kuin vastasi. — Hän järjestää hiton vaarallisia tempauksia. En luule, että hän ilmoittaa edes minulle kaikkea mitä tekee.

— Olette ollut täällä kolme viikkoa, eversti. Viimeisimmällä B-joukkueella oli hänet neljä kuukautta. Mitä majuri Grunner sanoi hänestä?

Fenz, kuusi vuotta erikoisjoukoissa ollut upseeri, keskittyi kahviinsa. Train veti suunsa virneeseen. — Viimeisin B-joukkue oli aika epäsovinnainen erikoisjoukkojenkin mittapuiden mukaan. Majuri Grunner on hieno upseeri; minä en sano mitään häntä enkä sitä tapaa vastaan millä hän käytti B-osastoa. — Train katsoi minuun vakavasti. — Mutta hän antoi A-joukkueittensa tehdä sellaista mitä minä en sallisi. Ja tietenkin Kornie ja hän olivat vanhoja ystäviä 10:nnestä Erikoisjoukkojen ryhmästä Saksassa. — Train pudisti päätään. — Ja se on mielikuvituksellisimmin ajattelevaa sakkia minkä ikinä olen tavannut sotilasurani aikana.

Emme kumpikaan, ei Fenz enkä minä, vastanneet mitään. Maistelimme kahviamme ääneti. Train oli uudenlajinen Erikoisjoukkojen upseeri. Epäsovinnaisen sodankäynnin erikoistuntijat olivat osoittaneet pystyvänsä pitämään puoliaan lisääntyvissä kommunistityylisissä rajoitetuissa eli gerillasodissa niin vakuuttavasti, että Erikoisjoukot oli valtuutettu lisäämään vahvuuttaan. Useita uusia ryhmiä lisättiin vanhaan ensimmäiseen, joka oli Okinawalla, 10:nteen Bad Tölzissä Saksassa, ja 5:nteen ja 7:nteen, jotka olivat Fort Braggissa.

Uusia upseereita poimittiin ilmakuljetusjoukkojen ja tavallisten yksiköitten ansioituneimpien miesten joukosta. Koska jokainen Erikoisjoukkojen upseeri ja sotamies on laskuvarjohyppääjä, oli toisinaan tarpeellista lähettää joitakin "suorasäärisiä" upseereita Fort Benningin hyppykouluun Georgiaan, ennen kuin he voivat käydä Fort Braggin Erikoissodankäyntikoulun saadakseen sen jälkeen komennuksen johonkin erikoisjoukkojen ryhmään.

Tämän uuden, pohjimmiltaan sovinnaisten upseerien ryhmän vaikutus alkoi jo tuntua erikoisjoukoissa alkuvuodesta 1964. Everstiluutnantti Train oli ilmeisestikin liian omapäinen mies kehittyäkseen vihreän baretin kantajaksi.

Rikoin hiljaisuuden osoittaen kysymyksen majuri Fenzille. — Milloin voitte järjestää minut Phan Chauhun?

Fenz katsoi Trainiin opastuksen toivossa. Train veti suunsa virneeseen. — Meidän täytyy päästää teidät lähtemään, jos haluatte. Mutta tehkää meille kaikille palvelus. Älkää tapattako itseänne. Minusta tuntui, että se oli teidän menoanne, silloin kun oltiin sillä yöhypyllä Uwarriessa . . .

Hän kääntyi Fenzin puoleen ja kertoi tämän tapauksen. — Meidän joukkueemme pudotettiin yhdessä niillä kymmenen päivän taisteluvalmennusharjoituksilla.

Fenz nyökkäsi. Nämä kymmenpäiväiset taisteluharjoitukset olivat kaikkien Erikoissodankäyntikoulusta päässeiden yhdysside.

— Koulu löysi pudotusalueen Uwarrien kansalliselta metsäalueelta Pisgahin lähettyviltä. Se oli hirvittävä yö, Train muisteli. Oli kylmä. Ja alkoi tuulla, ennen kuin me pääsimme pudotusalueelle. Jokin varustenyytti tarttui oviaukkoon kuudeksi sekunniksi, niin että meidän täytyi lentää kaksi kertaa sen paikan yli. Hyppymestari pidätteli ovella tätä ystäväämme, ja hän oli ensimmäinen mies joka hyppäsi toisella ylilennolla. Tuuli painoi meidät puihin yli mailin päähän pudotusalueelta. Minä jäin roikkumaan puusta, minun täytyi avata varavarjoni ja kiivetä alas sen nuoria myöten päästäkseni maahan. Meillä oli kolme taittunutta jalkaa ja erinäisiä muita vammoja sillä maahanlaskupaikalla.

Train katseli minuun ja hymyili. — Meidän siviilimiehemme tietysti selvisi siitä parhaiten. Putosi koripalloalueen kokoiselle aukiolle, heitti ilmakamppeensa reppuun ja auttoi haalimaan kokoon joukkuettaan.

Katsoin ikkunasta ulos riisipellolle, missä jokainen maalainen saattoi olla ja todennäköisesti olikin vietkongilainen. — Ainakaan meitä eivät Pohjois-Carolinassa olleet myrkkyyn kastellut teräväkär-

kiset seipäät odottamassa.

Train rypisti kulmiaan kielenkäytölleni. — Arvaan, että te ja Kornie tulette hienosti toimeen keskenänne, mitä siihen tulee. Muistaakseni teitte niissä harjoituksissa joitakin tempauksia, jotka eivät edes olleet sääntöjen mukaisia.

Fenz piti tätä vihjeenä ilmoittaakseen omasta aloitteestaan, että sinä iltapäivänä erään Saukko-koneen oli määrä lentää Phan Chauhun mukanaan tulkki sen miehen sijaan, joka oli kaatunut muutamia päiviä aikaisemmin partiotehtävissä.

— Voisitte yhtä hyvin mennä sillä, Train sanoi. — Kauanko haluatte olla siellä?

— Enkö voisi jättää sitä päättämättä ja katsoa miltä näyttää ja tuntuu?

— Varmasti. Jos näyttää siltä, että alkaa tulla kuumat paikat, järjestän teille evakuoinnin.

— Ei missään tapauksessa! Tokkopa sentään?

Train katsoi minuun pitkään. Minä kestin katseen. Train kohautti olkapäitään. — Hyvä on, minä suostun, mutta en vieläkään . . .

— Ei ole syytä hermostumiseen. En minä halua tapattaa itseäni enempää kuin tekään.

— Selvä, kerätkää kamppeenne. Onko teillä omaa asetta?

— Jos voisitte lainata minulle kääntötukillisen karbiinin ja muutaman panoslippaan, niin siinä on kaikki mitä tarvitsen.

— Fenz, voitteko järjestää ne hänelle?

— Kyllä, sir. 'Saukko' lähtee kello 13.00.

— Vielä yksi juttu, Train varoitti, — Kornie on pahalla päällä, koska me siirsimme kaksi komppaniaa hoa hao-joukkoja hänen leiristään vietnamilaisen divisioonankomentajan, kenraali Con, käskystä. Tiedättekö mitä nämä hoa haot ovat?

— Heidän pitäisi olla sisukkaita taistelijoita, eikö niin?

— Oikein. He ovat eräs uskonnollinen lahko Mekongin suistosta, ja he ovat kansatieteellisesti hieman eri juurta kuin vietnamilaiset. Kenraali Co ei pitänyt siitä, että hänellä oli kaksi komppaniallista hoa hao -miehiä taistelemassa yhdessä.

— Tarkoitatteko, että näin vallankaappauskuumeen raivotessa hän pelkäsi hoa hao -miesten mahdollisesti lyöttäytyvän yhteen ja tekevän salaisen sopimuksen jonkun muun hänen kanssaan kilpailevan kenraalin kanssa?

— Me yritämme pysytellä erossa politiikasta, Train sanoi äreästi. Se, mitä kenraali Co tuumailee, ei kiinnosta minua.

— Mutta Kornie olisi huolissaan, jos hän huomaisi olevansa Kambodshan rajalla, keskellä Vietkongin aluetta, yhtäkkiä vailla kahta komppaniallista parhaiten taistelevia miehiään.

Train puhahti ärtyneenä. — Älkää vain suhtautuko Kornien mielipiteisiin vietnamilaisten politiikasta liian vakavasti.

— Yritän olla hienotunteinen kaikessa mitä sanon, minä lupasin.

— Toivottavasti. — Se kuulosti uhkaukselta.

Katsellen alhaalla näkyviä ruskeiksi kulottuneita riisipeltoja tunsin

lisääntyvää jännitystä, kun pieni kahdeksanpaikkainen yksimoottorinen lentokone lähestyi Phan Chauta, joka sijaitsee kumpuilevassa maastossa lähellä Kambodshan rajaa. Minun toisella puolellani istui laiha, askeettisen näköinen nuori vietnamilaistulkki.

Ajattelin Sven Kornieta.

” – VAIN VIIDAKKO TUNTEE SEN . . .”

Niin kuin jo edellisessä luvussa, lainaamme tässä ja seuraavassa Vietnamin sotaa käsittävässä luvussa kohtia Robin Mooren teoksesta 'Vihreät baretit', sikäli kuin ne kuvastavat Sven Kornien alias Larry Thornen alias Lauri Törnin toimintaa tärkeän amerikkalaisen tukikohdan komentajana viidakkosodan kiivaissa hyökkäystilanteissa.

Sven Kornie oli ihanteellinen erikoisjoukkojen upseeri. Erikoisjoukot olivat hänen elämänsä. Taistelu, etenkin ei-oikeaoppinen sotiminen, oli sitä mille hän eli. Hänellä ei ollut elämänuraa uhrattavanaan. Hänellä ei ollut minkäänlaista halua yletä operatiivisilta tasoilta korkeimmille johtotasoille. Eikä hänen vähäisimpiä suosituksiaan suinkaan ollut se, että hän oli naimaton eikä ollut kiintynyt kehenkään taikka mihinkään muuhun koko maailmassa kuin erikoisjoukkoihin.

Kornieen liittyneet ajatukseni ja arvailuni, mitä kiinnostavia tempauksia hänellä parhaillaan mahtoi olla meneillään, keskeytyivät, kun tulkki puhkesi puhumaan.

— Onko teidän sijoituspaikkanne Phan Chau?

Pudistin päätäni, mutta hän sai selityksen. Minulla oli ylläni täydellinen erikoisjoukkojen univormu, kevyt viidakkoasu ja suuresti arvostamani vihreä baretti, jonka muuan A-joukkue oli antanut minulle erään taistelutehtävän jälkeen.

— Tulen Phan Chauhun noin viikon päiviksi. Olen kirjailija. Sanomalehtimies. Käsitättehän?

Tulkin kasvot kirkastuivat. — Ahaa, sanomalehtimies! Aivan. Mihin lehteen kirjoitatte? — Toiveikkaasti: — Timeen, ehkä Newsweekiin? Lifeen?

Hän ei voinut salata pettymystään kuullessaan mitä itsenäisesti toimiva, vapaa sanomalehtimies oli.

Lähestyimme Phan Chauta. Tunsin alueen niistä muutamista tarvikkeitten pudotuslennoista, joilla olin ollut mukana perehtyäkseni maastoon.

Matalat, valkoiset, tummakattoiset rakennukset, jotka kohosivat Phan Chaun mutamuurien yläpuolelle, ja korkea teräksinen tulenjohtotorni, näkyivät lentokentälle. Niiden takana, suoraan lännessä, häämöttivät vuorijonoa reunustavat matalat louhikkoiset kalliot, jotka jatkuivat kahden puolen pitkin Vietnamin ja Kambodžan rajaa. Kukkuloita ja matalakasvuista viidakkoa oli myös pohjoiseen Phan Chausta. Etelän suunnalla maa oli aukeata ja paljasta. Kiitorata oli vain mailin päässä leiristä itään.

— Tämäkö on se uusi leiri?

— Kyllä, sir, Borst vastasi. — Se vanha, joka oli lähempänä Phan Chaun kaupunkia, oli aivan muuta. Kukkuloita joka puolella. Me sanoimme sitä pikku-Dien Bien Phuksi. Täällä meillä ainakin on jonkin verran avointa tulitusalaa, eivätkä vietkongilaiset ylhäältä käsin voi lähettää kranaattitulta meidän niskaamme.

— Päätellen siitä, mitä olen kuullut, pääsette juuri hyvissä ajoin pois siitä vanhasta ranskalaisleiristä.

— Niin me arvelemme. Siellä ne päihittäisivät meidät perusteellisesti. Kun tämä on valmis, me pystymme torjumaan jokseenkin kaikki, mitä ne voivat heittää meitä vastaan.

Kun ajoimme nelikulmaiseen linnakkeeseen, jonka hiekkasäkeillä vahvistetut mutamuurit olivat täynnä säännöllisin välimatkoin sijoitettuja konekivääripesäkkeitä ja piikkilangalla ympäröidyt, saatoin nähdä miehiä työskentelemässä muureilla ja vahvistamassa piikkilanka-aitausta. — Onko teillä tässä vielä paljonkin työtä?

— Aika lailla, sir. Tietysti me toivomme, ettei hyökkäystä tapahdu aivan lähipäivinä. Leiri ei vielä ole varmistettu.

Borst pysähtyi vietnamilaisten erikoisjoukkojen päämajan edustalle laskeakseen autosta iskujoukkomiehet ja uuden tulkin ja ajoi meidät sitten parinkymmenen jalan matkan betonimöhkäleistä kootulle rakennukselle, missä oli puinen katto. Hän pysäytti auton ja hyppäsi

ulos. Borst työnsi minut sisäpuolelle, ja kuulin hänen ilmoittavan minut.

Kesti hetken ennen kuin silmäni tottuivat sisällä vallitsevaan viileään harmauteen kuuman, kirkkaan auringonpaisteen jälkeen. Sven Kornien iso hahmo tuli minua kohden. Hänellä oli leveä virne laihoilla, miellyttävillä kasvoillaan, ja hänen sinisissä silmissään oli hilpeä pilke. Valtava koura tarttui käteeni hänen toivottaessaan minut tervetulleeksi Phan Chauhun. Hän esitteli minut kersantti Bergholtzille, ja tunsin arvanneeni oikein, että germaanilaisperäinen joukko oli tosiaan sellaisenaan siirretty Vietnamin ja Kambodžan väliselle raja-alueelle.

— Hyvä, hyvä, Kornie sanoi syvällä, kaikuvalla äänellään. Tuletpa tänne vaaralliseen aikaan.

— Mitä täällä sitten tapahtuu?

— Jumaliste! Ne vietnamilaiskenraalit — typeriä! Vaarallisen typeriä. Kaksisataaviisikymmentä parasta miestäni se kierosilmäinen keltanahkainen röyhkeä armeijakunnankomentaja otti täältä eilispäivänä — ja entä meidän isot amerikkalaiskenraalimme? Politiikkaa he harrastavat sillä välin kun tämä leiri tuhotaan.

— Mistä sinä oikein puhut, Steve?

— Kaksisataaviisikymmentä taistelukelpoista hoa hao -miestä minulla oli. Niitä parhaita. Nyt kenraali Co on päättänyt, ettei hän halua hoa hao -komppanioitten taistelevan yhdessä, koska nämä saattavat lyöttäytyä yksiin ja järjestää taas jonkin onnistuneen vallankaappauksen. Ja niin hän hajottaa parhaat taisteluyksiköt mitä on koko Mekongin suistossa. Helvetinmoinen hölmö! Ja Phan Chau sitten, mitä tapahtuu? Me saamme lisää vietnamilaisia iskujoukkomiehiä, joista emme tiedä taistelevatko he meidän puolellamme vaiko vietkongin puolella. On parasta, että painut takaisin B-joukkueeseen, hän lopetti synkästi.

— Nyt se on liian myöhäistä, minä sanoin. — Mitä sotatoimia sinulla nyt on meneillä?

— Kaksikin. Vietkongilla on toinen ja meillä toinen. Kertokaa hänelle, Bergholtz.

Joukkueen kersantti aloitti tilanneselostuksensa. — Vietkongi-

laiset ovat nyt parin viikon ajan tehneet tikapuita kaikissa kylissään. He tekevät myös ruumisarkkuja. Se merkitsee sitä, että he aikovat suorittaa iskun aivan lähiaikoina. Tikapuut he heittävät piikkilangoille ja miinakenttien päälle, ja jälkeenpäin he käyttävät niitä paareina kantaessaan pois kuolleet ja haavoittuneet. Vietkongilaiset taistelevat paremmin tietäessään saavansa hautajaiset ja sievän puuarkun jos kaatuvat. Kun he näkevät nämä ruumisarkut, heidän taisteluintonsa lisääntyy.

— Me emme ole valmiit ottamaan vastaan hyökkäystä, Kornie sanoi, — niin että kai se sitten tulee pian.

— Mitä Schmelzerin partio nyt tekee?

Kornien syvä nauru kajahti jälleen. — Schmelzer etsiskelee KKK:ta.

— KKK:ta? Minusta me olemme Etelä-Vietnamissa emmekä Etelä-Carolinassa.

— Kyllä, sir. — Joukkueen kersantti käänsi teräväpiirteiset kasvonsa puoleeni. — Nämä KKK:t — sitä nimitystä kaikki heistä käyttävät — asustavat näitten kukkuloitten liepeillä. He hyökkäävät meidänkin partioittemme kimppuun jos ovat kyllin voimakkaita. Minusta tuntuu siltä, että tämänpäiväinen väijytys saattoi hyvinkin olla heidän työtään. Viime viikolla neljä buddhalaismunkkia meni tätä tietä Kambodžaan ostamaan lehtikultaa temppeliään varten. Kaikki paikalliset buddhalaiset maksoivat oman osuutensa ostaakseen sitä. Vietnamissa ei voi ostaa kultaa. — Bergholtz piti tauon. — Me sanoimme munkeille, että heidän olisi paras pysyä kotona, mutta he sanoivat, että Buddha kyllä suojelisi heitä.

Kornie lopetti kertomuksen. — Kolme päivää sitten johdin partiota KKK:n alueelle. Me löysimme munkit. He makasivat polulla, jokaisella päänsä vasemmassa kainalossaan. KKK:t tappoivat heidät ja saivat heidän kultansa.

— Ja Schmelzer aikoo kostaa KKK:lle? minä kysyin.

— Hän yrittää vain saada selville missä he ovat. Ehkä he ovat meille hyödyksi operaatiossa mitä me suunnittelemme.

Omistin hänelle kaiken huomioni, ottaen karbiinini olkavarrelta ja panin sen nojalleen seinää vasten.

— Me olemme työlästyneet siihen, että vietkongilaiset yhtenään suorittavat yllätyshyökkäyksiään ja pakenevat sitten rajan yli Kambodžaan, mistä me emme voi tavoittaa heitä, Kornie sanoi. — Meillä, tällä minun joukkueellani, on enää yksi kuukausi jäljellä, ennen kuin lähdemme takaisin Fort Braggiin. Varuskuntapalvelukseen, Kornie murisi. — Ja meillä on peräkanaa kaksi raukkamaista vietnamilaista leirinkomentajaa. Toisinaan menee viikko, ennen kuin taas saamme kunnon kosketuksen vietkongiin.

— Mutta tällä kertaa sinulla on hyvä mies vastineenasi, sikäli kuin olen kuullut.

— Tämä mies *on* hyvä, Kornie myönsi. — Ehkä hän itse ei pidä partiotehtävistä, mutta jos amerikkalaiset haluavat tapattaa itsensä ja vain kohtuullisen määrän iskujoukkomiehiä, se on meidän asiamme hänen mielestään. Tulehan mukaan. Näytän sinulle mitä me aiomme tehdä. — Hän lähti edelläni joukkueen talosta pitkin mutatietä ja muutaman sementtiparakin ohi, joissa oli puu- ja olkikatto. Pysähdyimme yhden kohdalla, ja vartiomies teki kunniaa. Hänen tumma ihonsa ja epämääräiset piirteensä ilmaisivat tiikerijuovaisessa maastopuvussa olevan iskujoukkomiehen kambodžalaiseksi. Kornie vastasi tervehdykseen ja käveli sisäpuolelle. Parakissa oli varmastikin viitisenkymmentä miestä. He puhdistelivat kivääreitään, kokosivat pakkauksiaan ja olivat ilmeisestikin lähdössä suorittamaan jotakin taistelutehtävää.

— Nämä kambodžalaiset ovat kelpo poikia, Kornie sanoi jyrisevällä äänellään. — Uskollisia amerikkalaisille, jotka maksavat heille ja ruokkivat heidät. Eivät sellaisia kuin KKK:t.

Kambodžalaiset ilmeisestikin pitivät kapteenistaan, sillä Kornie huusi hilpeästi joitakin minulle käsittämättömiä sanoja ja sai kuulla innostuneen vastauksen. — Kysyin heiltä, ovatko he valmiit tappamaan kommunisteja kaikkialla, Kambodžassakin. He ovat valmiit. — Hän heilautti miehille iloisesti kättään, ja me poistuimme.

— Mennäänpä radiohuoneeseen ottamaan selvää mitä Schmelzerille kuuluu.

Borst oli radion ääressä, kuulokkeet korvillaan, kirjoittaen edessään olevalle paperiarkille. Hän kohotti katseensa Kornien tullessa

sisälle.

— Sir, luutnantti Schmelzer puhuu parastaikaa.

— Hyvä! Kornie huudahti, ottaen mikrofonin. — Handy, Handy, hän kutsui. — Täällä on Grant, Grant. Anna tulla, Handy.

— Grant, tämä on Handy, kuului vastaanottimesta. — Sain yhteyden rosvoihin paikassa BP 236581. — Radion yläpuolella olevalta kartalta Kornie koordinaattien avulla näytti apulaisensa aseman. Se oli kahdeksan mailia pohjoiseen Phan Chausta, miltei rajalinjalla.

Schmelzer jatkoi. — Apulaisemme keskustelevat nyt ystävällisesti rosvojen kanssa. Uskon, että voit jatkaa operaatiota. Siinä kaikki. Handy loppu.

— Grant loppu, Kornie sanoi laskien mikrofonin kädestään. Hän kääntyi puoleeni. — Meidän suunnitelmamme edistyvät hyvin. Nyt, jos vietkong jättää meidät tänä iltana rauhaan eikä hyökkää, me saamme muutaman päivän lisää saadaksemme valmiiksi leirin varustukset. Silloin — Kornie virnisti — he voivat heittää vaikka rykmentin meitä vastaan, ja me tapamme heidät kaikki.

Kornie meni edeltä takaisin operaatiohuoneeseen, missä kersantti Bergholtz odotteli häntä. Kun tulimme sisään, kersantti sanoi: — Falk sai juuri äsken erään asiamiehemme raportin. Satakunta vietkongilaista piileskelee parhaillaan Chau Lussa lepäilemässä ja hankkimassa muonaa. Vähemmän kuin puolet asuu siellä, muut ovat varmastikin tulleet rajan yli Kambodžasta.

— Hyvä juttu, hyvä juttu, Kornie sanoi nyökkäillen. — No niin, minä selitän kaiken. Kas tässä! — Hän osoitti karttaa. — Sinä näet tämän rajan, joka kulkee pohjoisesta etelään? Meidän leirimme on kolmen mailin päässä itään Kambodžasta. Neljän mailin päässä pohjoiseen meistä on tämä siivoton pieni Chau Lun kylä aivan rajan pinnassa, minkä lähellä me tänä aamuna jouduimme väijytykseen. Edelleen neljän mailin päässä Chau Lusta pohjoiseen, yhä rajan tuntumassa, on se paikka, missä Schmelzer on parhaillaan neuvottelemassa KKK:n kanssa.

— Toistaiseksi olen rattailla, minä sanoin.

— Hyvä. No nyt Kambodžassa, kymmenen mailin päässä rajasta, on iso vietkongilaisleiri. Heillä on sairaala, parakkeja, kaikki suuren-

puoleisen sotilaallisen laitoksen mukavuudet. Hyökkäys meitä vastaan pannaan toimeksi tästä isosta kommunistileiristä käsin. Nämä vietkongilaiset ylittävät rajan ja kokoontuvat Chau Lussa, niinkuin he nyt tekevät. Jos yritämme kohdistaa iskun heidän ryhmittymäänsä vastaan omalla puolellamme rajaa, heidän tarvitsee vain juosta satakunta metriä ollakseen taas Kambodžassa, missä me emme voi tappaa heitä. Vaikka menisimme rajan yli heidän perässään, he vetäytyisivät isoon leiriinsä, ja siellä meidän kävisi huonosti. Saisimme aikaan suuren kansainvälisen selkkauksen.

Kornie katseli minua tarkkaavasti nähdäkseen reaktioni. Aloin saada hämärän aavistuksen siitä, mitä hänellä oli mielessään. — Jatka vain, Steve. Olen aina halunnut päästä Kambodžan sisäpuolelle.

Iso mies päästi röhönaurun. — Tänä yönä minun kambodžalaiseni, sata heistä, ylittävät rajan ja asettuvat piiritysasemiin kahden mailin päähän Kambodžan sisäpuolelle Chau Lun ja sen ison vietkongilaisleirin välille. Siellä on rajalinjan suuntainen joki. Minun kambodžalaiseni asettuvat selin jokeen ja odottavat väijytyksessä vietkongilaisia, jotka juoksevat Chau Lusta, minne me hyökkäämme juuri ennen auringonnousua huomisaamuna. Joella minun mieheni voivat nähdä ja tappaa kaikki pääleirin vietkongilaiset, jotka yrittävät ylittää sen ja päästä heidän selustaansa.

Minun täytyi nauraa. Tämä ajattelu oli niin tyypillistä Kornieta ja juuri sitä, mitä everstiluutnantti Train, joka oli niin herkkä kansainväliselle politiikalle, pelkäsi.

Kornie jatkoi. — Jos vietkongilaiset yhtäkkiä pirstotaan juuri siellä, missä he luulevat olevansa turvassa, Kambodžassa, he ovat jonkin aikaa varovaisia. Ehkäpä he arvelevat, että heidän kimppuunsa hyökätään uudelleen tässä turvapaikassa, minkä meidän poliitikkomme heille antavat.

— Kyllä he saavat tietoonsa, että sinä sen teit, Steve, minä sanoin asiallisesti. — Ja silloin he nostavat helvetinmoisen kansainvälisen äläkän.

— Niin, kyllä he tietävät, että me sen teemme, Kornie myönsi. — Tämä pelästyttää heidät. Mutta kansainvälinen välikohtaus? Ei.

He eivät pysty näyttämään toteen, että meillä on mitään tekemistä sen kanssa.

— Jonkun piti kuitenkin olla väijymässä noita vietkongilaisia, minä huomautin. — Jos siellä on joukko ruumiita, kukaan ei usko, että Kambodžan hallituksen joukot tekivät sen kommunistiystävilleen.

Kornien siniset silmät säkenöivät. — Aivan niin. Mutta meillä on syntipukkimme, niinkuin sanonta kuuluu. Tule, mennään takaisin radiohuoneeseen.

Heti pimeän tultua lyöttäydyin Kornien ja kersantti Bergholtzin matkaan näitten johtaessa rehvakoitten, taistelunhaluisten kambodžalaisten komppanian rajalle. Kokoontumiskohdasta oli sovittu siellä vartioivan ryhmän kanssa. Tämä oli se kohta, mistä kambodžalaisten piti tulla rajan yli takaisin Vietnamin puolelle sen jälkeen kun olivat suorittaneet taistelutehtävänsä. Kornie halusi, että Bergholtzin ja jokaisen hänen kambodžalaisensa oli tunnettava tämä paikka. Se oli erään kukkulan juurella. Tällä rajalohkolla ei ollut puutetta kukkuloista. Tunnistamisen helpottamiseksi Kornie lähetti toisen ryhmän kukkulan laelle. Siellä heidän piti ruveta ampumaan valoraketteja muutaman minuutin kuluttua taistelun alkamisesta ja jatkettava sitä siihen saakka kunnes kaikki kambodžalaiset olivat etsiytyneet kokoontumiskohdalle saamaan palkkionsa.

Kun rajalla oleva paluukohta oli selvästi määritetty, Kornie, Bergholtz, minä ja kambodžalaiskomppania kuljimme vaivihkaa pohjoiseen Vietnamin puolella rajaa pysytellen. Kiersimme varoen Chau Lun vietkongilaiskylän laajassa kaaressa tuntia myöhemmin ja jatkoimme pohjoiseen vielä kaksi mailia. Puolessa välissä Chau Luta ja KKK:n leiriä me pysähdyimme.

Kornie puristi Bergholtzin kättä ja taputti tätä ääneti selkään. Bergholtz antoi merkin kambodžalaisten johtajalle, ja he lähtivät suoraan länteen huonosti määritellyn rajan yli Kambodžaan. Kornie katseli heidän jälkeensä, kunnes he sulautuivat pimentyneeseen, epätasaiseen maastoon. Kahden ja puolen mailin jälkeen he saapuisivat joelle ja seuraisivat sitä takaisin etelään kunnes olisivat täsmälleen Chau Lun ja vietkongilaisleirin välillä. He asettuisivat kahden

puolen idästä länteen vievää tietä ja siltaa, mitkä yhdistivät molemmat kommunistien tukikohdat, ja järjestäisivät saarrostusasemat.

Kornie, minä ja turvallisuusryhmä kävelimme nämä kuusi mailia takaisin leiriin, minne saavuimme noin kello 03.00. Menimme suoraan radiohuoneeseen, ja Kornie otti yhteyden Schmelzeriin.

Schmelzer hoiteli hyvin operaatiotaan. Viisikymmentä KKK-rosvoa oli jo ylittänyt Kambodžan rajan. He tunkeutuisivat maahan mailin verran ja pysytellen tällä etäisyydellä Kambodžan alueella kulkisivat etelään kunnes olivat vastapäätä Chau Luta. Sinne he, saamiensa ohjeitten mukaan, jäisivät auringonnousuun saakka. Sen jälkeen he jatkaisivat etenemistään mailin verran etelään. Sillä kohtaa, missä kapea, teräväkärkinen kallio kohosi taivasta kohti, he tulisivat taas rajan yli Vietnamiin ja ilmoittaisivat kaikki havaintonsa amerikkalaisille.

KKK:n johtaja ymmärsi, että amerikkalaisten täytyi tietää mitä vietkongilaiset puuhasivat. Hän tiesi myös, etteivät he voineet lähettää partioita rajan yli ottamaan siitä lähemmin selkoa. Hän oli iloinen voidessaan järjestää helpon tiedustelupartioretken, mistä hän sai korvausta kymmentä dollaria vastaavan summan miestä kohti ynnä viisi kivääriä ja viisi konetuliasetta.

Puolet sovitusta rahasta ja aseista Schmelzer oli jo luovuttanut KKK:n johtajalle siihen mennessä, kun tämän miehet alkoivat rajanylityksen. Loput he saisivat sillä hetkellä, kun miehet tulivat takaisin Vietnamiin neulamaisen kallion kohdalla ja antoivat selostuksensa.

Radiohuoneessa Kornie hihitti tyytyväisenä, kun hänen operaationsa alkoi kiristyä. — Schmelzer on hyvä mies, hän sanoi. — Sisua siinä tarvitaan, kun neuvottelee KKK:n kanssa. Jos heidän mieleensä juolahtaa hetkeksikään ajatus, että he voivat nitistää Schmelzerin ja hänen miehensä, he myös tekevät sen.

— Etkö pelkää, että he käyttävät noita automaattiaseita sinua vastaan jonakin päivänä? minä kysyin.

Kornie kohautti olkapäitään. — Useimmat noista KKK-miehistä ja heidän aseistaan eivät milloinkaan palaa tältä retkeltä.

Hän vilkaisi kelloonsa. Se oli 04.00. Kornie hymyili ja taputti

minua olalle. — Nyt on aika lähteä Chau Luhun. Me ajamme vietkongilaiset suoraan KKK:n väijytykseen 05.45, ja Bergholtz ja kambodžalaiset tuhoavat sekä KKK:t että vietkongilaiset ja ovat palanneet sieltä noin 06.00:n aikaan. — Hänen naurunsa kaikui radiomajassa. — Kun vielä saan muutaman päivän lisää, rykmenttikään ei voisi valloittaa Phan Chauta.

Kuului ilmastohäiriöitten rätinää, ja sitten radiosta tuli Schmelzerin ääni: — Grant, Grant, tämä on Handy. Kuuntele, Grant.

Kornie tarttui mikrofoniin. — Tämä on Grant. Anna tulla, Handy.

— Viimeinen rosvoista mennyt yli. Olemme valmiit toteuttamaan kakkosvaiheen. Pitääkö 05.45 jatkuvasti paikkansa?

— Kyllä, Handy. Mutta odota meitä, jotta saamme pikku joukkomme liikkeelle.

— Selvä, Grant. Me olemme asemissa. Kun hyökkäätte, mekin lähdemme. Lopetan nyt. Handy loppu.

— Grant loppu, Kornie sanoi mikrofoniin ja laski sen kädestään. Hän käveli radiohuoneesta, ja me voimme paremminkin vaistota kuin nähdä paraatikentällä olevan vietnamilaisen iskujoukkokomppanian. Kaksi vietnamilaisten erikoisjoukkojen upseeria, leirin komentaja, kapteeni Lan, ja hänen apulaisensa, seisoivat siviilimiehistä kootun vapaaehtoiskomppanian edessä Kornieta odotellen. He tekivät hänelle kunniaa, kun hän seisoi radiohuoneen ovesta tulvivassa valossa.

Kornie vastasi tervehdykseen. — Oletteko valmis lähtemään, kapteeni Lan?

— Miehet ovat valmiit, vietnamilaiskomentaja sanoi. — Luutnantti Cau ja kersantti Tuyet johtavat heitä. Minun täytyy jäädä leiriin. B-joukkueella saattaa olla asiaa minulle.

— Hyvin ajateltu, kapteeni, Kornie sanoi kiittelevästi vastineelleen. — Niin, koska minä lähden täältä, on oikein hyvä, että vartioitte leiriä.

Tyytyväisenä kapteeni Lan luovutti miehensä Kornien komentoon ja poistui. — Luutnantti Cau, pannaanpa nämä miehet liikkeelle, Kornie kehotti. — Tehän tiedätte tavoitteen.

— Kyllä, sir. Chau Lu. — Radiohuoneesta tulevassa heikossa va-

laistuksessa saatoin erottaa Caun kasvoille nousseen leveän hymyn. — Me päihitämme heidät, sir, hän sanoi, slangistaan ylpeänä.

Kornie nyökkäsi tyytyväisenä. — Oikein. Me tuhoamme heidät. — Minulle hän sanoi: — Tämä Cau tässä on tiikereitä. Jos heillä olisi muutama sata hänenlaistaan lisää, me voisimme lähteä kotiin. Hän suoritti Braggin kurssin viime vuonna. Sinua edeltäneen kurssin, luulisin.

Toisen kerran sinä yönä me lähdimme pohjoiseen Chau Luta kohti. Kornie näytti olevan ehtymätön tarmonpakkaus. Marssirivistön kärjessä käyden hän piti yllä rivakkaa tahtia, mutta meidän täytyi tuon tuostakin pysähtyä antaaksemme lyhytsääristen vietnamilaisten tavoittaa itsemme. Vei täsmälleen arvioidut puolitoista tuntia kulkea tämä melkein viiden mailin matka asemiin, joihin kävimme tämän vietkongilaiskylän etelä- ja itäpuolelle. Kello 05.45 kaksi iskujoukkokomppaniaa oli paikalla valmiina hyökkäämään Chau Luhun. Schmelzerin miehet olivat valmiit iskemään pohjoisesta käsin.

Luutnantti Chau kohotti katseensa rannekellostaan sadan jalan päässä olevaan kylään päin. Hän nosti karbiininsa, katsoi kiivaasti nyökkäilevään Kornieen ja laski sarjan aseestaan. Heti paikalla kylän ympärillä olevat iskujoukkomiehet aloittivat ammunnan. Luutnantti Cau puhalsi pilliinsä, ja hänen miehensä alkoivat liikkua eteenpäin. Tulitusta ryöpsähteli kylästä meitä vastaan ja luodit vingahtelivat korvissamme. Vaistomaisesti halusin heittäytyä maahan, mutta Cau ja hänen miehensä etenivät päin tulitusta huudellen ja ampuen. Pohjoisen suunnalla Schmelzerin komppania hyökkäsi myös kylää kohti. Muutaman tuokion kuluttua vietkongilaiskylästä tulleen tulituksen voimakkuus heikkeni olemattomiin.

— He ovat nyt matkalla, pakenemassa turvapaikkaansa, mihin heillä on yksinoikeus, Kornie huusi. — Lopettakaa tulitus, luutnantti Cau!

Toistuneitten pillisignaalien jälkeen komppania vähitellen, vastahakoisesti, lakkasi ampumasta. Schmelzerin miehet olivat myös lopettaneet ja yhtäkkiä vallitsi hätkähdyttävä hiljaisuus.

Molemmat komppaniat menivät kylään ja ajoivat siviili-ihmiset

ulos suojakuopistaan, jotka oli kaivettu heidän asumustensa maalattioihin.

Kornie katsahti luutnantti Cauhun kelmeässä aamunsarastuksessa. Pettymys näkyi selvästi hänen kasvoiltaan, kun hänen miehensä ajoivat siviiliväkeä kylän keskustaan. Caulle ei ollut kerrottu tämän operaation muusta osasta. Kuulusteltuaan alustavasti muutaman minuutin Cau tuli Kornien luokse.

— Ihmiset sanovat, ettei tässä kylässä ole yhtään miestä. Kaikki otettu armeijaan. Vain vanhoja miehiä, naisia ja lapsia.

Kornie vilkaisi kelloonsa. 05.53. Hänen tarttuva virnistyksensä hämmästytti vietnamilaisupseeria. — Luutnantti Cau, sanokaa näille ihmisille, että muutaman minuutin kuluttua he tietävät täsmälleen, missä heidän miesväkensä on.

Cau katsoi Kornieen, yhä ymmällä. — He karkaavat rajan yli Kambodžaan. — Hän osoitti kädellään rajan suuntaan. — Haluaisin mieluummin lähteä heidän jälkeensä. — Hän hymyili alakuloisesti. — Mutta tuntuu siltä, että ehkä minä hyödytän maatani enemmän, ellen ole vankilassa.

— Olette aivan oikeassa, Cau. Tutkikaapa nyt tämä paikka. Katsokaa, voitteko löytää kätkettyjä aseita.

— Me etsimme parhaillaan, mutta mistä syystä vietkongilaiset kätkisivät aseita tänne, kun he vain parinsadan metrin päässä täältä voivat pitää ne täydessä turvassa?

Ennen kuin Kornie saattoi vastata, yhtäkkiä alkanut, herkeämättä lisääntyvä kivääritulen rätinä kaikui läpi aamunkoiton viileän ilman. Kornie höristi korviaan tyytyväisenä. Melu kävi voimakkaammaksi ja hajanaisemmaksi. Konetuliaseet, käsikranaattien räjähtelyt, kivääreien terävät pamahdukset ja sitten kuuman ilman suhahtelut, joita seurasivat sinkojen lähettämien ammusten räjähtelyt, kaikuivat edestakaisin rajalla.

— Nyt Bergholtz antaa heille satikutia, Kornie huusi hilpeästi, takoen minua selkään. Yritin päästä hänen voimakkaitten käsiensä ulottuvilta. — Hyvä Jumala! Olisinpa minä nyt Bergholtzin ja kambodžalaisten mukana! — Terävästi kurnuttavien laukausten sarja, mikä yhtäkkiä päättyi kranaatin räjähdykseen, sai Kornien kiljai-

semaan Schmelzerille, joka parhaillaan oli tulossa luoksemme.

— Hei, Schmelzer. Se oli yksi niistä kiinalaisista konekivääreistä, jotka me annoimme KKK:lle. Kuulitko, kun se piiputti?

— Kuulin. Siihen osui kranaatti, Schmelzer vastasi.

Vanhojen miesten, naisten ja lasten kasvot olivat kuin pelon, hämmennyksen ja paniikin naamioita. He loivat salavihkaisia silmäyksiä meihin kolmeen amerikkalaiseen, ja hidas tajuaminen alkoi näkyä heidän silmistään. Silloin heidän piirteensä vääntyivät pelkäksi vihaksi.

Kornie loi viimeisen silmäyksen kylään. — Hyvä on, Schmelzer, maksetaan pois ne KKK:t. Antakaa niille, jotka tulevat sieltä takaisin, sievä ylimääräinen hyvitys. Jos he valittavat, että heidän hyvät ystävänsä vietkongilaiset hyökkäsivät heidän kimppuunsa, sanokaa heille, että me — Kornie virnisti — olemme siitä kovin pahoillamme.

SUURHYÖKKÄYS TÖRNIN TUKIKOHTAAN

— Olin yllättynyt, kertoo edelleen Robin Moore Vihreissä bareteissa, — kun Phan Chauhun marssiessamme vilkaisin kellooni ja huomasin, ettei se vielä ollut yhdeksää. Kornie meni hallintorakennuksen operaatiohuoneeseen valmistelemaan taisteluraporttia. Puolen päivän tienoissa Falk sai valmiiksi Chau Lussa suorittamiensa kuulustelujen arvioinnin ja selonteon, minkä Bergholtz oli hänelle antanut. Kornie järjesti neuvottelun, mihin hän kutsui myös minut.

Amerikkalaisten perusteltu mielipide oli, ettei pahastikaan ollut vaaraa vietkongin hyökkäyksestä Phan Chaun kimppuun ainakaan muutamaan päivään. Kornie kutsutti luokseen kersantti Rodriguezin. — Olin yllättynyt nähdessäni oliivihipiäisen Rodriguezin tässä viikinkityyppien leirissä. Kornien jyrisevä nauru, minun tuijottaessani tähän latinalaisrodun edustajaan, ilmaisi hänen lukeneen ajatukseni.

— Sen minä sanon sinulle, ettei meidän työssämme ole mikään tärkeämpi kuin kunnon räjäyttäjä. Hyvän räjäytysmiehen täytyy olla sielunelämältään aivan poikkeuksellisen erikoislaatuinen tässä sissihommassa. — Kornie halasi Rodriguezia lämpimästi. — Minun germaaniritareiltani puuttuu latinalaiselle rodulle luontainen veto räjähdysaineisiin ja räjäytysmenetelmiin. Tämä ominaisuus tekee Rodriguezista parhaan räjäyttäjän, minkä olen tavannut kymmenen vuoden aikana näissä hommissa. — Enemmittä selityksittä Kornie opasti lyhyen, hoikan ja tummapintaisen kersantin, joka jäi miltei näkymättömiin komentajansa karhunhalauksessa, kulmauksessa olevaa konekivääripesäkettä kohti.

Tämän jälkeen Robin Moore kertoo kuinka Phan Chaun

iskujoukoissa paljastuu riveihin soluttautuneita vietkongilaisia, siis kommunistisia vihollisia, sekä kuvaa yksityiskohtaisesti heitä kohdanneita sadistisenkin kovia kuulustelumenetelmiä.

Hyökkäystä odotetaan. Kuvaus jatkuu:

Seuraavana aamuna leirissä vallitsi kuumeinen kiire. Harmonikka, piikkilanka, mikä oli saanut nimityksensä siitä, että se oli pantu maastoon isoina pitkäksi vetäistyn haitarin ja sylinterin muotoisina kääröinä, oli kiinnitetty metallivaajoihin leirin koko ulkopiirin ympäri. Haitarin ulkopuolelle oli korkeaan ruohikkoon vedetty jalkoihin takertuvaa piikkilankaa. Sisempää piiriä reunustivat hiekkasäkeillä vahvistetut järeät hirsiseinämät, joitten juurella oli lisää piikkilankaa ja teräviä, ulospäin törröttäviä bambutankoja. Oli vielä kolmaskin, sisin puolustusasema, raskaasti hiekkasäkeillä katettu komentobunkkeri, joka voi kestää kranaatinheittimien täysosumiakin. Sen päällä oli suojattu tähystyspaikka. Pyöreät, hiekkasäkeillä suojatut kranaatinheitinasemat ympäröivät leiriä säännöllisin, lyhyin välimatkoin. Minusta Phan Chau näytti jokseenkin valloittamattomalta, mutta Kornie, jolla oli kokemusta niin hyökkäyksessä kuin puolustautumisessakin, oli ilmeisen huolestunut.

Puolen päivän aikaan näin hänen tarkastelevan sisempiä puolustuslaitteita neljännen kerran sinä aamuna. Kävelin hänen luokseen. — Näyttää siltä, että tarvittaisiin panssaridivisioona ajamaan sinut täältä.

Kornie pudisti päätään. — Me emme edes vielä pane ulos miinoja ja ansoja. Jos ne heittävät kaksi pataljoonaa meitä vastaan, ne saattavat valloittaa tämän leirin. Se riippuu siitä kuinka hyvin iskujoukko taistelee. Niitten Saigonin poliitikkojen ei jumalauta olisi pitänyt ottaa pois minun hoa hao -miehiäni. — Hän katseli ulompien puolustuslaitteitten piiriä huolestunut ilme tavallisesti hyväntuulisilla kasvoillaan. — Minun kambodžalaiseni ovat pätevää joukkoa. Mutta kun hyökkäys tulee, vietkongilaiset pääsevät läpi ulommaisesta

piikkilankaesteestä, ja meidän täytyy ottaa heidät vastaan lähitaistelussa näitten esteitten välialueella.

— Taidat olla aika varma, että se tulee?

— Heidän on pakko hyökätä. Vietkongilaiset ovat kertoneet kaikkien lähikylien asukkaille, että he aikovat valloittaa Phan Chaun ja sitten tuhota jokaisen Saigonille uskollisen kylän. He menettävät kasvonsa elleivät iske. Vietkongilaiset tietävät, että me käymme päivä päivältä voimakkaammiksi.

Kornie käveli joukkueen asumusta kohti. — Minä kerron eversti Trainille koko jutun, hän sanoi päättävästi. — Hän on erikoisjoukoissa vielä kolme vuotta, ehkä kuusikin, jos hän saa pidennystä. Hän tarvitsee kipeästi sitä kasvatusta mitä ei saa sotakoulussa. Hän saattaa vapauttaa minut komentajan tehtävistä, mutta ennen kuin hän lähtee Vietnamista, hän tietää, että minä olen oikeassa.

Täsmälleen aikataulun mukaan, klo 13.30, helikopteri laskeutui leirin ulkopuolelle. Kornie, Schmelzer, kapteeni Lan, joka oli palannut kaupungista, ja luutnantti Cau olivat vastaanottamassa everstiluutnantti Trainia ja hänen B-joukkueeseen kuuluvia miehiään. Eversti laskeutui helikopterista ja puristi ympärilläolijoitten kättä. Minulta hän kysyi, olivatko asiat kiinnostaneet minua. Everstin jälkeen hakkurista tuli ulos kapteeni Farnham, tiedustelu-upseeri, ja hänen kersanttinsa, joka kantoi isoa mustaa laatikkoa.

Kävelimme molemmista porteista leiriin, ja Kornie tiedusteli halusiko joku kylmän lasillisen. Train pudisti päätään. — Käydään käsiksi asiaan.

— Oikein, Kornie myönsi. — Kersantti Ngoc ja kersantti Falk ovat täkäläiset tiedustelualiupseerit. He ohjaavat kapteeni Farnhamin kuulusteluhuoneeseen, ja hän voi sieltä käsin hoitaa koko jutun.

Train nyökkäsi. — No niin, Kornie, teidän ja minun täytyy nyt saada keskustella kahden kesken jossakin rauhallisessa paikassa. Ylijohto ja suurlähetystö ovat esittäneet eräitä varsin outoja kysymyksiä teidän täkäläisten operaatioittenne johdosta.

— Voimme mennä operaatiohuoneeseen, sir.

Train otti sikarin suustaan ja hymyili minulle anteeksipyytävästi. — Saatte suoda anteeksi, että neuvottelemme tunnin verran. Katselkaa te polygrafia toiminnassa. — —

Kersantti Stitchin esitellessä polygrafin tehokkuutta everstiluutnantti Train ja kapteeni Kornie olivat uppoutuneet kiihkeään keskusteluun. Paljon myöhemmin Kornie antoi minulle tästä tapaamisesta yksityiskohtaisen kuvauksen.

— Kuulkaapa, Kornie, Train alkoi, kun hän ja Kornie olivat istuutuneet operaatiohuoneeseen, paikallisen maaston iso kartta edessään. — Minä tunnen teidän ansioluettelonne. Te olette helvetin hyvä taistelija. Mutta se kaikki, mitä te teitte eilisaamuna, on saattanut suurlähettilään ja meidän kenraalimme vakavasti vaikeaan ja kiusalliseen tilanteeseen. Kambodžan hallitus esitti valituksen, että amerikkalaisten johtamat vietnamilaisjoukot loukkasivat rajaa ja surmasivat tai haavoittivat 25 kambodžalaista siviili-ihmistä. Phan Chau nimettiin tämän hyökkäyksen lähtökohdaksi.

Kornie ei heti vastannut esimiehelleen, joka oli viisi vuotta nuorempi ja vääräoppista sodankäyntiä paljon vähemmän kokenut. Train tuprutteli sikariaan, ja Kornie napsautti pakkauksestaan savukkeen, sytytti sen ja painautui vasten tuolinselustaa jääden odottamaan jatkoa.

— En todellakaan usko, että loukkaisitte rajaa ilmoittamatta siitä meille, Kornie, Train jatkoi uteluaan. — Ilmeisestikin Kambodžan valitus esitettiin ilman normaalimuodollisuuksia. Sitä ei saatettu julkisuuteen, eikä Kambodža myöskään ole kääntynyt SEATOn eikä Yhtyneitten kansakuntien puoleen. Mutta siinä sanottiin, että elleivät Yhdysvallat ja Vietnam erota niitä edesvastuuttomia upseereita, jotka eivät millään tavalla kunnioita Kambodžan suvereenisuutta, silloin Kambodža pyytää apua, mistä ikinä se voikin sitä saada, suojellakseen kansalaisiaan amerikkalaisten yllyttämiltä rosvoilijoilta. — Train katsoi Kornieen terävästi. — Se merkitsee kehotusta Pohjois-Vietnamille ja punaiselle Kiinalle puuttua asioihin. No *mitä* oikein tapahtui?

Kornie nousi seisomaan ja käveli kartalle. — Ensiksikin, sir, jos leiriäni vastaan olisi hyökätty viime yönä aikataulun mukaan, meidät olisi tuhottu. Kun annoimme sen vietnamilaisen armeijakunnankomentajan viedä minun kaksisataaviisikymmentä iskujoukkomiestäni, minulta vietiin ne ainoat miehet, jotka minulla oli kambodža-

laisten ohella ja joista saatoin olla varma, ettei heidän joukkoonsa ollut soluttautunut vietkongin kanssa sympatisoivia aineksia.

— Kornie, Train alkoi, — te tiedätte mitä kenraali Co sanoi.

Kornie nyökkäsi. — Hän pelkäsi, että hoa hao -eversti saattaisi vetää miehensä mukaan valtataisteluun. Niinpä hän hajoitti kaikki hoa hao -yksiköt. Mutta täällä, hitonmoisen vietkongilaisrykmentin istuessa kaikessa turvassa rajan takana keräämässä voimiaan käydäkseen kimppuuni, minä saatoin luottaa siihen, että hoa hao -miehet taistelivat kommunisteja vastaan ja olivat minulle uskollisia.

Train murahti jotakin, mistä en saanut selvää, ja tutkisteli sikarinsa palavaa päätä. — Sir, Kornie jatkoi, — kun menetin nämä hoa haot, minulla on vain yksi komppania kambodžalaisia vietnamilaisten iskujoukkomiesten lisäksi. Minun on puolustettava leiriä, joka on puolivalmis. Me olemme alttiita iskuille. Me emme saaneet haitaria ennen kuin vasta toissapäivänä. Nytkään meillä ei vielä ole yhtään miinoja, ei minkäänlaisia ansamiinoituksia piikkilankamme ulkopuolella. Phan Chaun pitäisi olla tärkein rajaseudun valvontaleiri tällä sektorilla. Me olemme suurin pelotin kommunisteille, jotka pyrkivät Mekongin suistoon näitten kukkuloitten kautta. — Kornie löi karttaan nyrkillään.

— Vietkong tahtoo saada meidät pois täältä, sir. Jos saamme valmiiksi leirin puolustuslaitteet, he eivät voi valloittaa Phan Chauta. Mutta jos he iskevät nyt, kun olemme heikkoja, nyt, kun heillä on soluttautujia meidän iskujoukoissamme, heillä on hiton hyvät mahdollisuudet voittaa meidät ja tuhota Phan Chau.

Kornie keskeytti hetkeksi ja jatkoi sitten. — Hoa hao -miesten ja kambodžalaisten keralla, vaikka puolustuslaitteemme eivät vielä olekaan valmiit, me voisimme torjua kaksi, ehkä kolmekin vietkongilaisten pataljoonaa. Mutta vietnamilaispolitiikan vuoksi minä menetän todellisen taistelujoukkoni. Phan Chaun kimppuun aiotaan hyökätä, sir, Kornie sanoi painokkaasti. — Joka päivä asiamiehemme tiedottavat, että voimme olla varmoja siitä. Eilispäivänä yllätimme iskujoukkolaisen katkomasta piikkilankaa. Hän kertoo, että hyökkäys oli suunniteltu viime yöksi. Ja vain Kristus, tai ehkä tässä ta-

pauksessa Buddha, tietää, kuinka monet iskujoukkomiehet tässä leirissä ovat vietkongilaisia. — Hän tarkkaili koko ajan Trainia nähdäkseen tekivätkö hänen sanansa jonkin vaikutuksen. Train tuprutteli sikariaan.

— Myönnättekö, sir, Kornie jatkoi, — että minun oli tehtävä jotakin ehättääkseni tämän hyökkäyksen edelle?

Train otti sikarin suustaan. — Kenties, Kornie. Mutta oliko teidän pakko loukata rajaa ja aiheuttaa välikohtaus?

— Sir, minä tein sen mitä minun oli tehtävä pelastaakseni leirini!

— Hyvä on, Kornie, Train sanoi. — Kertokaa minulle kaikki. Älkää jättäkö pois ainoatakaan yksityiskohtaa.

— Hyvä on, sir. — Kornie istuutui jälleen ja kahdenkymmenen minuutin ajan selosti operaatiota. Train imeskeli kiihkeästi sikariaan keskittyessään Kornien kertomukseen. Kun se oli päättynyt, eversti nojautui tuolinselustaa vasten kasvoillaan ilme, joka oli jossakin kiusaantuneisuuden ja epäuskon välimailla. Hän hiersi sikarinsa sammuksiin ärtyneesti.

— Kapteeni, tämä on yltiöpäisin, vääräoppisin ja edesvastuuttomin operaatio mihinkä yksikään minun komennossani ollut mies milloinkaan on ryhtynyt. Hyvä Jumala, Kornie, te leikittelette kansainvälisellä politiikalla, joka jo nyt on käynyt kireäksi.

— Mutta, sir, se tepsi, Kornie väitti vastaan. — Emme ainoastaan tuottaneet menetyksiä vietkongille ja KKK-rosvoille, vaan saimme lykätyksi hyökkäyksen tuonnemmaksi. Vaikka kimppuumme käytäisiin jo ensi yönä, me olemme kuluneen vuorokauden aikana kaksinkertaistaneet puolustautumismahdollisuutemme. Saimme ainakin miekkamiinat kuntoon ja pari muuta juonikasta pikku ansaa kommunistien varalle, kun he tulevat. Mieheni, ennen kaikkea räjäytyskersantti, ovat tehneet vuorokauden töitä nukkumatta.

— Kornie, te tiedätte, ettette voi ruveta hyökkäilemään rajojen yli, pestaamaan rosvoja, toimimaan kuin — hän sylkäisi suustaan — kuin CIA. Me olemme osa Yhdysvaltojen armeijaa. — Hän otti käteensä vihreän baretin viereiseltä pöydältä. — Luuletteko te, että tämä päähine antaa teille jonkinlaiset erikoisvaltuudet suorittaa omin päin hyökkäyksiä, panna käyntiin sotatoimia, jotka saattavat

vaarantaa maailmanrauhan?

— Sir, olen ollut erikoisjoukoissa lähes kymmenen vuotta. Koko sen ajan meitä harjoitettiin ja opetettiin suorittamaan erikoistehtäviä kaikilla osaamillamme tavoilla.

Schmelzer ja Cau poistuivat operaatiohuoneesta.

— Eversti, Kornie sanoi, — antakaa minun jäädä tänne hyökkäyksen alkuun asti, taikka siihen asti, että puolustuslaitteemme ovat siksi hyvät ettei vietkong pysty valloittamaan leiriä. Nyt meillä on tosi edessä.

— Miksi annoitte itsenne joutua tähän vaikeaan tilanteeseen, Kornie?

Kapteeni yritti pysyä kärsivällisenä. — Sir, minun hoa hao -mieheni vietiin pois seuraavana päivänä, kun olin saanut asiasta tiedon. Jos tarkistatte esittämäni pyynnön niin huomaatte, että jo kaksi päivää olen kerjännyt kahta komppaniaa vietnamilaista meriväkeä, Rangers-joukkoja taikka laskuvarjomiehiä auttamaan meitä pitämään puoliamme siihen saakka, että leiri on täysin kunnossa.

— Hyvä on, Kornie, te jäätte tänne siihen saakka että leiri on turvattu. Mutta huolehtikaa siitä, ettei siihen työhön mene aikaa viikkoa enempää. Teillä ja minulla on neuvottelu Saigonissa.

— Kiitoksia, sir.

— Ja nyt pannaan ne tiedustelumiehet hakkuriin ja lähetetään heidät takaisin B-osastoon.

— Entä te, sir?

— Minä jään tänne yöksi.

— Sir, Kornie protestoi, — eilisten tekojemmekin jälkeen, me odotamme hyökkäystä ensi yönä.

— Niin, kapteeni. Minä epäilen, että vietkongilaisilla on kaikki tarvitsemansa vahvistukset Kambodžassa. — Ja lopulliseksi ratkaisuksi hän sanoi: — Minä olen täällä, jos ne hyökkäävät Phan Chauta vastaan ensi yönä.

4

Everstiluutnantti Train ja minä vaihdoimme muutaman sanan klo 17.00. Helikopteri oli jo odottamassa viedäkseen pois tiedustelupalveluosaston ja soluttautuneet vietkongilaiset, jotka oli sidottu metallilangalla ja makasivat kasvot alaspäin helikopterin lattialla.

Everstiluutnantti Train halusi, että minut oli toimitettava pois mahdolliselta taistelualueelta, ja minun täytyi huomauttaa hänelle, että olimme yhdessä viettäneet kolme kuukautta Fort Braggissa, ja että hän tiesi minun saaneen harjoitusta tämänkaltaisissa hommissa. — Sitä paitsi, sanoin ratkaisevaksi perusteeksi, — olen täällä erikoisjoukkojen komentajan luvalla. Jos tapatan itseni, se on ikävä juttu, mutta minun asiani on ottaa se riski.

Train, Kornie ja minä olimme saattamassa. Hakkuri lähti, ja palasimme sitten leiriin. Haitarin ulkokehällä Kornie valvoi piikkilankaesteen sulkemista käytyämme siitä sisäpuolelle. Saman hän toisti sisemmällä veräjällä.

Trainin ja Kornien kesken tunnelma oli illallisella viileähkö. Mutta tämä B-joukkueen komentava upseeri oli jokaiselta tuumaltaan komentaja. Hän rakasti ja ihaili miehiään ja oli onnellisin saadessaan olla taistelussa. Hän osasi miestensä parissa olla persoonallinen rohkaisematta heitä kuitenkaan liian läheiseen tuttavuuteen.

Illallisen jälkeen asekersantti toi Trainille pistoolivyön ja täpötäyden panosvyön. — Vyössä on neljäsataa AR 15:n ammusta, sir, ja lisää on kranaatinheitinbunkkerissa.

Kersantti Bergholtz ravisteli minut hereille keskiyön jälkeen ja sanoi, että kapteeni halusi minun tulevan operaatiohuoneeseen. Siellä tapasin Kornien väsyneenä mutta päättäväisenä, everstiluutnantti Trainin ja luutnantti Schmelzerin, joka näytti niin pirteältä ja innokkaalta kuin olisi vastikään herännyt koko yön unesta. — Näyttää siltä kuin meidän kimppuumme aiottaisiin hyökätä, Kornie sanoi heille, juuri kun tulin sisään. — Joka puolella meidän ympärillämme on valoja, joita emme koskaan ennen ole nähneet — nuotioita, taskulamppuja, valoraketteja. Jos he hyökkäävät, me radioimme B-joukkueelle ja pyydämme ilmavoimien rakettikoneita valaisemaan

meille alueen.

— Onko mitään paikkaa mihin haluaisit minut? minä kysyin.

— Sinä menet Bergholtzin ja Falkin mukana. He ottavat hoitoonsa 60:n millimetrin kranaatinheitinaseman ja sanovat kyllä sinulle mitä teet.

— Selvä.

— Valmis lähtemään, sir? Bergholtz kysyi minulta.

— Koska vain. — —

Kapteeni Kornie, everstiluutnantti Train kintereillään, pysähtyi bunkkerin viereen yhdellä alituisista tarkastuskierroksistaan. Kun hän poistui, Bergholtz ja Falk keskustelivat matalalla äänellä hyökkäyksen mahdollisuuksista sinä yönä. Falk, tiedustelukersantti, sanoi kaikkien merkkien viittaavan siihen, että vietkongilaiset aikoivat iskeä. Bergholtz puolestaan oli sitä mieltä, että vietkongilaiset olivat suorittavinaan hyökkäysvalmisteluja muka iskeäkseen kaikkialla Vietnamissa olevia leirejä vain pitääkseen amerikkalaiset hämmingin vallassa.

— Minä lyön vetoa tuhannesta piasterista viittäsataa vastaan, etteivät ne hyökkää tänne tänä yönä, Bergholtz sanoi.

Falk kohotti kiinnostuneen katseensa hänen käsissään olevasta krh-ammuksesta. Hän oli vastaamaisillaan, kun kiukkuinen rätinä vapisutti ilmaa päittemme päällä. Ennen kuin Falk ehti vastata, Bergholtz huusi: — Sinä myöhästyit. Veto meni mönkään!

»Kranaatinheittimiä!» — huuto kävi bunkkerista toiseen. Heittäydyin maahan bunkkerin seinämän viereen. Ankara räjähdys kuului aivan takanani, ja sitä seurasi useita lisää, kun kranaattisulkutuli alkoi jyristä itään päin leirin yli.

Raskaasti hiekkasäkeillä suojatussa, raudalla ympäröidyssä tähystyspaikassaan komentobunkkerin yläpuolella Kornie ja Train seurasivat hyökkäyksen kulkua. Vietnamilainen leirinkomentaja oli alapuolella jokseenkin valloittamattomassa bunkkerissa ja otti vastaan kenttäpuhelinilmoituksia. Vietnamilainen ja amerikkalainen raskaitten aseitten kersantti olivat tornissa ohjaamassa kranaatinheitintulta. Pääbunkkerin yhteysosastossa Borst piti B-joukkueen tilanteen tasalla. Valorakettikoneita oli jo tulossa valaisemaan tais-

telua. Tällä välin meidän kranaatinheittimemme, jotka ampuivat valoammuksia, pitivät leirin ulomman piirin kirkkaasti valaistuna, ja tähän valopiiriin työntyi herkeämättä mustiin asepukuihin puettujen miesten aalto.

Monta tuntia myöhemmin Kornie kertoi minulle, miltä taistelu oli näyttänyt hänen asemapaikastaan. Vihollisen rakettikranaatit ryssähtelivät piikkilankaesteisiin repien niihin aukkoja, joita kohti vietkongilaiset työntyivät. Hyökkäys oli nyt keskittynyt länsi- ja pohjoismuuria vastaan. Konekivääri- ja kivärituli meidän muureiltamme pyyhkäisi ensimmäisen vietkongilaisaallon, hyökkääjien jäädessä piikkilankalabyrinttiin. Uusi kommunistiosasto hyökkäsi ulommalle kehälle. Kranaatinheittimet ampuivat nyt lyhimmältä mahdolliselta etäisyydeltä.

Operaatiohuonetta lähinnä olevasta kranaatinheitinbunkkerista Schmelzer kykeni seuraamaan läheltä länsimuurilla raivoavaa taistelua. Schmelzerin luona oli luutnantti Cau, joka kenttäpuhelimellaan puhui pääbunkkerissa turvallisesti olevalle kapteeni Lanille. Schmelzer töni vastinettaan merkiksi siitä, että hänen pitäisi ottaa niin monta iskujoukkomiestä kuin sai irti valloittamaan takaisin luoteisbunkkeri. Cau ja Schmelzer voivat kumpikin nähdä sen bunkkerista lähtevän tuhoisan tulituksen, mikä syyti kuolemaa aivan heidän silmiensä edessä.

Everstiluutnantti Train kauhisteli nopeutta, millä Phan Chau ilmeisestikin oli luhistumassa. Sitten, yhtäkkiä, kauhistuttavasti, koillisbunkkeri alkoi tulittaa pohjoismuuria, saattaen satakunta puolustajaa murhaavan ristitulen alaiseksi. Train kääntyi Kornien puoleen. — Meidän täytyy evakuoitua kaakkoon. Borst voi kutsua hävittäjiä avuksemme.

— Eversti, Kornie huusi, ylittäen äänellään räjähdysten pauhun, — nyt saatte nähdä kuinka hullu ja epäsovinnainen minä todella olen.

Hän kumartui havaintopaikan lattialle, työnsi syrjään hiekkasäkin ja vetäisi esiin laatikon, mistä työntyi eristettyjä sähköjohtoja. Valorakettien valaistuksessa hän tutkisteli tuokion katkaisimia. Hän vetäisi yhtä, sitten toista.

Samassa hetkessä räjähti luoteinen bunkkeri ja sitten koillinen, ja niiden petolliset konekiväärit vaikenivat. Kenttäpuhelimeen Kornie huusi: — Schmelzer, vallatkaa ne molemmat bunkkerit!

Vietkongilaisten ensimmäinen aalto oli jo selviytynyt uloimmista piikkilankaesteistä ja oli vain kolmenkymmenen jaardin päässä muureista. Kornie vetäisi taas räjäytyslaatikon veitsikatkaisinta. Ainakin tusinan verran samanaikaisia räjähdyksiä kajahti pohjoismuurin vaiheilta, ja mustapukuinen, painostava vihollisjoukko painui lakoon terävien ja hammaslaitaisten metallipalojen kuurossa.

— Claymoret! Kornie huudahti, tulituksen jälleen alkaessa. — Erinomainen juttu!

Schmelzer ja luutnantti Cau olivat komentaneet vahvistuksia eteläiseltä muurilta ja pyrkivät nyt molemmille savuaville bunkkereille. Luoteisbunkkeriin hypäten Schmelzer ampui haavoittuneet vietkongilaiset pistoolillaan, ja hänen takanaan iskujoukkomiehet, kambodžalaiset ja vietnamilaiset, nostivat pystyyn kaatuneen konekiväärin, kaivoivat panosvöitä raunioista, heittivät ruumiit muurin yli ja olivat valmiit ampumaan juuri kun uusi vietkongilaisaalto murtautui ulommista varustuksista uhaten taas uudelleen muureja.

Koko tänä aikana vietkongilaisten krh-tulitus ei tauonnut hetkeksikään, ja se surmasi ja haavoitti iskujoukkomiehiä joka puolella leiriä. Yksi ammus putosi pääbunkkerille, ja sen räjähdys paiskasi Kornien ja Trainin tähystyspaikan pohjalle. Hiekkasäkit varjelivat heitä joutumasta terässirpaleitten silpomiksi.

Kornie suoristautui ja katseli käynnissä olevaa taistelua. Ilmavoimien kone kierteli nyt yläpuolella, pudottaen erittäin voimakkaita valopommeja muuttaen taistelukentän keskipäiväksi. Kranaatinheittimet, jotka nyt vapautuivat valoammuksien pakollisesta ammunnasta pitivät yllä herkeämätöntä kranaattisadetta, mikä lankesi hyökkääviin vietkongilaisriveihin.

Kun Kornie ja Train tointuivat räjähdyksestä, he näkivät, että vihollisen painostus vaikutti hieman heikommalta. Kun molemmat bunkkerit jälleen olivat toiminnassa ja pohjoismuuri syyti yhtenään kuolemaa, kommunistien alkuperäinen yritys saada nopea voitto oli epäonnistunut. Vietkongin raketinheittimet pitivät yllä jatkuvaa

tulitusta, joskin monet ammuksista lensivät korkealla leirin yli tornia tavoitellessaan. Se tarjosi pienen maalin, mutta jos se saisi osuman, Phan Chaun kranaatinheitintulen teho heikkenisi, koska se toimi tähystyspaikkana.

Bunkkereihin kohdistui nyt herkeämätön sinkotulitus, mihin vastattiin raivokkaasti. Yhtäkkiä kuului lännen suunnalta merkkitorvien ääni. Kukkuloitten juuren ja aluskasvillisuuden pimennoista muutaman sadan jaardin päästä valorakettien kirkkaaseen valaistukseen ilmaantui yli kaksisataa vietkongilaista, jotka etenivät jalan.

Samalla hetkellä kun vietkongilaiset painuivat meitä kohti Kambodžan rajan suunnalta, hyökkäys pohjoisesta pantiin uudelleen käyntiin. Murhaavassa rakettiaseitten, kranaatinheittimien ja raskaitten konekiväärien tulessa vietkongilaiset pyyhälsivät hajoitettujen ulompien piikkilankaesteitten läpi ja ryntäsivät pohjoismuuria vastaan.

Schmelzer oli nyt vaurioituneessa luoteisbunkkerissa molemminpuolisen tulituksen alaisena. Rodriguez oli osoittanut järkevää ennakointia pannessaan räjähdyspanoksensa kaikkiin bunkkereihin juuri sellaisen mahdollisuuden varalta. Hänen ansiotaan oli, että Schmelzerillä oli molemmat raskaat konekiväärit toiminnassa. Rodriguez oli huolellisesti sijoittanut räjäytyspanokset siten, että ne tekivät varusteille mahdollisimman vähän vahinkoa surmatessaan jokaisen niissä olevan miehen tai näitä haavoittaessaan.

Kornie piti silmällä sekä pohjois- ja länsimuuria että kaakkois- ja lounaisbunkkeria ollakseen varma, etteivät ne joutuneet samanlaisen petoksen uhreiksi. Train ampui pikakiväärillään sisempää puolustuspiiriä kohti eteneviä vietkongilaisia. Kommunistit olivat kahdenkymmenen jaardin päässä pohjoismuurista, kun luutnantti Cau huusi käskyn valloittamastaan bunkkerista, hyppäsi muurien ulkopuolelle ja painui suoraan päin vietkongilaisia. Muurin yli kapusi joukkue kambodžalaisia ja vietnamilaisia iskujoukkomiehiä pistimet kiinnitettyinä ja ryntäsi päin vietkongilaisia. Pistimet repivät auki ruumiita, viilsivät kurkkuja, ja kun viisi minuuttia oli käyty häijyä, veristä lähitaistelua, vietkongin eteneminen pysäytettiin. Schmelzer

voi nyt suunnata molemmat raskaat konekiväärinsä kommunisteihin, jotka parhaillaan olivat murtautumassa läntisen puolustuspiirin läpi.

Kornie, joka jännittyneesti tarkkaili tilanteen kehittymistä tähystyspaikastaan, ojensi kätensä mustaa laatikkoa kohti. Jälleen hän vetäisi yhtä veitsikytkintä, ja kymmenkunta claymore-miinaa, jotka oli sijoitettu lännenpuoliselle ulkokehälle, räjähti. Mustapukuisia vihollisia kaatui kirkuen, mutta heitä tuli yhä jatkuvana virtana. Heidän rakettinsa ja kranaatinheittimensä olivat runnelleet haitaria ja jalkoihin takertuvaa piikkilankaa. Ankarasta tulesta huolimatta, mitä virtasi yhtenään läntiseltä muurilta, kommunistit etenivät. Heitinkranaatteja putosi kauhistuttavan hyvin osuen muureihimme lohkoen sisempiä varustuksia ja surmaten tai haavoittaen puolustajia.

Vietkongilaisia virtasi pitkin koko läntistä ulkopiiriä. Iskujoukkomiehiä syöksyi eteläiseltä ja itäiseltä muurilta ottamaan vastaan uutta hyökkäystä. Raketit repivät muuria ja tavoittelivat konekivääribunkkereita. Luoteis- ja lounaisbunkkeri olivat ankarassa sinkotulituksessa. Vain pohjoismuuri, luutnantti Caun verisen vastahyökkäyksen ansiosta, oli menestyksellisesti torjunut kommunistiset hyökkääjät.

Kornie kääntyi Trainin puoleen. — Nyt kaikki riippuu miehistä! hän huusi, ylittäen äänellään ammunnan. — Claymoreja ei ole enää. Minulla ei ollut aikaa panna tuonne täyttä annosta salaisia aseitani. Mutta minä voin vielä räjäyttää nuo kaksi muuta bunkkeria, jos vietkongilaiset pääsevät niihin.

Kornien pitäessä silmällä vietkongilaisten jatkuvaa etenemistä lännen suunnalta piikkilangan ja murhaavan tulen läpi, rakettiammus tuli täysosumana koillisbunkkeriin ja räjäytti sen yläpäässä olevan konekivääriaseman. Kornie tarttui tähystyspaikkansa laitaan ja katseli. Alemmaksi sijoitettu, raskaasti suojattu konekivääri piti yllä tuhoisasti pyyhkielevää tulitustaan noin jalan korkeudella maasta. Mutta ylhäällä olevat ampujat ja muut miehet olivat lentäneet ilmaan palasiksi silpoutuneina. Kornie tiesi, että Schmelzer oli ollut auttamassa taistelun johtamista tuon bunkkerin yläpään edullisesta paikasta käsin.

Kuulin tulevien ammusten äänen ja painauduin vasten märkää punaista maata. Sarja kranaatteja möyhensi maata ympärillämme. Kun nousin ylös, näin, että Kornie oli lähtenyt paikaltaan ja seisoi muurin takana vahinkoja arvioiden. Bergholtz, jonka vasemmasta kädestä vuoti verta, ja Falk, joka ihmeellisesti oli säilynyt haavoittumattomana, tulivat hänen viereensä. Toinenkin vastahyökkäykseen osallistunut kersantti palasi haavoittuneena. Tunsin räjäytyskersantti Rodriguezin hintelän hahmon. Hänen asunsa oli rintakehän kohdalta veren tahraama, ja hän hoiperteli painaen molemmilla käsillään oikeanpuolisen rintansa yläosaa.

— Missä Schmelzer on? Kornie kysyi. Vastausta ei kuulunut. Kornie kiljaisi apulaisensa nimen taistelutauon hiljaisuuteen. Vastausta ei kuulunut.

— Käskymme on, Kornie sanoi käheästi, — että kaikki amerikkalaiset irrottautuvat leiristä, jos huomaamme, että se on tuhon oma. Kaipaamme nyt Schmelzeriä ja ehkä muitakin. Falk, yrittäkää löytää juuri nyt jokainen amerikkalainen. Käskekää heidän ilmoittautua johtobunkkerissa. Jos joku on kuollut, yrittäkää toimittaa ruumis tänne. Päätän mitä me sitten teemme. Pankaa toimeksi!

Falk lähti tutkimaan amerikkalaisjoukkueen jäsenille määrättyjä asemia. Haavoittuneitten tuskan ja avunpyynnön huutoja kuului leirin joka kolkalta. Kornie katsahti minuun ja pudisti päätään. — Me emme voi pitää puoliamme suurempaa joukkoa kuin komppaniaa, korkeintaan kahta vastaan. Jos heillä vielä on pataljoona, he lyövät meidät.

Signaalitorvet soivat nyt äänekkäämmin, aivan kuin ne olisivat lähempänä. — Jää tänne minun luokseni, Kornie sanoi minulle ja lähti pois muurin luota.

Aukealla paraatikentällä hän tarkasti tulinuolen, joka osoitti, millä suunnalla vihollisjoukko oli. Se oli pantu osoittamaan suoraan länteen — hyökkääviä vietkongilaisia kohti. Hiekkatynnyrit, joissa jatkuvasti paloi raskasta öljyä ja kaasuöljyä, muodostivat ison nuolen. Ilmasta käsin, jos apua tuli, lentäjät nuolesta tietäisivät minne kohdistaa tulituksensa ja minne pudottaa pomminsa. Kornie ja minä menimme hänen komentopaikkaansa, joka oli pääbunkkerin yläosassa. A-

joukkue, lukuun ottamatta Schmelzeriä, Trainia, radion ääressä olevaa Borstia, Bergholtzia, Rodriguezia ja lääkintämiehiä, kokoontui pääbunkkerin ulkopuolelle.

— Sisäpuolelle! Kornie komensi. — Jos vaadin, painukaa kaakkoisportille. Borst ilmoittaa radiolla, että valorakettikoneet valaisevat vain leirin länsipuolen. Kun pääsemme ulos, menemme suoraan itään kukkuloille. Ja rukoillaan, ettei tavata vanhoja ystäviä, niitä KKK-miehiä!

Lentävien 60-millimetristen krh-ammusten kielivä surina keskeytti enemmät puheet. Miehet kiiruhtivat syvän pääbunkkerin suojaan Kornien ja minun jäädessä sen päälle.

— Voi hyvä Jumala! Kornie voihkaisi. — Katso!

Koko leirin läntinen edusta, mikä oli valaistu kukkuloille saakka, täyttyi yhtäkkiä mustapukuisista vihollisista. Jälleen kranaatinheittimet tulittivat leiriä. Vihollisen torvien kimakat äänet kantautuivat selvästi meille asti. Luutnantti Cau, joka rajussa vastahyökkäyksessä oli haavoittunut kasvoihin, käteen ja jalkaan, tuli Kornien luokse komentopaikalle.

— Sir, tämä vietnamilaisluutnantti ilmoitti, — minä panin miltei jokaisen leirissä olevan hyvän miehen läntiselle muurille, mutta vain muutaman miehen muille muureille. Mitä muita neuvoja vielä annatte minulle?

— Te ja teidän miehenne olette taistelleet hyvin ja urhoollisesti, luutnantti Cau. Missä kapteeni Lan on?

— Jatkuvasti bunkkerissa. — Cau osoitti sormellaan meidän alapuolellemme.

— Neuvoni on se, että teemme vietkongilaisille helvetillistä vastarintaa viimeiseen saakka, ja te voitte sanoa muutaman sanan Buddhalle, jos uskotte häneen.

— Olen katolilainen, sir.

— Yrittäkää sitten Jeesusta, Kornie sanoi, mitään epäkunnioittavaa tarkoittamatta. — Te tiedätte, luutnantti, että amerikkalaisille on annettu evakuoitumiskäsky — käsky lähteä täältä, jos täydellinen tuho näyttää uhkaavalta.

— Kyllä, sir. Me suojaamme teidän lähtöänne. Jätän kaakkoisbunkkeriin täyden tukijoukon teitä suojaamaan.

— Kiitoksia, Cau. Jos selviydymme tästä, everstiluutnantti Train ja minä huolehdimme siitä, että teidät ylennetään kapteeniksi.

— Kiitoksia, sir. Älkää antako niiden panna minua kirjoituspöydän taakse Saigoniin. — Cau teki kunniaa ja haavoistaan huolimatta nilkutti länsimuurille toimiakseen Phan Chaun lopullisen puolustuksen komentajana.

Kornien silmät olivat kostuneet. — Hyvä Jumala! Kun tapaa yhden Caun kaltaisen miehen, niin vihaa itseään kaikkien niiden pahojen asioitten takia, joita on tullut sanoneeksi vietnamilaisista.

KIRJAN PÄÄHENKILÖ – EI FILMIN SANKARI

Kun parhaillaan käytävästä ja jopa laajenevasta sodasta ilmestyy mukana olleen autenttinen, kokemusperäinen dokumentti — olkoon vaikka romaanin nimikkeellä —, jonka realismissa havaitsee myös vahvan kriittisyyden, ei suinkaan ole odottamatonta, että siitä syntyy sensaatio ja kohina; sitä enemmän mitä valtavammaksi kirjan myyntiluvut kasvavat. Juuri näin kävi Robin Moorelle ja hänen 'Vihreille bareteilleen' vuosikymmen sitten Amerikassa. Kun muuan toinen kirjantekijä oli nimennyt Vietnamin "sodaksi ilman toivoa", Moore antoi filippiiniläis-amerikkalaisen sissipäällikön teoksensa lopussa lausua: "Me käymme nyt uudenlaista sotaa. Kysymyksessä ei ole voitto eikä tappio. Vain se, kummalla puolella on voimaa ja sisua niin paljon, että se saa toisen puolen myöntyväiseksi, kun neuvottelut alkavat."

Ensimmäiseksi reagoivat tietysti Vietnamin amerikkalaiskomentajat, joita Moore oli kirjassaan kutsunut "Saigonin suorasäärisiksi esikuntakenraaleiksi". Sitten ottivat vihreäbarettisen sotakirjailijan kynsiinsä "haukat" 12 000 mailin päässä sotanäyttämöltä Ison valtameren takana. Että muka "meidän poikiemme" pommituslennot saattoivat tehdä yhdessä yössä hallitukselle myötämielisestä kylästä Vietkongille uskollisen. Että kultivoidut ristiretkeläisemme käyttäisivät siellä apureinaan rikollisia, salakuljettajia ja prostituoituja, ja että erikoisjoukot olisivat kiihdyttäneet kidutuksin vankiensa puheliaisuutta . . . "Kyyhkyt" taas, vaikka he pitivät vielä tätä kirjaakin jonkinlaisena sodan 'ihannoimisena', saivat siitä ensiluokkaista evästä vaatimuksilleen Vietnamista irtautumiseen.

Omasta mielestäni Mooren sotaromaani riittää hyvin antamaan Vietnamin viidakkosodan jyrkästä 'erilaisuudesta' — monessa suhteessa uskomattomasta vanhahtavuudesta — ainakin totuudelliselta vaikuttavan kuvan, minkä myös tuoreeltaan arvostelussani totesin. Kornie-Törnin henkilökuva on tosin tullut amerikkalaisittain 'retusoiduksi'.

Päivänkohtaisen, sotadramatiikkaa tulvivan menestysromaanin elokuvaaminen Amerikassa oli luonnollisesti saman tien ohjelmassa. Mutta nytpä filmikaupunki Hollywood näyttikin hankkeelle punaista valoa; ei ole mahdollisuutta tehdä menestyksellistä elokuvaa sodasta, josta surunviestit parhaillaan saapuvat tuhansiin amerikkalaisiin koteihin. Jokainen elokuvayhtiö piti elokuvan tekemistä ainakin näin aikaisessa vaiheessa uhkapelinä. Mutta kuvaan tuli vanha Villin lännen konkari John Wayne, 61, ottaen urakakseen tämän ensimmäisen Vietnam-filmin tuottajan, ohjaajan ja pääosan esittäjän roolit. Alkuperäisteoksen Sven Kornie alias Larry Thorne-Törni — jo tuolloin kadonnut tarunomainen sankari — ei kelvannut päähahmoksi. Muukin kirjan tapahtuma-aineksesta sensuroitiin kritiikkiä herättäneiltä osiltaan. Tuloksena oli lähinnä partiopoikamainen 'ulkoilmaseikkailu', niin kuin USA:n show-julkaisu Variety totesi, 'huonomaineisen' Kornien tilalla irlantilainen Kirby John Waynen esittämänä.

Tämä lievästi sanoen keskinkertainen sotaelokuva tuli Suomeen lähimain samalla nopeudella kuin alkuperäiskirja — filmi nimenomaan pohjoismaisten maininkien kantamana. Kun Amerikassa oli elokuvaa vastustettu muutamin mielenosoituksinkin, Ruotsissa sadat elokuvateatterit jo ennakkoon ilmoittivat boikotoivansa 'Vihreitä baretteja', jos ja kun sen katsotaan puolustavan Vietnamin sotaa. Kun elokuva kuitenkin esitettiin tukholmalaisessa elokuvateatterissa, syntyi mielenosoituksia ja välikohtaus, josta yksitoista ihmistä

vietiin savupommeista myrkyttyneinä sairaalaan ja yleisö tappeli poliiseja ja palokuntalaisia vastaan. Rettelöinti jatkui useita päiviä, kunnes filmi poistettiin tämänkin teatterin ohjelmistosta.

Hyvähermoisessa Helsingissä ei elokuvaa jouduttu toki panemaan naftaliiniin — päinvastoin sitä on esitetty edelleen ainakin vielä 1973 ja maaseudun keskuksissa. Mutta myös Helsingissä filmi sai mainosta muutamilla nuorisorähinöillä, joista seurauksena oli oikeuskäsittelyjäkin.

Rauhansopimuksesta ja amerikkalaisten joukkojen vetäytymisestä huolimatta 'Vihreät baretit' sekä kirjana että elokuvana on tähän mennessä — merkillistä kyllä — pysyneet lajeissaan ainoana laajalle levinneinä dokumenttina tuosta Indokiinan välillä kiehuvasta, välillä kytevästä vaarapesäkkeestä.

Sitä laajemman ja monipuolisemman julkisuuden maailman lehdistössä sai Vietnamin sodan suomalainen sankari Lauri Allan Törni alias Eino Mörsky, Larry Thorne, Sven Kornie tai millä nimellä milloinkin hän antoi tarinan aiheita. Laajan ja asiatarkankin jatkokuvauksen Suomessa hänestä teki toimittaja Aake Jermo Seura-lehdessä, jos kohta siinäkin oli eräitä "pyöristyksiä ylöspäin" . . .

Niin paljon kuin Törnistä on puhuttukin, hänestä on *tiedetty* aivan liian vähän. Syyn puolestaan selittänee se typerä 'sensaatio', jonka — kuvaavaa kyllä — Hymylehti 'paljasti'. Kun suuressa lännessä ainakin amerikansuomalaisten keskuudessa Törnin katoamisen jälkeen syntyi — kertojani sanojen mukaan — "helvetinmoinen haloo", että Törni olisi pudottuaan jäänyt Vietkongin vangiksi ja olisi nyt perusteellisesti aivopestynä heidän komentajanaan Vietnamissa, niin joku Sorvali-niminen 'tähtireportteri' tekaisi siitä kovan tarinan mainittuun menekkilehteen. Tekikö Sorvali juttunsa uljaan soturin häpäisemiseksi vaiko vain

rahaa haaliakseen, jääköön tutkimatta; joka tapauksessa täyttä pötyä alusta loppuun.

Joka paljon antaa aihetta, siitä vielä enemmän puhutaan.

Vuonna 1966, ennen kuin tieto Törnin katoamisesta oli tullut Suomeen, Apu-lehti päätti hankkia omakohtaisia erikoiskuvauksia Vietnamista. Reportteriksi matkalle tuli tunnettu nuori mestarijuoksija Denis Johansson, siihen aikaan ehkä Suomen urheilun ongelmalapsena ja hiukan huuliveikkonakin pidetty kaveri Turusta, nykyisin valtiotieteen maisteri Södertäljessä Ruotsissa. Hän kertoo jopa osallistuneensa — Robin Mooren tapaan — taistelutoimintaan: "Sen sijaan lienee mielenkiintoa anekdootilla Lassen kuolemattomasta maineesta amerikkalaisten keskuudessa. En ollut tosin silloin siitä suomalaisenakaan iloinen.

Olimme valtaamassa erästä Vietkongin kylää ns. rautaisen kolmion sisällä. So. tietty alue Saigonin-Papukaijanokan ja Thrabangin välissä. Juttu piti hoitaa helikopterihyökkäyksellä. Ensin tavanomainen tykistövalmistelu ja sitten maihinlaskujoukot sisään helikoptereilla kuljetettuna. Olin näissä joukoissa. Kyselin edellisenä iltana miten suuret ovat tappioluvut tilastojen valossa. Sain tietää, että 18:sta koneesta tilaston mukaan menetämme huomenna kaksi. Jokaisessa ryhmä jalkaväkisotilaita ja yhdessä minä. Kyselin sitten mitä tehdään jos putoaa viidakkoon ja sattuu vielä silloin olemaan elävien kirjoissa. Eräältä vuoteelta nousi mahtava jenkki, noin kaksimetrinen jätti, joka oli sopusuhtainen ja hyväkuntoisen näköinen. Hän ei ollut illan mittaan lainkaan ottanut osaa keskusteluun. Hän loihe lausumaan: "Etkö sinä ole suomalainen?" — Olen. "Ei sinulla sitten mitään hätää ole. Tunsin erään suomalaisen kapteeni Thornen. Te suomalaiset pärjäätte aina. Puukko sinulla VARMASTI ON itselläsi ja tässä sinulla on kompassi. Jos olet kapteeni Thornen maamies, niin minä säälin vietkongia." Samalla hän antoi minulle

sinettisormuksen suuruisen kompassin, jonka hätätilassa voi piilottaa esim. nielemällä. Teetin siitä myöhemmin sormuksen. Mutta juuri silloin tämä Lassen luoma maine ei minua niinkään miellyttänyt.

Menetimme vain yhden koneen ja sekin sai osuman niin myöhään, vain ehkä 10—15 m maasta, että kukaan ei kuollut ja se oli jo ikäänkuin omalla laskeutumispaikallaan, joten sen sotilaat ja lentäjät saivat heti tulitukea ja apua meiltä muilta.

Vietnamissa partioin Vihreitten barettien kanssa viidakoissa. Ryyppäsin heidän kanssaan Saigonissa ja muualla. Aina kyselin Lassea. Lassen maine tunnettiin, mutta hänen kohtalostaan ei tiedetty mitään. Henkilönä voin kuitenkin vakuuttaa, että minkä Lassesta kuulin todensi käsitykseni siitä, että vaikka Vihreät baretit jokainen yksilönä ovat valiosotilaita, niin kapteeni Törni oli vielä näittenkin valioyksilöitten ehdottomaan yläluokkaan kuuluva.

— Istuin iltaa Saigonissa. Kapakka oli täysi ja minun pöytääni saapasteli Vihreitten barettien majuri. "Musta kuin tropiikin yö." Juttelimme niitä näitä ja hän kertoi olevansa lomalla Saigonissa muutaman päivän. Hänen hommansa oli auttaa jotakin kyläyhteisöä Mekongjoen deltassa. "First, I am a professional killer, second, I am an agricultural adviser. ("Ensinnäkin, olen ammattitappaja, toiseksi olen maatalousneuvoja.") Näin hän itsensä esitteli. Vihreät beretit ovat väljiä poikia."

Erikoisjoukot, vihreissä baskereissaan hopeanhohtoinen kokardi ja siinä pienoiskuva Troijan puuhevosesta, taistelivat Vietnamissa vielä kauan kapteeni Thornen jälkeen.

Tammikuun 25 pnä 1971 maailman sanomalehdet julkasivat seuraavan Saigonista saamansa tiedon:

"Noin 680 Yhdysvaltain erikoisjoukkojen miestä, ns. Vihreää barettia, jotka ovat opettaneet Saigonin hallituksen

joukkoja taistelemaan sissejä vastaan, poistetaan Etelä-Vietnamista, ilmoitti Yhdysvaltain sotilasedustaja torstaina Saigonissa. Jotkut heistä ovat jo lähteneet maasta, hän lisäsi.

"Erikoisjoukot saapuivat Etelä-Vietnamiin vuonna 1962. Heidän lukumääräänsä ei ole koskaan paljastettu. Etelävietnamilaisten joukkojen kouluttamisen lisäksi heidän tiedetään värväävän siviilejä hallituksen puolella taisteleviksi sisseiksi.

"KADONNUT TAISTELUSSA"

"Kadonnut taistelussa 18 lokakuuta 65".
"Ylennetty majuriksi 16 joulukuuta 65".
"Julistettu kaatuneeksi Vietnamin tasavallassa lokakuun 19 päivänä 1966".

(Chronologial record of The US Army service of Major Larry A. Thorne)

Vietnamissa jatkui — ja jatkuu tätä kirjoitettaessa — sota, jossa amerikkalaisten osuuden rinnalla jo länsimaailmassakin on unohdettu sodan alkusyy; kommunistisen Pohjois-Vietnamin hyökkäys tarkoituksella alistaa myös Etelä-Vietnam valtaansa. Kesällä 1974 voidaan todeta, että ainoa toteutettu Pariisin "aseleposopimuksen" kohta tammikuulta 1973 on amerikkalaisten lähteminen Vietnamista. Sadattuhannet ihmiset Etelä-Vietnamissa ovat senkin jälkeen menettäneet henkensä, kommunistit ovat rakentaneet 800 km kestopäällysteistä tieverkkoa etelään ja soluttaneet sinne ainakin 200 000 sotilastaan satojen panssarivaunujen tukemina. Etelä-Vietnamin presidentin sanoihin on jo tullut musta epätoivo: "Mikäli meidät pakotetaan siihen, me tulemme taistelemaan viimeiseen ammukseemme asti".

Vihreillä bareteilla oli kokardissaan Troijan puuhevonen. Soluttautuminen oli ja on Vietnamin kommunistisissien taistelutaktiikan oleellinen 'itämaalainen' erikoispiirre.

Ja juuri soluttautumistehtävästä (infiltration) puhui myös majuri *C. W. Norton* lähettäessään ensimmäisenä lyhyen raportin kapteeni Larry Thornen katoamisesta Kauko-Idässä:

"Kadotimme Thornen maanantaina 18. lokakuuta. Larry lensi H-34 helikopterilla ollen mukana tiedusteluryhmässä lähellä Kham Duc'ia.

"Sää oli hyvin huono, vuorilla oli sumua ja pilvet olivat alhaalla. Tiedusteluryhmä pääsi hyvin perille, mutta Larryn helikopteri ei palannut infiltraatiosta. Tiedämme hänen lähteneen laskeutumisalueelta, joten voimme vain otaksua että helikopteri eksyi ja törmäsi vuoren seinään kotimatkalla. Helikopterin miehistö oli korkeatasoista ja kokenutta. Sää jatkui huonona, mikä vaikeutti etsintöjä, jotka olivat hyvin laajat. Larry suoritti tavallista, erinomaista työtään vastaten ryhmien johtamisesta tunkeutumisessa vihollisen alueelle ja sieltä pois."

Muuten juuri tämä amerikkalainen upseeri, nyt eversti Norton, monivuotinen Lauri Törnin hyvä ystävä, on elokuussa 1974 siirtynyt USA:n sotilasasiamieheksi Suomeen ja Helsinkiin.

Mutta huomattavasti tarkempi kuva tilanteesta, tehtävästä ja olosuhteista Lauri Törnin kadotessa Vietnamissa saadaan siitä raportista, joka hänen joukoissaan laadittiin ylempiä komentoportaita varten:

"Kapteeni Thorne oli määrätty operaatioupseeriksi USA:n Erikoisjoukkojen erikoissuunnitelmaan. 18. lokakuuta —65 illalla kapteeni Thornen tuli suorittaa yhdistetty, 'koottu tiedustelupartiointi (combined reconnaissance patrol) kymmenen hengen voimalla alueelle, josta Vietkong toimi vilkkaasti paikallistaakseen epäiltyjä kohteita ilmahyökkäystä varten. Tehtävän luonteen vuoksi ja kun Vietkongin toiminta kyseisellä alueella oli voimakasta ja aktiivista päätettiin että partio siirrettäisiin alueelle helikoptereita käyttäen. Partion ohjeina oli toimia iltahämärissä välttääkseen mahdollisuuksien mukaan paljastamasta itseään vuoristoalueella.

"Toiminnan hetken lähestyessä sään epäedullisuus oli ilmeinen. Lentoreitin varrella ja kohdealueella oli syntynyt pilvikerrostumia jotka olivat matalalla. Ilmeni myös, että maasumusta tulisi koko ajaksi lisääntyvä vaaratekijä. Tehtä-

vän tärkeydestä johtuen päätettiin sen suorituksen alkamista viivyttää sään paranemisen toivossa viimeiseen mahdolliseen hetkeen asti.

"Sääolosuhteista ja ilmatorjuntatulen oletetusta voimakkuudesta johtuen päätettiin että kolmaskin helikopteri seuraisi kuljetushelikoptereita metsästyskapteenina. Jos jotakin menisi vikaan, tämä kopteri suorittaisi pudonneiden koneiden miehistön pelastamisen. Koska kuljetushelikoptereina oli Vietnamin ilmavoimien koneita, oli olemassa tarve saada USA:n neuvonantaja-ohjaaja mukaan valvontatehtävään. Näissä olosuhteissa erittäin uhkarohkean tehtävän onnistumiseksi ja parhaan mahdollisen valvonnan aikaansaamiseksi kapteeni Thorne ilmoittautui siihen vapaaehtoiseksi. Täten hän pystyisi, lentämällä alueella omalla mainitulla johtokoneellaan vahvistamaan ja turvaamaan partion olinpaikan.

"Tämän jälkeen sisällytettiin toimintasuunnitelmaan myös että maapartio ilmoittaisi radiolla onnellisesti tapahtuneesta laskusta ja tarkastaisi laskeutumisalueen turvallisuuden.

"Noin klo 17.45 USA:n FCA-kone, joka tuki operaatiota, lähti tarkastuslennolle partioiden lentoreittiä pitkin saadakseen selville sään reitillä. FCA-kone ei kyennyt lentämään koko reittiä läpi huonon näkyvyyden ja pilvipeiton tähden ja lensi hiukan pohjoiseen kohdealueesta. Tällä tienoolla oli myös partiohelikoptereilla tarkoitus kohdata ilmasuoja. Kaikesta huolimatta katsottiin, että helikopterit pystyisivät lentämään laskeutumisalueelle lentämällä matalalla.

"Klo 18.00 helikopterit nousivat ilmaan lähtien suorittamaan tehtäväänsä. Matkan varrella ne saivat vastaansa voimakasta tulta useista kohdista maasta. Myös säästä johtuvan huonon näkyvyyden vuoksi koneilla oli vaikeuksia. Käyttäen taitonsa äärimmilleen koneet pääsivät laskeutumisalueelle ja partiot turvallisesti maahan. Suunnitelman mukai-

sesti kaikki koneet paitsi mainittu 'metsästyskopteri' lähtivät alueelta välittömästi kohden tukikohtaansa. Kapteeni Thorne jäi paikalle saadakseen partion ilmoituksen ja antaakseen sille tarvittaessa apua.

"Paksujen pilvien takia koneet eivät pystyneet palaamaan suunniteltua reittiä pitkin takaisin. Minimaalisissa valo- ja näkyvyysolosuhteissa toinen kopteri nousi lähes 900 metriin ja lensi 'kotiin' pilvien yläpuolella. Niiden hetkien aikana, jolloin kapteeni Thorne viipyi laskeutumisalueella sää huononi lopullisesti. Oltiin kuin säkissä. Kapteeni Thorne oli kokonaan eristettynä muista koneista. Mutta täysin välittämättä omasta turvallisuudestaan hän jäi paikalleen odottamaan partion ilmoitusta.

"Noin klo 18.20 saatuaan partion ilmoituksen kapteeni Thorne yritti löytää koneelleen poispääsyn alueelta. Koko reitti oli säkkipimeä ja niin myös kotitukikohta kuin suljettu. Toisen koneen neuvomana Thornen kopteri yritti nousta pilvien yläpuolelle. Viimeinen yhteys koneeseen ilmaisikin, että se oli nousemassa. Noin 5 minuuttia sen jälkeen kuultiin koneen radion jatkuvaa kutsulähetystä noin 30 sekunnin ajan. Sitten ei enää.

"Kun tähän mennessä konetta ei ole löydetty, sen oletetaan pudonneen ilman henkiinjääneitä. Laajat, johdonmukaiset etsinnät alueella on suoritettu.

"Kapteeni Thornen epäitsekäs antautuminen tehtävään ja huolenpito miehistään panivat hänet viipymään kohdealueella tarpeeksi pitkään varmistuakseen partion turvallisesta sijainnista. Tämän hän teki tietoisesti ja täysin välittämättä sään ja vihollistulen vaarasta.

"Kapteeni Thornen ylittämätön rohkeus ja ainutlaatuinen tehtäviinsä paneutuminen olivat aina innoittavana esikuvana kaikille jotka toimivat hänen kanssaan. Koko tätä viimeistä erittäin vaarallista ja tärkeää tehtävää edeltäneenä aikana

hän oli jatkuvasti antautunut alttiiksi mitä suurimmille vaaroille lentämällä vapaaehtoisesti kevyissä koneissa vihollisen miehittämien alueiden yläpuolella ja huonoissa säissä myös vuoristoalueella."

Vapaaehtoisena vielä kerran, vapaaehtoisten joukossa Lauri Törni oli lentänyt viimeisen lentonsa, Kannaksen kotkanpoika syöksynyt kaikkia vaaroja uhmaten todella tuntemattomaan ja kirjaimelliseen pimeyteen.

Suomalainen neliapila, jonka Lasse oli viimeisellä kotimaan käynnillään poiminut Salme-sisarensa pihamaalta Kotkassa, oli tuolla hetkellä muiden arvoesineiden mukana hänen ajokorttikotelossaan tukikohdassa . . .

LOPPUSANOIKSI LUKIJALLE

Näin oli päättynyt muuan merkillisimpiä suomalaisia elämäntarinoita mitä minä tunnen. "Arvoituksellinen mies" — kuten amerikkalaiset lehdet määrittelivät, "onnensoturi, jolle onni soi elämässä vain kierosilmäisen hymynhäiveen, oli kuollut niin kuin oli elänytkin, salaperäisesti", kuten muuan suomalainen lehtikirjoittaja luonnehti. Viipurin sotilaspojasta oli tullut majuri lännen suurvalta-armeijassa, Kannaksen keittiömiehestä Vietnamin tukikohdan komentaja, Mannerheim-ristin, rautaristin, pronssitähden ja purppurasydämen kantaja; kaikki maittensa korkeimpia sotilaallisia kunniamerkkejä.

Voisin täydentää tarinaani vielä niillä kaikilla ristiriitaisilla tiedoilla, joita Lasse Törnin katoamisesta niin Amerikassa kuin kotimaassa vuosikaudet liikkui. Voisin kuvailla kaunista muistotilaisuutta Fort Braggin kirkossa marraskuun 9 pnä 1966 Lassen ystävän, sotilaspastori Cooleyn puhuessa vaikuttavia muistosanoja, Finlandian sävelten vyöryessä Lassen useiden asetovereiden Suomesta, Saksasta, Amerikasta ja Vietnamista läsnäollessa. Ja voisin selostaa vastaavaa surujuhlahetkeä syyssunnuntaisessa Helsingissä Lassen omaisten, aseveljien ja USA:n Suomen suurlähetystön edustajien läsnäollessa. Ehkä minun pitäisikin jatkaa kertomustani vielä ainakin sillä kuinka viimeisiä päiviään eläneen vanhan isä Törnin toivo pojan palaamisesta heikkeni samassa suhteessa kuin hänen kohtalostaan ja sen tutkimuksista kertovien kirjeraporttien pino kirjoituspöydällä kasvoi, viimeisen ollessa sitten jo väistämättömän surunvalittelun vapauden puolesta henkensä antaneen sankarin isälle . . .

Ehkäpä nämä jälkimuodollisuudet kuuluvat hyvinkin päättyneeseen suomalaiseen elämänkertaan, myös tämän unohtumattoman taistelutoverini. Ehkä minun on pyydettävä anteeksi, että ne kaikki sellaiset tuntuvat minusta kuitenkin pikemminkin totunnaisilta, välttämättömiltä muodollisuuksilta, tarinan toisarvoiselta pitkittämiseltä, kuin selitysyrityksiltä tapahtuneeseen, joka ei ole selitettävissä. Lauri Törnin elämä ja kuolema taistelussa vapauden puolesta on sellaisenaan yhtä selvä kuin lyhyt vastaus kaikkiin sopertelevilin selitysyrityksiin. Hänen haudaton hautansa, olkoon se kaukaisten vuorten kirkkaudessa tai trooppisten rotkojen hämärässä, kantaa muistoa suomalaisesta taistelijasta, jota kovempaa ei ole. En epäile sanoa, että Lauri Törni koko sotilaanelämällään Itä-Karjalasta länsiarmeijoihin ja Kaukoltään on jättänyt esikuvan, jonka arvo sukupolvien vaihtuessakin pysyy.

Lukijalle, joka ehkä nyt kuin huomaamattaan kysyy minulta jonkinlaista loppupäätelmääni tästä melskeisten vuosien merkillisestä maailmanvaeltajasta ja ammattisotilaasta, voin vain vakuuttaa, etten monista houkuttelevista mahdollisuuksista huolimatta tohdi liimata mitään määrättyä epiteettiä tähän elämäkertaan. Olen vain kertonut ja kuvannut sen; psykoanalyytikot, rotututkijat ja vaikkapa historianfilosofit vastatkoot millainen ihminen Lauri Allan Törni oli. Määritelköötkö he hänet miten tieteellisin metodein tahansa — huomatakseen sittenkin ehkä epävarmuutensa.

Monet kirjetuttavistani tässä yhteydessä ovat pyytämättäni sellaista — omaa totuuttaan ystävästämme Lauri Törnistä — yrittäneet.

Sanonnalla "syntynyt sotilaaksi" luonnehti *Jalmari Törni* ainoan poikansa.

Vain kahdella sanalla: Finnish Hero (= suomalainen sankari) ilmaisivat tunteensa amerikkalaiset.

Monelta on pusertunut pakosta enemmän:

"Mies yli muiden — isänmaan etu kaiken muun edellä." — *Lasse Loikas*, Rajamäki.

"Meidän on palattava Isonvihan ja Pultavan aikaisiin kaarlelaisiin ennen kuin tapaamme vastaavia seikkailuilla kyllästettyjä sotilaskohtaloita." — *Yrjö Soini*, kirjailija, Helsinki.

"Törnin kunnioitus oli ilmeisen särötön. Hänen miehuullisuutensa, rohkeutensa ja kaiken pikkumaisuuden yläpuolelle kohoava avaruutensa jättivät ehjän ja myönteisen kuvan. Jälkeenpäin onkin ihmetyttänyt se, että hän ammatikseen pyrki sotimaan maailman eri kolkilla . . ." — *Voitto Vuola*, lääninrovasti, Pori.

"Miksi Törni käsitetään usein seikkailijaksi. Ehkä katkerat demonit ajoivat hänetkin liikkeelle taistelemaan sitä maailmaa vastaan, joka oli vienyt häneltä lapsuutensa muistorikkaan maailman. — Mutta maailma olisi köyhä, ellei se olisi synnyttänyt omia seikkailijoitaan. Lauri Törni oli kuin syntynyt sodan olosuhteita varten ja eli sodassa aivan kuin se olisi ollut elämänmuoto, johon hänet oli nimenomaan rakennettu. Jos sotaa ei olisi ollut, hän saattaisi hyvinkin olla joko kilpa-autoilija tai moottoripyöräilijä." — *Ensio Kyppö*, koulukodin johtaja, Laukaa.

"Muistan Lassen jo kouluajoilta alati rauhallisena ja hiljaisena tyyppinä, jota eivät paljon meidän toisten metakat häirinneet. Ilmeistä on, että Lasse oli kärsinyt tuolla Valloissa alkuvaiheessa vääryyttä tai suoranaista simputusta, joka sitten puhkesi kännipäissä agressiivisuutena." — *Kaarlo Heiskanen*, toimittaja, Helsinki.

"Lasse Törni oli todellinen legenda jo eläessään. Esimiehenä rintamalla häneen täytyi joskus suhtautua kriittisesti,

mutta aina häntä oli ihailtava — tunnustuksen antamisesta puhumatta." — *Antti Anttila*, opettaja, majuri, Tampere.

"Tarunomainen Lauri Törni; taisteluittensa jatkuvuudessa ritariveli vailla vertaa." — Everstil. evp., Mannerheim-ristin ritari *Arvo Ahola*, Turku.

"Lassi Törnin otteet ja aikaansaannokset sotilaana ja rehtinä kansalaisena olivat jokapäiväisyyden tasoa paljon korkeammalla. Monet niistä olivat uskomattomia, tarunomaisia, jopa häikäilemättömiä, yhä uudelleen kerrottuina siirtyen sadunhohtoisina perimätietoina nuoremmalle polvelle hänen entisissä joukko-osastoissaan. Avain näihin suorituksiin oli Lassin terve talonpoikaisjärki, rajaton tarmokkuus, tinkimättömyys esimiehen antaman käskyn suorittamisessa ja melkein uskonnollinen vakaumus tehtävän onnistumisesta — olipa se kuinka mahdoton tahansa. Hänen hiljaiseen ja vaatimattomaan luonteeseensa yhdistyi inspiroiva johtajakyky, jossa poikkeuksellinen fyysinen voima ja kunto loivat rajoja tuntemattoman itseluottamuksen. Taistelun tuoksinassa tämä muuttui usein huimapäiseksi uhkarohkeudeksi, joka tempasi joukot mukaan. Sekä esimiesten että alaisten luottamus Lassiin oli ehdoton. Yhtenä seurauksena oli, että hänet kuormitettiin jatkuvilla erikoistehtävillä, joilta hänelle ei jäänyt koskaan aikaa esim. avioitumiseen. Toveripiirissä Lassi oli rehti ja hyvin suosittu. Tilanteen salliessa hän mielellään otti ryypyn ja toisenkin. Pieniä kommelluksia ja hupaisia tapauksiakin sattui usein ympärillä olevien — jopa Lassin itsensäkin — unohtaessa mikä valtava voima piili hänen harteissaan valmiina herkästi räjähtämään." — *Aito Keravuori*, eversti evp., USA.

"Miehuuden ja uljuuden perikuvana majuri Lauri Törni on elävä ikuisesti Amerikan ja Suomen niillä historian lehdillä, jotka kertovat miehistä, joille näiden kansakuntien elämä oli omaa elämää kalliimpi. — Omahyväisyyden, itsek-

kyyden, valheen ja petoksen maailman mustaa taivasta valaisee kauan majuri Törnin säihkyvän säilän iskut Karjalan kannaksen kunnailta Vietnamin viidakkoihin saakka." — Nimim. T.M.S New Yorkin Uutisissa 14. 2. 1967.

"Iloitsemme Jukka Tyrkön aloitteesta jolla Larryn suuret ansiot saatetaan täyteen tietoisuuteen myös hänen syntymämaassaan." — *Walter L. McMahon*, eversti, USA.

"Palvelin Thornen alaisena hänen viimeiset kaksi vuottaan. Hän oli paras upseeri mitä kukaan osastostamme oli koskaan tuntenut. Special Forces menetti hänessä loistavimman upseerinsa, Amerikka suuren sotilasjohtajan ja maailma suuren miehen." — *Bobby G. Evans*, kapteeni USA.

"Lasse Törni oli erittäin miellyttävä ja tahdikas nuori mies. Me hänen vankitoverinsa Turun linnassa toivoimme kaikki hänen vapautumistaan." — *Ruth Munck*, ("Schwester Ruth") vapaaherratar, Hyvinkää.

'Lauri Törnin tarinaan' nähden minun tekijänä on valitettavasti oltava jokseenkin varma yhdestä ja kahdestakin negatiivisesta seikasta; siitä, että tästä kohdehenkilöni laajan ja vaiheikkaan vaelluksen kuvauksesta sittenkin saattaa puuttua vielä olennaisia yksityiskohtia, sekä siitä, että hänen elämänvaiheittensa asiatietoihin on sitkeiden ponnistelujeni jälkeenkin saattanut jäädä virheitä ja epätäsmällisyyksiä. Samalla kun uskon ne kuitenkin käytännössä vähämerkityksellisiksi, on minulla niihin mielestäni pätevät puolustelut, joista joitakin on jo edellä ilmennyt.

Virallisetkin tiedot — joita siis Pentagon ei lisännyt — Törnin suomalaisesta sotilaskantakortista painettuihin amerikkalaisiin lähteisiin eriävät niin, että Lauri Allanin pituus vaihtelee 176 sm:stä 179:ään, hänen kuolinvuotensa 1965:stä 1967:ään. Hänen virallinen ansioluettelonsa siunaustilaisuu-

den käsiohjelmassa Amerikassa oli ylennysten osalta virheellinen jne. Epätäsmällisyyksiä tai suoranaisia asiavirheitä esim. haastateltavieni vuosikymmenien takaisissa muistitiedoissa ei siis enää voi ihmetelläkään. Jos tässä kellosepäntyötä muistuttavassa vertailevassa palapelissäni olen onnistunut pääsemään lukemattomien virhemahdollisuuksien minimointiin, saanen olla tyytyväinen sinänsä mieluisan vaikka jo voimilleottaneen työni nyt päättyessä. Yritykseni tuon aseveljen tien viitottamiseksi ja kirjalliseksi ikuistamiseksi on ollut vahva — tuloksen jätän lukijakuntani arvioitavaksi.

Kulkiessani työhuoneeni hiljaisuudessa Lauri Allanin teitä olen ollut kirjeenvaihdossa Amerikkaan, Ruotsiin, Saksaan ja Espanjaan, lukemattomista erimuotoisista oman maan veteraaniveli- ym. yhteyksistä puhumatta. Monet näistä korvaamattomien tietojen ja kuvien ym. aineiston lähettäjistä ja antajista ovat jo edellä eri yhteyksissä tulleet mainituiksi — kaikki apuansa tarjonneet tuntekoon lämpimän kiitollisuuteni.

Lauri Törnin entinen joukko-osasto Saksan ajoilta on nyt sijoitettuna Fort Devensiin Uudessa Englannissa. Rykmentti ja sen laskuvarjojääkärit ovat kunnioittaneet hänen muistoaan upean hopeamaljakon muodossa, joka Lassen nimeä kantavana omistetaan aina vuodeksi kerrallaan vuoden aikana parhaaksi osoittautuneelle 12-miehiselle operatiiviselle perusyksikölle. Maljakko hopeamukeineen on lasikaapissa Lassen kuvan alapuolella esikuntarakennuksen kunniapaikalla, missä hänen nimensä mainitaan aina ihailulla ja ylpeydellä.

Suomessa sissijohtajan legendaarista muistoa vaalivat ennen muuta hänen omien taistelijoittensa harmaantuneet ja harvenevat rivit.

Pohjois-Karolinan Fort Braggin kappelikirkossa, jonka marmoritaulussa on nimi Major Larry Allan Thorne, omisti rouva *Hellä Keravuori* marraskuun 9 pnä 1966 Lauri Törnin muistolle säkeistön Vänrikki Stoolin tarinoista:

Mut sankar' maassa vaikka unhotuksiin jäis
tää muisto suurempien muistoin kautta,
nimensä jos ei sydänt' enää sytyttäis
ja kuluneine kirjaimineen hyljättäis
tuon uskollisen suomalaisen hauta,
ei miehen maine kuolis kuitenkaan,
ei, henki rientäis ylpeällä miellä
laineiden poikki syliin synnyinmaan:
tääl' ei hän unhotukseen joudu milloinkaan,
tääll' elää hän, vaikk' onkin hauta siellä.

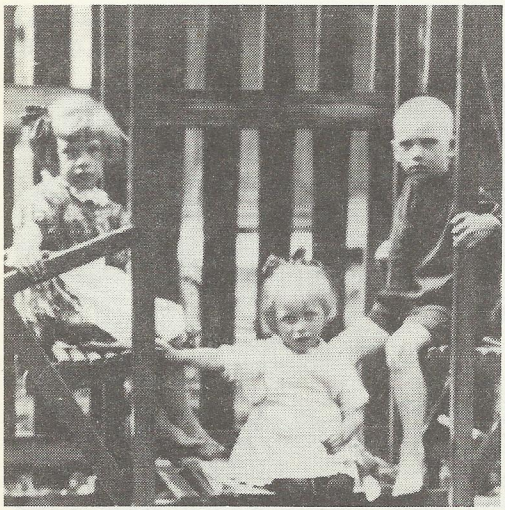

Törnit perhevalokuvassa Viipurissa vuoden 1930 vaiheilla. Vas. isä Jalmari, Lauri Allan, Salme, Kaija ja äiti Rosa Maria o.s. Kosonen.

Kesää kotikeinulla Viipurin Hiekassa, Lasse sisarineen.

Alikersantti Törni ei kenttäpostia talvisodassa paljon kuormittanut . . .!

Välirauhan aikana tuli Kannaksen keittiömiehestä vänrikki . . .

— ja samantien vastaava upseeri vapaaehtoispataljoonaamme Saksaan.

KENTTÄPOSTIA

Lähettäjä:

(Arpa ja nimi)

(Joukko-osasto)

KAUPPAKIRJAPAINO OY VIIPURI

Osasto Törni lähdössä vihollispartisaaneja vastaan Itä-Karjalassa juhannuksen jälkeen 1943. Päällikkö konepistooleineen etummaisena, äärimmäisenä oikealla luutn. Sakari Korhonen, Törnistä vas. kersantit Sainio (kaatui), Jalkanen ja Nurmi.

Lepotauko ankarien taistelujen lomassa Kokkarin kylässä Tolvajärven lähellä kesällä 1944. Törni istumassa takana keskellä.

Osasto Törnin partio etenee kesäisessä taistelumaastossa.

Muonatäydennystä Törnin tukikohtaan Jolmajärvellä.

Osasto Törnin kärki saapumassa Ilomantsiin venäläisten suurhyökkäyksen 1944 alettua.

Törnin sissien saamia vankeja kevättalvella 1944. Uusien isäntien tarjoamat tupakat palavat ahnaasti.

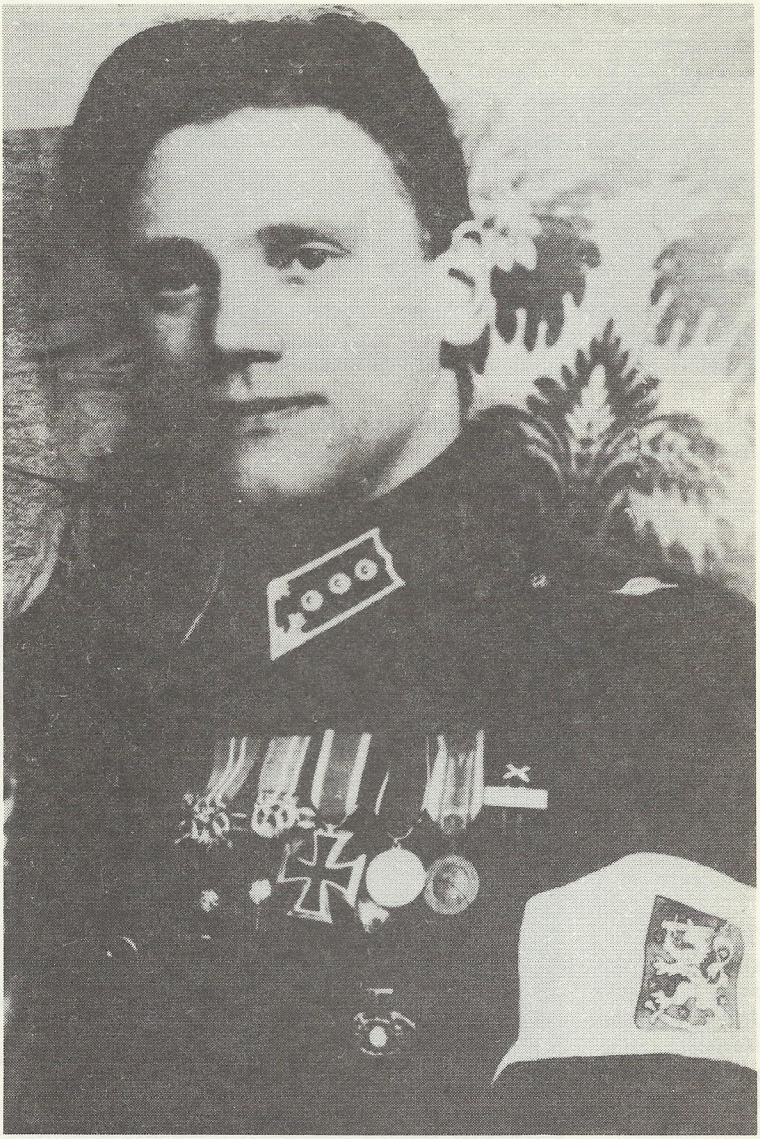

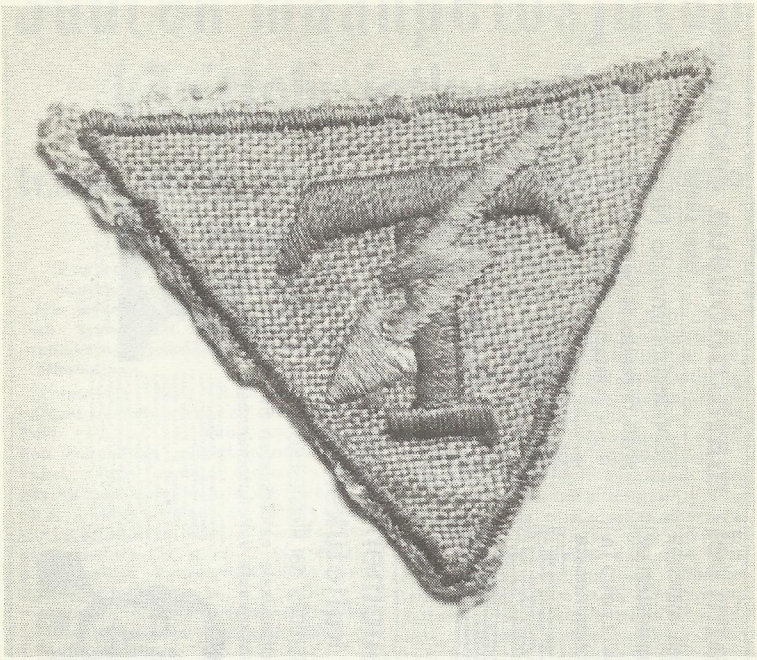

Kapteeni ja Mannerheim-ristin ritari Suomen sotien päättyessä.

Osasto Törnin hihamerkki: sinisessä kolmiossa punainen T-kirjain ja keltainen salama.

Torstaina heinäkuun 25 pnä HELSINGIN SANOMAT

Saksa suunnitteli maihinnousua Suomeen

Professori Kivimäkeä ajateltiin varjohallituksen pääministeriksi

Sensatiomaisia tietoja vastarintaliikkeen toiminnasta

Vältrauhanteen jälkeen syksyllä 1944 alkoi saksalaisten taholta kiihkeä toiminta vastarintaliikkeen muodostamiseksi Suomessa. Everstiluutnantti J. A. Fabritiusta kehoitettiin tätiöta asettumaan mainitun liikkeen johtoon sekä ottamaan yhteys Rytiin ja Tannerlin sekä muihin Suomen sodanaikaisiin johtaviin politikkoihin. Antaessaan tilanneselostusta saksalaiselle keuraalieversti Kaltenbrunnerille Fabritius esitti pyynnön, että saksalaiset suorittaisivat vähintään 8 divisioonan voimalla maihinnousun Suomeen, 4:llä divisioonalla Suomenlahdelta käsin ja 4:llä Perin edustalta, sekä miehittäisivät maan. Samanaikaisesti talvella 1945 suunnitteli Saksan ulkoministeriö varjohallituksen asettamista Suomea varten ja sen pääministeriksi Berlinin lähettilästämme, prof. T. M. Kivimäkeä.

UUSI SUOMI

"Sonderkommando Nord" yritti organisoida myös Suomen vastarintaliikettä.

Kuten aikaisemmin on lehdissä kerrottu, toimi Saksan vakoilun keskuselimenä Suomessa sodan aikana fregattikapteeni Gellarinksen johtama "Büro Gellarius", joka elokuussa 1944 tiedustelua koskevalla osalla alisteltiin suoraan Gestapon alaiseksi.

Everstil. J. C. Fabritius.

vastarintaliikkeen toiminnan järjestämisestä Suomessa.

Neuvoteltuaan asiasta mm. vuorineuvos Petter Forsströmin kanssa Fabritius antoi suostumuksensa ja matkusti tammikuun 12. pnä 1945 Kristiinankaupunkiin, jonka edustalle merelle oli saapunut saksalainen sukellusvene häntä noutamaan. Sukellusveneeseen matkustivat tammikolta moottoriveneellä toimittaja Jansson, insinööri Fabritius sekä kapteeni Lauri Allan Törni ja luutnantti Jalo Korpela, joista kaksi viimeksimainittu matkusti "Sonderkommando Nordin" palvelukseen saadakseen Saksassa sabotaashi- ja vakoilukoulutusta sekä oppiakseen räjähdysaineiden käyt-

HELSINGIN SANOMAT N:o 195 — 1946 — 5

Saksa tuki Suomen vastarintaliikettä ase- ja muilla kuljetuksilla 1945 talvella

Kaltenbrunner sai tilanneselostuksen

Lisäpaljastuksia saksalaisten Suomea koskevasta vakoilutoiminnasta

Everstiluutnantti J. C. Fabritius.

vomuksesta Saksaan neuvottelemaan vastarintaliikkeen toiminnan järjestämisestä Suomeen. Neuvoteltuaan asiasta mm. vuorineuvos Petter Forsströmin kanssa Fabritius antoi suostumuksensa ja matkusti tammikuun 12 pnä 1945 Kristiinankaupunkiin, jonka edustalle merelle oli saapunut saksalainen sukellusvene häntä noutamaan. Sukellusveneeseen matkustivat rannikolta moottoriveneellä toimittaja Jansson, insinööri Fabritius sekä kapteeni Lauri Allan Törni ja luutnantti Jalo Korpela, joista kaksi viimeksimainittu matkusti "Sonderkom-

Kapteeni L. A. Törni.

Suuren maanpetosjutun käsittely jatkui eilen

Ev.luutn. Fabritius selittää halunneensa estää järjettömän sabotaashitoiminnan

Turku, 9. 10.

Suuren maanpetosjutun käsittelyä jatkettiin Turun hovioikeudessa syytettyjen esittäessä edelleen puolustuskirjelmiään ja pöytäkirjaoikaisujaan.

Toimittaja Eero Rekola, jonka puolustusasianajajana oli varatuomari Toivo Piintilä, anoi syytettä hänen kohdallaan aiheettomana hylättäväksi, oikaisi omalta osaltaan eräitä pöytäkirjassa mainittuja Jännevaaraa, Osmonsaloa, Pilviötä, Heikkilää ja Hellemaata koskevia kohtia ja pyysi saada esittää näille eräitä kysymyksiä. Hän huomautti, että

sanonta entisen rintamamiesliiton suunnittelemasta etappitiestä on harhaanjohtava,

koska mainittua etappitietä, joka oli ajateltu poliittisen vainon alaiseksi joutuneille suomalaisille, oli suunnittelemassa vain eräitä rintamamiesliiton entisiä jäseniä. Rekola kiisti myös Heikkilän maininnan vastarintaliikkeen oman lehden suunnittelusta mainiten puhuneensa vain muutamien miesten suunnittelemasta propagandatoiminnasta kommunisteja vastaan ja sen yhtenä muotona kommunismin vastaisesta lehdestä. Hän korosti Heikki-
n juttujen mielikuvituksellisuutta.
nä Heikkilä em. Klaus Kurjen ti-
n yhteydessä pidetyillä illalli-
sanonut mm. tuovansa ter-
leriltä. Kyrren ja Ran-
yhteydessä Rekola ei
tyneensä rangaista-
Rantalaa ei ole
si ja jos Kyrre
yllä ole ollut
myös val-
naa vas-
isteltu

Yhdessä asekätkentäjutun ja ns. sotasyyllisyysoikeudenkäynnin kanssa suomalaissaksalainen vastarintaliike pidätyksineen ja oikeuskäsittelyineen muodosti sodanjälkeisen Suomen sensaatiomaisinta uutisaineistoa. Viimemainitussa Lauri Törni oli keskeisimpiä tekijöitä. Kapteeni Törnin karkailemiset oli uskottavia tosiasioita vastarintaliikkeen fantastisten vakoilutarinain aikaan.

Heikkilä toiminut vain "itsevarjelukseksi"

Seppo Veli Heikkilä jätti oikeudelle puolestaan kirjallisen selostuksen. Siinä hän aluksi valittelee sitä, että hänet oli leimattu seikkailijaksi ja irtolaiseksi. Saksassa oleskelustaan hän mainitsee, että heitä

rangaistusleirillä uhkaamalla pakotettiin saksalaisten palvelukseen.

Tultuaan Suomeen sukellusveneellä hän ryhtyi täällä harjoittamaan eräänlaista toimintaa muka saksalaisten lukuun saadakseen siten olla turvassa näiltä. Kaiken tämän hän teki kuitenkin vain varjellakseen itseään. Heikkilä torjui omasta puolestaan syytteen maanpetoksellisesta toiminnasta. Hänen puolustusasianajajansa pyysi lykkäystä varsinaisen puolustuskirjelmän jättämistä varten.

Opiskelija Mika Ensio Hellemaa, jota syytetään siitä, että hän oli värvännyt miehiä Janssonin palvelukseen, kiisti tämän puolustuskirjelmässään ja anoi syytteen kohdaltaan hylättäväksi, koska jo valtiollisen poliisin virkailijat olivat kuulusteluissa pitäneet hänen osuuttaan niin pienenä, ettei se voisi syytettä aiheuttaa.

Kapteeni Lauri Allan Törni väitti kuulustelijain käyttäneen kahta eri muistiinpanopaperia poliisikuulusteluissa ja yhdistäneen näistä pöytäkirjan, jolloin asiat olivat tulleet toistensa suhteen epäedulliseen yhteyteen. Venäjän ja Suomen sodan päätyttyä hän oli pyrkinyt eri rintamille ja joutunut Saksaan tahtomatta kuitenkaan vahingoittaa omaa maatan. Taisteluihin hän ei ollut ehtinyt ottaa osaa, koska joutui englantilaisten vangiksi, ennenkuin löysi oman joukko-osastonsa. Syytettä maanpetoksesta hän piti aiheettomana.

Raatimies A. Nikko, jonka hal-

Sabotaashikoulutuksen saanut SS-mies Törni

vapautettu armahdusteitse

DLPn saaman tiedon mukaan on kapteeni Lauri Allan Törni, joka 21. 5. -47 tuomittiin 6 vuodeksi kuritushuoneeseen maanpetoksesta ja johon tuomioon sittemmin lisättiin 6 kuukautta vankeutta karkaamisyrityksestä, viime joulukuun 23 päivänä tehdyllä presidentin armahduspäätöksellä päästetty ehdonalaiseen vapauteen. Kapteeni Törni, joka on ollut Saksassa SS-miehenä ja saanut siellä sabotaashikoulutuksen, tuli välirauhan vaiheessa saksalaisen byro Gellariuksen lähettämänä sukellusvenessä Suomeen tuoden mukanaan viestivälineitä, joita hän myöhemmin järjesti eri puolille maata. Hän oli keskeinen henkilö täällä natsien vastarintaliikettä järjestettäessä ja vakituisessa yhteydessä vakoilijoihin Kyrre ja Poikonen.

Cellarius-jutun Törni jälleen karkumatkalla

Turun lääninvankilasta karkasi keskiviikkona klo 12 kuritushuonevanki sähköasentaja Lauri Allan Törni. Karkurin tuntomerkit ovat: ikä 28 vuotta, pituus 179 cm, paino 78 kg. ruumiinrakenne solakka, kasvot soikeat, silmät siniset, hiukset vaaleat, aaltoilevat, iho vaalea, puhuu suomea. Karkurilla on yllään vankilan harmaat raidalliset sarkahousut ja paita sekä jalassa saappaat. Kiinnottajalle tai sille, jonka ilmoituksen perusteella karkuri saadaan pidätetyksi, maksetaan todistettavien kulujen lisäksi palkkio. Tavattaessa on karkuri pidätettävä ja poliisiviranomaisten toimesta passitettava lähimpään lääninvankilaan. Pidättämisestä ja passittamisesta on ilmoitettava vankeinhoidon etsivälle toimistolle, os. Helsinki, Keskusvankila.

♣

Mainittakoon, että karkulainen Törni tuomittiin vankeuteen Kalkki-Petterijutun yhteydessä, jossa hän oli eräs keskeisimpiä henkilöitä, sillä hän oli järjestellyt mm. sukellusvenettä maahamme Saksasta, kullanhakumatkaa Norjaan jne. Törni on jo toistamiseen karkumatkalla. Ensimmäisen yrityksensä hän teki viime kesänä, mutta joutui silloin melko pian uudelleen telkien taakse.

Kapteeni Törni pidätetty

yleisen ratsian yhteydessä Oulussa.

Aikoinaan kerroimme, että Turun lääninvankilasta karkasi viime heinäkuun 17. pnä ns. suuren vakoilujutun yhteydessä tuomittu kapteeni Lauri Allan Törni. Hänet on nyt pidätetty Oulussa, mistä hänet viime tiistaina tuotiin takaisin Turun lääninvankilaan.

Valtiollisen poliisin Turun osaston toimesta on kapteeni Törniä kuulusteltu alustavasti, mutta vankilaviranomaisten kohdalta ei tutkimuksiin vielä ole ehditty ryhtyä.

STT:n edustajalle annettujen tietojen mukaan kapteeni Törni pidätettiin erään toverinsa kanssa Oulussa tavallisen ratsian yhteydessä. He olivat silloin olleet vuokra-autossa ja henkilöllisyyspaperien tarkastuksen yhteydessä heräsi poliisiviranomaisissa määrätynlaisia epäluuloja. Ainakin Törnillä oli silloin väärennetyt paperit. Kaiken todennäköisyyden mukaan yritti Törni tovereineen edelleen pohjoisemmaksi ja sitä tietä Ruotsin puolelle.

Alustavia tuikimuksia ovat suorittaneet Oulun poliisiviranomaiset sekä kuten sanottu valtiollisen poliisin Turun osasto.

Ns. suuressa vakoilujutussa kapteeni Törni, joka on Mannerheim-ristin ritari, tuomittiin maanpetoksesta 6 vuodeksi kuritushuoneeseen, mistä kuitenkin pitkän tutkintovankeusajan vuoksi vähennettiin 3 kuukautta.

Kärsittyään lähes puolet kuritushuonetuomiostaan Törni sai vapautensa 1948 lopulla, tapaus, jonka kommunistilehdet jälleen suurin otsikoin huomioivat.

Presidentti Paasikiven alkuperäinen armahduspäätös —

T a s a v a l l a n P r e s i d e n t i n

päätös Helsingin kaupungissa asuvan sähköasentajan, Riihimäen keskusvankilassa säilytetyn vangin Lauri Allan Törnin anomukseen, että hänet, joka 21 päivänä toukokuuta 1947 on Korkeimmassa oikeudessa tuomittu maanpetoksesta kuudeksi vuodeksi kuritushuoneeseen neljän vuoden kansalaisluottamuksen menetyksin sekä 21 päivänä marraskuuta 1947 samassa oikeudessa vankilasta karkaamisesta kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, armosta vapautettaisiin enemmälti kärsimästä sanottuja rangaistuksia. Annettu Helsingissä, Valtioneuvostossa 23 päivänä joulukuuta 1948.

Tämän anomuksen Minä olen itselleni esittelyttänyt ja nähnyt hyväksi armosta määrätä, että Lauri Allan Törni on päästettävä ehdonalaiseen vapauteen rangaistusten täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa määrätyin ehdoin ja koeajoin sekä palauttaa hänelle kansalaisluottamuksen tästä päivästä lukien, mutta en ole katsonut olevan syytä anomukseen muulta osalta suostua.

T a s a v a l l a n P r e s i d e n t t i

K. J. Ståhlberg

Oikeusministeri Tauno Suontausta.

Maksuitta.

VII. Tiennykset

Pvm.	Arvo	Pky n:o
9. 5.40	Res vänr	Ylip 57
5.3.42	Luutn	" 52
27.8.44	Kapt	" 130
6.10.50	Poistettu ups luettelos-	
	ta sot-erv	
	menettän.	TasPres 18/50

VIII. Kunniamerkit

Pvm.	Merkki	Pky n:o
26.7.40	Vm 2	Ylip 100
24.8.40	Vm 1	" 111
9.10.41	VR 3	" 21
23.5.42	VR 4	" 53
11.1243	II lk Reutar	1943
9.7.44	II Manner-	
	heimristi	Ylip 103

IX. Ampumaluokat ja -merkit

X. Urheiluharrastukset ja -saavutukset

XI. Palveluskelpoisuusluokitukset [1]

Pvm.	Luokka ja L.T.O:n kohdat	Lääkäri
3.11.44	A I (yksi)	

XII. Haavoittunut, sairastunut, kaatunut, kuollut, kadonnut, karannut [2]

Pvm.	Missä	Selitys
26.3.42	Malussa, hoid	haav
	27.SotaS	

tavassa sairaalassa.

Rangaistus/kuka määrännyt, milloin	Rangaistuksen sovitusaika	Rang. pvk:n N:o	Rang. pvk:n Sivu
6 v kurh + 4 v kl vailla			
Turun HO 10.1.47.			
KKO 21.5.47.			
TasPres arm päät päästetty ehd al			
vapautuu 23.12.48 ja kans luott pa-			
lautettu mainitusta päivästä lukien.			

— ja asianomainen kohta Törnin sotilaskantakortista. Kuinka jo kaksi vuotta aikaisemmin rangaistuksensa loppuosasta puolustusvoimien ylipäällikön päätöksellä armahdettu mies ilman uutta syytä voidaan poistaa upseeriluetteloista sotilasarvonsa menettäneenä . . !

Suomalaisen tukkijätkä-kapteenin valoisin muisto Sveamaasta: Lauri Törni elämänsä ainoassa kuvassa tyttöystävän kanssa. Amerikanruotsalainen kaunotar, johon Lasse tutustui Tukholmassa päästyään savottatöistä jälleen herrasväenkin piireihin, epäilemättä rakasti syvästi suomalaista sulhastaan käyden myös noutamassa Lassen sotilaspuvun ja kunniamerkit kihlajaisia varten. Pian kihlajaisten ja tämän kuvanoton jälkeen sulhanen suuntasi kuitenkin suureen maailmaan. Ja kihlattu lienee nykyisin naimisissa Espanjassa.

→

Atlantin takana oli Törnin ensimmäinen toimi "jameksena" suomalaisella isäntäväellään Venezuelassa. Lapsirakkaana miehenä piti hän hyvää huolta perheen perillisestä —

— eikä unohtanut myöskään lauantaiehtoista saunailtaa.

Muuan kerhoilta Suomalaiset Aseveljet Amerikassa-yhdistyksen huoneistossa New Yorkissa. Vas. Lauri Törni vieressään rva Strömberg, toinen oik. dipl.ins. Kalle Strömberg.

Suomalaiset kommunisminvastaisella marssilla — New Yorkissa . . . Huhtikuussa 1950 pitivät rautaesiripun taakse jääneiden kansallisuuksien siirtolaiset New Yorkissa kymmeniä tuhansia marssijoita käsittäneen vastalauseparaatin, jossa mukana oli myös amerikansuomalaisten edustus.

Lauri Törni New Yorkissa 6. 5. 1951.

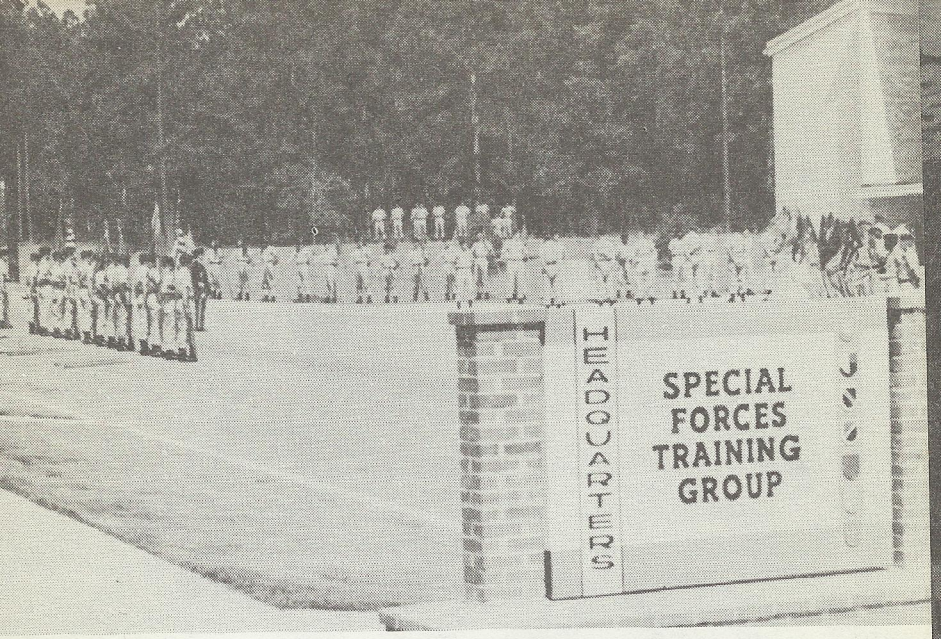

USA:n armeijan erikoisjoukkojen, Vihreiden barettien koulutuskeskus Fort Braggissa.

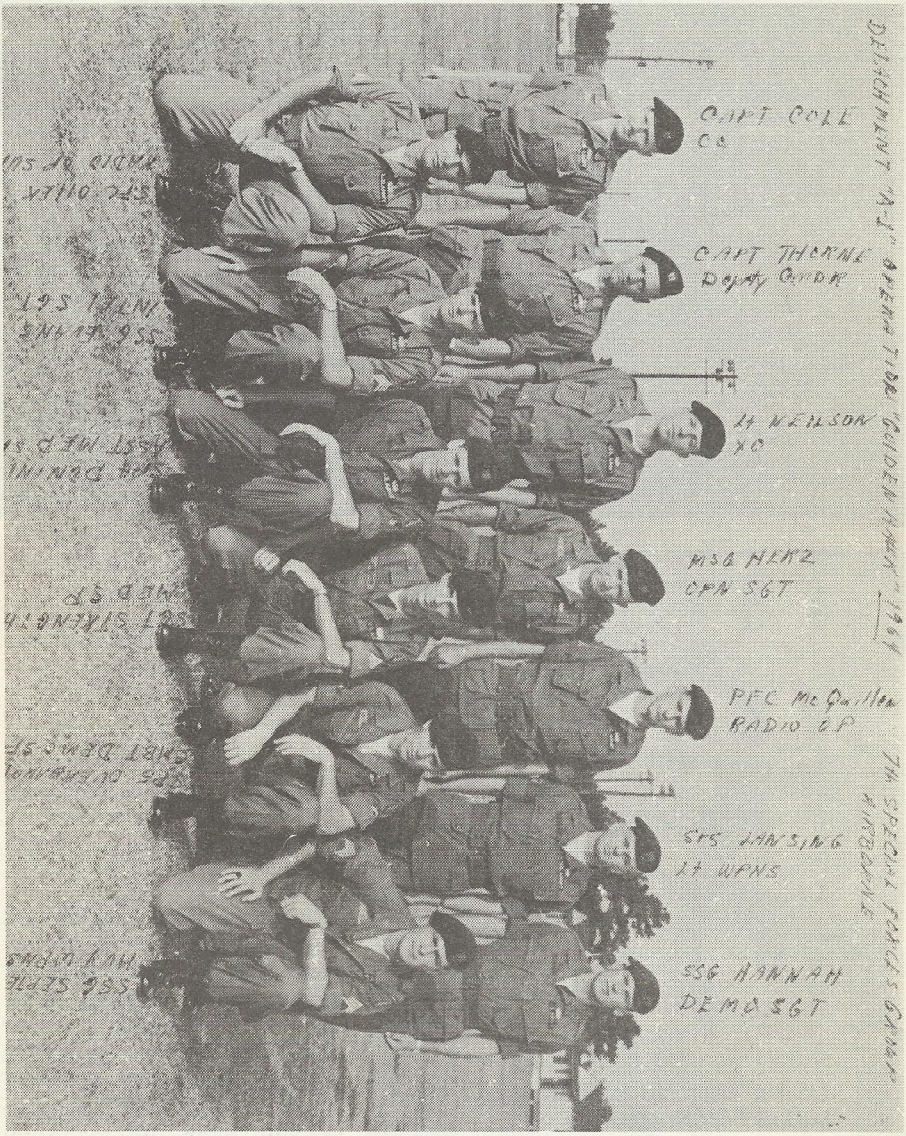

"Vihreiden paholaisten", todellisten tuhattaitureiden 12-miehinen perusyksikkö, takarivissä toinen vas. Törni.

USA:n armeijan luutnantti Larry Thorne (Törni) kuljetusaluksessa Atlantilla matkalla miehitysjoukkoihin Saksaan keväällä 1957.

Saksasta välillä jälleen Amerikassa ja nauttimassa siviilielämän ihanuuksia.

W CITIZEN – Cpl. Lauri Allen Torni, FD 77th Special For
Group, Airborne, being congratulated by his commandin
cer, Lt. Col. Jesse G. Ugalde. Cpl. Torni one of the si
from PsyWar who became American citizens in a mass
aring-in ceremony last Tuesday, is one of the highest re
led soldiers of the 77th and has been recommended for
tain's commission. 26 July 1955

USA:n joukoissa mies palvelee (korkeintaan) korpraalina siksi kunnes on saanut maan kansalaisuuden. Törnin kohdalla tuo merkittävä päivä oli 26. 7. 1955, jolloin ylläoleva kuva on otettu. Siinä everstiluutnantti Ugalde onnittelee Thornea, joka siitä hetkestä alkaen oli USA:n armeijan kersantti.

Lassen erikoisrakenteinen valkoinen Alfa Romeo, jolla hän jo oli ajanut nopeusennätyksiä Saksan autostradoilla. Tässä hän on ensimmäisellä lomamatkallaan Suomessa, jossa hän sitten ajoi autonsa mäsäksi, säästyen kuitenkin tyttöystävänsä kanssa vammoitta.

Italian Carabinierijoukkojen eli alppijääkärikoulun kurssin Törni (kuvassa alinna) suoritti ensimmäisenä amerikkalaisena upseerina.

Iranin (Persian) Zagras-vuoristoon 14000 jalan korkeuteen putosi 1962 amerikkalainen lentokone, jossa kuljetettiin eräitä erittäin salaisia laitteita. Koneen hylyn luokse pyrki aluksi persialainen, sitten Saksan miehitysjoukkojen amerikkalainen pelastuspartio. Vasta Lauri Törnin miehineen saatua tehtävän se onnistui. Yläkuvassa Törnin partio matkalla vuorten huipulle, alla tärkeän koneen jäännökset pelastusoperation jälkeen.

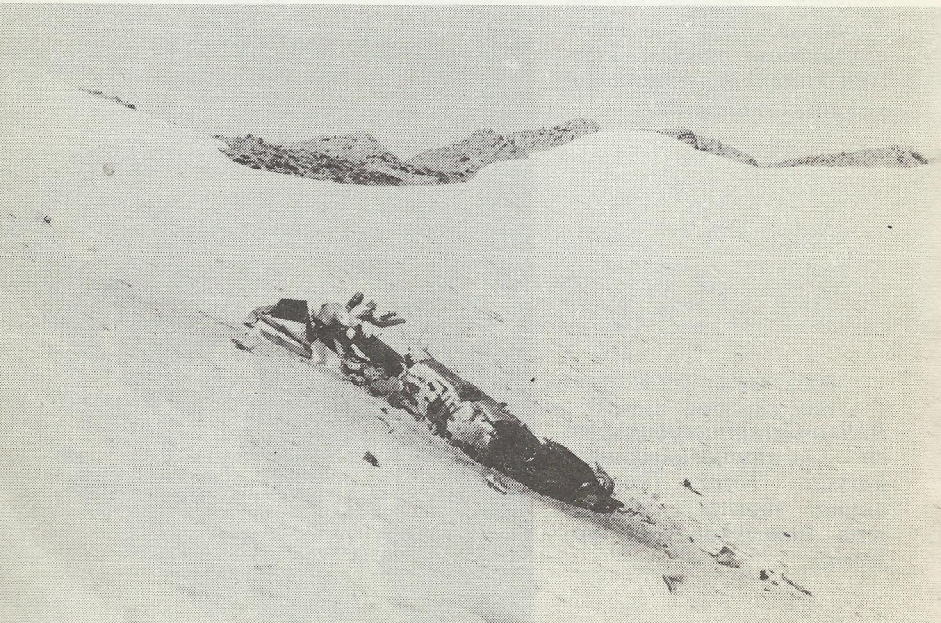

Ennen viimeistä Vietnamin matkaa, Lasse rouvien Hellä Keravuoren (vas) ja Sylvia Kävyn seurassa Arlingtonissa Washingtonin lähellä vuonna 1964 eli vuotta ennen kaatumistaan.

Vietnam — ja "sota ilman toivoa"!

Miestensä keskuudessa kapteeni Törni (istumassa edessä keskellä) saavutti Vietnamin sodassa saman legendaarisen aseman kuin Suomen rintamalla. Siitä kertoo jo Denis Johanssonin raportti tässä kirjassa.

Suursodan kansainvälisyyttä, suomalainen kapteeni, hänen meksikolainen lähettinsä ja musta maastovaunun kuljettajansa jossakin Vietnamissa.

Captain Larry A. Thorne lemmikkiapinoineen, lapsi- ja eläinrakkautaan ei suomalainen hurjapää kaukana Kaakkois-Aasian kansainvälisellä sotanäyttämöllä kään menettänyt.

Virallinen vahvistus:

Majuri Törni kaatunut Vietnamissa

Suomalaissyntyinen majuri A. Thorne — entinen Suomen armeijan kapteeni Lauri Allan Törni — on julistettu virallisesti kaatuneeksi Vietnamissa, ilmoitti Yhdysvaltain puolustusministeriö keskiviikkona.

Törni katosi viime huhtikuun alkupäivinä Vietnamissa ollessaan mukana helikopterissa, joka jäi palaamatta taistelulennolta tukikohtaansa. Törnin nimi esiintyi tästä lähtien kadoksiin joutuneitten amerikkalaisten sotilaitten luettelossa.

Törni saavutti kapteenin arvon Suomen puolustusvoimissa. Jatkosodan alussa hän toimi joukkueen ja kaukopartion johtajana sekä myöhemmin Kannaksen suurhyökkäyksen aikana torjuntataisteluissa komppanianpäällikkönä. Mannerheim-ristin ritariksi hänet nimitettiin 9. heinäkuuta 1944. Sodan jälkeen Törni muutti Yhdysvaltoihin ja liittyi Yhdysvaltain ilmavoimiin. Vietnamin sodassa hän toimi mm. helikopterilentäjänä.

Majuri Törni oli syntynyt 28. toukokuuta 1919 Viipurissa. Häntä jäi kaipaamaan lähinnä isä, joka asuu Helsingissä.

Lasse Törni nousemassa jälleen kerran kuljetuskoneeseen Kaukoidässä matkalla uusiin taisteluihin ja uusiin seikkailuihin, iloisena kuten aina. Lokakuun 18 päivän iltana 1965 se tapahtui viimeisen kerran . . .

Suomen lehtiin tieto Törnin katoamisesta Vietnamissa tuli vasta keväällä 1966, aiheuttaen heti vilkkaan, yhä kirjavammaksi muuttuneen huhujen vyöryn. Vihdoin hänen kaatumiseensa tuli Yhdysvaltain puolustusministeriön virallinen vahvistus. Senkin jälkeen monet olettivat hänen vielä ilmaantuvan jossakin esiin, erään sensaatiokirjoittajan väittäessä hänen joutuneen vihollisen aivopesuun ja olevan kommunistien komentajana vastapuolella!

Majuri Törnin muistotilaisuus USA:n armeijan Erikoisjoukkojen kappelikirkossa marraskuun 9 pnä 1966. Saarnatuolissa Törnin ystävä, sotilaspastori C. Cooley.

Kaksi majuri Törnin läheistä ystävää ja upseeritoveria hänen muistotilaisuudessaan Amerikassa, vas. nykyinen eversti ja USA:n sotilasasiamies Suomessa Charles W. Norton ja tätä teostakin aktiivisesti avustanut eversti Aito Keravuori. Oikealla amerikkalainen niinikään Erikoisjoukkojen eversti William Jackson.

Törnin muistotilaisuus kotimaassa, Laulumiesten juhlahuoneistossa Helsingissä. Kunniavartiossa Osasto Törnin aseveljet maanviljelijä Raikko Oittila ja kauppias Eino Penttinen. Keskellä sankarivainajan isä Jalmari Törni, mrs. Dunn USA:n Suomen suurlähetystöstä, eversti evp Matti Aarnio ja eversti James F. Dunn USA:n suurlähetystöstä.

Lauri Törnin isä ja molemmat sisaret, Kaija (vas) ja Salme sankarivainajansa muistotilaisuudessa Helsingissä.

Rakkaamme

MANNERHEIM-RISTIN RITARI, KAPTEENI

LAURI ALLAN TÖRNI
LARRY A THORNE U.S.A:n majuri

syntynyt 28. 5. 1919 Viipurissa
kadonnut 18. 10. 1965 Vietnamissa

Kaivaten

Isä
Salme ja Kaija perheineen

Muistotilaisuus 12. 2. 1967 klo 13,00 Laulumiesten juhlasalissa, Hietaniemenk. 2, joka täten kutsuna ilmoitetaan. Pyydämme ystävällisesti muistamaan Karjalanliiton tai Sotainvalidien Veljesliiton adresseilla.

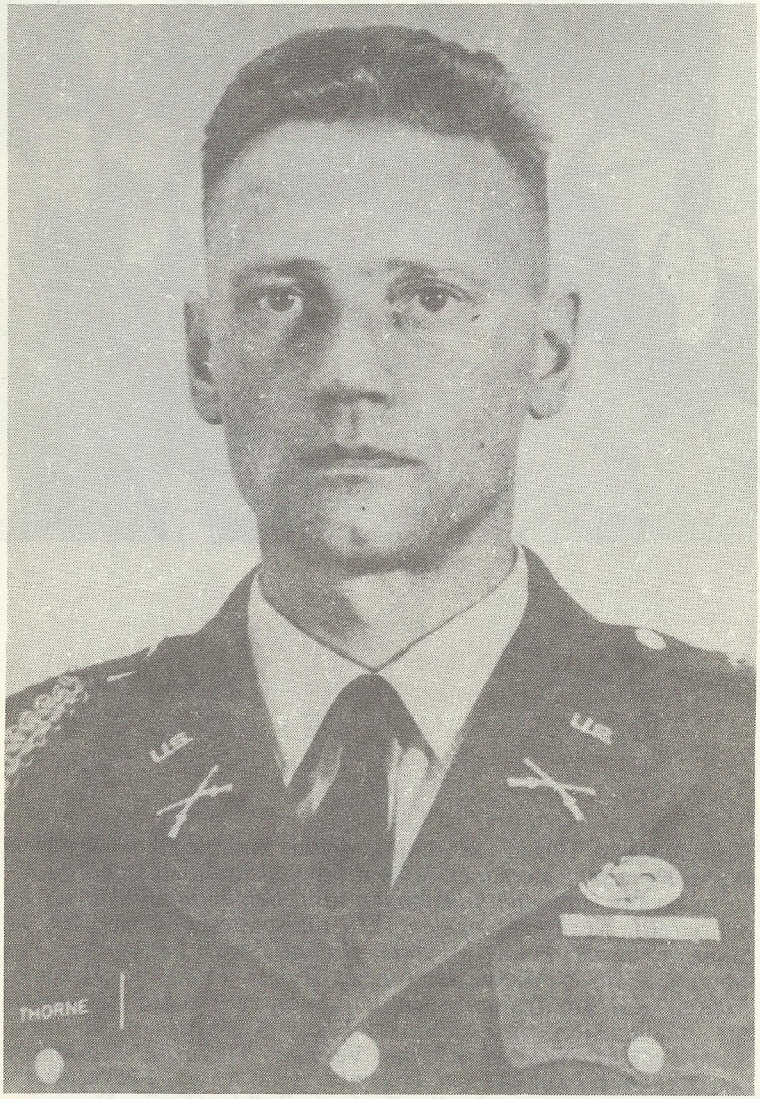
THORNE

Taisteluosasto Törnin asevelikilta, johon kuuluu lähes sata vielä elossaolevaa sissiveteraania, kokoontuu vuosittain maan eri puolilla, näkyvänä yhteisenä muistonaan mm. heidän päällikkönsä vihreä baretti. Kuvamme vuoden 1970 tilaisuudesta Helsingissä. Istumassa vas.oik. Pekka Maikola, Kalanti, Antti Laaksonen, Mynämäki, Eero Kurikka, Huittinen, Holger Pitkänen, Helsinki, Mauno Koivisto (valtiotieteen tri, Suomen Pankin pääjohtaja, ent. pääministeri ym.) Helsinki, Klaus Kemppainen, Helsinki, Kalle Pyökäri, Helsinki ja Väinö Vehmas, Tikkurila. Seisomassa vas. oik. Olavi Laukkarinen, Helsinki, Risto Kaino, Turku, Martti Leivo, Turku, Veikko Mattila, Turku ja Raikko Oittila, Nummi.

LOPPUVUODEN KOHUKIRJA!

Jukka Tyrkön vuosikymmenen työ valmis:

LAURI TÖRNIN TARINA

Aunuksen sissipäällikön poluilta Vietnamin tukikohdan komentajaksi Ainutlaatuisen huima sotilaselämäkerta Marskin ritarista kolmessa armeijassa ja maanosassa, kulkurina, karkurina, kuritushuoneissa ja kunnian kukkuloilla...!

" Lauri Törnin tarina — toinen taistelijakuvaukseni toisesta Marskin ritarista ja legendaarisesta sotilaasta — on kokonaan omaa, tasan vuosikymmenen vienyttä työtäni. Aloin näet määrätietoisesti kerätä tätä aseveljeäni koskevaa aineistoa syksyllä 1965, kun tieto Lassen viimeisestä lennosta Vietnamissa oli tullut. Tämän uskomattoman hurjapään kaikkien vaellusten vaiheet vaativat kuvaajaltaan erimuotoisesta kotimaan, hänen ent. alaistensa, ritariveljiensä jne. tavoittamisesta puhumattakaan kirjeenvaihtoa mm. Ruotsiin, Saksaan, Espanjaan, Amerikkaan ja — välillisesti — myös Vietnamiin, kokonaisuuden rakentuessa varsinaisesti parin vuoden ajalla, työläästi mutta pala palalta, siru sieltä, toinen täältä, niin että mitään oleellista siitä tuskin puuttuu. Valokuviakin on kirjassa, paitsi Itä-Karjalasta ja muualta Suomesta, Ruotsista, Saksasta, Italiasta, Iranista, USA:sta, Vietnamista... Varmaa onkin, että ellen olisi onnistunut kaikkea niin kiistämättömästi dokumentoimaan, minua syytettäisiin pian lehdissä Münchausen-juttujen sepittämisestä! Niin sataprosenttisen peloton ja vastustamattoman valloittava kaveri tuo kommunisminvastaisen vapaustaistelun ruumillistuma sotilaana ja ihmisenä oli."

"Pidän selvänä, että kirjallinenkin tutustuminen kohdehenkilööni aiheuttaa kysymyksiä; mikä ja mitä tuo merkillinen maailmankansalainen loppujen lopuksi oli? Oliko Lauri Törni luonnonoikkumainen soturi ja seikkailija, synnynnäinen palkkasoturi, tunteeton ammattitappaja, kuoleman käsityöläinen vai lapsuusmiljöönsä menetystä leppymättömästi kostava viipurilaispoika ja antikommunisti, hurjapää, jolle historiaan jäämisestä oli tullut pakkomielle — viimeinen juhovesaisemme, joka mieluummin kaatui seisaaltaan kuin eli polvillaan...!"

"Omasta puolestani jätin analyysin kirjassa 'signeeraamatta'. Silti se voi antaa ajattelevalle lukijalle vastauksen tai — useampiakin vastauksia. Kirjallisena työnäkin elämäkerta oli kova mutta äärimmäisen kiintoisa ja — minullekin — jännittävä."

Jukka Tyrkkö